

Svatého Anselma,

Kantuarského arcibiskupa,
vyznavače a církevního učitele,

Kniha rozjímání,

ku kterým připojeny jsou téhož svatého

Některé modlitby, Řeč o umučení Páně, Napomenutí k pohrdání věcmi časnými a k toužení po věčných, a Eadmerova kniha o vznešenosti přelavné Marie Panny.

Přeložil

František Poimon.

V Brně, 1873.

Nákladem časopisu „Škola B. S. P.“ (dříve v Rajhradě)

Tiskem Viléma Burkarta.

Život sv. Anselma,

arcibiskupa, vyznavače, církevního učitele. z řádu
sv. Benedikta.

v. Anselm narodil se v městě Aostě v Piemontsku okolo roku 1033. Jeho rodiče Gondulf a Ermengarda byli bohatí a oba ze šlechtického rodu. Otec Gondulf byl světákem a marnotratníkem a o domácnost pranic nebbal; matka pak Ermengarda byla žena bohobojná a ve všem dokonalá. Ta vzdělávala sama jeho srdce ke cnosti, a on nezapomněl nikdy na první od ní obdržené vyučování. Pečlivě jsouc, aby syn její vbázi Boží vyrostl a nevinnost svou zachoval, povolala dokonalé učitele a dala jej jak cnostem tak liternímu umění učit, pod jejichž vedením on velmi rychlé pokroky ve vědomostech činil. Anselm nadán jsa vtipnou hlavou a dobrým srdcem, zamiloval si bázeň Boží a učení tak velice, že ve svém patnáctém roce jednoho známého opata o přijmutí do kláštera prosil, ale opat oslyšel prosícího a nechtěl jej přijmouti ze strachu před hněvem Gondulfovým, který k tomu přivoliti nechtěl.

Anselm velmi se nad tím zarmoutiv upadl v těžkou nemoc, v kteréž stále o klášterním životě mluvil. Když se však pozdravil, ustoupily tyto my-

šlénky, a on nacházel zalíbení na světě a na mar-
nostech jeho. Když jeho matka umřela, která
poněkud jej ještě na uzdě držela, vystydla i bývalá
jeho nábožná horlivost; náruživosti dostávaly pře-
vahu a on sejda s cesty bázně Boží, přišel na ši-
rokou dráhu k věčnému zahynutí. Brzo uhasla
v něm i láska k vědám. Takové škodlivé následky
táhne za sebou vlažnost, jestli ji rychle nepřemá-
háme. Anselm oplakával po svém obrácení neustále
poblouzení mladosti své. Ve svých rozjímáních vy-
pisuje je nejživějšími barvami a mluví o nich co
pravý kajicník, jenž jich v celé hořkosti duše své
oplakává.

Gondulf po smrti malželky své na pokání se
dada káral často a trpce syna z nezbednosti jeho;
nemoha ale ničeho poříditi, v tak velikou nelibost
si ho vzal, že jej často i týral. Anselm užil sice
rozličných prostředků, aby otce udobřil, avšak bez
výsledku, pročež uznal za dobré, otcovský dům opu-
stiti a z vlasti své se vzdáliti, ažby snad hněv
otcův časem se umírní. Ale právě to bylo pro-
středkem, kteréhož prozřetelnost Boží k napravení
zaslepeného mládence použila.

Anselm odebral se do Burgundska a potu-
loval se tři leta beze všeho určení, ana tu touha
v něm povstala, zanedbaná studia opět započítí.
I šel do Normandie k slovutnému Lanfrankovi,
převorovi benediktinského kláštera Bekského, jenž
s výtečnou slávou vědám vyučoval, žádaje za žáka

přijat býti. Anselm si vydobyl svým chováním v krátkém čase nejen vážnost a lásku mistra svého, ale také neustálou pilností nad veškeré spolužáky daleko vynikl. S láskou k študování navrátila se i touha po zdokonalení mravů svých, a počal litovati svých předešlých posklesků.

Po smrti svého otce uzavřel světa docela se odříci a řeholnímu životu se věnovati. Než se však k tomuto kroku odhodlal, rozvažoval si věc tu na vše strany, radil se s Lanfrankem a s arcibiskupem Ruenským, Maurilem, a teprv když mu to schválili, všeliké jiné úmysly mimo sebe pustiv, vstoupil do řádu svatého Benedikta a přijal řeholní roucho v klášteře Bekském pod apatem Herluinem, a složil roku 1060 své sliby, maje roků asi sedmadvacet. Statky po otci svém zděděné obrátil všechny na skutky dobročinné.

V jak dokonalém, a jak zbožném obcování nyní Anselm živ byl, dá se poněkud z toho souditi, že již po třech letech (r. 1063) na místo učeného a slovutného Lanfranka, na opatství Kaenské povoláního, za převora Bekského zvolen a dosazen byl.

Jeho mladost způsobila nevolí některých starších mnichův, ježto s ním pro jeho přísný život spokojeni nejsouce proti němu reptali, a rozsívající různice v nenávist a v špatnou pověst ho uvést chtěli. Ale trpělivost jeho a tichost, pokora a obzvláště láska, vždy za zlé dobrým se odměňující, přemohla konečně bratří nenávist a změnila

ji v synovskou upřímnost a náklonnost, tak že jej upřímně milovali a vší silou příkladu jeho následovali.

Anselm postíval se často a přísně, tak že se zdálo, jakoby všelikou chuť k jídlu v sobě umrtvil. Denní doby trávil cvičením klášterním a vyučováním, noční pak věnoval z větší části rozjímáním a modlitbám, které vykonával se živou vírou, pevnou nadějí a vroucnou láskou; k bratřím, zvláště churavým, byl tak laskavý a dobrotivý, že u nich službu otce i matky zastával. Svým klášterním bratrům dával často ponaučení v podobenstvích říkávaje: Že klášterník nosí chatrný a černý oděv, to jej napomíná, aby sebe považoval za chatrného, opovrženého hříšníka. Že pak jím od hlavy až na paty jest přikryt, napomíná ho, aby to činil od začátku života až do konce; neboť toť jest sukně (talaris tunica) rozličných barev, o které se čte,*) že ji synu svému Josefovi udělal Jakob patriarcha.***) Koruna a pleš (stříž vlasů) ukazuje, že jest knězem a králem. Kněz totiž v zákoně (starém) přikrýval hlavu čepicí, na čehož vypoodobnění také jemu hlava se ostříhuje. Králové pak korun užívají, k čehož vypoodobnění klášterníka vlasy se stříhají. Tyto věci tedy jej k tomu mají, aby kněžský i kralovský úřad konal.***)) Úřadu kněžskému příslušelo v zákoně (starém), aby rozličná zvířata zabíjel, jeho

*) 1. Mojš. 37, 3. **) Similitudines sti. Anselmi cap. 95.

***)) Tamtéž kap. 93.

tedy nápodobně povinnost býti má: zabijeti lva hněvu a ukrutnosti, vlka dravosti, býka divokosti, lišku chytrosti, kozla nečistoty, plecha ospalosti, koně a mezka chlípnosti, osla lenosti, a usmrcovati i jiné zvířecí nepravosti. Králům pak přináleží úřad: vládnouti královstvím, nepřátely z něho vyháněti, přihlížeti k tomu, aby spravedlivému nespravedlivý nečinil křivdy; zlé potlačovati, a dobré vyvyšovati. Takový tedy má mnichův úřad býti, aby královstvím své duše i svého těla vládl. Nebo z těch musí všechny nepravosti vyháněti; musí k tomu přihlížeti, aby zlá žádost se nezprotivila žádosti dobré, nýbrž aby dobrá zlou sobě vždy podmaňovala. Konečně cokoli okazuje zevně v obleku, neb v obyčeji, nebo v samém slibu, má se snažiti také uvnitř míti; sic mu nic neprospěje koruna nebo pleš aneb jakýkoli oblek mnišský. Než jsou někteří, ježto nevoli svou projevují k obyčejům řeholním, ano sobě i stěžují, že byli ve světě lepšími, a že je mnišství špatnějšími učinilo; avšak kdožkoli to dí, podoben jest falešnému penězi.*) Falešný totiž peněz zdá se obyčejně dobrým býti, jestliže ale do ohně byl uvržen, hned se falešným osvědčí. Podobně nepovorný člověk zdá se obyčejně ve světě dobré mravy míti; když ale tuhost mnišství nějakým popudem na se přijal a byl napotom řeholně kárán, hned se okáže, že není, čím se býti zdál. Neboť kdo se zdál pokorným a trpělivým,

*) Similitudines st. Anselmi cap. 94.

brzo nalezen bývá hrdý a netrpělivý. Kdyby to připisoval řádu, bylo by to takové, jako kdyby peníz řekl ohni, tys mne učinil falešným. On pak ho neučinil falešným, nýbrž, co byl, ukázal. Takť konečně onoho neučinil řád zlovolným, nýbrž, že jím už byl, odkryl. Ať tedy nikoliv řád (neb stav kněžský), ale sám sebe obviňuje a převrácené mravy v lepší promění. Neboť nebudou-li dobré mravy na něm viděny, dobré skutky, jest-li které činí zevně, málo ceněny budou. Kdo se vynasnažuje o cnosti, má sobě počínati jako ten, kdo dům stavěti má. Kdo totiž chce stavení zbudovati stálé, běře napřed na zřetel pevnost země, kdeby základ silný položit, zdi vyhnati, střechu na ně dáti a bezpečně v něm bydleti mohl. Podobně kdo chce učiniti stavení cností, v kterémby bezpečný bydlel před úklady zlých duchů, má napřed se ohlednouti, v jakém místě svém by je vystavěl. Neboť nebude-li místo pevné, nebude moci ani stavení dlouho trvati. Tou pak půdou čili dobrou zemí jest pokora, jejíž povaha veškerým cnostem jest přiměřena a je jako pevný základ drží. A opět: Pýcha není do výšky vyvýšená, jako někteří za to mají; nýbrž jest snižená a jest údolí veliké, zvíře hříchů a nejhustší mrakoty tmy plné. Neboť čím více kdo pýchou jest obestřen, tím méně viděti bude světlo pravdy. A pyšný nemůže jasně spravedlivého, pokud ve tmě, to jest v slepotě srdce svého vězí, rozeznávati; nébrž které věci

jsou křivé, těch následuje rovně tak jako přímých. Pročež se stává, že v tomto tmavém údolí hříchů jest hromada, jako veliké množství ukrutné zvěře; neboť lvové krutosti, lišky chytrosti, též jedovatí hadi závisti, žáby štěbetavosti a hněvivosti a i ostatní zvěř hříchů se tam hojně nacházejí. S těmi čím důvěrněji kdo obcuje, tím méně vidí, jak ukrutní jsou; neboť návyk hříchů způsobuje, že nebývá snadno viděn od toho, kdo jím jest sklícen; než hned jak pominul a od něho se vzdálil, pak teprv on spatřuje, v jak veliké mrzkosti a bídě vězel a jak těžká hrýzení zlých šelem snášel. *)

Když dům v pořádek uvedl, oddal se s největší pilností na studování písma svatého a spisů svatých otců, a zvoliv sobě svatého Augustina za příklad, prospíval velice v křesťanské dokonalosti. Zvláštní pobožnost míval k utrpení Krista Pána, z jehožto rozjímání taková nenávisť všelikého hříchu v něm povstala, že říkával: žeby raději bez hříchu v pekle byl, nežli s hříchem v nebi. **)

*) Tamtéž kap. 99. „Similitudines st. Anselmi.“

**) Kdybych viděl, dí v podobenství 191., z jedné strany hanbu hříchu a z druhé hrůzu pekla a měl se nevyhnutelně v jedno z obou ponořiti; spíše bych se do pekla ponořil, než abych hřích na sebe připustil. Neboť raději bych chtěl čistý od hříchu a nevinný do pekla vjíti, nežli špinou hříchu poškvrněný království nebeské míti; jest známo, že samotní zlí v pekle trápeni jsou, a že samotní dobří v nebi blaženosti požívají.

K úctě Rodičky Boží sepsal mnoho spisů, mezi nimiž také jeden o nepoškvrněném početí jejím.

Mnohé spisy od něho sepsané a až na naše doby zachované jsou patrným důkazem, jak hluboko duch jeho do učení víry křesťanské vnikl a jak rozsáhlá jeho učenost byla. On znal takměř všecky skryše a spády srdce lidského i všecky náruživosti jím hýbající, tak že se nezřídka zdálo, jakoby duše jednoho každého na prosto před okem jeho ležela. Proto dával také každému ty nejprospěšnější prostředky na ruku a řeč svou příklady a podobenstvím vyjasňoval a pevnými důkazy váhy jí dodával. Takť si naříkal jednou jistý opat, že při vši přísnosti své ze žáků svých nic vyvésti nemůže; načež Anselm odpověděl, že při vychovávání vždy hlavním zákonem býti má láska otcovská, podobná zlatníkovi, kterýž chtě z kusu zlata nádobu vyvésti, tu je klepá, tu hladí, tu ohýbá, tu opět vydouvá. „Chléb a ostatní živná strava,“ dí dále, „jest ovšem sama v sobě zdravá a prospěšná: dávej ji ale dítěti bez mléka a uzříš, že je tím neobčerstvíš, ba dříve usmrtíš. Nápodobně se musí i slabé duše dítek mírností, dobrotivostí, vlídností, trpělivostí posilovati a k Bohu vésti. Kde se ale dětem neproказuje žádné lásky, žádné dobrotivosti, žádného milosrdenství, tam vzroste s nimi nedůvěra a nenávist ke všemu dobrému; všude čijí zločin, aneb se pokrytci stanou.“

Ostatně použil Anselm k ponaučení každé

události, každého příběhu. Takť se jednou stalo, že zajíc, od myslivců pronásledovaný, k němu, an právě na koni jel, své útočiště vzal. To uzřevše lovci, dali se do hlasitého smíchu, radující se, že živého zajíce chytí. Anselm ale řekl jim: „Vy se smějete? Tomuto ubožátku však není do smíchu. Jeho nepřátelé obklíčili ho, a on o život se strachuje, hledá ochrany. Podobně děje se také duši, když z těla vychází. Tu ji ihned obklíčí nepřátelé její, zlí duchové, již, dokavád v těle byla, mnohokráte po propastech hříchu honili, chtějí ji uloviti. Ale ona plná úzkosti ohlíží se po útočišti a po ochraně; ďáblové ale smějí se, nenajde-li nikde pomocné a ochranné ruky.“ To pověděv zvírátko to opět na svobodu propustil. (Z jeho podobenství 189.)

Jindy uzřel pacholíka, an má ptáče na niti uvázané, kteréž, sotva že se někdy do povětří vyneslo cítíc nit povolenou, opět s radostí k zemi přitahuje; až konečně nit se přetrhla, pták uletěl, chlapec plakal a Anselm se radoval. I pravil tu k průvodcím: „Pozorovali jste žert pacholíka?“ „Ano,“ odpověděli oni, „pozorovali jsme ho.“ Načež on: „Podobně také žertuje ďábel s mnohými dušemi v osidla jeho upadlými, jež on podle libosti ve všeliký hřích uvrhuje. Jsou mnozí ku příkladu skouposti a jinými náruživostmi rozníceni a jim z navyklosti dlouhé zcela oddáni. Těm se někdy stává, že se na své nepravosti rozpomínají,

je oplakávají a jich budoucně se chrániti slibují. Ejhle, oni se jako to ptáče domnívají, že svobodně lítati budou, než zlou navyklostí spoutáni, ledva se povznesli, upadají zase v staré hříchy. I nepřijdou na svobodu, lečby vši silou milosti Boží se chytili a nit zlé navyklosti přetrhli. (Podobenství 190.)

Anselm byl již patnácte let převorem, když opat Herluin roku 1073 zemřel, a on za nástupce zemřelého opata zvolen byl. Stálo to mnoho práce, aby důstojnost tu přijal, až konečně vzdor jeho zpečování učiněné volbě podrobiti se musel.

Jelikož opatství Běkské znamenité statky také v Anglicku mělo, musel Anselm často cesty tam konati, kterých k pevnějšímu utvrzení přátelství s Lanfrankem použil. Angličané naučili se ho při té příležitosti znáti, a pro výborné chování, pro moudrost, učenost a i moc divotvornou velice si ho oblíbili. Sám král Vilém,*) podmanitel řečený,

*) Vilém byl přirozený syn a dědic Richarda vévody normanského, vasala krále francouzského Filipa II. Když král anglický Edvard r. 1066 zemřel, zmocnil se Harald, syn Godvinův anglické koruny, kterou Edvard příbuznému svému, Vilému normanskému odkázal. Národ ho ale nechtěl a uznal v obecném sboru hraběte Harald. Vilém přirazil se šedesáti tisíci bojovníků normanských na třech tisících lodích k Anglicku; krvavá bitva u Hastingsa r. 1066 rozhodla. Harald padl a Vilém Podmanitel vzal anglickou korunu, podmanil si Anglii a na místo předešlého volného zřízení allodialního uvedl feudální robotu, místo obrany národní vojsko královské.

jenž každému Angličanu hrozným a nepřístupným byl, rád s ním rozmlouval a takměř celý jiný u jeho přítomnosti býti se zdál; znalť Anselm výborně ke smýšlení jiných se nakloňovati, aby všecky získati a všem vším býti mohl. Jeho napomenutí nemíjela se nikdy svého účinku, an jich nedával velitelským způsobem, nébrž v důvěrném rozmlouvání.

Mezi tím časem staly se v Anglii veliké a nemilé změny. Roku 1087 umřel král Vilém I., podmanitel řečený; na jeho místě nastoupil vládu syn Vilém II., ryšavý řečený. Týž mladý král byl vladař velmi násilný zvláště proti duchovenstvu. Způsobem do nebe volajícím přiosoboval si duchovní statky, z uprázdněných biskupských míst bral důchody zádušní a aby jich tím déle požívati mohl, zapověděl na místo zemřelých biskupů nové voliti a i klášterům představené dávat. Tím způsobem zůstalo po smrti Lanfranka arcibiskupství Kantuarské pět let bez vrchního pastýře. Všecky důchody musely se do královské pokladnice odváděti, vyjmouce ty, které k vyživování mnichů nevyhnutelně potřebny byly, kteříž zároveň od královských úředníků všelijak týráni byli. Prošby nejřednějších osob, aby arcibiskupství Kantuarskému konečně dal vrchního pastýře, zůstaly marny; ano král se i zaříkal, že jaktěživ na tu stolicí více arcibiskupa nedá. Brzo ná to roznemohl se král těžce v Glocestru, tak že v několika málo dnech

nemoc nebezpečnou se stala. Svědomí ho hryzlo, a ze strachu před soudem Božím šel konečně do sebe; povolal sv. Anselma, vyzpovídal se, škodu církvi učiněnou napravití a jí svobodu její navrátiti slíbil. Učinil tím počátek, že sv. Anselma za arcibiskupa v Kantuarii*) jmenoval, kteréžto jmenování všeobecné schválení obdrželo; jenom světec samotný tomuto zvolení se zpěchoval, poukazuje na své stáří a na svou churavost, jakož i na svou neschopnost k vedení duchovních i světských záležitostí, v kterých předce arcibiskup Kantuarský co primas království zběhlý býti musí. Ješto ale biskupové a všickni dobří a šlechetní prosbami neustávali, a král opětně slíbil, že církvi Kantuarské všechny statky, jakými pod Lanfrankem vládla, navrátí a Urbana II.***) za řádného papeže uzná: nezpečoval se déle, a dal se dne 4. decembra (prosince) 1093 vysvětití.

Vilém sotva že se pozdravil, již zase zapoměl na pěkné sliby své. An sobě umínil svého staršího bratra Roberta, vévodu Normandského oloupiti, kterýž po mnohých vedených o to bojích Vilémovi vévodství Normandské za deset tisíc hři-

*) Kantuaria, či Kandelberg anglický: Kanterbury, hlavní město království Kentského, leží jihovýchodně od Londýna.

**) Papežové v době sv. Anselma byli: 1061 Alexandr II. — 1073 Řehoř VII. — 1085. Viktor III. — 1087 Urban II. — 1099. Paschalis.

ven stříbra prodal a do svaté země táhl, proto obtěžoval své poddané novými daněmi a zatvrdil srdce své počal i duchovenstvo poznovu utiskovati. Anselm jemu nabídl pět set liber stříbra (asi 21000 zl. rak. č.), což na onen čas znamenitá suma peněz byla. Král se zdál zpočátku tím spokojen býti; někteří jeho dvořané jemu ale namluvili, žeby to příliš málo bylo, a žeby se mohl důchodů arcibiskupství Kantuarského sám zmocnit. Pročež žádal od Anselma ještě tisíc liber stříbra. Světec mu ale odpověděl, že mu v tom po vůli býti nemůže, leda by dědictví chudých oloupil; ano poznovu ho napomínal, aby ustana od nové křivdy starou napravití hleděl, aby uprázdněná opatství představenými opatřil a biskupům dovolil, církevní rady (konsistoře) míti, jak to od jakživa obyčejno bývalo, aby nepořádky den od dne se množící odstraněny byly. Jeho napomínání zůstalo marné a vladař se ve vypínavém hněvu vyjádřil, že se opatství nevzdá, tak jako že ani své koruny nesloží.

Král používal také všelikých prostředků, aby Anselma s jeho důstojností složil. Zapověděl jeho dvoru zcela oddaným prelátům, jej za svého arcibiskupa uznávati a ho co svého primasa poslouchati, předstíraje, že Anselm se přidržoval papeže Urbana, v Anglii za takového v roztržce neuznávaného. Když značný počet bídných biskupů na svou stranu dostal, hleděl také vladyky a šlechtu získati a od světce odvrátiti, avšak u těch potkal

se s mocnějším odporem, než si pomyslí. Větší počet šlechticů odpověděl: poněvadž Anselm jest arcibiskupem Kantuarským a primasem království, oni že budou ho také ve všech věcech náboženství se týkajících poslouchati, a co se po nich žádá, to že jest násilí svědomí činěné, že se nemohou řádné moci straniti, obzvláště když tomu, jenž tuto důstojnost na sobě má, nižádné provinění se nedokázalo.

Vilém vida, že všeliké jeho snahy se nezdařily, poslal vyslance do Říma. Uznal Urbana za řádného papeže, ale pouze z politiky a aby jej k tomu přiměl, by se s ním proti arcibiskupu Kantuarskému spojil, také jemu zároveň roční důchody z Anglie přislíbil, jestliže Anselma sesadí. Výsledek ale nevypadl tak, jak si jej král přál. Papežský legat, do Anglie vyslaný, se vyjádřil, že papež nemůže jeho žádosti nikterak vyhověti.

Anselm nevěděl nic o tom všem, co se s ním dělo, a když mu legat pallium, které s sebou přinesl, odevzdal, poslal papeži poděkovací list, v kterém sobě na složené na něj břímně stěžuje a nejživějšími barvami svou bolest popisuje, že byl ze své samoty vzat.

Světce odevzdal se svému úřadu s neunavnou horlivostí, napravoval všechny nepořádky, kteréž se do biskupství jeho v čas tak nepokojný byly vplížily, vyučoval stáde sobě svěřené ústně i písemně; byl všem zarmouceným laskavým utěшитelem, po-

třebným štědrým pomocníkem a utiskovaným mocným ochrancem, práv pak církve svaté zmužilým hájitelem. Tím ale rozmnožil se počet nepřátel jeho a utiskování duchovenstva vzrostlo. Král plezil statky biskupa, zajímal jeho příbuzné a nesmírné příkoří jemu samému činil. Všecka prosba a napomínání byla marna. Tu uzavřel Anselm, že do Říma půjde a u papeže Urbana II. pomoci aneb aspoň útěchy hledati bude. Král mu to všemožně bránil, ano i vyhrožoval, že půjde-li, více do země navrátiti se nesmí; ale Anselmovi zdálo se lehčí, býti bez vlasti, než dívati se na utlačování církve. Než se na cestu vydal, vešel ještě jedenkrát ku králi a tázal se, zdali by požehnán býti nechtěl, a když král přisvědčil, požehnav ho, dvůr opustil. Nato napomínal mnichy kláštera Kantuarského, aby v nastávajících budoucích protivnostech věrně Bohu sloužili a všecku naději svou v něm skládali.

Nářek a lkání opuštěných bratří byl nevyslovitelné. Když se poněkud utišili, požehnal jim Anselm a polibiv je vydal se za pouťníka přestrojený, v říjnu r. 1097 na cestu, a vstoupil v Dovru s dvěma mnichy na loď, z nichž jeden Eadmer (čti Edmer) sloul, který napotom životopis svatého Anselma sepsal.

Přišel do Francouzsko pomeškal nějaký čas u svatého Hugona *) opata v klášteře Kluny, odtud

*) Památka jeho v církvi koná se 29. dubna.

odebral se do Lyonu, kde jej arcibiskup, nápodobně Hugo zvaný, s velikou radostí a uctivostí přijal. Jelikož jeho zdraví bylo velmi pokaženo, musel se zde déle pozdržeti, a mohl teprv v měsíci březnu následujícího roku na cestu do Říma nastoupiti. Papež uvítal ho s velikou uctivostí a vykázal mu obydlí ve svém palácu, a zvěděv o událostech z jeho vlastních úst, ujistil jej o své ochraně a psal hnedle na krále anglického, aby se všech neprávě užívaných statků arcibiskupských odřekl.

Parné ponebí Římské však nesloužilo Anselmovi věkem již sešlému i chorému; i odebral se tedy na pozvání opata Telessinského do kláštera u našeho Vykupitele v Kalabrii, kde dokončil své, již v Anglii započaté dílo: Proč se Bůh člověkem stal?*) Tiché, od všeho povyku světského vzdálené živobytí si tak oblíbil, že si přál, na vždy zde zůstávati, a nemaje naděje, že by mohl v Kantuarii, kde se právo a spravedlnost nohama šlape, něco dobrého působiti, prosil papeže, aby ho biskupské důstojnosti a úřadu zbavil. Než svatý Otec doufaje, že krále na lepší cestu přivede a Anselmovi navrácení-se do vlasti usnadní, odepřel mu prosbu jeho, řka: „Zmužilý bojovník nesmí své místo opustiti, ale musí setrvati do konce.“ Anselm se podrobil nařízení nejvyšší viditelné hlavy církve, zůstal v samotě a usadil se nedaleko kláštera našeho Vykupitele na opatově letohrádku,

*) Cur deus homo.

Sklavonia řečeném, jenž na temeně hory ležel a zdravým povětrím pověstný byl.

Mezi tím časem, co svatý Otec s králem anglickým vyjednával, svolal papež Urban II. církevní sněm, z 123 biskupů pozůstávající napřed v říjnu do Bari, a pak do Říma, aby se pře mezi řeckou a latinskou církví strany přídavku „i Syna“*) rozhodla a sjednocení východní, řecké církve se západní, latinskou docílilo. Na vybídnutí papežovo dokázal svatý Anselm, že Duch svatý z Otce i Syna vychází, tak důvodně, že celý biskupský sbor určil, kdoby proti učení tomu hlasu pozdvíhl, že z církve pravé vyobcován jest. Napotom jednáno o nátlacích krále anglického arcibiskupu činěných. Papež hrozil, jestli král tolikráte již napomenutý od své tvrdošijnosti neupustí, že jej z církve vyobcuje; avšak svatý Anselm padl papeži k nohám a prosil o shovívání. Synoda čili sněm prosbu jeho povolil. Sami schismatictí biskupové řečtí Anselmovi pro jeho cnost a zásluhy svou úctu projevovali. Po velikonoci 1099 byl sněm do Říma přeložen a Anselm byl zasedáním přítomen. Znamenaje však, že rokování svatého Otce s posly krále anglického tak snadno se neukončí, opustil Italii a cestoval do Lyonu, čekati chtěje, ažby se rozepře mezi ním a králem o práva církevní vedená, porov-

*) Totiž ve symbolu, čili vyznání víry na sněmu Nicejském snešeného, v článku víry: Věřím v Ducha svatého, Pána a oživitele, jenž z Otce i Syna vychází.

nala. Arcibiskup Lyonský, Hugo, přijal jej co otce svého.

Nacházel se právě v Auvergne, když ho došla zpráva, že král, jsa na lovu šípem proklán, beze vší přípravy na věčnost se odebral. Anselm plakal hořce nad neštěstím ubohého krále, říkávaje: žeby rád byl život svůj obětoval, kdyby krále od tak neočekávané smrti byl vysvoboditi mohl.

Po smrti krále Viléma II. nastoupil vládu Anglicka mladší bratr jeho Jindřich I. Tento osudem bratrovým ostražen, lépe vládu svou spořádal; on umírnil nesmírné daně, ukazoval se ke všem přívětivým a laskavým, duchovenstvo měl ve vážnosti a záduší církvi navrátil i kněžím zadržené důchody. Maje mimo to přesvědčení, že Anselm u všeho téměř lidu ve velké jest váženosti, a že se mu mnohé křivdy staly, povolal jej zpět do Anglicka. Anselm vydal se bez odkladu na cestu a vystoupil dne 23. září r. 1100 v Dovru na zem anglickou. Příchod jeho byl velmi slavný, celá země plesala nad jeho navrácením, národ ze všech stran hrnul se jemu naproti a chtěl ho na rukou do sídla arcibiskupského odnésti. Když se poněkud ze své cesty zotavil, odebral se k Jindřichu, jenž ho s velikou uctivostí přivítal.

Avšak dobré srozumění mezi oběma muži netrvalo dlouho. Král osoboval si totiž některá práva církevní, jmenovitě podle libosti uprázdněné stolice biskupské a opatství komukoli zadávati chtěl,

a proto chtěl, aby i Anselm poznovu od něho dosazení ve svůj biskupský úřad žádal, jemu přísahy lenní složil a od něho se nechal investovati. Anselm ale se zdráhal to učiniti, odvolává se na církevní sněm posledně v Římě držený, kterému sám přítomen byl, na kterém to bylo zakázán, a kletba pronešena byla nejen na nekněze, kteříby si přiosobovali, opatství a biskupství zadávati, ale i také na ty, kdo by z jejich rukou takové přijali. Král nechtěl tuto autoritu přijmouti; avšak se na tom oba usrozuměli, že se v tom u papeže rada vezme.

Mezi tím hlásil se k trůnu anglickému Robert, bratr králův, jenž se byl z křížového tažení, z Palestyny domů navrátil, a hrozil Jindřichovi I. válkou, jestli dobrovolně korunu nesloží. Král ve velikém nebezpečení, korunu svou ztratiti, se nacházeje a pomoci sobě nevěda prosil Anselma o radu, slibuje vše napravit. Anselm zůstal králi věren a se ho ujal vynasnažuje se, aby následkům vynikající revoluce předešel. Přispíval nejen na útraty válečné, ale také anglickým šlechticům představoval všeliké hrůzy odboje a kladl jim na srdce, poněvadž Jindřicha za krále uznali, že již nesmějí někoho jiného voliti, a mají raději svůj život za obět přinést, než křivou přísahou a zradou země vinnými se státi; zároveň zahrozil Robertovi, vévodu Normandskému, klatbou církevní, jakožto lupiči koruny královské, a smířil bratři mezi sebou; načež Robert opustil Anglicko.

Po přestálém nebezpečení nedržel král slova, ale stál na svém a dal Anselmovi na vůli, aby se dal buď investovati aneb se z říše vzdálil. Anselm pak nechtěl od své stálosti upustiti a také biskupům, kteří od krále Jindřicha proti církevním usnešením byli zvoleni, vysvěcení odepřel. Roku 1103 opustil Anselm Anglii po druhé. I odebral se ku papeži Paschalovi II., kterýž rovně jako jeho předek proti investituře byl, ku kterému také král své posly byl odeslal. Papež rozhodl při, jak se slušelo a patřilo, ku straně Anselma; což když král Jindřich uslyšel, tak velice se nad tím rozhněval, že Anselmu do Anglicka se navrátiti zapověděl a jej za vypovězeného z říše prohlásil. Anselm zůstal dvě leta u svého přítele arcibiskupa Lyonského, Hugona, stále se modle za osvětlení a napravení krále svého a za blaho celého národu.

Opatrným jednáním a laskavostí papežovou byla konečně tvrdošijnost králova přemožena, tak že tím velmi dojat jsa, svatého arcibiskupa pozval, aby se do Anglicka navrátil, než Anselm nemohl se z Beku na cestu vydati, poněvadž velmi nebezpečně nemocen byl. Když Jindřich do Normandie přišel, s vévodou, bratrem svým války vést, byly spory k uspokojení obou vyrovnány. Články smlouvy byly roku 1106 v Beku schváleny a brzo na to od papeže potvrzeny. Anselm vrátil se téhož roku k arcibiskupské stoliči své do Anglicka, kdež byl od královny Mathildy a od všech stavů říše i od

všeho lidu vítězoslavně a s nesmírným plesáním uvítán.

Od té doby žili král Jindřich a primas říše, sv. Anselm, v dobrém dorozumění. Ačkoli rozličné strasti a namáhání silu ctihodného kmeta takměř strávila, nicméně ještě po tři léta pilně ku prospěchu svých osadníků pracoval. Asi půl léta však před smrtí svou tak velice seslábl, že již mši svatou sloužiti nemohl. I nosili jej do kostela, aby aspoň službám Božím přítomen býti mohl. Roku 1109 v svatém týdnu, v úterý k večeru (20. dubna) dal ještě králi a králové rodině jejich i celé zemi svaté požehnání. Ve středu ráno četl mu jeden z kněží umučení Páně čili pašije podle sepsání sv. Lukáše, které se týž den o mši svaté čtlo. Když přišel, kde se čte: „Vy pak jste ti, kteříž jste v mých pokušeních setrvali, a já vám způsobuji, jakož mi způsobil Otec můj, království, abyste jedli a pili za stolem mým, v království mém,“ (Luk. 22, 28—30.) počal tišeji dýchat. „My znamena-
jíce,“ píše očitý svědek, Eadmer, mnich Kantuar-
ský z řádu sv. Benedikta, o jeho smrti, „že umírá,
položili jsme ho na popel a na žíněné roucho a
v krátkém okamžení usnul v Pánu, jsa stár roků 76.“
Pochován jest v arcibiskupském kostele v Kantuarii
(Kanterburg). Na jeho přímlovu stalo se několik
zázraků. Papež Klement XI. rozkázal roku 1720,
aby k svatým učitelům církve připočten byl. Jeho
památka v církvi koná se dne 21. dubna; a tý-

den dává církev svatá o mši svaté a v hodinkách takto se modtiti :

Bože, jenž jsi lidu svému blahoslaveného Anselma dal za služebníka věčného spasení ; propůjč, prosíme, abychom, kterého jsme měli za učitele života na zemi, přímluvcem mítí zasloužili v nebi. Skrze Pána našeho Ježíše Krista, Syna tvého, jenž s tebou živ jest a králuje v jednotě Ducha svatého, Bůh, po všecky věky věkův. Amen.

Svatý Anselm co spisovatel dal theologii (bohovědě) svého věku nový vzlet a obrat a rozšířímě, kteréžto nese ovoce pro každý čas. Obyčejně se on udává za původce a otce skolastické theologie, která se snaží dokazovati, že to, čemu víra učí, se srovnává s rozumem lidským, předpokládajíc, že poznání počátek běže z víry. Známý jsou v tom ohledu věty jeho : víra předchází poznání ; věřím, abych rozuměl a poznal. Onť jest také původce důkazu toho o jistotě Boží, který slove v dogmatice ontologický*)

*) Ontologie=bytosloví. Ontolický důkaz, od sv. Anselma pro jsoucnost Boha uvedený, zní nejprostěji takto ; Bytost nejbytnější (nejvěrnější, všepodstatná) mysliti se může, tedy jest. Od možnosti na bytí (a posse ad esse) neplatila-by závěrka ale však svatý Anselm tak neuzavírá ; nébrž takto : poněvadž věcmi konečnými ze všech stran obkličeni jsme, ideu (vidu) bytosti neskončené pojmouti bychom nemohli, kdyby ona (bytost) spíše nějakým způsobem nebyla v nás vnikla ; pročez z idey, jejíž bytí upřítí nemůžeme, na jsoucnost bytosti samé, kteráž jest předmětem této idey, fádne uzavíráme.

Jeho láska k Synu Božímu rozněcovala v něm pobožnost k nejblahoslavenější Panně, a nábožný duch, který jeho vzdělávací spisy provívá, podává důkaz, že všelikými cnostmi ve vysokém stupni se stkvěl. Jenom veliký svatý, jako on, může mluvit a psát, jako on mluvil a psal.

Spisy, o kterých na jisto postaveno, že od svatého Anselma jsou sepsány, aneb dle obsahu od něho pocházejí, jsou:

Monologion čili soliloquium. Samomluva o tom, že jest jedna bytost nejlepší a nejvyšší, kterou všechny věci stávají, a jaké jest ona povahy. O Bohu trojjediném, vševládoucím.

Prosologion čili alloquium. Promluva čili rozjímání o Bohu a jeho vlastnostech; k této knize čili k tomuto pojednání připojena jest kniha pro nemoudrého (liber pro insipiente) proti uzavírání sv. Anselma v prosologiu, sepsaná od Gaunilona, mnicha většího kláštera; a kniha obranná (liber apologeticus) pro Anselma proti Gaunilonu odpovídajícímu za nemoudrého, sepsaná od sv. Anselma.

Knihy o víře v nejsvětější Trojici a o vtělení Slova proti rouhání Buzelina čili Rozcelina. Pojednává v ní, proč Syn a nikoli Otec aniž Duch svatý, a že ve vtěleném Synu Božím není dvojí osoba, ovšem ale dvojí přirozenost, božská a lidská.

Knihy o pocházení Ducha svatého proti Řekům, v níž pojednává učení o Duchu sva-

tém, že jest Bůh a rozdílná od Otce a Syna osoba, která rovně od Otce i Syna pochází.

Rozmluva o pádu ďábla (*Dialogus de casu diaboli*), jednající o pádu andělů, chtěcích býti jako Bůh; o jejich povaze před pádem i po pádu a o jejich vůli.

Proč Bůh člověkem učiněn (*Cur Deus homo*), knihy dvě, z nichž prvá o tom jedná, že vykoupení lidské nemohlo skrze někoho jiného se státi, leč skrze Boha vtěleného, jenž dobrovolně smrt podstoupil na odpuštění hříchů, a že člověk nemůže býti spasen bez zadostiučinění za hřích. Druhá pak kniha jedná o tom, že člověk učiněn jest spravedlivý, čili že ospravedlněn jest, aby byl blaženým, a o zadostiučinění, které mohl toliko Bůh člověk vykonati a jak je vykonal Kristus.

Knihy o početí panenském (*liber de conceptu Virginali*) a o prvopočátečním hříchu, o následcích jeho a o vtělení Božím; o přecházení hříchu prvopočátečního na potomky Adamovy.

Rozmluva o pravdě (*Dialogus de veritate*). Jednající o pravdě v myšlení, chtění a konání; o přirozené a o svrchované pravdě.

Knihy o vůli (*Liber de voluntate*).

Rozmluva o svobodné vůli (*Dialocus de libero arbitrio*), kterou člověk má.

Pojednání o srovnalosti předvědění a předřízení jakož i milosti Boží se svobodnou vůlí. (*Tractatus de concordia praescientiae et prae-*

destinationis nec non gratiae Dei cum libero arbitrio).

O třech otázkách Waleranna, biskupa Newemburského, obzvláště o přesném a kvašeném chlebě; o rozdílném slavení mše svaté v palestinské, armenské a římské církvi, a že rozličnost obřadů s jednotou víry souvisí.

O pohoršení kněží (offendiculum sacerdotum seu de presbyteris concubinariis.)

O manželství mezi pokrevnými.

Rozmluva o grammatikovi (Dialogus de grammatico), jest dialektická rozmluva čili hádka mezi učitelem a žákem o podstatě a jakosti grammatika.

Kniha o vůli Boží.

Homilie, šestnáct co do počtu; též napomenutí k opovrhování věcí časných a žádání věčných; a napomínání umírajícího a pro hříchy své příliš se strachujícího.

Pojednání o pokoji a svornosti.

Kniha rozjímání a modliteb, kterých jest 75 co do počtu.

Zpěvy dva o pohrdání světem; zpěv o milování samotného Boha.

Hymny a žaltář o Panně Marii ve třech dílech.

Hymnus ke chvále blahoslavené Rodičky Boží, a jiný hymnus o rozličných slavnostech blahosl. Rodičky Boží ke zpívání.

Sbírka jeho listů čili psaní k rozličným osobám, které o jeho rozsáhlé činnosti svědčí a za pramen tehdejší historie sloužiti může. Sbírka ta rozvržena jest na čtyry knihy, z nichž I. obsahuje 77 listů, které psal nejša ještě opatem; II. obsahuje 53 listů, které psal co opat Běkský; III. obsahuje 187 listů, které psal co arcibiskup Kantuarský, a IV. kniha obsahuje 106 listů rozličných, které před vydáním Benátským nebyly ještě tiskem vydány.

Kniha o podobenstvích (*Liber de similitudinibus*). Sv. Anselm jich sice nese-psal ale pro-nesl je, a se-psal jeho nerozdílný průvodčí Eadmer. Jest jich 194 a jednají: O rozdílnosti vůle, o své-voli, o dobrotě, o Jerusálemu nebeském, o Bohu a králi, jenž bude své věrné i nevěrné souditi, o bla-ženosti, v čem záleží, o moudrosti a nemoudrosti, o přátelství a nepřátelství, o radosti a žalosti, o mniších a rozličných pro ně ponaučeních, o bož-ské vůli, o pokoře a rozličných stupních její, o stydlivosti a čistotě srdce, o chorobách duše a těla, o pokoji, o sedmi radech Ducha svatého, o hříších a kajicnosti, o lásce k Bohu, a jiných věcech podobných.

Mezi spisy svatého Anselma nacházejí se také některé, které se zdají sice od něho pocházeti, ale není toho jistoty, jako: Soud o stálosti (*judicium de stabilitate*); Řeč o umučení Páně; Některé užitečné propovědi (*Quaedam dicta utilia*); O blaže-

nosti Otce nebeského; Kniha o čtyrech stežejných cnostech (spravedlnosti, opatrnosti, síle a střídmosti) blahoslavené P. Marie a o její vznešenosti; Pojednání asketické o určení mnicha, o myšlení, o žádosti těla a ducha, o čistotě, o duchovní vědomosti jednající; — jiné, které sepsal jeho průvodčí Eadmer, jako: O vznešenosti přeslavné Marie Panny, o životě sv. Anselma, dějepis nových událostí; — a opět jiné, které od rozličných jiných spisovatelů sepsány a svatému Anselmu podvrženy byly, jako: Elucidarium, vysvětlení čili soujem veškeré bohovědy; Rozmluva o umučení Páně; Kniha o měření kříže; O počtu Panny Marie; Hádka žida s křesťanem o víře křesťanské; Prsten čili rozmluva křesťana a žida o svátostech víry; O svátosti oltářní; O údech a činech Bohu připisovaných; O podobě světa, pojednání zeměpisné, a jiné víc.

Svatého Anselma,
Kantuarského arcibiskupa,
Kniha rozjímání.*)

P r o s l o v.

1. Rozjímání a modlitby nížeji sepsané, jelikož jsou vydány, aby mysl čtenářovu k lásce neb bázni Boží, nebo k zpytování sebe samého povzbudily, nemají se čísti ve hluku nébrž v pokoji a tichosti, ne zběžně nébrž pomalu, s pozorným a zdlouhavým rozvažováním. Aniž má čtenář piletí, aby každé z nich celé přečetl, nébrž pokud cítí, že mu to s pomocí Boží prospívá k roznícení náklonnosti k modlení, aneb pokud ho to těší. A také nepotřebuje každé rozjímání vždy od začátku započítí, nébrž kde se mu bude lépe líbiti: neboť proto jsou ona také nápisy od sebe rozdělena, aby kde si vyvolí začal neb přestal; by obšírnost, neb časté téhož místa opakování jemu se nezmrzelo, ale raději aby čtenář z nich nějakou náklonnost k pobožnosti sebral, ku kterémuž konci ona jsou učiněna.

*) Dle vydání Benátského z roku 1744.

Rozjímání první.

O důstojnosti a o bídě lidského stavu.

1. Že jsme k obrazu a podobě Božímu učiněni.

2. Procitni duše má! procitni; cvič ducha svého, zbud mysl, vypud lenivost smrtelné netečnosti své, uchopte se péče o spasení své. Zapuděno budiž těkání myšlének neúčelných, ať odstoupí lenost a pilnost se zachovává. Rozjímáním svatým se oddej, přidrž se božských věcí dobrých; dbej o věci věčné a zanech časných. Neboť cobys mohla užitečnějšího, co spasitelnějšího v takovém božském cvičení mysli rozjímati, než nesmírná dobrodružství Stvořitele svého přesladkým rozjímáním uvažovati?

3. Pozoruj tedy na samém počátku stvoření, jaké vznešenosti, jaké důstojnosti on tobě udělil, a rozvaž jakou láskou, jakou úctou má býti ctěn. Zajisté, an všechny věci viditelné i neviditelné tvoře a pořádá, lidskou přirozenost učiniti ustanovil, jednal v nejvyšší radě o důstojnosti tvého stavu, jelikož ji nad ostatní tvory, které na světě jsou, výše počítati uzavřel. Viz tedy vznešenost stvoření svého a přemýšlej na vzájem o povinovaném vzdávání lásky. „Učinme (řekl Bůh) člověka k obrazu

a podobenství svému.“*) Jestli na to slovo Stvořitele svého se neprobudíš, jestli v tak nevyslovitelné k tobě dobrotivosti umilostněním jeho celá se neroznítíš k milování jeho, jestli k toužení po něm ve všech utrobách svých nevzplaneš, co mám pak říci? Mám tebe za spící, neb raději za mrtvou míti?

4. Pozoruj tedy bedlivě, co to jest, že jsi k obrazu a podobenství Božímu stvořena. Zde máš sladký základ nábožného rozjímání, v čem bys myšlénky své cvičila. Uznej tedy, že něco jiného jest podobenství a něco jiného obraz; na příklad: může míti nějaké podobenství s člověkem kůň, vůl a ostatní podobní tvorové; obraz ale člověčí nemá leč zase člověk. Jí člověk, jí i kůň: ejhle jakési podobenství a společenství mezi přirozenostmi rozličnými. Obraz ale lidský nepředstavuje nikdo, leč člověk téže přirozenosti, kteréž jest obrazem. Důstojnější jest tedy obraz nad podobenství.

5. Pročež podobnost k Bohu tím způsobem budeme moci míti, když jej dobrým býti spatřujeme se snažíme, sami býti dobrými; když jej spravedlivým býti poznávajíc se přičiňujeme, sami býti spravedlivými, když jej milosrdného pozorujíc, také milosrdenství hledíme.

6. Jak ale k obrazu jeho dospějeme? Dej pozor. Bůh vždy má na paměti sebe, zná sebe, mi-

*) 1. Mojž. 1, 26.

luje sebe. A ty tedy, budeš-li dle své možnosti neunaveně míti na paměti Boha, poznávati Boha, milovati Boha, budeš podle obrazu jeho; neboť se budeš snažiti, to činiti, co vždy činí Bůh. Všeliký čas života svého má člověk na to vynakládati, aby své nejvyšší dobro na paměti měl a poznával a miloval; k tomu ať se všeliké myšlení, všeliké hnutí srdce zatačí, naostřuje, připodobuje, abys neunavnou žádostí pamětliva byla Boha svého, poznávala Boha, milovala Boha, a důstojnost svého stvoření, kterou k obrazu Božímu jsi stvořena, spasitelně vyjádřovala. Co dím, k obrazu Božímu že jsi stvořena; an dle svědectví apoštolova sama jsi obraz Boží? „Muž,“ dí apoštol, „nemá své hlavy přikrývati, neb jest obraz a sláva Boží.*)

2. Že jsme k tomu stvořeni, abychom Boha bez přestání chválili.

7. Postačují-li tobě tato tak nesmírná dobrodiní Stvořitelova k ustavičnému díků vzdávání a k povinnovanému stálému milování, když uvážíš, že jsi z ničeho, aneb raději z bláta dobrotou jeho k takové vznešenosti v samém počátku stvoření zvýšena byla? Pročež život svůj zříd dle smýšlení svatých a o svätém co se dí pozoruj. A jaká jest pak chvála svätého? „Z celého srdce chválil Pána.“ Ejhle k čemu jsi stvořena; ejhle dílo služby tvé! Neboť pročby tebe byl Bůh tak pře-

*) 1. Korint. 11, 7.

Kniha rozjímání sv. Anselma.

krásnou stvoření výsadou vyvýšil, než že chtěl, abys chválením jeho neustále se zabývala? K chválení tedy Stvořitele svého jsi stvořena, abys jej chválila jak zde spravedlnosti zásluhou o něj prospívala, tak i v budoucnosti dobře živa byla. Nebo chválení ho uděluje jak v životě tomto spravedlnost, tak i v životě onom blaženost. Než, když chválíš, z celého srdce chval, milováním chval; neb to pravidlo v chválení jest svatým předloženo: „Z celého srdce svého chválil Pána a miloval Boha, kterýž učinil jej“*), chval tedy, a z celého srdce chval, a kterého chválíš, miluj; poněvadž k tomu jsi učiněna, abys chválila a milovala.

8. Chválíš sice, avšak z celého srdce nechválíš, koho k dobrořečení Boha šťastné věci nakloňují, odporné pak odvracují. Chválíš také, ale nemiluje, kdo ve chvále Boží něčeho jiného než Boha samého chválením hledá. Chval tedy a chval hodně, tak aby v tobě nižádná péče, nižádný úmysl, nižádná myšlénka, nižádná starost mysli, pokud ti lze jest, chvály Boží, nebyla prázna. Od chvály Boží nemá tebe nižádné štěstí tohoto života zdržovati, nižádné protivenství odvracet. Takto budeš z celého srdce chváliti Pána. Avšak když jej z celého srdce a miluje chváliti budeš: neočekávej nic jiného od něho, než jej samého, tak aby on sám byl koncem toužení tvého, on sám odplatou práce, on sám útě-

chou tohoto stínovitého života, on sám vládnutím v onom životě blaženém. K tomu tedy učiněna jsi, abys jej bez přestání chválila; čemu budeš ovšem tehdaž úplněji rozuměti, až k blaženému patření na něj povznešena uzříš sebe pouhou a milostivou jeho dobrotou, ješto jsi nebyla, z ničeho tak blaženou a k tak nevýslovitelné blaženosti stvořenou, povolanou, ospravedlněnou, oslavenou. Neb takové uvážení neunavitelnou tobě lásku dá, abys jej bez přestání chválila, z kterého a skrze kterého a v kterém se budeš oblažena z tak velikých a tak neproměnlivých dobrých věcí radovati.

3. Že kde koli jsme, v něm živi jsme a hýbáme se i trváme.

9. Než mimo onu budoucí blaženost, uvaž se zrakem rozjímání trochu také velikost milosti, kterou tebe také v tomto rychle pomíjejícím životě obohatil. On, který v nebi bydlí, který nad anděly panuje, kterému se nebesa i země se vším, co v nich jest, sklání, sebe propůjčil tobě za příbytek, svou přítomnost tobě připravenou učinil; neb dle učení sv. apoštola Pavla v něm živi jsme a hýbáme se, i trváme.*) Sladký život, pohybování líbezného, žádoucího trvání! neb co jest sladšího než v něm živu býti, jenžto jest sám život blažený? Co líbeznějšího, než všelike hnutí vůle neb jednání našeho k němu a v něm zřizovati, jenžto nás věč-

*) Skutk. ap. 17. 28.

nou utvrzuje stálostí? Co žádoucnějšího, než žádostí a obcováním ustavičně v tom trvati, v němžto samotném, čili raději, jenžto samotný jest právě trvání (bytí), bez něhožto nelze nikomu dobře býti? „Já,“ dí on, „j s e m, k t e r ý ž j s e m.“*) A krásně. Neb on jen opravdu samotný jest, jehož bytost jest neproměnlivá. On tedy, jehož bytost tak vznešená, tak obzvláštní jest, že samotná opravdu jest, ku které přirovnána všeliká bytost nic není, když tebe ku takové vyvýšenosti stvořil, že slávy důstojnosti své ani pochopiti nemůžeš, kde ustanovil bytí (trvání) tvé? Jaké místo tobě k přebývání připravil? Pozoruj, co on sám ke svým učeníkům v evangeliu dí: „Zůstaňtež ve mně a já ve vás.“**)

10. Ó neocenitelné uráčení, ó blažený přibytku, ó přeslavná záměna! Jaké tu uráčení Stvořitelovo, že chce, aby v něm jeho tvor zůstával! Jaká to nevystižitelná blaženost tvora, ve svém zůstávati Stvořiteli! Jaká to jest sláva rozumného tvora, tak šťastnou záměnou přitovaryšenu býti k Stvořiteli; tak že Stvořitel v tvorů, a tvor v Stvořiteli má přebývání! Tedy abychom my tak výtečné stvoření v něm zůstávali, ráčil milosrdně chtíti on, jenž nade vším, jakožto všech věcí ředitel, bez starostlivosti bytuje; jenž všecko, jakožto všech věcí základ, bez práce zachovává; jenž nade všecko, jakož jest všech věcí vznešenější, bez hrdosti předčí;

*) 2. Mojž. 3, 14. **) Jan 15, 4.

jenž všechno, jakožto veškeré věci v sobě uzavírající, bez vylití objímá; jenž všechno, jakožto všelikých věcí plnost, bez soužení svého naplňuje. Tento tedy, an nikde neschází, rozkošné mezi námi sobě království vyvolil, dle svědectví sv. evangelia, kde se dí: „Království Boží jestiž mezi vámi.“*) Jestli ale království Boží mezi námi jest a Bůh ve svém království bydlí: zdaliž on v nás nezůstává, jehožto království mezi námi jest? takto zajistě; neb když Bůh jest moudrost, a duše spravedlivého stolice jest moudrosti: kdo opravdu spravedliv jest, má Boha v sobě zůstávajícího. „Nebo chrám Boží jest s^gatý, kterýž jste vy,“ dí apoštol.**)

11. A ty tedy buď neunaveně pilna svatosti, abys nepřestala býti chrámem Božím. Onť o svých dí: „Přebývati budu v nich a procházeti mezi nimi.“***) Aniž pochybuj, kdekoli duše svaté budou, že on jest v nich. Neb jestliže i ty ve všelikých údech, které oživuješ, všude celá jsi: čím více Bůh všude celý jest, kterýž tebe i tělo stvořil?

S největší tedy pilností má se pozorovati, s jak velikou bedlivostí a uctivostí smysly svými a údy těla svého pohybovati máme, v nichž božství samo sídlí. Odevzdejme tedy, jak slušno, takovému obyvateli všechnu vládu nad srdcem naším, aby nebylo jemu nic na odpor v nás; ale aby všechny

*) Luk. 17, 21. **) 1. Korint. 3, 17. ***) 2. Korint. 6, 16.

myšlenky a hnutí vůle, všechna slova a veškeré skutky naše na jeho pokynutí pozor dávaly, jeho vůli sloužily, dle pravítka jeho rovnosti se řídily. Neb takovým způsobem budeme opravdu královstvím jeho, a on zůstane v nás a my v něm zůstávající dobře žítí budeme.

4. Že všickni, kteříž jsme v Kristu pokřestěni, Krista jsme oblékli.

12. Povzbud se, prosím, duše má! a ať se vezme oheň hořejší lásky v útrobach tvých, a rozuměj moudře okrase od Pána Boha tvého tobě udělené, rozumějíc miluj, milujíc cti jej službou svatého obcování. Zdaliž on sám, jenž tobě v mém sobě udělil přebývání, a v tobě se uráčil přebývati, sebou samým tebe nepřiodívá, neohrazuje a nezdobí? „Kteřížkoli,“ dí apoštol, „jste v Kristu pokřestěni, Krista jste oblékli.“*) Jakou tedy chválu, jaké díkůčinění jemu příslušně vzdáš, jenž tebe tak velikou ozdobou přiodíl, tak velikou ctí vyvýšil, že s nejrozkošnějším plesáním srdce říci můžeš: „Oblékl mne v roucho spasení a oděvem spravedlnosti přioděl mne?“**)

Pro anděly Boží jest největší radostí, na Krista patřiti, a hle z nesmírného uráčení svého se on tobě tak velice nakloňuje, že ráčí sebou samým

*) Galat. 3, 27. **) Isai. 61, 10.

tebe přiodívati. Jakým to rouchem, než tím, kterým se apoštol chlubí, řka: „Kristus jest nám učiněn od Boha moudrostí, i spravedlností, i posvěcením?“*) Jakými zdobenějšími rouchy měl tebe přiodíti, než že tebe skvělou učinil oblekem moudrosti, ozdobou spravedlnosti, okrasou zadostučinění.

5. Že jsme tělo Kristovo.

13. A co mám říci, že se Kristus pro tebe oděvem učinil, an jenom proto se spojuje s tebou, že ráčí chtítí, abys v jednotě církve z těla jeho byla? Slyš apoštola svědectví písma vyjádřujícího: „A budou dva v jednom těle. Ale já pravím,“ dí on, „v Kristu a v církvi.“**) Nad to uvaž také, jakým svazkem tebe spojil. Že jsi tělo Kristovo apoštol, potvrzuje. „Vy jste“ dí „tělo Kristovo, a údové z údů.“***) Chovej tedy tělo a údy takovou důstojností, jaká se patří, abys jakkoli lehkomyšlně a neprávě jimi zacházejíc, čím bys větší odplatou korunována byla, jimi slušně nakládajíc, tím většímu trestu nepodlehla, jestli jich neslušně nadužívati budeš. Oči tvé, oči Kristovy jsou, pročež není tobě dovoleno oči Kristovy ku požádání nějakých marností obracet; nebo Kristus jest pravda, kterému všeliká marnost jest protivna. Ústa tvá, ústa Kristova jsou. Nesmíš, nedím k utrhaní, nedím ke lži, ale ani k marným řečím úst

*) 1. Korint. 1, 30. **) Efes. 5, 31 u. 32. ***) 1 Korint. 12, 27.

otvírati, která jedině ku chvále Boží a k vzdělání bližního máš otevřena míti. Takto i o ostatních údech Kristových, tvému opatrování svěřených vyrozumívej.

6. Že jsme jedno v Kristu a že jsme
s ním jeden Kristus.

14. Avšak ještě výše uznej, jakou společností jsi s ním spojena. Samého Pána slyš za své učeníky a vyznavače Otce prosícího. Chci, dí on, jakož já a ty jsme jedno, aby i oni v nás jedno byli.*) Já jsem syn tvůj skrze přirozenost; ať jsou i oni syny tvými a bratři mími skrze milost. Jaká to vznešenost, že křesťanský člověk tak v Kristu prospívá, aby i sám jistým způsobem Kristem sloul? Což onen právě věrný rozdavač církevní čeledi cítil, jenžto řekl: „Všickni křesťané v Kristu jeden Kristus jsme.“ A není divu, jelikož on jest hlava, a my tělo jeho: ženich, on nevěsta; ženich sám v sobě, nevěsta v duších svatých, s kterými se svazkem věčné lásky spojil. Jako ženichu, dí on, vsadil mně čepici a jako nevěstu ozdobil mne okrasou.

15. Pročež, duše má, rozvažuj zde dobrodiní jeho tobě prokázaná, rozněť se v milování jej, rozplameň se v toužebnosti po blaženém patření

*) Jan 17, 21, a. 22.

na něj. Vykřikni tedy silně nejhoroucnější onou vášní lásky vroucné, a cela v toužebnosti po něm rozplynula jsouc, vydej hlas choti věrné: „Ať mne políbí políbením úst svých.“*) Ať odstoupí z mysli mé všeliká rozkoš, která mimo něj jest; nižádná náklonnost vezdejšího života, nižádná útěcha ať mně nelahodí, když mi jest blažená jeho přítomnost odeprána. On ať mne v náručí lásky objímá, on ať mne ústy oné s hůry líbeznosti líbá; on ať mne řečí onou nevýslovnou, kterou anjelům své tajné zjevuje věci, oslovuje. Takové budiž ženichovo s nevěstou rozmlouvání, abych já jemu celé srdce své odhalila, a on mně tajnosti sladkosti své zjevil. Takovým tedy, duše! a podobným rozjímáním občerstvována, plnou náklonností svaté toužebnosti snaž se ženicha svého následovati, a rci jemu: „Táhniž mne, a za tebou poběhneme po vůni mastí tvých.“**) Ale rci, a věrně rci, nikoliv pomíjejícím hlasem, nébrž neunavnou toužebností. Takto rci, abys byla slyšána; takto táhnutu býti žádej, abys mohla následovati. Rci tedy vykupiteli a spasiteli svému: Táhniž mne za sebou. Netáhniž mne sladkost světa, ale táhni mne líbeznost nejblaženější lásky tvé. Táhlaf mne někdy marnost má; než ať mne již táhne celou za sebou pravdivost tvá. Táhni, protože jsi táhl; podrž, protože jsi uchopil. Táhl's vykoupením, táhni spá-

*) Píseň Šal. 1, 1. **) Píseň Šalm. 1, 3.

sením. Táhl's slitováním, táhni oblažením. Uchopil jsi, když jsi se mezi lidmi ukázal za nás člověkem jsa učiněn, podrž předsedaje v nebi nad anjely povýšený. Řeč tvá tvé jest zaslíbení. Zaslíbil jsi řka: „A já, když budu povýšen od země, všecko potáhnu k sobě.“*) Táhni tedy již mocně povýšený, kterého jsi k sobě přitáhl milosrdně ponížený.

16. Vstoupils na nebesa, dej ať to cítím; nade vším vládneš, dej ať to poznám. Zdaliž nepoznávám, že vládneš? Poznávám zajisté, a díky činím. Než ať poznám dokonalým milováním, co poznávám nábožným o tobě smýšlením. Ať poznám viděním, co poznávám věřením. Přivaž k tobě nerozvížitelnými svazky lásky žádosti srdce mého, kde u tebe jest první obět ducha mého. Ať nás spojuje jednota lásky, které sloučila láska vykoupení; neb tys miloval mne, vydals samého sebe za mne. Budiž tedy s tebou v nebi neustále úmysl můj, budiž se mnou na zemi ustavičně ochrana tvá. Pomáhej ze žádosti lásky tvé prahnoucímu, jenž jsi miloval opovrhujícího. Dej hledajícímu, jenž jsi sebe dal nevědoucímu. Přijmi se navracujícího, jenž jsi na spět volal utíkajícího. Chci tebe milovati, abych byl milován; ano proto že jsem milován, chci víc a více milovati, abych byl více milován. Ať se spojí s tebou myšlení mé,

*) Jan 12, 32.

s tebou ať samojedině jest mínění mé, tam kde s tebou blahoslavená podstata naše od tebe milosrdně přijatá, už kraluje. Dej abych se tebe držel nerozlučitelně, tobě se klaněl neunaveně, tobě sloužil setrvanlivě, tebe hledal věrně, tebe našel šťastně, tebe měl věčně. Těmi řečmi, ó duše má, Boha prosíc se rozněcuj, rozplameň, hoř a celá v toužebnosti po něm ohnivou učiněnu býti se snaž.

7. Odvolání hříchů našich, pro které nás svědomí naše nejvíce hrýže, skrze které jsme toto všechno ztratili.

17. Když ale uvažuješ, kterých a jak velikých věcí dobrých jsi skrze jeho milost došla, odvolej také kterakých dobrých věcí jsi svou vinou ztratila a do jakých zlých věcí vinou stížena jsi upadla. Uvaž vzdychajíc na mysl to zlé, které jsi nešlechetně spáchala; a rozpomeň se plačíc na to dobré, kterého jsi pro toto zlé bídně pozbyla. Neboť co dobrého nejvýbornější tvůj stvořitel tobě z dobroty své neposkytl, a jakým zlým jsi se jemu toho neodplatila svou ohavnou nepravostí? Dobré ztratíc zlé jsi zasloužila; ano dobré zapovrhnuouc zlé jsi vyvolila; a ztrativší čili raději zamitnuvší milost stvořitelovu v hněv jeho jsi bídně upadla. Nemáš ničeho, čím-by's osvědčila se nevinnu, jelikož hromada tvých hříchů tebe jako nesčíslný vojenský zástup obklopuje, z jedné strany ohyzdnost zlých skutků představí, z druhé nesmírné množství neužitečných, a

co zatratitelnějšího jest, záhubných slov vytýkajíc; z čehož zlých myšlének neskončenou tíží ukazujíc. Tyť jsou věci, pro které jsi neocenitelná dobra ztratila; pro ty jsi milosti stvořitelovy zbavena. Ty věci rozjímej plačíc, plač jich se odřískajíc, odříkej se je zatracujíc, zatracuj je, život svůj polepšíc.

18. Veď zápas se sebou v myslí své, abys od té chvíle ani na okamžení nějaké marnosti buď srdcem, nebo jazykem, aneb, coby nejvejš zatratitelné bylo, skutkem svolení neposkytla. Budiž denní, ano ustavičný zápas, abys nižádné smlouvy s nepravostí nepodržela. Přísně sama sebe vždy zpytuj, tajnosti zkoumej, a cokoliv na sobě opovrhého nalezueš, přísným potrestáním pokárej, poraž, rozšlap, vykořeň, odvrz a znič. Nešetř sebe, nelichot sobě, ale za jitra, to jest, v rozvažování posledního soudu, který po noci vezdejšího života jako ranní světlo následuje, za hub všecky hříšníky země, to jest provinění a hříchy obcování pozemského, abys vypudila z města Hospodinova, kteréž sama v sobě jemu vystaviti máš, všecky, kdož páší nepravost*); to jest dábelská vnuknutí, mrzké Bohu rozkoše, smrtnosné svolování a skutky převrácené. Ode všeho toho musíš jako město Hospodinovo očištěna býti, aby líbezný v tobě příbytek pro sebe Stvořitel naleznu, obdržel a měl.

*) Žalm 100, 8.

19. Nechtěj býti jedna z těch, jejichž tvrdošíjnosti Bůh sám kvíliti se zdá řka: „Není kdoby (o tom) přemýšlel v srdci svém*) a řekl, co jsem učinil. Zavrhují-li se oni, protože pro spáchané zlé se rdíti a sebe káratí nechtěli, budeš snad ty, abys do počtu vyvolených vešla, sama sebe sebrati, rozsuzovati a přísnou kázní polepšiti zanedbávati? Uvažuj tedy pilným přemýšlováním nesčíslná dobrodiní stvořitelova, kterými tebe bez naskytlých zásluh povznesl, a na paměť si uveď nesčíslné hříchy, kterými na jeho dobrodiní tvá nešlechetnost nehodně odpovídá, a velikou bolest vzbudíc volej: Co jsem učinila? Boha jsem rozhorčila, Stvořitele svého k hněvu popudila, jeho nesmírná dobrodiní nesčíslnými hříchy zplatila. Co jsem učinila? Avšak to řkouc, srdce své hořce zkruš, vzdechy vysýlej, slzy prolévej. Neboť nepláčeš-li zde, kdy budeš plakati? Jestli tebe k zkroušenosti nezbuzuje odvrácení tváři Boží od tebe, které tvé hříchy způsobily; ať zlomí tvrdošíjnost tvou, aspoň náramnost trestů pekelných, kterou na tebe tytéž hříchy vyzvaly. Bež si to tedy, bež hříšníče, k srdci a vytáhni nohu z pekla; abys zaslouženému zlému ujíti a ztraceného dobrého, kterého jsi spravedlivě zbavena, mohla zase nabýti. Neboť ohlížíš-li se na své zlé, všechno dobré, které tobě jest od něho uděleno, jsi ztratila. Musíš tedy k tomu nejvíce,

*) Isaiaš 57, 1.

z čeho tě svědomí tíže obviňuje, vždy oči obracet, aby on oči své odvrátil. Neb jestliže ty hříchy své hodným zadostčiněním odvracíš, odvrací on od nich obmyšlenou pomstu. Zapomínáš-li ty na to; on jest toho pamětliv.

8. Uvažování vtělení Páně, skrze které jsme všeho toho nabyli.

20. Abys tedy z toho se vysvobodila, pozoruj smilování Vykupitele svého nad tebou. Zajisté hříchem prvopočátečným byla's oslepena, vznešenost Stvořitele svého nemohla jsi viděti. Mraky hříchů obklíčená pádila's k temnosti, a do věčné tmy uchvacujícími vlnami nepravostí zmítaná jsi chvátila. A ejhle Vykupitel tvůj oslepeným očím přičinil oční lékařství svého vtělení, abys nemohouc Boha v tajemství velebnosti stkvoucího viděti, Boha v člověku se objevujícího spatříc poznala, poznajíc milovala, milujíc vši snahou jeho slávy dojítí toužila. On se vtělil, aby tebe k duchovním věcem zpět povolal. Proměnlivosti tvé účastným se stal, aby tebe své neproměnlivosti účastnu učinil. Snížil se k poníženosti tvé, aby tebe vyzdvihl k výsosti své. Z neporušeného panenství se narodil, aby porušenost hříšné přirozenosti uzdravil. Obřezán jest, aby člověka všechnu zbytečnost hříchů a nepravosti od sebe odřezávati naučil. Obětován jest v chrámě a od svaté vdovy přijat, aby věřící své dům Boží navštěvovati, a svatosti pilni jsouce jej hodně přijí-

mati napomenul. Od kmeta Simeona na lokty vzat a chválen jest, aby zjevným učinil, že vysoký věk a zralé mravy miluje.

21. Pokřtěn jest, aby svátost našeho křtu posvětil. V Jordáně pod rukou Janovou se ke křtu skláněje hlas Otcův uslyšel a Ducha svatého v podobě holubice příchod přijal; aby nás poučil, že máme v pokoře mysli (která Jordánem se značí, neb Jordán vykládá se „sstoupení jich“) pozůstávati, abychom tam rozmlouváním nebeského Otce byli uctěni, o němž se dí: se s prostnými jest rozmlouvání jeho;*) a přítomností Ducha svatého povýšení, který na pokorných odpočívá. A to pod rukou Janovou, jenž milost Boží slove, abychom, cokoliv od Boha obdržujeme, této milosti a nikoli svým zásluhám připisovali. Po vyplněném čtyřicetidenním postu dábla s jeho pokoušením přemohl a jest anjelským sloužením oslaven; uče nás, po celý čas života vezdejšího rozkoší věcí časných se vystříhajíce svět s jeho knížetem pod nohy své podstíratí a tak anjelské ochrany účastnými se stávati.

22. Za dne království Boží zvěstuje, s lidem obcuje a valící se zástupy zázraky a slovy vzdělává; v noci vystoupiv na horu modlitbou se zabývá, napomínaje nás, abychom v příhodném čase brzo bližním, mezi kterými žijeme, slovy a příklady dle své možnosti cestu života ukazovali; brzo ustra-

*) Přísloví 3, 32.

níce se do osamělosti myslí a vystoupíce na horu cností sladkost rozjímání o nebeských věcech okoušeli a svou mysl neunavnou žádostí na věci nebeské obraceli. Na hoře před Petrem a Jakobem a Janem se přepodobuje, nám na srozuměnou dáváje, že, budeme-li se jako Petr (jenž se přetlumočuje poznávající) svou křehkost pokorně poznávati, že staneme-li se takovými, kteříž nepravosti podrážejí (což Jakob znamená), budeme-li se snažiti milosti Boží (která jmenem Janovým se vyrozumívá) věrně se podrobovati; k patření na slávu Ježíšovu na onu nebeskou horu vedením téhož krále našeho šťastně vystoupíme.

22. V Bethanii (jenž se dům poslušnosti vykládá) Lazara vzkřísil, ukázav, že všichni, jenž snahou dobré vůle tomuto světu odumřevše v lůně poslušnosti odpočívají, k životu věčnému od něho vzkříšení býti mají. Tělo a krev svou učenníkům svým o večeři tajemství plné odevzdav jejich nohy pokorně umyl, uče, že svatosvatá tajemství čistými skutky a nábožnou srdce pokorou slaviti se mají. Maje k slávě svatého vzkříšení vyvýšen býti posměchy nevěrných, trpkost slov, potupu kříže, hořkost žluče, a konečně smrt vytrpěl, napomínaje svých, aby kteříž po smrti slávy dojíti chtějí úzkosti a práce vezdejšího života a utlačování zlých lidí nejen rovnodušně snášeli, ale také všechno tohoto světa odporné pro věčnou odplatu milovali, žádali a mile rádi přijímali. Vynasnažíš-li se tedy tyto

tak výborná, tak nesmírná Stvořitele svého dobrodiní hodně na mysli přemítati, nábožně chápati, horlivou láskou následovati; nejen dobrých věcí skrze prvního otce ztracených opět nabudeš, ale mnohem většími skrze nevýslovnou Spasitele svého milost věčně vládnouti budeš. Nebo sám Bůh tvůj skrze tajemství vtělení stal se bratrem tvým, a jakou nevýslovnou radost tobě způsobil, an přirozenost svou nad všeliké stvoření spatřuješ v něm vyvýšenou?

9. Že má duše prositi, aby byla z jezera bídy a z bahnivého bláta vyvedena.

23. Co tedy ještě zbývá, leč abys, duše má, po hodném všeho toho rozvážení všemožným způsobem k zdědění tak velikých dobrých věcí mysl roznítla a toho, jenž tebe k vládnutí jimi stvořil, ustavičnou modlitbou prosila, aby tebe z jezera bídy a z bahnitého bláta vytrhl, a majitelkou tak veliké blaženosti učinil? Co jest ale jezero bídy, než hlubina žádosti světské? A co jest bahnívé bláto, než smrad tělesné žádosti? Nebo to jsou dvě zadržadla, které lidskému pokolení, aby k blažené svobodě nebeského rozjímání nesměřovalo a nepřilo, žalostně na překážku jsou, totiž žádost a rozkoš. Opravduť jezerem bídy jest žádost světská, která mysl pod svou vládu podrobujíc, ji nesčíslnými žádostmi jako nějakými pouty do hlubiny nepravostí táhne, nedopouštějíc, aby nějakého odpo-

činutí měla. Nebo mysl lidská jhem žádosti sklíčená jest láskou k věcem viditelným mimo sebe rozptýlena a rozličnými žádostmi ducha uchvacována. Zpustošují ji namáhání v získání, úskostlivost v rozmnožování, radost ve vládnutí, strach před ztrátou, bolest když ztrátu utrpěla, a nepřipouštějí nikterak, aby viděla v jakých nebezpečnostech se nachází. Toť jezero bídy, které tak velikými zlými věcmi naplňovati světská žádost nepřestává. Z tohoto jezera že jest vychvácen, radoval se blažený David, an díky čině pravil: „Vyvedl mne z jezera bídy a z bahnitého bláta.“*) Co jest bahnité bláto? Zalíbení v nečisté rozkoši. Zvolej tedy hlasem silným se sv. Davidem a rei Stvořiteli svému: „Vytrhni mne z bláta abych neuvízl“**) Setři se srdce svého všelikou špinu tělesného kochání, vypuď nečisté myšlenky z myslí své, chceš-li špiny tohoto bláta uniknouti.

24. Než když jsi želením, zpovědí, pláčem a bedlivým vkládáním svatých myšlének do srdce svého unikla, viz abys do toho opět nepadla; ale z celého srdce před Bohem vzdychej, milosrdenství jeho vzývajíce, aby postavil na skále nohy tvé; to jest aby náklonnosti srdce tvého silou Kristovou upevnil; aby se usadila mysl tvá na základě spravedlnosti statečně Krista se držíc, o kterémž se dí, že učiněn jest nám od Boha moudrostí, i spravedlností, i posvěcením***). Pros také, aby

*) Žalm 38, 3. **) Žalm 68, 15. ***) 1 Kor. 1, 30.

řídil kroky tvé, aby se neuchýlily k nepravosti, nébrž v příkázaních nebeských neohebně kráčely, a k blažené vlasti andělské celým směrem chvátaly.

25. Avšak takovým řízením vyvýšen jsa, nebud lenošným v chválení Stvořitele svého; ale jeho dobrotivost pros, aby vložil v ústa tvá nový chvalozpěv, abys důstojnou pobožností Pánu Bohu našemu chválu prozpěvoval; neboť slušno jest, abys novým životem Bohu přidružen jsa k jeho chvále nový chvalozpěv zapěl, časnými věcmi pohrdna a jedině po nebeských touže, a to již ne ze strachu před trestem, ale z lásky ke spravedlnosti, zákona Božího poslouchaje; neb to jest nový chvalozpěv Bohu zpívati, starého člověka snahy potříti a ztroskotati a po cestách nového člověka, které Syn Boží světu okázal, vší snahou srdce, a z pouhé toužebnosti po životu věčném, kráčet. Chvalozpěv také prozpěvuje, kdo ony radosti vlasti nebeské v paměti čisté mysli podržuje a jich, povědomím svatého života upevněn a darem nebeské milosti podporován, dojíti se snaží.

10. Uvažování bíd tohoto života.

26. Mezi tím ale bídy tohoto života uvažuj a s jakou opatrností v něm živ býti máš bdělým srdcem na mysli přemítej. Považuj sebe ze společnosti toho býti, o němž písmo dí: jehožto cesta skryta jest, a obklíčil ho Bůh temnostmi.*) Opravduť jsi hlubokou slepotou nevě-

*) Job. 3, 23.

domosti obklíčen, jenžto nevíš, jak Bůh skutky tvé cení, a známosti nemáš, jaký konec míti budeš. Není člověk, dť Šalomoun, zda-li lásky, čili nenávisti hoden jest, ale všecky věci k budoucímu času chovají se nejisté.*) Představ si v myslí, že vidíš nějaké hluboké, tmavé údolí, všeliký druh muk na svém spodku přechováající. Mysli sobě na vrchu most velmi dlouhý a jen na střevíc široký. Přes tento pak most tak úzký, tak vysoký, tak nebezpečný kdyby někdo nucen byl jíti, a jemu by se oči zavázaly, aby na kroky neviděl, ruce do zadu spoutaly, aby ani holí svou cestu chmatáváje řídit nemohl. Co myslíš, jaký strach a jaké úzkosti by měl, zdaližby v jeho myslí zbylo místa pro nějakou radost, veselost aneb chlípnost? Já nemyslím. Zašla-by mu všechna hrdost, zmizela-by všechna marná chloubá, na myslí by mu jenom tma smrti tanula. Nad to myslí si, jakoby hrozní obludní ptáci tento most oblétali a jej jdoucího do propasti strhnouti chtěli; zdaliž-by se jeho strach nezvětšil? A co, kdyby v tom, co on přechází, vždy za jeho patou desky ubírány byly, zdaližby jdoucího tím větší strach nepojímal?

27. Co ale tento příklad znamená, poznej a mysl svou bázní Boží pečlivě naplň. Údolím hlubokým a tmavým vyrozumívej peklo, nesmírně hluboké a mráкотou temností hrozně zastřené, v kterém všeliký druh muk se nachází. Tam není ničeho,

*) Kazatel 9. 1—2.

coby lahodilo, a všechno jest, co zastrašuje a mučí, a co úzkosti způsobiti může. Most nebezpečný, z kterého ten, kdo zle po něm jde, dolů svržen bývá, jest nynější život, v kterém, kdo jest zle živ, z něho vykročiv do pekla sestupuje. Desky, které za přecházejícím ubírány bývají, jsou jednotlivé dny života našeho; které tak pomíjí, že se nikdy více nevracejí, alebrž umenšováním svým nás vždy nutkají ku konci a donucují k cíli chvátati. Ptáci most obletující, a ty, kdo po něm jdou, jsou zlí duchové, jejichž všeliká jest snáha, lidi s pravé cesty svést a do pekelné propasti svrhnouti. My pak sami jsme po mostě jdoucí a mráкотou nevědomosti zaslepeni a pro obtížnost činění dobrého jako těžkým řetězem spoutáni, abychom nemohli svobodné kroky života svatého k Bohu řídit.

28. Pozoruj tedy, zdali nemáš s největší snahou v tak velikém nebezpečnství k Stvořiteli svému volati, abys jeho záštitou chráněna mezi zástupy protivníků důvěrně prozpěvovala: Hospodin osvícení mé a spasení mé, kohož se budu báti?*) Osvícení, totiž proti zaslepenosti; spasení proti obtížnosti. Nebo toť jsou dvě zla, do kterých první otec nás uvrhl, nevědomost a obtíž; abychom neviděli, kam směřujeme aniž co činiti máme; a když jsme z částky nahlédli, obtížnost nám překáží, že nemůžeme vyplniti, co za pravé uznáváme. To rozvažuj, duše má, na to mysl,

*) Žalm 26, 1.

v tom ať se denně mysl tvá cvičí. Tím se zabývajíce ať se od starosti o věci neužitečné a od myšlének na ně odvrací, a celá se k vystříhání těchto zlých věcí a k dosažení věčných dobrých věcí ohněm svaté bázně a blažené lásky roznítí.

11. O tělu po odejítí duše z něho.

29. Navracím se již k tobě, nejsladší Stvořiteli, a nejdobrotivější Vykupiteli, tvořiteli a opraviteli můj, pokornou prosbou dobrotu tvou vzýváje, abys naučil srdce mé obživující bázní a spasitelným strachem uvažovati, jak smrdutým a smutným způsobem tělo mé po smrti, ducha nyní je obživujícího zbaveno jsouc, hnilobě a červům k strávení vydáno bude. Kde bude tehdá slíčnost jeho, pro kterou, je-li jaká nyní, ono pýchá, kde vyhledané rozkoše, kterými nyní oplývá; kde útlé údy? Zda-liž se tehda v pravdě nevyplní na něm onen prorocký výrok: „Všeliké tělo jako tráva jest, a všeliká sláva jeho jako květ polní?“*) Zavrou se oči, hluboce do vnitř hlavy obrácené, jichž točením po věcech marných a nebezpečných jsem se často obveseloval. Ležeti budou strašlivou tmou obestřené, které nyní ve vypátrání marností se kochají. Otevřeny budou uši, aby byly brzo červy naplněny, které nyní utrhačné řeči a světské pověsti se zatratitelnou lůbostí vnímají. Zafaty budou zuby, bídně uzavřené, které nyní žra-

*) Isai. 40, 6.

vost rozvívá. Hníti budou chřípě, které nyní v rozličné vůni se kochají. Pro smrdutou šerednost budou hrozně vypadati rty, které k pošetilému smíchu často se otvírati si oblibovaly. Spoután bude jazyk zhustlým hnisem, který často marné povídačky pronášel. Hrdlo bude sevřeno, a žaludek nasycen červy, kteréž bývaly rozličnými pokrmý častokrát roztahovány. Nač mám jednokaždé připomínati? Veškeré ono složení těla, na jehož zdraví, pohodlí, rozkoš veškerá téměř péče směřuje, v shnilinu, v červy, konečně nejopovrženlivější prach se rozpadne. Kde bude šíje zpříměná, kde schlouba slov, ozdoba šatstva, rozmanitost rozkoší? Jako sen zmizely, vsecky věci ty pominuly, aby se nikdy více nenavrátily, a milovnicka svého v nejbídnějším stavu opustily.

12. O duši od těla oddělené.

30. Dobrotivý Bože, co to, co vidím? Strach se přidává ke strachu, bolest k bolesti. Po svém oddělení od těla, zdaliž nebude duše od množství v ústřety přibíhajících duchů zlých, obviňování její rozmnožujících, obklopena, a až do nejmenšího zanedbání ze všeho vyptávána? Přijdeť kníže tohoto světa se svou družinou zuřivostí rozsápaný, lstivý k oklamání, ochotný ke lhaní, zlomyslný k obviňování, co jen mu možná proti ní pravého ze zpáchaného zlého pronéstí vyčítaje a mnoho lživého vymýšleje. Ó strašlivá to hodina a hrozné zkoumání!

Z jedné strany přísný soudce k souzení, z druhé pak drzí protivníci k obviňování. Státí bude duše samotná bez potěšitele, jedině z toho útěchu beroucí, jestliže ji vědomí dobrých skutků hájí. Než v tak přísném soudu, v kterém všechny věci se objeví tak, jak jsou bez zahalení, kdož se bude chlubit, že má srdce čisté, když spravedlivý sotva spasen bude, bezbožný a hříšník kde se ukáže, t. jak obstojí?*) Tehdáž ustanou rty chválicích, jazyk lichotníků neprospěje, a marná sláva že byla svědkyní se osvědčí. Uprchne pošetilá radost, nádhera důstojnosti bude zapuzena a ctižádost, že byla plna klamu, se spatří.

31. Blahoslavená ta duše, kterou v takovémto nebezpečnství povědomí nevinnosti chrání a paměť svatosti hájí: kterou pokud v těle dlela, častěji voda nábožné zkroušenosti obmývala, pilné zpovídání ozdobovalo, rozjímání svatého zákona osvěcovalo; kterou učinila pokora tichou, trpělivost pokojnou, poslušnost prostou vlastní vůle a láska k provozování všeliké cnosti horlivou. Taková duše nebude se báti strašlivé hodiny oné, aniž bude zaháněna, když mluvití bude nepřátelům svým v bráně (t. j. před soudem.**) Ona bude přidružena k těm, o nichž písmo dí: Když dává Bůh svým milým sen (t. j. libé, pokojné spaní), a j. dědictví Hospodinovo jsou.***)

*) 1. Patr. 4, 18. **) Žalm 126, 5. ***) Tamtéž v. 2—3.

13. Uvažování soudného dne, na němž budou kozli na levici postaveni.

32. Kdož může ale o oné hrůze posledního soudu něco říci, o kterém budou ovce na pravici, kozli pak na levici postaveni? Jaké chvění nastane, když mocnosti nebeské se budou pohybovati? Jaký to zmatek všech věcí, jaký nářek a křik kvílících, až onen hrozný hlas nedbalce zastihne: Odejděte ode mne, zlořečení! do ohně věčného? Opravdu bude den hněvu den ten, den soužení a úzkosti, den psoty a bídy, den temnosti a mrákoty, den mlhy a vichru, den trouby a troubení. Opravdu tehdáž bude hlas dne hořký, soužen bude tu silný.*) Neboť ty, kteříž hrdou myslí vůlí Boží nyní opovrhují a prováděním své vlastní vůle se vychloubají, tehdáž oheň věčný, nikdy nehasitelný, obklíčí; a červ, jenž nikdy neumírá, šířati bude; a dým muk jejich na věky věkův vystupovati bude.

14. Uvažování radosti, když budou ovce na pravici postaveny.

33. Co ale tito kvíliti a pro úzkost ducha hrozně ze srdce řvati budou, jak budou, medle, radovati se a plesati oni blahoslavení, kteří na pravici Boží postavení hlas onen přešťastný uslyší řkoucí jim: Pojdte požehnání Otce mého, vládněte královstvím, vám připraveným

*) Sofoniáš 1, 15—16. a 14.

od počátku světa. Tehdáž Pán zpřímí hlavu pokorných, kteří se nyní neostýchají pro něj býti sprostými a opovrženými. On uzdraví srdcem zkroušené a věčnými radostmi potěší ty, kteří v tomto putování po něm toužíce kvílí. Okážeť se nevýslovná odplata těch, kteří z lásky ke Stvořiteli svému vlastní své vůle se zřekli. V onen den hlavy poslušných koruna nebeská ozdobí a trpělivých sláva nevýslovnou září se zastkví. Tam láska bojovníky své společností angelskou obohatí, a čistota srdce milovníky své nejšťastnějším patřením na Stvořitele oblaží. Tehdáž se ukáže Bůh všem milovníkům svým a je věčnou bezpečností na vždy vyvýší. Tehdáž bude zajisté ode všech vyvolených prozpěvováno: „Blahoslavení jsou, kteříž přebývají v domu tvém Hospodine, na věky věkův chváliti budou tebe.“*) Kteréžto chvály účastny nás učiniti ráciž, jenž s Otcem a Duchem svatým živ jest a kraluje, Bůh, po všechny věky věkův. Amen.

*) Žalm 83, 5.

Rozjímání druhé.

O bídě lidské a útočišti k milosrdenství Spasitelovu.

1. Hrozím se života svého, neboť když jej bedlivě rozvážím, objevuje se mně celý buď hříšný aneb neužitečný, a jestli se v něm nějaký užitek zdá býti, jest buď pokrytý nebo nedokonalý, aneb nějakým způsobem pokažený, tak že se může buď nelíbiti aneb oškliviti Bohu. Pročež, o hříšníče! život tvůj jest tedy skoro celý buď v hříších a proto zavrženlivý aneb neužitečný a proto opovrženlivý. Než proč činím rozdíl mezi životem neužitečným a zavrženlivým? Zajisté, je-li neužitečný jest i zavrženlivý. Neboť jest známo i pravdivo, co Pravda Boží dí: „Všeliký strom, kterýž nenese ovoce dobrého, vyťat bude, a na oheň uvržen bude.“*)

2. Nad to, jestli činím něco užitečného, nevyrovnává se to nijak potravě těla, které nadužívám. Avšak kdo krmí dobytče, které ani tolik užitku nepřináší, co stráví? A předce ty, dobrotivý Bože, ty živíš mne neužitečného a nad to i hříchy páchnoucího. Mnohem snesitelněji pes hnijící páchne lidem, než duše hříšná Bohu, mnohem nešťastnější jest tato Bohu, nežli onen lidem. Ach takový není

*) Mat. 7, 19.

člověk ale potupa člověčí, špatnější než dobytče, horší než mrtvola. Stejně sobě duše má s životem mým, stydím se žít, bojím se umřít, co ti tedy zbývá, hříšníče, než abys po celý život svůj oplakával celého života svého, aby sám celý oplakával sebe celého.

3. Ale i v tom jest duše má bídně podivná, a podivně bídná, poněvadž tak neželí, jak sebe zná; nébrž tak bezpečná lenochuje, jakoby nevěděla, co trpí. Duše neužitečná co činíš, proč lenochuješ duše hříšná? Den soudný přichází, blízko jest den Hospodinův veliký, blízko jest a rychlý příliš den hněvu, den ten, den soužení a úzkostí, den psoty a bídy, den temnosti a mrákoty, den mlhy a vichru, den trouby a trubení.*) Ó hořký hlase dne Hospodinova! Co dřímeš duše vlašná a hodna vyvrženu býti z úst? co dřímeš? kdo neprocitne, kdo se nechvěje při takovém hřímání, ten nespí, nébrž jest mrtev. Strome neúrodný, kde jest ovoce tvé? strome zasluhující sekeru a oheň, zasluhující vyfatu a spalenu býti, jaké jest ovoce tvé? Zajisté trní bodající a trpké hříchy, které óby tak tebe želením bodaly, žeby se polámaly a tobě tak se ztrpčovaly, žeby zmizely.

4. Snad se domníváš, že jest hřích něco malého, aby přísný soudce za něco malého považoval

*) Sofoniáš 1, 14—16.

nějaký hřích. Než, přeběda! zdaliž každý hřích přestoupením Boha nezneuctívá? Jaký tedy hřích bude měti hříšník nazvati malým? Neboť Boha zneuctíti kdy jest věcí malou? O dřevo suché a neužitečné, věčného ohně hodné, co odpovíš v onen den, až budeš počet klásti z každého okamžení celého času tobě k žití propůjčeného, jak jsi ho vynaložil? Tehdáž bude totiž odsouzeno, cokoliv nalezeno bude na tobě ze skutků nebo zahálky, z řeči a mlčení i ze živobytí tvého, ježto nebylo dle vůle Boží zřízeno. Běda, jak mnoho hříchů se tam nenadále, jako ze zálohy, namane, kterých nyní nevidíš! Zajisté u větším počtu a snad strašnější nad ty, které nyní vidíš. A o kterých se domníváš, že nejsou zlé, a které nyní za dobré pokládáš, s odhalenou tváří se objeví tam co nejčernější hříchové. Tamť beze vši pochybnosti vezmeš, jak jsi se choval v těle, jelikož tehda nebude nižádného času milosrdenství, když se bude trest bráti a když odkládání nižádného nebude.

5. Zde rozvaž, cos činil, co musíš přijmouti.*) Jestli mnoho dobrého a málo zlého, vesel se velice, pakli mnoho zlého a málo dobrého, kvíl velice. O neužitečný hříšníče, zdaliž to nepostačuje tobě k náramnému řvaní, zdaliž to nepostačuje ke krvácení a k proměnění tuku v kostích v slzy? Běda divné tvrdosti, k jejížto zdrcení tak těžká kladiva

*) Přirovnej 2 Korint. 5, 10.

jsou ještě lehká. O necitelná ospalosti, k jejížto probuzení tupé jsou tak ostré osteny! Ó smrtící spaní, k jehožto procitnutí chraplavým jest tak strašlivé hřímání! Hříšníče neužitečný, dosti máš na těchto věcech míti k ustavičnému želení: postaćovati mohou ony tobě k neustálému vzlykání. Než proč bych měl o tíži a velikosti hrozící bídy něčeho skrýváje pomlčeti a oči duše své nepoužívati? Snad aby nenadálé bolesti náhle připadly a aby nesnesitelná bouře z nenadání přikvapila. Jistotně tak to neprospívá hříšníku. Řeknu-li ale, co jen budu moci vymysleti, nebude to ještě nijak věci samé se vyrovnati. Pročež oči mé dnem i nocí slzy vylévají a nemlčí. Rozmnož tedy hříšníče, rozmnož z dotčených bíd tíži, přidej hrůzu k hrůze, kvílení ku kvílení; tenť bude tebe souditi, k jehož potupě čelí, v čem se Boha neposlušný přestupník prohřešuje; ten, kterýž mně dobrým za zlé a já jemu zlým za dobré oplácel, kterýž jest nyní nejtrpělivější, tehdáž ale bude nejpřísnější, nyní nejdobrotivější tehdáž pak nejspravedlivější.

6. Ach já, ach proti komu to jsem se prohřešil! Boha jsem zneuctil, Všemohoucího jsem rozhněval. Já hříšník, co jsem to učinil? Komu učinil? Jak zle učinil? Běda, běda, hněv Všemohoucího óby na mne nepřipadl! Hněve Všemohoucího kde budeš moci ve mne se umístiti? Neníť člověka, jenžby mohl tebe snést. Ve mně celém jest úzkost, tu budou obviňující hříchy, tam zastra-

šující spravedlnost, pode mnou otevřená propast pekelná, nade mnou rozhněvaný soudce, uvnitř pálící svědomí, vně hořící svět. Spravedlivý sotva bude spasen, hříšník tak sklíčený na kterou stranu se uchýlí? Spoutaný kde se ukryji, kterak předstoupím? Se skrýti bude nemožno, se ukázati nesnesitelné; onoho budu žádati a nikdy nepodosáhnou; toto proklínati, a ono všude bude. Jak, kterak bude tehdaž, kdo mne vychvátí z rukou Božích? odkud mně přispěje rada? odkud spása? Kdo jest, jenž slove veliké rady anjel, jenž slove Spasitel, abych jméno jeho vzýval? Ontě jest, ontě jest Ježíš, a právě on sám jest soudce, v jehožto rukou se chvěji.

7. Zotav se již, ó hříšníče! zotav se, abys nezoufal, doufej v něho, kterého se bojíš. Uteč se k tomu, od kterého jsi utekl. Volej nezbedně k tomu, kterého jsi hrdě popudil: „Ježíši, Ježíši! pro toto jméno tvé, učiň se mnou dle jména svého. Ježíši, Ježíši! zapomeň na hrdého popuditele a shlédni na bídného vzývatele jména nejsladšího, jména přemilého, jména přeutěšeného, jména hříšníka posilňujícího, jména dobré naděje.“

8. Neboť co jest Ježíš jiného, než Spasitel? Tedy Ježíši, pro tebe samého budiž mně Ježíšem kterýž jsi mne stvořil, nezab, kterýž jsi mne vykoupil, nezatrať, kterýž jsi mne stvořil svou dobrotou, nezab dílo své pro mou nešlechtnost. Prosím, ó Nejdobrotivější, aby k ztrátě nepřivedla má nešlechtnost, co učinila tvá všemohoucí dobrota. Uznej,

ó Nejdobrotivější! co tvého jest, a setři s toho, co cizího jest. Ježíši, Ježíši! smiluj se, pokud jest čas k smilování, abys nezatratil v době souzení. Neboť jaký užitek budeš míti z krve mé, jestli stoupím do věčné záhuby? Ne mrtví chváliti budou tebe, Hospodine, aniž kdo z těch, jenž sstupují do pekla.*) Připustíš-li mne do velmi širokého lůna milosrdenství svého, nastane se těsnějším pro mne, o Pane! Připust' tedy, ó nejžádoucnější Ježíši! připust' mne do počtu vyvolených svých, abych s nimi tebe chválil, tebe požíval a se v tobě honosil mezi všemi, kteříž milují jméno tvé,**) jenž s Bohem Otcem a Duchem svatým oslavován jsi po neskončené věky. Amen.

*) Žalm 113, 17. **) Žalm 5, 12.

Rozjímání třetí.

Oplakávání zle ztraceného panictví.

1. Duše má, duše ubohá, duše, dím, bídná bídného člověka, vypuď netečnost svou a rozvaž hřích svůj a rozechvěj mysl svou: bež si k srdci převeliké provinění své a vyvoď ze srdce náramné kvílení. Pozoruj, nešťastnice, pozoruj hroznost nepravosti své, a vyvozuj hrozný strach a strašnou bolest. Ty, dím, kteráž jsi někdy nebeskou koupeli očištěna, Duchem svatým obdařena, v křesťanském vyznání přísahou zavázána, panna Kristu zasnoubena byla. Ó na koho jsem to pomyslí, ó koho jmenoval: ovšem ne již dobrotivého ženicha panenství mého; nýbrž hrozného soudce nečistoty mé! Ó zpomínko na ztracené utěšení! proč tak stěžuješ tíži přítomné nešťastnosti? Jak bídný stav neřestného člověka, jemuž i dobré i zlé k muce slouží? nebo trápí mne zlé svědomí a muky jeho, v kterých že hořeti budu se bojím. Trápí mne památka dobrého svědomí a odměn jeho, o kterých vím, že jsem je ztratil a jich více nenabudu. Běda, bídná a bolestná to ztráta! ztratiti to nenahraditelně, co se má zachovati nekonečně. Ach neutěšitelná ztráta, která nejen trátí dobré, ale nad to získává muky!

2. O panenství, již ne mé milé, ale mé ztracené; již ne mé utěšené, ale beznadějně, kam jsi se podělo?

v jak smrdutém, v jak trpkém bahně jsi mne zanechalo? Ó smilství špinitelko myslí mé, hubitelko duše mé; odkud jsi se k bídnému připlazila, s jak roztomilého, s jak blaženého stavu jsi svrhlo? Proto mne pálíš, ó hořká truchlivosti, že ono jest ztraceno; proto mne sužuješ, ó těžká holesti, a strachu před těžší, že ono jest připuštěno. Proto jest ztráta neutešitelná, proto muka nesnesitelná. Běda tu, běda tam. Tak, tak zároveň dobré i zlé, tak ovšem již spravedlivě trestáte ještě žijícího bídného zlosyna, a to slušně, jistě slušně. Ty pak, duše má, nevěrná a křivopřísežná Bohu, zpronevěřilá Kristu, dobrovolně jsi s výše panenství svržena bídně do propasti smilství. Ty, jenž jsi někdy byla zasnoubena králi nebeskému, dychtivě učiněna jsi nevěstkou pekelného trápiče. Ach zavržena od Boha, předvržena dáblu: ano zavrhnouc Boha, objímajíc dábla; neboť ty, ty ubohá duše má, nevěstko zatvrzelá, smilnice nestydatá, tys první milovníku a stvořiteli svému, Bohu, zapuzení dala a k úkladníku a zhoubci svému, dáblu, jsi se odebrala. Ó přebídná to výměna!

3. Ach s jaké výše jsi spadla; do jaké propasti jsi upadla. Běda! jak dobrotivým jsi opovrhla; k jak zlostnému jsi se připojila. Co's učinila na myslí nesmyslná, milující nečistotu, nečistá nešlechtnosti, co's učinila? V nebi opustilas čistou lásku svou, a do pekla následovalas ošklivého prznitele svého, a v propasti upravilas sobě nikoliv manželskou komnatu, ale nectné obydlí nevěstčí. Hrůza divná,

jaká to převrácená vůle! Dive hrozný, jaká to dobrovolná převrácenost! Odkud mně, Bože, přijde napravení tak veliké zlosti? odkud tobě, Bože, zadostučinění za tak velikou nepravost? Budiž uvržen, bídný človíčku, do tmavé propasti nemírné truchlivosti, jenž jsi dobrovolně uvržen byl do propasti hrozného nešlechtnosti. Budiž zaklopen, nešťastníče, tíží hrozného bolesti, jenž jsi dobrovolně upadl do bahna pekelného smradu. Budiž obestřen, nešlechtníče, hroznou tmou neutěšitelného smutku, jenž jsi byl svolil svalenu býti do hluboké kaluže tak nečisté chlipnosti. Válej se v hlubině trpkostí, jenž jsi sobě liboval v kališti nečistoty.

4. Strachu hrozný, bolesti strašná, zármutku nepotěšitelný nahromadte se nade mnou, přepadněte, zaklopte, pobuřte, obviňte mne a vládněte mnou. Spravedlivo, spravedlivo jest. S nestydatou drzostí nevšímá jsem si vás, a s páchnoucím kocháním vyvolal jsem vás, ba raději Boha a ne vás; a nyní s bídnou kajícností žádám vás. Trapte vinníka, pomstěte Boha. Ať má smilník předtuchu pekelných trápení, která zasloužil, ať již teď okouší co připravil, ať přivyká tomu, co bude trpěti. Rozšiř a roztáhni, nemírný hříšníku, žalostnou kajícnost, jenž jsi tak daleko roztáhl nečistotu své nepravosti. Válej a převaluj se ve víru trpkostí, kterýž jsi se tolikráte válel v propasti chlipnosti. Potěcho, bezpečnosti, radosti, nechci vás, odmítám vás; leč žeby odpuštění hříchu vás ke mně opět přivedlo. Daleko buďte;

daleko buďte ode mne před smrtí, leč že prominutí vás ke mně zavolá, alespoň po smrti. Ustavičná kajicnost budiž trpkou průvodkyní věku mého, ustavičná bolest budiž nenasytným mučitelem života mého. Zármutek a nářek trpký buďtež neunavitelnými trápiči mladosti i starosti mé. Ó by, ó by tak bylo, žádám, prosím, toužím, aby tak bylo! Nebo nejsem-li hoden, abych očí svých k nebi na modlitbách pozdvihl; zajisté nejsem nehoden, abych je pláčem oslepil. Stydí-li se mysl modliti se pro stud svědomí; slušně, aby zahanbena byla vichrem žalostné bolesti a zármutku. Bojí-li se, představití se před obličej Boha svého, spravedливо jest, aby měla před obličejem svým tvápení nepravosti své.

5. Pročež ať pomyslí a pováží srdce mé, co učinilo, a co zasloužilo. Ať sstoupí, díím, ať sstoupí na zem, tmavou a přikrytou mrákotou smrti mysl má, a pozoruje, co tam očekává nešlechetnou duši mou, to ať pozoruje, rozjímá, vidí a se zkormoutí. Co jest, ó Bože! co jest to, co spatřuji v zemi bídy a temnosti? Hrůza a hrůza. Co jest, to tam vidím, kde žádný řád, ale věčná hrůza přebývá? Ach směsice kvílení, hluk pláče, skřípení zubů, nespořádané množství vzdechů. Běda, běda. Kolikeré, kolikeré a kolikeré běda, běda. Oheň sírový, plamen pekelný, a tmavé kotouče, s jak hrozným řvaním vidím vás se dokola točiti. Červy v ohni žijící, jaká divná hlodavost tak vás podněcuje, že vás onen oheň ohňů nepálí? Dáblové, spoluhořící, palčivostí

zuřící, zuřivostí zuby skřípající, proč jste tak ukrutní na ty, kteří se mezi vámi válejí? Ó všeliké muky, spravedlnosti mírná, k snášení nemírná, což pak nižádný způsob, nižádný prostředek, nižádný konec vás neumírní? Tyto věci jsou to, veliký Bože, které uchystány jsou smilníkům, a tvým opovrhovatelům, z nichž jeden jsem já? Já, já ovšem jeden z nich já jsem.

6. Duše má zděs se; mysl má zemdli, srdce mé rozpukni se. Kam mne vlečete pochopové nepravosti mé? Kam mne strkáš, hříchu můj? Kam mne dáváš, Bože můj? Učinil-li jsem, abych byl vinníkem tvým, zdaliž jsem mohl učiniti, abych nebyl stvořením tvým? Když jsem sebe čistoty své zbavil, zdaliž jsem tobě milosrdenství své zahubil? Pane, Pane, když jsem já připustil, proč mne zatratiti můžeš, zdaliž jsi ty pozbyl, z čeho spasení dáváš? Nechtěj, Pane, nechtěj tak šetřiti zlosti mé, abys zapomněl dobroty své. Kde jest, ó pravdomluvný Bože! kde jest ono; „Nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil a živ bezbožný od cesty své a živ byl.“*) Hospodine, jenž nelžeš, Hospodine, co jest to, nechci smrti bezbožného, pohřbuješ-li do pekla k tobě volajícího hříšníka? zdaliž uvrhnouti hříšníka do propasti pekelné jest to, nechci smrti hříšníka? aneb jest to, chci aby se obrátil bezbožný byl? Hříšník jsem, Pane, hříšník jsem já. Když tedy nechceš smrti hříšníka, co tebe donucuje k tomu, čeho ty

*) Ezechiel 33, 11.

nechceš, abys mne vydal na smrt? Když chceš, aby se obrátil hříšník a živ byl, co ti zabraňuje učiniti, co chceš, abys mne obrátil a já živ byl? Snad velikost hříchu mého tebe donucuje k tomu, čeho nechceš, a zabraňuje, co chceš, an jsi všemohoucí Bůh? Daleko to buď, ó všemohoucí Bože! daleko to buď, Pane Bože, nebudiž mocnější nešlechtnost hříšníka se vyznávajícího a želícího nad výpověď Všemohoucího.

7. Rozpomeň se, spravedlivý, svatý a dobrotivý Bože! rozpomeň se, že jsi milosrdný a stvořitel i spasitel můj. Nebuď tedy pamětliv, dobrý Pane, spravedlnosti své proti hříšníku svému; alebř pamětliv buď dobrotivosti své ke tvoru svému; nepamatuj na hněv proti vinníku, alebř pamatuj na smilování nad bídákem. Pravda jest, že svědomí mé zasluhuje zavržení a že pokání mé nepostačuje k zadostučinění: než jisto jest, že milosrdenství tvé předčí nad všelikou urážku. Ušetři tedy, ty dobrý Hospodine, jehož jest spasení, a kterýž nechceš smrti hříšníka; ušetři hříšné duše mé; neboť utíká ustrašená od strašící spravedlnosti tvé k posilujícímu milosrdenství tvému, aby, jelikož odplata panenství porušeného, ó žel, jest nenabytná, aspoň trest smilství nebyl pro kajícího neodvratitelný; neboť to není nemožno všemohoucnosti tvé, aniž neslušno spravedlnosti tvé, aniž neobyčejno milosrdenství tvému; poněvadž dobrý jsi, a poněvadž na věky milosrdenství tvé, jenž jsi požehnaný na věky. Amen.

Rozjimání čtvrté.

Kterak hříšník duši svou povzbuditi má k napravení hříchů svých.

1. Duše má, duše bídná a ošklivá pilně shromáždí u sebe uvnitř všechny smysly těla svého, a pilněji pohledni a viz, jak těžce jsi zraněna a poražena. Nebo dokud nesmírná dobrota Stvořitele tvého tobě živobyť poskytuje, dokud jeho nevýslovné milosrdenství na tvé polepšení a příslušné zadostučinění trpělivě a s velikou tichostí čeká; nebudlíná a váhavá k zlěčení ran svých, k napravení hříchů svých, ke smíření Stvořitele svého, kterého jsi urazila; k udobření pro sebe všech svátých jeho, které jsi uražením Stvořitele svého i jejich, Pána svého i jejich, protivníky svými učinila. Kdybys upřímná a čistá, jak tebe Stvořitel tvůj upřímnou a čistou stvořil, vždy stála, a jeho vůle, jakož bys dobře mohla, kdybys chtěla, neustannivě se byla držela; trávila bys nyní radostna a šťastna radostný a šťastný život vezdejší; po kterém stráveném a ukončeném, bys radostna a šťastna s pomocí toho, který tebe stvořil, život a blaženost, která konce nemá, měla. Nyní pak, poněvadž jsi vůli Stvořitele svého, nešťastná a bídná zanedbala, a tělesných svých žádostí nešťastně a bídně se přidržela, zapotřebí jest, abys bedlivě a s velikou pilností sama

sebe se dotýkala, sebe nešetřila a patřila, do jakých hříchů a nepravostí jsi zapletena, a spatříc a se kajíc k zadostučinění a se polepšení se připravovala. Přede vším vyvrz z nitra svého vůli k hřešení a drž se toho a čiň, o čem víš, že se to Stvořiteli tvému vůbec líbí.

2. Ale snad sama u sebe dříš, vidouc náramnost nepravostí svých a zoufajíc nad prominutím a odpuštěním pro ustavičnou ošklivost nešlechetností svých: jak mi lze jest, ještě se polepsiti, která jsem skoro po celý věk svůj proti vůli Boží jednala, a všeliké zlosti, a všelikým zlým žádostem a zlým skutkům vždy oddána jsem, a jako kámen, ježž ani železo rozraziti, aniž oheň změkčiti nemůže, tak zatvrzena v hříších vězím? Pročež když spravedlnost Stvořitele svého pilněji uvažuji a na zlé skutky, které jsem vždy páchala, s nemenší pilností pohlížím: poznávám, jelikož on odplatí jednomu každému dle skutků jeho, že muky a tresty, kterých zlé skutky zasluhují, obdržím. Pravda jest, co pravíš; neboť Bůh jest spravedlivý soudce, milující pravost zlým skutkům a hříchům muky přisuzuje: než dle tetěž spravedlnosti, kterou setrvávající ve zlém tresce, odměňuje věčnou odplatou ty, kteříž od zlého upouštějí a dobré skutky konají. Proto jsem tebe výše napomenul, abys bedlivěji vnitřnosti své a co zřejmě činíš, prohlédla a k jakému konci všechno přijde, s nemenší bedlivostí uvážila. A já mám za to, že, budeš-li to pilně činiti a rozvažováním těch věcí

jako železným kladivem tvrdost svého srdce stále tlouci, nejsi-li nesmyslna, ty věci konati budeš, z kterých bys blaženost a radost obdržela; těch pak zanecháš, z kterých by tobě muky a truchlivost pošly.

3. Pročež tebe opět a opět napomínám, abys bez přestání uvažovala, jak sladký a jak dobrotivý jest k tobě Stvořitel tvůj, jaká to dobrota jeho byla, že tebe, když jsi nebyla, stvořil; a že tebe nikoli zvířetem nebo necitelným stvořením, ale takovým tvorem učinil, jenž jest schopen, jej poznati a milovati, a s ním jeho věčnosti a blaženosti požívati; a že tebe tak velice miloval, že ačkoli věděl, ty že budeš mnohé věci proti jeho vůli činiti, on předce nechtěl tebe neučiniti, nébrž chtěl tebe učiniti a tobě bytost dáti; a že tebe s takovou dobrotivostí jakožto dobrotivý a milosrdný posud trpí, tvého polepšení očekává. Očekává však Stvořitel tvůj, očekává, jak jsem pravil, tvé napravení; neboť kterému se líbilo tebe, když jsi nebyla, učiniti, nežádá nižádným způsobem tebe někdy zatratiti, nébrž abys k jeho nejdobrotivějšímu milosrdenství se navrátila, a aby tobě pravým pokáním očištěné a polepšené blaženosti života věčného, kterou jsi hříchem ztratila, zase navrátil.

4. Uvaž tedy a rozvaž tak velikou k tobě dobrotivost Stvořitele tvého a pozdvihni sebe, jak sluší, i všechny smysly své k jeho nevýslovnému milování. Neboť láska jeho netrpí nižádné nečistoty nepravostí, nesvoluje v to, aby s ním byla rozkoš

tělesných žádostí. Kde jeho láska obcuje, tam jest svrchovaný pokoj, svrchovaná tichost a veliká snadnost všecko to činiti a obmýšleti, čím se získá věčná blaženost. Ve všem jednání a ve všem smýšlení svém věz jistotně, že jsou dva přítomní u tebe, jeden přítel a druhý nepřítel tvůj. Přítel tvůj jest Stvořitel tvůj, který se z tvých dobrých skutků raduje, nepřítel pak tvůj, ďábel, který nad těmi samými tvými dobrými skutky truchlí. A naopak, ďábel tobě vždy úklady stroje raduje se, když tebe vidí zlé skutky páchat, marnými a pošetilými myšlénkami se zabývati, aby mohl tebe z nich před svrchovaným soudcem obviňovati, obviněnou a zatracenou s sebou do zahynutí strhnouti. Ďábel zahynutí věřících vždy žádostivý nejenom je ze zlých skutků, které páchají, obviňuje, ale i jejich dobré skutky a dobrá myšlení také nespravedlivým obviňováním poškvřiti se snaží. Ty pak proti jeho lstivým klamům a proti jeho chytrostem mnohých ošemetností plným buď opatrná, měj se na pozoru; a vzývej svého Stvořitele a nejsladšího Pána, abys jeho klamy a podvody nedala se svést. Utec do stínu křídel jeho před tváří nešlechetsků, kteří tebe trápí, kteří tebe utrápenou a ku pádu přivedenou v smrt a v záhubu strhnouti dychtí. Stvořitel tvůj a Pán tvůj více jest dobrotivý a milosrdný, než se říci aneb i pomyslití může; pročez nikoho, leč pro jeho velikou vinu a pro jeho velikou nepravost, nezatačuje.

5. Tělesní rodiče, otec a matka mívají velikou laskavost k těm, které zplodili, a uvidí-li je nějakou bolestí nebo nějakým tělesným zármutkem sklíčené: sebe a své jmění, jestli toho potřebí, rádi na to vynakládají, aby oni úplného zdraví zase nabyli. Mnohá také zvířata pro své mladé častokrát se nelekají smrti podstoupiti, a aby jejich mláďata smrti ušla, sama na smrt se vydávají. Odkud ale mají ona tuto přirozenou náklonnost a lásku, leč od toho, jenž jest pramen lásky, jenž nechce, aby kdo zahynul aniž se raduje nad záhubou umírajících? Stvořitel tedy náš, pramen lásky, pramen milosrdenství, nade všecko sladký a milostný, když nás, stvoření své, vidí nějakou nákazou hříchu poškrvněné, aneb velikými a mnohými rány nepravostí téměř až na smrt poraněné: mnohem víc a větší bedlivost vynakládá na zlčení našich hříchů, na uzdravení naší nemoci, na očištění od malomocenství a očištění špiny nepravostí našich, nežli otec tělesný, nebo zvíře, vynakládá na uzdravení synů, neb mláďat svých. Aniž přestává na tom, aby uzdravil nemoc naši a tak nás propustil; nébrž uzdravené činí nás svými přátely a sladce jako nejdražší syny své nás napotom objímá, a objímaje a líbaje, pro všeliký neduh a malomocenství hříchů, do něhož jsme pošetile upadli, upokojuje a potěšuje; a na všechny křivdy, které jsme jemu učinili, jím v jeho přikázáních opovrhující, docela zapomíná. Ctí nás v životě vzdejší, korunuje nás v budoucím, činí nás králi,

činí duši naši královnou; a proto nás krále již učiněné napomíná v žalmu:*) A nyní králové srozumějte, učte se, kteříž soudíte zemi. Tehdáž opravdu jsme králové, když nad svými nezřízenými žádostmi panujeme a je dle rozumu a dle vůle Stvořitele svého řídíme. Učíme se, když zemi soudíme, to jest, když srdce své, vidouce je po pozemských věcech dychtiti, pozemskými věcmi opovrhovati a nebeské milovati donucujeme. Stává se duše naše královnou, neboť v rozličná roucha oblečena, to jest rozličnými dary cností ozdobena, s Kristem ženichem svým, jenž jest na nebesích ustavičně myšlením, náklonností a jednáním, pokud ona na zemi obcuje, jest spòjena.

6. Stvořitel náš nepřestal na tom, aby nás stvořil, stvořené řídil, a anjely své, kolikrátkoli by nám potřebí bylo, k ochraně naší sesýlal; ale sám skrze sebe samého, — přijav podobu naši, přijav přirozenost naši, maje lásku k tvoru svému — k nám sstoupil, rány naše a smrt naši prohlídl, prohlížeje ohledal a se dotýkal; milosrdenstvím hnut nad bídou, v které nás spatřil sotrpně vzdychal. Napotom z téhož těla svého, které pro nás na sebe vzal, takofka náplast učiniv, ji na naše bolesti přiložil a všecku naši nemoc dokonale zléčil. A aby v tom ukázal, jak nás miluje, totéž tělo, které pro nás na se vzal, nám ku požívání dal a posud v oběti svého oltáře podávati nepřestává.

*) Žalm 2, 10.

7. Ty ale duše má sladkým rozvažováním těchto všech věcí oživena a potěšena, pros Pána svého, pros Stvořitele svého, vzývej všecky svaté jeho o pomoc jejich, aby tobě, jejich přímluvou podporované a potěšené, ten, jenž tebe stvořil, dal tak v nynějším obcování žítí a tvé nepravosti pravým pokáním a se vyzpovídáním očistiti, abys po ukončeném časném běhu života zasloužila do věčných radostí vstoupiti propůjčením toho, jenž živ jest a kraluje, Bůh, po všecky věky věkův. Amen.

Rozjímání páté.

**Odkud žije duše, a odkud žije tělo;
a o slávě dobré duše a o nešťastnosti
zlé duše, když vyjdou z těla.**

1. Dokud se duše v těle zdržuje, živ jest člověk podle těla; a když ona tělo opustí, umírá on dle téhož těla. Avšak jako duše život tělu dává, dokud trvá v těle; podobně samo tělo život dává duši, když tělo skutky spravedlnosti vykonává. Vidíme je tedy, že tímto způsobem sobě obapolně žití dávají, jak duše tělu, tak tělo duši a takť duše s tělem spolu působícím získávají sobě vzájemně život života věčného. Avšak onen život hned obdrží duše těla sprostěna, kterýž tělo s duší obdrží teprv o vzkříšení v den nejposlednější. I pročež, duše má a tělo mé plesejte v Bohu živém, přistupte k Bohu, Stvořiteli svému, přistupte k němu a osvíceni buďte;*) a již více nečiňte, zač byste se styděly, nébrž vždycky činiti se vynasnažujte, nad čím byste se na věky radovaly. Nabádám vás, napomínám vás, abyste nadarmo milost Boží nyní nepřijímaly, neboť, ačkoli Bůh nyní mnohé věci, které se jemu velice nelíbí, vás páchatí nechává, nemyslete, že on to tak vždycky trpěti bude. Onť jest bez pochyby

• *) Žalm 33, 6. to jest: vyjasněte se, vesele hleďte.

trpělivý odplatitel a bedlivý skoumatel srdce i ledví. Nyní trpí mnohé věci očekávaje naše polepšení, jakožto nejtišší: když se ale nyní nepolepšíme, zatratí nás, jakožto nejspravedlivější: a kterýž jest nyní tak sladký k nám, že nás svými bratry nazývá a přátely, tehdá o posledním soudu nepovědomé a jemu skrze dobré skutky neznámé bude nás za nepřátele své považovati.

2. Duše má a tělo mé, již konečně procit též, vždy a všude myslíte o posledních věcech svých. Snad to činíte, nebudete snadno hřešiti: Číníte-li nyní, jak napomínám, bezpečny budete; neboť když mnozí rmoutiti se budou, kteří nyní bídně se smějí a radují; budete vy radostí nevýslovnou plesati a se radovati. Na své skutky bedlivý pozor mějte; jsou-li dobré a Bohu milé, radujte se, jsou-li zlé a Bohu nepříjemné, co nejrychleji je napravte. Ať nedřímají oči vaše, ať nedřímají víčka vaše. Otevřena jest propašť záhuby, snadno do ní padá, kdo sebe nyní opatrně nestřeží. Hřích a nepravost, pošetilost a marnost, snadno nyní tam trkají, a kdo se tam jednou ponořil již nevstane na věky. Jakož zlým a zlé páchajícím otevřeno jest věčné zahynutí: tak dobrým a v dobrých skutečích setrvávajícím otevřen jest vchod do ráje, do kterého kdo jednou přijat jest, v něm vždy a na věky zůstane se raduje a těše. Tímto způsobem dobré skutky dobrého povznášejí vzhůru na výsost, a zlé skutky zlého pohroužejí do propasti dolů.

3. Avšak nyní již pilně vizme, pokud nám možná, jakým řádem dobré skutky duši toho, jenž dobře živ byl, vedou do nebe, a zlé skutky duši hříšníkova uvrhují do pekla. Duše čistá hned jak vyjde z těla, spatřuje všechny skutky své, a jelikož je všechny vidí dobré raduje se nevypravitelnou radostí. Hned ji bere anjel, jenž oči její držel, aby neviděla marnost; objímá ji, jenž zacpával uši její, aby neslyšela nepravost; hájí ji, jenž opatroval ústa její, aby nemluvila lež; raduje se s ní, jenž ji chránil, aby nehřešila smyslem ěichu neb hmatu; a tak ji v každém ohledu radostný a veselý obstupuje a před trůn jasnosti Boží, aby se tam bez konce radovala, staví. Přicházejí jí vstříc jiní anjelé a jiní svatí, kteří tam stojí před tváří Velebnosti Boží; a uznávající ji za svou společnici skrze dobré skutky a za přítelkyni objímají ji radostně nejútlejší láskou a ji takto oslovují, jakoby jí jednotlivé radosti všech tam spolubydlících okazovali: Ejhle, přítelkyně naše, ejhle, společnice naše, proto že jsi věčně Bohu sloužila a jeho přikázání zachovávala statečně pracovala, odpočiň si již konečně od práce a věčných radostí nyní i na věky věkův s námi požívej.

4. Než naopak se děje, když duše hříšníkova nucena jest z těla vyjít; hned ji přijímají anjelé satanovi a ji ohnivými řetězy násilně svazují a ještě násilněji ze všech stran strkají a k mukám pekelným puchoují, kde sám satan ponořen v propasti leží dole.

Tamť jest pláč a skřípení zubů, tamť oheň, osidla*) a duch bouře, díl kalicha jejich.***) Tehdáž sám satan uchvátě ji k sobě a vychrle na ni oheň plný hniloty poroučí, aby od jeho sluhů byla ze všech stran soužena a tak soužená do muk uvržena, kdežby bez konce s nimi mučena byla a bez konce v těch bolestech neustále umírala. Tehdáž nešťastná duše v těchto trestech mučena, od těchto vzteklých pekelníků ze všech stran sužována konečně k sobě přijdouc a vidouc všecko zlé, co spáchala, nešťastně zvolá: Běda mně bídné, nešťastné! proč jsem kdy do života vstoupila, nešťastná, jenž jsem tak rozličnými mukami ze všech stran trápena, já bídná. Červi, červi, kteříž tak ukrutně mne hlodáte, ušetřte, prosím ušetřte mne bídné tolik a tak přehrozných jiných muk trpící! Ach já bídná, bídná! umřítí si žádám, a předce umírající umřítí nemohu. Nyní bídná obdržuji cokoli jsem zhřešila skrze zrak, skrze chuť, skrze sluh, skrze čich, skrze hmat. Avšak nic neprospívá nešťastné duši tak bídně želící a tak pozdě se kající, tak nešťastně provolávající, že se tehdáž takové žalosti oddává. Nébrž co zasloužila, pokud byla živa, to nyní v těchto bolestech pekelných, bídná a hříšná béře.

*) Osidla, totiž hromy a blesky; jelikož hrom když udeří podobenství osidla či provazu klikatého v povětří ukazuje. Přirovnej žalm 10, 7. **) Díl neb míra osudů, totiž trestů, kteréž Bůh dle soudů svých hříšníkům odměňuje.

5. Ejhle, duše má a tělo mé, bedlivě pozorujte; pozorujte ale pravý soud suďte, a co jest lepšího, co užitečnějšího k následování ustanovte; zdali dobře činiti a dobré věci vzíti, aneb zlé činiti a zlé věci obdržeti? Nejste-li nesmyslny, nic jiného neodpovíte, než dobře činiti a dobré věci míti. I tedy číňte dobře, abyste mohli míti ono dobro, od kterého pochází všeliké dobré, totiž dobro všelikého dobrého, kteréž nemůže býti leč dobré. Mnohé dobré věci Stvořitel náš nám dal a do naší moci odevzdal; avšak nižádné dobro není tak drahocenné, tak od každého moudrého k žádání jako to dobro, ku kterému nic zlého přístupu nemá. Toto dobro jest sám Stvořitel náš, jenž není nikdy jinačí, leč dobrý. Tohoto dobra jestliže jeho milostí nabudete, budete všeliké jiné dobré v něm míti. Pakliže všeliké jiné dobré majíce jeho jediného míti nebudete; nadarmo jste pracovaly, a větru pošetile následující na posled nikoli pravdu nébrž marnost naleznete.

6. Jest ale, jak vidíte, dobře-li rozvažujete, nynější sláva jako měchyř větrem naplněný, který když se tak naplněný drží v ruce, zdá se býti krásný a jasný, když se ale jemu náhodou dosti malá dírka vpíchne, nezůstane jasnost v ruce, nébrž marnost a vítr. Znamenejte tedy a, jakož jsem na začátku tohoto rozjímání vás napomenul, myslete na poslední věci své, neboť na ně myslíce a vždy se toho bojíce, jaký konec vezmete, tak snadno nezhřešíte, a tak až do posledka živi jsouce, po skončené časné radosti, která, ješto jste takové bázně plni byli, okolo očí vašich jako vítr letěla, nikoli marnost, nébrž pravdu, ješto jest Kristus, naleznete, ku které vás dovediž ten, který vás stvořil. Amen.

Rozjímání šesté.

**Pro utvrzení ducha, bychom nezoufalí;
neboť pravé pokání činíce pravé mi-
losrdenství bez pochyby ke všem hří-
chům svým nalezneme.**

1. Když k hříchům, které jsem spáchal, po-
hlížím a tresty i muky poznávám, které mám za
ně trpěti, mám ne malý strach. Pročež ve veliké
úzkosti a ve velikém strachu, že zahynu, hledám,
zdaliž bych někde nějakého potěšení nenalezl. Než,
ach já bídný, nenalezám ničádného; neboť vím jistě,
že nejen Stvořitel můj, ale i on i všeliké stvoření
jeho ode mne jest uraženo. Stvořitel tedy můj se
všelikým stvořením, hříchy mými těžce uražený,
mne neztracuje; svědomí mé, povědomo jsouc všech
svých zlých skutků, ze všech stran mne obviňuje.
A tak nenalezám ničádného potěšení, aniž myslím,
že bych od někoho je míti mohl. Co tedy učiním,
kam se obrátím tak opuštěný, tak zlostí hříchů
mých obestřený?

Chci-li se k tomu, jenž mne upřímného učinil,
navrátiti, a prosím-li jeho nevypravitelnou dobro-
tivost, aby se mnou měl milosrdenství; obávám se
nemálo, abych pro takevou epovážlivost ho tím více
nepopudil k hněvu na sebe, a za to aby se on tím
ostřeji nepomstil na mně pro hříchy mé, kterými

jsem se nebál jeho tichost popuditi. Co tedy? Zůstanu jako zoufalý bez rady, bez pomoci? Posud Stvořitel můj dává mně živu býti, posud nepřestává mně poskytovatí těch věcí, které jsou potřebny k zachování tohoto života; a jak těmito věcmi okouším, hříchy mé nemohou jeho dobrotu přemoci, aby ještě chtěl mne, jak jsem již zasloužil, zahanbiti a docela zhubiti. Jestliť tedy docela jisté, že jest milostivý ke mně, jenž takové dobré věci mně propůjčuje a posud nehledá pro mé nepravosti se mstíti.

2. Slyšel jsem, a jak to dosvědčují, kteří to zkusili, pravda jest, co jsem slyšel, že on jest studnice milosrdenství, která od počátku světa téci začala a posud teče. Bylť velmi (jak se dí) milosrdný a dobrotivý k prvnímu otci našemu Adamovi, když se tento onoho hříchu jezením ze zapovězeného ovoce dopustil, že ho hned, jak zasloužil, do věčné záhuby neodsoudil, nébrž na jeho polepšení trpělivě čekal a jemu, aby mohl jeho milosti, kteréhož urazil, zase dojíti, milosrdně nápomocen byl. Posýlalť k tomu dílu jemu a všem jeho potomkům častěji své anjely, napomínaje aby se navrátili a pokání za své nepravosti činili, chtěje je rád zase přijmouti, kdyby ze svých hříchu z celého srdce se káli. Než oni ještě ve hříších svých setrvávajíce a jeho napomínáním opovrhující přidávali hříchy k hříchům a jako nesmyslní a zohaveni ve svých nepravostech učinění jsou, byvše ke cti učinění pro podobenství Boží, počali obyčejů zvrátat proti přirozenosti následovati.

3. Pročež poslal patriarchy, poslal proroky; avšak ani takto nechtěli zanechat cest svých křivých a převrácených; ale někteří z nich, ježto jim spasitelná napomenutí dávali, pozabijeli, jiné rozličnými neslychanými mukami trápili. Trestával je však ale časem jako milosrdný otec, a nikoli aby rozhněvaný jejich zlými skutky se mstil pro urážky, které jemu činili; nébrž aby polepšení k jeho milosrdenství se navrátili, jenž nížádným způsobem nechce zahynutí těch, které ve své dobrotě stvořil. Než když ani napomínáním ani káráním častěji od něho navštívení se nenavrátili: nemohla se studnice dobrotivosti déle zdržeti, ale z lůna Otcova sestoupiv přijal na sebe pravé člověčenství, přijal na sebe podobu hříšníků a počal je sladce napomínati, aby aspoň tehdá pokání ze svých hříchů činili a jej poznali, že jest Syn Boží. Nebo pro jejich spasení přišel a aby na tímto nezoufali, ale věřili, že jistotně mohou posud odpuštění všech svých hříchů dojíti, když jen je opustí a pokání učiní; neboť není nížádný hřích tak těžký, aby nemohl pokáním smazán býti, tak že ani sám ďábel nemůže ho už více připomínati. Vidouce tedy hříšníci tak velikou sladkost Stvořitele svého, počali oni jeden přes druhého k studnici milosrdenství, k studnici dobrotivosti běhati a hříchy své v ní umývati. Počal ale také on sám, studnice dobrotivosti s hříšníky jísti, počal jim zjevovati tajemství svaté zpovědi, skrze kterou se ulehčuje každé břímě hříchu, poněvadž v pravé zpovědi se očisťuje všelijaká škvřna provinění.

4. Napotom když se přibližoval čas, kde měl trpěti na vykoupení hříšníků, židé, z jejichž pokolení podle těla pocházel, puzeni jsouce závistí jej za to, že byl dobrotivý a milosrdný, ukřížovali. On ale i v samé smrti pamětliv jsa dobrotivosti své, za vražedníky své Otce svého prosil, aby odpustil jim tento hřích: Neboť nevědí, dí on, co činí.**) Omlouvá je nejsladší dobrotivost Páně, který nechce smrti bezbožného, ale aby se obrátila živ byl.**) Či tedy srdce tak tvrdé a tak kamenné nemohla by obměkčiti taková tichost Stvořitele našeho? Kterého když ve mnohých věcech tvor jeho, kterého k obrazu a podobnosti svému z ničeho stvořil, zneuctil, se nemstil; nébrž zneuctěný a mnohými zlými skutky jejich popuděný trpělivě snášel, a aby se k němu bez rozpakování navrátili, sladce napomínal. Milostivý a sladký Pán náš Ježíš Kristus, jak se skrze proroka dí, nechce smrti hříšníka, ale aby se odvrátil od cest svých zlých,***) a takť pokání čině ze všech hříchů a nepravostí svých se obrátil k milosti Stvořitele svého. Tak on milosrdný jest také k hříšné duši, dí skrze jiného proroka, napomínaje ji, aby i po hříchu navrátila se k němu a nalezne milosrdenství. Ty pak, řka, jsi smilnila s milovníky mnohými, to jest, ty která jsi na křtu svatém mně věrnost

*) Luk. 23, 34. **) Ezech. 33, 11. ***) Ezech. 18.

slíbila, svou čistotu s milovnsky mnohými poškrvníc zrušila jsi; čiň však pokání a navrať se ke mně, a já přijmu tě.*) Ať nižádný hříšník tedy nezoufá, poněvadž ta, která s mnohými milovnsky smilnila, se přijímá, neboť studnice dobrotivosti a milosrdenství, Ježíš Kristus, nepravostmi nikoho nebývá vyčerpána, nešlechetnostmi nikoho poškrvněna; ale vždycky jsouc čistá a oplývající milostí sladkostí, všechny k ní se navracující nemocné a hříšnsky přijímá a, jakýmikoli hříchy by byli poškrvnění, umývá. A aby byli ubezpečeni všickni hříšníci a nespravedliví, že odpuštění hříchů svých obdrží, vynasnaží-li se hříchů svých opustiti a pokání činiti, tato studnice dobrotivosti z lásky, kterou k nim měl, totéž tělo, které pro ně na se vzal, jak jsem výše vyložil, donesl k ukřížování, aby ti, kteří byli skrze hříchy mrtví a nemohli jinak k životu se navrátiti, leč cenou krve jeho vykoupeni, nikterak nezoufali, vidouce cenu, která jest dána za hříchy jejich.

5. Když tedy vidím takovou dobrotivost Pána svého Ježíše Krista, a tolik hříšníků a nespravedlivých běžeti k studnici dobrotivosti, a že nikdo nebývá vyloučen a všickni bývají přijímáni: mám já samotný zoufati, že tato studnice dobrotivosti, která jiné obmývá, mé hříchy obmýti nemůže? Vím, jistě vím, a opravdu věřím, že ten, jenž jiné obmývá, také mne může obmýti, a mně, chce-li, an

*) Jerem, 8, 1.

jest nejmnocnější, všechny hříchy mé odpustiti. Než mezi hříšníkem a hříšníkem jest veliký rozdíl, to jest, mezi tím, který více hřešil, a tím, který méně hřešil. Pročež když uvažuji, jak mnoho jsem hřešil a jak velikými nepravostmi nešťastná duše má jest poškrvněna, poznávám, že jsem nejen rovný s jinými hříšníky, ale větší než kterýkoli hříšník a nade všechny hříšníky hříšník. Neboť mnozí zhřešili a pak přestali; někteří ačkoli častěji hřešili, předce někdy svým nepravostem konec položili. Podobně jiní ačkoli mnoho zlého páchali, mnoho také dobrého činiti neopomenuli, kterým si buď zasloužili, aby jim docela to zle bylo odpuštěno, aneb si získali, aby snesitelnější sám trest pekelný měli. Já ale bídny a nade všechny bídné a hříšníky hříšník a bídák, chápaje a věda do jaké záhuby mne hřích a zalíbení v hříchu strhne, nikdy jsem od hříchů a zločinů upustiti nedbal; ale vždy hromadil hříchy na hříchy a takť zcela dobrovolně do záhuby hříchu se nešťastně ponořoval, a kdyby nesmírná dobrota Boží mne posud netrpěla, již dávno měl jsem od propasti pekelné pohlcen býti. Já, kterýž jsem tedy tak živ byl, kterýž jsem tak velké zlé věci páchal, kterýž jsem do takových nepravostí se zapletl, kterak se opovážím s jinými hříšníky, kteří se takových zlých věcí nedopustili, běžeti ke studnici milosrdenství, aby pro smrad hříchů mých mne nechtěl jako jiné hříšníky, jejichž smrad jest snesitelnější, obmýti? Spomoz tedy, Pane Ježíši Kriste, spomoz

tvoru svému, ačkoli velikostí hříchů stíženého, od tebe předce vida stvořeného, spomoz, aby nezoufal; neboť, jakož za to máme, nižádná náramnost nepravostí tebe nemůže přemoci, když jen hříšník nad tvým milosrdenstvím nezoufá.

6. Nech se mne tedy, Pane Ježíši Kriste, nech se na tvou nevýslovnou dobrotivost podívati, a jak sladký a dobrý a milosrdný jsi ke hříšníkům vypravovati. To samé jsem již výše pověděl, avšak velice mne těší, kdykoli se příhodná příležitost naskytne, rozpomínati se, jak veliká jest k hříšníkům milost sladkosti tvé. Neboť z lásky a na vykoupení hříšníků, nejen těch, kteří méně nebo více hřeší, ale i těch, kteří nad míru hřeší, jen když se kají, s lůna Otcova jsi sstoupil, do života Panny vešel, tělo pravé z ní na sebe vzal, na světě obcoval a všecky hříšníky ku pokání volal; konečně jsi šibenici kříže za ně snášel a tak umra podle těla, život, který spravedlivě pro své hříchy ztratili, jim zase navrátil. Pročež patřím-li na zlé skutky, které jsem páchal, chceš-li mne souditi dle toho, co jsem zasloužil, jist jsem o zahynutí svém; patřím-li ale na smrt tvou, kterou jsi na vykoupení hříšníků podstoupil, nezoufám nad milosrdenstvím tvým. Lotr ale ten, který pro své nepravosti s tebou ukřížován jest, byl až do samého vyjítí duše z těla vždy v hříších: však ale v hodině smrti, poněvadž se ze svých zlých skutků vyznal a vinu volal, došel milosrdenství a byl ještě ten den s tebou v ráji.

Vida tedy tebe na vykoupení hříšníků umrlého, ruce tvé i nohy hřeby přibité, bok tvůj kopím žoldnéřovým otevřený a z téhož boku tvého krev a vodu vybíhající, mám já zoufati? Jediné toliko jest, co chceš, bez čeho nemůže žádný hříšník spasen býti, totiž, abychom se ze svých hříchů káli a pokud můžeme, je hleděli napravit. Jestliže to učiníme, jsme bezpečni; neboť nalezneme-li nás tak činící den poslední, (jelikož i příklad na lotru máme, který tím způsobem v poslední hodině spasen byl;) doufajíce v nevýslovnou dobrotivost Pána našeho Ježíše Krista, můžeme se obviňování nepřítelova buď málo aneb docela nic nebáti.

7. Majíce tedy před očima svýma cenu našeho vykoupení, smrt totiž a krev Vykupitele našeho, která na odpuštění vylita byla za hříchy naše, majíce také příklad na lotru a na mnohých jiných, kteří v mnohých a velikých hříších byli zapleteni, které sám Ježíš Kristus, studnice dobrotivosti, milosrdně rozhrěšil, nezoufejme, ale běžme jistě odpuštěním hříchů k této studnici dobrotivosti, v které již tak mnohé a tak velké hříšníky obmyté i vidíme i poznáváme, a budme jisti, že budeme napodobně obmyti od této studnice milosrdenství, upustíme-li od zlostí a hříchů svých, a pokud nám možná, vynasnažíme-li se napotom dobře činiti. Abychom se ale zlého varovali a dobře činili, to svou vlastní silou bez jeho pomoci činiti nemůžeme. Prosmež tedy jeho nevypravitedlné milosrdenství, jenž pečoval

nás učiniti, když jsme nebyli, aby nám propůjčiti ráčil v tomto životě, prvé než odtud odejdeme, hříchy své tak napravití a polepšiti a ustavičnou skroušeností očistiti, abychom po ukončeném životě tomto přímo, bez překážky, k němu mohli přijíti, abychom s ním byli ve věčné slávě připojeni sborům andělským a ke všem svatým, kteří již jí požívají radující se bez konce.

Rozjímání sedmé.

1. Že nic není stálého ve světě.

1. Nic není jistějšího nad smrt, nic nejistějšího nad hodinu smrti. Přemítejme tedy na mysli, jak krátký jest život náš, jak kluzká cesta, jak jistá smrt a hodina smrti nejistá. Rozvažme, jaké hořkosti jsou přimíchány k tomu, jestli něco sladkého neb příjemného na cestě tohoto života s námi se potkává. Jak klamné a podezřelé, jak nestálé a pomíjející jest, cokoli láska tohoto světa plodí, cokoli sličnost neb krása časná slibuje, cokoli rozkoš tělesná poskytuje. Pozorujme také, jaká jest vlasti nebeské líbeznost neb sladkost, jasnost a příjemnost; a uvažme odkud jsme vypádlí a kde ležíme; co jsme ztratili a co našli; a z obojího poznejme, jak velice máme v tomto vyhnanství kvíliti. Pročež Šalomoun dí: „Kdo si rozmnožuje umění, rozmnožuje si práci,*) protože čím více člověk více poznává zlé věci duše své, tím více vzdychá a lká. Rozjímání totiž plodí vědomost, vědomost skroušenost, skroušenost pobožnost, pobožnost modlitbu poroučí. Rozjímáním ustavičným bývá člověk ku poznání samého sebe osvěcen. Ve skroušenosti ze spatřování svých hříchů bývá srdce vnitřní bolestí dojata.

*) Kazatel 1, 18.

2. O mnohonásobných dobrodružích Božích.

2. Bídny já, jak velice mám milovati Pána svého, který mne učinil, když jsem nebyl, vykoupil, když jsem byl ztracený. Nebyl jsem, a z ničeho mne učinil. Mezi ostatními jinými tvory rozumu nemajícími neučinil mne, to jest neučinil mne stromem, ani ptákem, aniž nějakým ze živočichů, nébrž ráčil chtíti, abych byl člověkem. Dal mně živobyť, cítění a běhání; zahynul jsem a k smrtelníku sstoupil, nesmrtelný smrtelnost na se vzal, umučení podstoupil, smrt přemohl a takť mne spasil; tak, tak milost jeho a milosrdenství jeho mne vždycky předcházely; také z mnohých nebezpečností vysvobodil mne vysvoboditel můj. Když jsem zbloudil, uvedl mne nazpět; když jsem byl nevědom, poučil mne; když jsem zhřešil, pokáral mne; když jsem byl smuten, potěšil mne; když jsem naděje pozbyval, posilnil mne; když jsem klesl, pozdvihl mne; když jsem stál, držel mne; když jsem šel, vedl mne; když jsem k němu přišel, přijal mne. To a mnoho jiného učinil mně Pán můj, Ježíš Kristus, o kterýchžto věcech bude mně sladké vždy mluvit, vždy děkovati, abych za všechna dobrodruží jeho mohl jej milovati a vždy chváliti. Za to všechno čím bych jemu odplatil, nemám nic, leč jedině, abych jej miloval z celého srdce svého; neboť nelze lépe a slušněji odplatiti než milováním, co dáno jest milováním.

3. Zde tresce sebe hříšník pro nevděčnost za božská dobrodíní.

3. Ach, ach, ach, Pane Bože, Otče milosrdenství, smím-li přijíti a se ukázati před tváří svatých tvých já přenešťastný a přebídny, za tak mnohá a tak veliká dobrodíní tak nevděčný, já, jenž jsem darů tvých tak nestoudně a tak ošklivě nadužíval? Kterýž tolikrát a tak dlouho právě těmi dobrodíními tvými proti tobě bojovati jsem se neostýchal; který za plat tvůj ďáblu proti tobě bojovati tolikrát a tak dlouho jsem se nestyděl; který právě tvé dary ve zbraň ďáblovu obracet jsem se nebál; který sebe samého tak ohavně nadužívati jsem se opovážil a údy své učiniti údy jeho, kterými proti tobě, Stvořiteli, původci a údů mých dárce bojoval.

4. Zdaliž já to nejsem, Pane Bože můj, kterýž jsem sám sebe tolikrát vydal za meč ostrý nevděčnému ďáblu k sžírání duší? Kolikráte jsem se já ozbrojil proti tobě k smrti cizí? Jazyk svůj za luk lži tolikrát jsem vydal, kolikrát jsem šípy pomluvy a pochlebování na jiné vypouštěl. Nejsem s to, nejmilosrdnější a nejsladší Otče, abych vypočetl údy svých hanebná nadužívání, kterými jsem i ďábla ozbrojoval, i proti tobě nejdobrotivějšímu a nejmilostivějšímu bojoval.

4. Prozpytování svědomí.

5. Jáť jsem onen nejpošetilejší člověk, kterého's z ničeho stvořil a ze spousty hříchu a záhuby za

syna milosti své vyvolil, a za bratra a spoludědice nejdražšího jednorozeného Syna svého, Boha a Pána našeho Ježíše Krista přijal, a mne ke cti a slávě království tvého i tak velikou štědrostí tak nezasloužené milosti tvé naplnil; který jsem ale na hojnost této tak veliké dobrotivosti tvé zapoměl, a tak veliká dobrodiní od tebe mně daná vida opovrhl jsem cti království nebeského a slávou tvou a se v povrhlého a nezdárného syna převrátil a dáblu sebe odevzdal, aby mne smýkal kalužinami chlípnosti a trním lakomství a uvrhoval do vln a vichrů pýchy. Jáť jsem slepý konec, kterýž za nejdražší bohatství tvých hřiven tak bídný nedostatek a nahotu a věčný nářek si koupil, bahnem chlípnosti a trním bohatství nejutěšenější a nejlíbeznější pokoj, nejbezpečnější přístav víchrem pýchy, věčné světlo tmou věčnosti, věčné radosti věčnými bolestmi, a věčnou slávu věčnou potupou, a království tvé dáblovou služebností jsem změnil.

6. Jáť jsem onen nesmyslník, kterýž jsem se jako za terč k roztřelení střelami hříchů a k rozedráním ranami jejich vystavěl. Já jsem onen člověk, kterýž jsem se jako mrtvé tělo pekelným psům a všemu nečistému ptactvu k roztrhání a rozdrápání, vyhozený z města tvého svatého, v němž svatí přátelé tvoji a svatá přebílená společnost svatých duchů nebeských bydlí, červům nepravostí k strávení vydal. Jak ohavný ukazují se před očima svatýma tvýma nejsmrdutějším a nejošklivějším

bahnem chlípnosti znečištěný a zamazaný, ohněm hněvivosti a lakomosti napolo spálený, a s údy svými od červů nenávisti a závisti rozežranými; větrem pýchy nadutý; nestvůrný celý, vředovitý a zprobovaný tak mnohými a tak velkými znameními dábelské ohavnosti, hříchů mých znamenáný. Vím, Slitovnsku a Pane, že mne můžeš dle zasloužení a nejspravedlivěji zapříti a mne neuznati nejen za syna svého, ale ani za tvora svého, protože takový jsem. Neboť ona hrozná všemožnou hanebností zhyzděná tvář není tvého stvoření nebo vykoupení, neníť tato ohavnost obraz tvůj a podobenství pravé. Tys mne jinak stvořil. Opravdu toto podobenství dábelské hanebnosti ukazuje, že jsem byl posud synem ďáblovým a dědicem muk nevěřících. Tať jest koupě a změna, že jsem já slepý a nejnesmyslnější slávu a čest tvého podobenství změnil za nejohavnější a nejopovrženější mrzkost.

7. Ne proto, svatý Otče, jsi mně drahé ty hřivny dal, abych já místo užitku hroznou tu ohavnost tobě přinesl. Ne proto jsi símě tolikerých a tak velikých dobrodiní u mne zasal, abys smrad a trní a hloží hříchů se mne klídl. Ne proto jsi mne tolikerými a tak velkými dobrodiními naplnil a obohatil, abych je k bojování proti tobě obracel. Nebylt úmysl dobrotivosti tvé ozbrojiti mne proti tobě, aniž ozbrojiti dábelskou vážnost dary svými. Ejhle, tolikerými ranami jsem zraněn, a předce ničádným pocitem bolesti se nemučím. Tolikerými

a takovými ranami jsem zjizven a nebolí mne to. Vidím se býti slepým, že se za tak mnohé a tak velké šerednosti své a za nahotu nestydím.

8. Opravdu necitelný jsem a tupého srdce, že tolikerych škod svých neželím a že smrti své oplakávati nemohu. Opravdu srdcem kamenným zatvrzený jsem, že se ani hrozících mně věčných trestů aspoň nebojím. Opravdu srdce ledového jsem, že mne ani oheň dobrodiní, láskou nejdobrotivějšího Otce přiložený, zahřítí nemůže. Opravdu velmi sebe tresci, že mne ani troubení, kázání ani hřímání hrozeb tvých nemohou probuditi.

9. Kde jest bolest pronikající, bolest skroušenosti, kterou bych měl veškerou onu zatvrzelost dábelskou rozdrtití a rozbořiti a veškerý kámen zatvrzelosti a tvrdošijnosti té rozemleti? Kde jest, Bože můj, onen stud, kterým bych před očima tvýma a veškerého dvoru nebeského zahanben býti měl? Kde jest strach onen před pomstou tvou, kterým bych se celý před tváří tvou chvěti měl? Kde jest láska ona a toužebnost po nabytí pokoje, lásky a milosti tvé, kterou bych měl rozničen býti? Kde jest potok onen slz, kterým bych měl nečistoty své před tebou smýti? Kde jest pobožnost modlitby, kterou bych měl tebe ukrotiti a milostivým sobě učiniti? Kam se obrátím, milosrdný a lítostivý Otče, jenžto nic hodného pro milosrdenství tvé nepřináším velebnosti tvé? Kam se uteku, nejdobrotivější Otče, jenžto jsem prázen všeho dobrého a

tak plný všeho zlého se ukazují před tváří svatých tvých a svatých bojovných zástupů nebeských ?

10. Vím, Pane Bože, panovníče nad životem mým, že všeliké dání výborné a každý dar dokonalý s hůry jest, sstupující od Otce a studnice světla*); vím, že nemohu nic příjemného a milého před tebe přinést, leč bych to ze studnice dobroty tvé napřed nabral ; a to ovšem tvým osvícením a naučením. Vím, že dar milosrdenství tvého mne předchází. Vím, nejsladší Otče, že jakož nemohu dobré věci tvé nižádným klamem tobě uzmouti neb uchvátiti, podobně mi také nelze nějakými zásluhami obdržeti všecko to, čím bych k tobě se navrátil a tobě se zalíbil ; a co také mému zasloužení příslušetí může, leč trest smrti věčné ? Vím že v svaté dobrotivosti tvé to stojí, mne zatratiti podle množství nepravostí, zlých činů a zanedbání a opomenutí mých ; aneb opravití či spasiti mne, nebo učiniti mne tobě příjemným vedle neocenitelného bohatství milosrdenství tvého, jenž samojediný jsi opravitel stvoření, které jsi učinil.

11. Nyní, milosrdný Otče, utíkám se k tobě, věda, že nemohu před tebou utéci, leč k tobě. Kdož mne může vysvoboditi z rukou tvých, leč ty sám. Vysvoboditi mne může milosrdenství tvé, na kterém jsem se tolikými a tak velkými nepravostmi nejen prohřešil, ale i proti němu bojoval,

*) Jak. 1, 17.

z nejspravedlivějšího hněvu tvého, který jsem já nejnešťastnější a nejnevděčnější proti sobě popudil. Pročež rač mne přijmouti, Pane, navracujícího se k tobě. Odvrát, prosím, oči svaté od nevděčností a nečistot mých. Vzezři, prosím, k sobě samému, jehož nikdy bez naděje odpuštění vzýváno nebývá. V sobě samém nalezneš, odkudž a proč bys se smíloval vedlé hojnosti dobrotivosti své a nesmírnosti milosrdenství svého. Nechtěj, prosím, na mne pohlížeti; neboť nic nenalezneš na mně, leč co tvůj hněv popouzí aneb smrti věčné nejvýš zasluhuje. Odvrát, prosím, Pane, oči své svaté od spatření ohavností a mrzkostí mých, které kdybych já jasně a úplně spatřil a viděl, hrůzou náramnou bych toho nesnesl, ale sám sebe bych se hrozil a sám před sebou bych utíkal. Odvrát, prosím, chřípě své od smradů mých, a obrať je k samému sobě. Vím, Pane, milosrdenství, že jsou čisté oči tvé svaté, a že na hrůzu šerednosti mé (leč žebys mně dal dobré věci, kterými bych se tobě líbil,) dívati se nemohou. Vím, že veškeren Tvůj dvůr nebeský odvrací oči své a uši zacpává, ohavnosti mé snésti nemoha. Než ty, milosrdný Otče, obrať se k oné studnici milosrdenství, jejížto milosrdenství není počtu ani konce; a dobrotivou a jasnou tváří pohledni na mne stvoření své. Stvoření tvé já jsem, Pane, a dílo rukou tvých.

12. Oprav tedy, prosím, co jsi na mně učinil, a rozboř, co jsem já proti přikázáním tvým, na

sobě učinil. To tedy rozboř a zkaz, co nenávidíš na mně, a čeho jsi ovšem neučinil, nébrž já bídný. To oprav a občerstvi, co jsi sám učinil a utvořil. Neboť to jest tvé, Pane Bože můj, to jest, co se nemůže nenáviděti. Ty ničeho nenávidíš z těch věcí, které jsi učinil. To zkaz na mně, co mého jest; co jsi ty ovšem neučinil, to jest mrzkost ohavností mých. Abys mne nezkazil, zkaz tuto, milosrdný a lítostivý Pane; neboť té nenávidíš a té abych já nenáviděti započal, jsi mně udělil.

Rozjímání osmé.

Pozdvižení kajícího k Otci.

1. Pohleď, prosím, svatý Otče, všemohoucí věčný Bože, na onu přenáramně přetřkající propast milosrdenství svého, z které jakožka nejdražší a obživující povodeň obmytí nejmilejšího Syna tvého jednorozeného na očistění světa vytekla, jehož smrtí líbilo se dobrotě tvé také nás obživit a jeho krví umyti. Jenž jsi také Syna svého nejmilejšího světu za štít dobré vůle své udělil, kterým by sebe před hněvem tvým chránil, a smrt, které se bojí, sám zachytil, postaviv štít proti spavedlnosti tvé a nejspavedlivějšímu hněvu tvému. Kdežto jsi ukázati ráčil, jak velice nám sám skrze sebe přeješ, an jsi nejmilejšího Syna svého, jako štít, před hněv svůj položili ráčil. I to se líbilo milosrdenství tvému, i hněv tvůj i smrt naši zachytiti, hněv, který jsme zasloužili, i smrt. On pak, jednorozený Syn tvůj smrt naši sám nesl.

2. Rozpomeň se na smilování svá, Hospodine, a na milosrdenství svá, kteréž jsou od věků; a stvoření snažícímu se k tobě podej pravice. Spomoziž slabosti snažícího se k tobě; táhni jej, jenžto víš, že on nemůže k tobě přijíti, leč bys ty Otče táhl jej svou láskou a toužebností. Učiň mne služebníkem tobě příjemným a se líbícím, jenžto víš, že

nemohu jinak tobě se líbiti. Dej mi, prosím, ony svaté dary, kterými jen bych se tobě líbil, jenž dáváš příjemné dobré věci prosícím tebe, učiň, prosím, abys ty samotný byl láskou mou a toužebností mou, ty samotný byl láskou mou a bázňí mou. Přivlastni mne celého sobě, jenž vím, že jsem tobě samotnému povinen všechno, co jsem, a všechno, co ve mně jest, ano všechno co chápu a všechno co dobře zasluhuji. Celého mne obrať v chválu a slávu svou, kterýž sebe celého povinen jsem chvále tvé. Nevydávej, prosím tebe, Pane, nepřítelům svým stvoření své; ponech je sobě, kterémuž samotnému ono přináleží úplně, a každé zvlášť dokonce ve mně, cos započal, a potvrď to, cos spůsobil.

3. Vyslyš, prosím, modlitbu mou, kterou jsi udělil a vnukl, právě než jsem vzýval tebe. Shlédni na poníženě prosícího tebe, jenž jsi na mne, když jsem se modlil, shlédnouti ráčil. Ne nadarmo, lítostivý Pane, modlitbu tu vnuknouti jsi ráčil, ne nadarmo jsi ji mně udělil. K tomu zajisté jsi mně ji uděliti ráčil, abys mne vyslyšel. K tomu jsi mně to dal, abych poníženě prosil tebe, bys nadě mnou hříšníkem se smíloval, a jelikož jsi mně již závdavek milosrdenství svého dal, uděl i ostatek. Nabud mne zase, Pane Bože můj, a vytrhni mne z rukou nepřítelů mých; neboť oni jsou i tvými nepřáteli a podrobeni všemohoucnosti tvé; kteří také ničeho nenávidí na mně, než co jsi mně dal ve všech dobrých skutečích; ničeho nenávidí na

mně, leč že tebe miluji. O to usilují všelikými snahami a sflami svými a veškerou lstí, abych tebe nemiloval, abych tebe neoslavoval, ba ani nehledal tebe.

4. Ať tedy nezvítězují proti mně nepřátelé slávy tvé; ale raději ať jsou zahanbeni množstvím milosrdenství tvého, vidouce mne celého obráceného ke chvále a slávě tvé hledati pokoje a slávy tvé proti nim, úklady strojícím, ještě v úmyslu mají, to změnit. Nedopouštěj, prosím, Pane, aby se jejich tak nešlechetná, tak ohavná vůle na mně a proti mně vyplnila. Pozdvihni tedy, Bože můj, duši mou k zvěstování chvály tvé a k provolávání slávy tvé; abych všechen dále podle velikosti slávy tvé živ byl, a aby celý život můj tebe oslavoval. Příkladem mým k oslavování tebe pozvi a povzbud mnohé předřízené. Ať odpudí, prosím, nejopovrženější a nejnečistější a nejohavnější duchy temnosti od mne přítomnost jasnosti a líbeznosti slávy tvé, kterou oni snést nemohou. Roztrhni vazby mé a vyveď mne ze zavření, a ze žaláře hrozného a tmavého a neošklivějšího, a z jezera bídy a z bahnivého bláta a hlubokosti smrti a tmy na svobodu a světlo tvé předivné.

5. Osvěť mne nejspásitelnější věrou svou; obvesel mne a posilň nejutěšenější a nejjistější nadějí svou; obživ mne nejsilnější a nejspravedlivější láskou svou. Poniž a upokoř mne a ostřihěj mne nejsilnější a nejbezpečnější a nejnepřemožitelnější

bázní svou. Zahanbi mne spasitelně nejkrásnějším a nejslavnějším studem svým. Kolikrátkoli před oči tvé něco přinesu, coby je uráželo, trap mne bolestí ženskou a nejlíbeznějším způsobem skroušenosti nejúčinnivějšího léku svého; abych neodešel od tváře milosrdenství tvého prázen a zahanben, nébrž obdržel začkoli na tvé poručení, na tvé dání a vnuknutí prositi budu, a cokoli jsi těm, kteří prosí, zaslíbil. Necht' pocítím, milosrdný a lítostivý Pane, že se nebéře nadarmo útočiště k milosrdenství tvému, a že jsi tu, aby hledající tebe našli tě; a že nezhynu u tebe studnice milosrdenství tvého, jenž jsi mne z hlubokosti vytrhl a mně udělil, které a jak velké a jak mnohé věci jsi za dobré uznal. Jak totiž tvé všemohoucnosti, moudrosti a dobrotě možno bylo říci, a všechny věci učiněny jsou: tak snadno tvé milosrdenství říci a všechno zpotvořené na mně bude zase upraveno.

6. Ejhle, všemohoucí a milosrdný Otče, tolikrá a tak veliká dobrodiní tvá, která jsem přijal, vypočetl jsem; tolikrá a tak velké zlé jsem vyčetl, kterým jsem dobrotě tvé odplatil; nešťastný jsem já i nevděčný, jenž po tolikérém a tak velikém zlém, které na mne čeká a mně nastává, ještě jsem studeného, tvrdého a nestydatého a mrtvého a tupého srdce před tebou, a se nerdím. V tolikérých a tak mnohých nešlechetnostech postižený a jen očekávající pekelnou šibenici přece nejsem strachem pojmut, ani bolestí trápen, ani studem zahanben, aniž láskou

tak tiché a trvanlivé dobroty tvé zanícen. Snad čekáš, nejsladší Otče, a odkládáš pohlednouti na mne a se smilovati nade mnou, až bych dle milosrdenství tvého hodný před tebou se okazal a něco prošení a tvého vyslyšení hodného před tebe obětoval? Ejhle přijda k tobě, dárci života, přinesl jsem mrtvé, červů plné a tři dni páchnoucí tělo. Ejhle podávám všemohoucímu milosrdenství tvému slepého, aby nabyl zraku, a neduživého k uzdravení a tak mnohými a velikými dluhy stíženého k vyplacení, docela nahého a chudého k obohacení, před jehož to očima snadné jest náhle pociťiti chudého.*)

7. Nemohu tobě, nejmilostivější Bože, nic jiného obětovati, nežli samého sebe, jaký jsem, a okázati smrt a rány své, nahotu a chudobu svou, a dluhy či viny své, pro které se žaláře smrti věčné bojím. Pročež ukaž oči svého milosrdenství, abys nějak se obrátil a odpustil a vylil milost blaženosti své na mne. Neboť já se nemohu obrátiti k tobě tolikými a tak velikými ránami a neduhy a smrtí samou obtížený a nestatečným učiněný. Avšak ty, milosrdný Otče, obrať mne, a já se obrátím k tobě. Obrat mne, Pane, k sobě, a potři a zkormuť srdce mé, a vpusť do něho cit živé bolesti. Neboť není studnice dobrých věcí kromě tebe. Není, od koho bych vzal lásku a bázeň a bolest a stud, kterými

*) Sirach 11, 23.

bych před tebou nalezen byl milosrdenství hoden, jestliže přehojné milosrdenství tvé na mne nejnehodnějšího milost nevyleješ. Pane, jestli té mně propůjčíš, blažen budu. Jestli na mne nešlechetnosti a zločiny mé pomstíti dle soudu a spravedlnosti své ráčíš, šťasten jsem; nikoli ale jestli dle hněvu svého, který zpurné a zprotivující se milosrdenství tvému zastihuje na konci.

8. A to jest spravedlnost tvá a soud tvůj, milosrdný Otče, že bázní a láskou, a studem a bolestí se působí v srdcích opravdivě se kajících a navracujících k dobrotě tvé, aby milosrdenství došla. Pronikni tedy Pane, zlosyna toho svatou bolestí svou, zapal odpadlíka toho ohněm lásky své a milování svého. Pronikni, Pane, zločince toho obživující a nejspasitelnější bolestí svou; zahanbi nestydatého přestupníka toho přeslavným studem svým. Přibij nešlechetníka toho na kříž pokutní práce a příjemného milosrdenství svého; učiň, abych celým srdcem lačněl a všechněmi útroby žižnil po tobě, a všakou toužebností objímal tebe. Učiň, abych všemi silami sloužil tobě samému, všelikou péčí vyhledával; co dobrolibezného jest před tebou; kterémuž s jednorozeným tvým a Pánem naším Ježíšem Kristem, a s Duchem svatým, utěшитelem, nejsvětějším darem tvým budiž všecka čest a sláva na věky věkův. Amen.

Rozjímání deváté.

① Kristově vtělení, životě a umučení, a o jeho nesčíslných dobrodíních lidskému pokolení prokázaných.*)

Oddělení první.

Že se křesťan ve jméně Ukřížovaného chlubití má.

1. Ježíše Nazaretského, od židů nevinně k smrti odsouzeného, od pohanů ukřížovaného ctíme my křesťané službami Božími. Spasitele našeho mdloby**) abychom my, jenžto jsme Kristovi, uctivě ctili, laskavě jich se drželi, statečně je následovali, jest hodno i spasitelno i poctivo.

2. Neboť ty jsou nástroje nejsilnější, kterými všemohoucí síla a nevyzpytatelná moudrost Boží obnovení světa mocně a divně učinila a posud činí. Kristus Pán, který málo menším učiněn jest, než andělé***) aby nás rovné andělům učinil, i kdožby se pro Krista neponížil? Kristus Pán byl za hříchy naše ukřížován, a trpkosti kříže svým milovníkům osladil. Umřel a smrt usmrtil, abychom živi byli skrze něj. I kdožby nemiloval Krista Pána? Kdožby netrpěl za něj? Kristus skrze potupu kříže vešel

*) Jiný nápis tohoto rozjímání jest: Osten lásky, **) Isai 53, 4. Mat. 8, 17. ***) Žid. 2, 9.

do slávy jasnosti nebeské, a dána jest mu k jeho cti od Boha Otce všeliká moc na nebi i na zemi, aby se mu klaněli všickni andělé Boží, a aby ve jmenu Ježíše každé koleno klekalo, nebeských, zemských i pekelných.*)

3. Kde jest tedy chlouba tvá, křesťane! leč ve jmenu ukřížovaného Pána tvého, Ježíše Krista? Ve jmenu, které jest nad všeliké jmeno, v kterém kdo požehnán jest na zemi, požehnán bude na nebi. Chlubte se v svatém jmenu jeho synové vykoupení, vydávejte čest Spasiteli svému, jenž veliké věci na vás učinil, a velejte jmeno jeho se mnou, řkouce: Klaníme se tobě Ježíši Kriste, králi israel-ský, světlo národů, kníže králů země: Pane zástupů, moci všemohoucího Boha nejsilnější. Klaníme se tobě předrahá ceno vykoupení našeho, oběti pokojná, která samotnou neocenitelnou lícností vůně své Otce, kterýž na výsostech přebývá, k vzezření na ponížené jsi naklonila, a synům hněvu dobrotivého učinila. Tvé, Ježíši Kriste! slitování hlásáme a památku tvé lícnosti provoláváme se vši hojností, tobě, Kriste! oběť chvály obětujeme za množství dobroty tvé, kterou jsi ukázal nám, pokolení hříšnému, synům nešlechetným a ztraceným.

*) Luk. 24, 26. Mat. 28, 18. Žid. 1, 6. Filip 2, 10.

Oddělení druhé.

O velikém milosrdenství, které Bůh prokázal pokolení lidskému svým vtělením, narozením a pacholetstvím.

4. Pane! když jsme ještě byli nepřátelé tvoji, a smrt stará nade vším tělem nešlechetným vládla, které všeliké sítě Adamovo zákonem prvotního hříchu podrobeno bylo, rozpomenul jsi se na přehojné milosrdenství své a shlédl jsi s vyvýšeného příbytku svého na toto slzavé údolí bídy. Viděls, Pane! trápení lidu svého a hnut jsa sladkosti lásky uvnitř, ráčils na nás se rozpomenouti myšlenkami pokoje a vykoupení. A sice jsa Syn Boží, pravý Bůh, s Bohem Otcem a s Duchem svatým souvěčný a spolupodstatný, přebýváje v světle nepřístupném, a nesa všechny věci slovem moci své*), nezhrdl jsi vyvýšenost svou snížiti do tohoto žaláře naší smrtelnosti, kde bys naší bídu i okusil i pohltil a nás opravil k slávě.

5. Neboť málo bylo lásce tvé k dokonání díla spasení našeho cherubína neb serafina nebo jednoho z andělů tvých ustanoviti, nébrž sám jsi ráčil k nám přijíti nařízením Otcovým, jehož prevelikou lásku zkusili jsme v tobě. Tys přišel, já řku, místa nezměně, nébrž přítomnost svou nám skrze tělo známou čině. Sestoupils s královského stolce vznešené slávy své v poníženou a y očích svých

*) Žid. 1, 3.

opovrženou dívku, prvním slibem panenské zdrženlivosti zapečetěnou. V jejímžto svatosvatém životě pouhá nevyslovitelná moc Ducha svatého uzpůsobila i tvé početí i tvé narození v pravé lidské přirozenosti, tak že ani velebnost božství v tobě aniž neporušenost panenství v matce případnost narození tvého poškození neutrpěla.

6. Ó lásky a obdivu hodné uráčení! žes ty ó Bože nesmírné slávy nezhrdl potupným červem se státi, ty Pán všech věcí ráčils se co spoluslužebník služebníků se objeviti. Málo se ti zdálo, býti otcem naším, ty Pane ráčils bratrem naším býti. Ano, ty Pane veškerých věcí, který ničeho nepotřebuješ, nehrozil jsi se hned z počátku svého narození nepohodlí chudoby nejopovrženější okoušeti. Neboť jak dí písmo, pro tebe, když jsi se měl naroditi, nebylo místa v hospodě*) aniž jsi měl kolébky, do které bys útlé údy své položil; nébrž byls do chatrných jeslí nečistého chléba, ty, jenž zemi v hrsti máš, zavinutý v plénkách položen, a i ty sobě od nerozumných zvířat matka tvá vypůjčila.

7. Potěšte se, potěšte se, kteříž jste ve špině chudoby vychováváni; neboť s vámi jest Bůh v chudobě, on neleží v rozkoších skvělé světnice, aniž nalezen bývá v zemi těch, kteříž rozkošně živě jsou.***) Co se ještě vychloubáš, boháči! věcí hlíněnou, lůžkem postele malované a roz-

*) Luk. 2, 7. **) Job. 28, 13.

košné, an král králů za své lůžko nastlání chudých raději uctíti ráčil? Proč máš v ošklivosti lože tvrdé, ješto útlé pacholátko, v jehožto ruce všechny věci jsou tvrdé slámě hovat před tvými peřinami přednost dal?

8. Než ani toto útlé pacholetství tvé, Kriste! nebylo bezpečné před meči pronásledovníků. Ještě jsi u sladkých prsou matčiných, jich požívaje, byl: když se anděl Páně Josefovi ve snách ukázal řka: Vstaň a vezmi dítě i matku jeho, a uteč do Egypta a buď tam, dokavádž nepovím tobě: neboť bude Herodes hledati dítěte, aby zahubil je.*). Již toho času, dobrý Ježíši! počal jsi trpěti. Avšak netoliko toto sužování pacholetství svého jsi přetrpěl, ale i smrt v maličkých svých, kterýchž mnoho tisíc u prsou matek pro tebe Herodesova pozabijela ukrutnost.

Oddělení třetí.

O činech Kristových od mladosti.

9. Po uplynutém útlejším mládí dals nám příklad k učení se moudrosti; neboť nesesedl jsi v radě marnosti, nébrž mezi učiteli poslouchaje jich a otazuje se jich: ans předc byl Pán vědomostí a sama moudrost Boha Otce. Avšak i způsob poslušnosti jsi nám poskytl, an jsi byl rodičům poddán, jich poslouchaje jsa vládce světa. Když pak plnost dospělejšího věku přišla, přiložils ruku

*) Mat. 2, 13. Luk. 2, 46.

k věcem silným; vystoupils ku spáse lidu svého, jako obr maje běžeti cestou celé naší bídy.

10. A prvně sice, abys skrze všechny věci bratrům se připodobnil, přišels jako hříšník ke služebníku svému, jenžto křestil hříšníky křtem pokání, a také pokřtěnu býti jsi žádal, nevinný Beránku Boží, kterého nikdy nižádná kapka neboli škvrna hříchu nepoškvvrnila. Pokřtěn jsi byl, ne abys sebe ve vodě, ale vodu skrze sebe posvětil.

11. Ode křtu jsi šel v duchu síly na poušť, aby nám příklad osamělého života na tobě nescházel. Samotu a půst po čtyřecet dní, trpkost lačnosti, pokušení klamného ducha rovnodušně jsi snášel, abys to všechno nám snesitelnějším učinil. Konečně jsi přišel k ovčím, které byly ztraceny, domu israelského, pochodeň slova Božího zřejmě zdvihna k osvěcení okršlku země, království Boží jsi zvěstoval všem zachovávajícím řeč tvou, slova svá jsi divy následujícími potvrzoval, moc božství svého ukázal na všech zle se majících, všem jsi všechno zdarma udílel, coby k jejich spasení prospělo, abych všechny získal.

12. Než jejich nemoudré srdce bylo, ó Pane! zatemněno a zavrhlí řeči tvé za hřbet, aniž dbali na všeliké divné věci, kteréž jsi učinil na nich, vyjmonce přemálo šlechetných bojovníků, které jsi z nejnižších a zavržených tohoto světa vyvolil, abys skrze ně vysoké a silné velebně vybojoval. Oni byli nejen nevděční k tvým milostivým dobrodiním, nébrž i pohanili tebe Pána panovníků a učinili

tobě cokoliv chtěli. Neboť když na nich činil divy, kterých nižádný jiný činiti nemůže*), pravili: Tento člověk není od Boha, knížetem zlých duchů vymítá zlé duchy, má zlého ducha, svádí lid, jest žráč a piják vína, přítel publikánů a hříšníků.**)

Oddělení čtvrté.

O poslední večeři s učenníky a o Jidášu zrádci.

13. Proč pláčeš, proč vzdycháš, člověče Boží! když snášíš ukřivdující slova? Což neslyšíš, jaká pohanění pro tebe na Pána padala? Jestliže hospodáře Belzebubem nazývali, čím více domácí jeho?***) A sice tak a podobně se tobě rouhající a několikráte i kamení na tebe chápající, dobrý Ježíši! trpělivě jsi snášel a jsi učiněn jako člověk, kterýž neslyší, a kterýž nemá v ústech svých odmlouvání.†)

14. Konečně i spravedlivou krev tvou, dobrý Ježíši! u učenníka tvého, syna ztracení, za třicet stříbrných ocenili, aby duši tvou bez příčiny na smrt vydali. A tobě nebyla nevěra nejbídnějšího zrádce neznáma, když jsi při poslední večeři při umývání noh i před ním poklekna jeho zlořečených a k prolití tvé krve rychlých nohou nejsvětějšíma rukama svýma se dotýkati, je umývati a utírati

*) Jan 3, 2. **) Jan 9, 16. Mat. 12, 24. Jan 8, 48. Jan 7, 12. Mat. 11, 18. 19. ***) Mat. 10. 25. †) Žalm 37, 15.

ráčil. A s vytaženým krkem posud ještě chodíš ó země, ó prachu! ještě tebe pýcha nad tebe samého pozdvihuje, ještě netrpělivost tebou lomcuje. Podívej se na zrcadlo pokory a tichosti, viz Pána Ježíše Krista, stvořitele veškerých věcí, strašlivého soudce živých a mrtvých před nohama člověka, zrádce svého, kolena ohébajícího. Uč se, že jest tichý a pokorný srdcem*) a zahanbi se v pýše své, zardi se v netrpělivosti své.

15. Toť také k připsání tichosti tvé, Pane Ježíši! žes zrádce toho v shromáždění bratrů veřejně odkrýti a zahanbiti nechtěl, ale mírně napomenutému velel, aby činil spěšně, co obmýšlel; a předce vším tím nebyla zuřivost jeho od tebe odvrácena, nébrž vyšed ven dychtil zločin provésti. Kterak jsi spadla s nebe dennice, která jsi ráno vycházela**) v rozkoších rajských. Slavný jsi se ukázal co společník měšťanů nebes a host slova Božího. Kterak jsi zavržen mezi syny temností, jenž jsi byl chován v zlatohlavích, jak jsi se chopil lejna?***) Tehdáž oslavena byla čeleď tvá, Kriste! na způsob společnosti anjelské, tehdáž teprv bylo šťastné ono shromáždění svaté z úst tvých napájeno hojným výlevem božských slov tvých; když totiž pokaženec onen opravdu ven poslán byl, o němž jsi věděl, že jest nehoden nejčistší tekutinou býti naplněn.

*) Zachar. 11, 13. Mat. 27, 9. Mat. 11, 29. **) Jan 13, 27. ***) Isai 14, 12. †) Pláč Jer. 4. 5.

‘Oddělení páté.

O Ježíši v zahradě getsemanské a o jeho zrazení.

16. Po daném spasitelném přikázání lásky a trpělivosti, a po rozděleném království Otce tvého mezi bratry, na místo zrádci tvému známé jsi se s nimi uchýlil, věda všecko, co mělo na tebe přijíti. Tam jsi duše své zármutek, který jsi z nastávajícího umučení dobrovolně na sebe přijal, jakož i ostatní všechno, co jsi trpěl, uším bratří světi jsi se nehanbil, řka: *Smutnáť jest duše má až k smrti.*)* Pročež poklekna padl jsi na tvář svou modle se v smrtelné úzkosti: *Ótče můj, jestli možné, ať odejde ode mne kalich tento. A úzkosti srdce tvého jistotně oznamoval onen pot krvavý, který po čas modlitby tvé z nejsvětějšího těla tvého v krůpějích tekł na zem.**)*

17. Panovníče, Pane Ježíši Kriste! odkud tato tak náramná smutnost duše tvé? odkud taková úzkost potu a tak úzkostlivá modlitba? Co pak jsi dobrovolnou obět Otci nepřinesl a nic netrpěl bezděčně? Ovšem Pane. Domníváme se ale, žeš i to také k potěšení slabých údů svých na sebe přijal, aby snad nikdo nezoufal, kdyby slabé tělo odreptávalo, kde k utrpení jest duch hotov. A také bychom pohnutky, větší k tobě lásky a vděčnosti měli, ráčil jsi přirozenou mdlobu těla takovýmito zname-

*) Mat. 26, 38. **) Mat. 26, 39. Luk. 22, 44.

ními na sobě vyjádřiti, abychom jimi poučení byli, že jsi v pravdě neduhy naše nesl, a nikoliv bez cítění bolesti trnám umučení proběhl.

18. Neboť onen hlas zdá se, že byl hlas těla, a nikoliv ducha, jelikož jsi doložil: Duch zajiště hotov jest ale tělo nemocno,*) t. j. mdlé; neboť jak hotov byl duch tvůj, dobrý Ježíši! k utrpení, zřejmě jsi ukázal, když jsi mužům krve, jižto se zrádcem tvým přicházeli a duše tvé s lucernami a pochodněmi a zbraní v noci hledali, vstříc šel a po daném znamení, které oni obdrželi od vůdce nešlechtnosti, sám sebe jsi vyjevil. Neboť krvolačnou šelmu k políbení nejsvětějších úst tvých přistupující jsi od sebe neodstrčil; nébrž úst, v kterých nebyla nalezena lest, ústům, která oplývala zlostí, sladce jsi podal:

19. Ó nevinný Beránku Boží! co máš ty s oním vlkem vyjednávati? Jaké sblížení Krista s Belialem?**) Ale i to pocházelo od dobroty tvé, Pane! abys všechno jemu prokázal, coby zatvrzelost srdce zlého obměkčiti mohlo; neboť i staré přátelství jsi jemu připomenul, řka: Příteli, nač jsi přišel?***) A chtěls hrůzou jeho nepravosti srdce nešlechetskovo oblomiti, když jsi řekl: Jidáš! políbením zraňuješ Syna člověka?†)

20. A ai, Filištínští na tebe Samsoně!††) Neodstrčilš jich od tebe, žes je v hodině

*) Mat. 26, 41. **) 2 Kor. 6, 15. ***) Mat. 26, 50. †) Luk.

22, 48. ††) Soudců. 16, 9.

tvého jatí všemohoucím ramenem na zem porazil, ne sice za příčinou obrany, ale aby poznala lidská opovážlivost, že nic není proti tobě, leč co od tebe připuštěno jest. A kdo může bez pláče slyšeti, jak v oné době vražedlné ruce na tebe vložili a nevinné ruce tvé, dobrý Ježíši! provazy svázali a beránka nejtiššího, nic nemluvícího, jako lotra postupně vlekli k zabití. Než ani tehdaž nepřestal plást sladkosti tvé, Kriste! milosrdenství tvé na nepřátely tvé kapati. Neboť jsi i nepřítelovo ucho od samého učenníka tvého uťaté dotknutím uzdravil a horlivost obrance svého upokojil, aby těm, kteří tebe vlekli, úrazu, nečinil. Zlořečená přehlivost jejich, nebo neustupná, kterou ani vznešenost divu ani dobrotivost dobrodiní zkrotiti nemohla.

Oddělení šesté.

O uplávání, bičování a posmívání Ježíše.

21. Shromáždění zlostných proti tobě knížat kněžských byl jsi představen, a že jsi pravdu, jaks ji učil, vyznal, byl jsi jako rouhač na smrt odsouzen. Nejmilejší Pane Ježíši! jaká jsi tam nehodná pohanění od vlastního národu utrpěl! Ctihodnou tvář tvou, na kterou patřiti anjelé si žádají, která veškeré nebe naplňuje radostí, které žádají všickni bohatí lidu***), znečistili slinami poškvrněných rtů

*) Luk. 22, 50. 51. Jan 18, 10. 11. **) Mojž. 49. 7. Žalm 44, 13.

svých, bili svatokrádežnýma rukama, zastřeli závojem na posměch, a tebe Pána veškerého stvoření jako opovrženého služebníka poličkovali.

22. Nad to ale i duši tvou pohanskému psu k pohlcení vydali. Jelikož tebe svázaného před obličej Pilátův přivedli žádající, abys ty, jenžto jsi hříchu neznal, popravou kříže byl zabit, a člověk vražedník aby jim byl darován, beránka po vlku, zlato po blátu kladouce. O nehodná a nešťastná to protisměnka! A on věděl ten bezbožník, že se to na tobě ze závisti děje; a předce nezdržel rukou opovážlivých od tebe, nébrž naplnil hořkostí duši tvou bez příčiny. K posmívání poslal tebe k Herodesovi, a uposmívaného zase přijal, obnaženého tebe dal před obličej posmívačů postaviti a neušetřil nejtrpčím bitím panenské tělo tvé rozsápati, rány na rány, modřiny na modřiny přidávaje.

23. Vyvolený synu Hospodina, Boha mého, co jsi učinil, coby takové hořkosti, coby takového zahanbení bylo hodno? Docela nic; já člověk ztracený byl jsem příčinou všeho setření, všeho zahanbení tvého. Já jsem jedl hrozen trpký a zubové tvé měli laskominy, čeho jsi neuchvátil, tehďáž jsi vyplacoval.*) A vším tím nebyla bezbožnost zpronevěřelých židů nasycena.

*) Jerem. 31, 29. Ezech. 18, 2. Žalm 68, 5.

Oddělení sedmé.

O trním korunování a ukřížování Ježíše
a o oslavení jeho při smrti.

24. Posledně byl jsi v ruce pohanských žold-
něřů vydán k popravení smrti nejpotupnější. Tebe
ukřížovati bylo oněm svatokrádcům ještě málo a
protož spíše naplnili sami duši tvou posměchy.
Neboť co dí o nich písmo? „A shromáždili
k němu celou rotu v radním domě, a
svlékše ho, přiodili jej pláštěm šar-
latovým, a spleťše korunu z trní, vsta-
vili ji na hlavu jeho, a dali třtinu v pravou
ruku jeho: a klekajíce před ním, posmí-
vali se jemu, řkouce: Zdráv buď králi
židovský! a dávali jemu poličky a pliva-
jíce na něho brali třtinu a bili hlavu jeho.*)

25. A když se mu naposmívali, svlékli s něho
plášť a oblékli jej v roucho jeho a vedli ho na
Golgothu a dali mu píti vína smíšeného se žlučí,
a když okusil nechtěl píti. Pak ukřížovali ho a
s ním dva lotry z obou stran a v prostředku Ježíše.
Tedy Ježíš řekl: „Otče odpusť jim; neboť nevědí,
co činí.“ Potom věda Ježíš, že všecky věci doko-
nány jsou, aby se naplnilo písmo, řekl: „Žízním.“
A hned jeden z nich běžel a vzav houbu naplnil
ji octem, a vloživ ji na třešť, dával mu píti. A když
přijal Ježíš ocet, řekl: „Dokonáno jest.“ A zvolav

*) Mat. 27, 27—30. Mark. 15, 16—19. Jan 19, 2 3.

hlasem velikým, řekl: „Otče v ruce tvé poroučím ducha svého.“ A to povědév, vypustil duši. A jeden z vojáků otevřel bok jeho kopím, a hned vyšla krev a voda.*)

26. Procitni nyní duše má, a vmaň se z prachu a rozvažuj bedlivěji tohoto muže paměti-hodného, kterého ejhle v zrcadle evangelické řeči jako přítomného vidíš. Pozoruj, duše má! kdo jest ten, jenž kráčí maje obraz téměř králův a předce pohaněním nejopovrženějšího služebníka naplněný? Korunovaný kráčí, avšak tato jeho koruna jest mu mukou, a tisícerym zbodením krásné jeho temeno zraňuje. Královským šarlatem jest přioděn, avšak více jest jím pohaněn než zuctěn. Žezlo držíš v ruce, ale jím samým ctihodnou jeho hlavu bijí. Klaní se mu, padajíce před ním na kolena, nazývají ho králem, a hned se ze země zvedají, aby na milostné líce jeho plivali, jemu poličky dávali a zášijky jeho ctihodnou šíjí zneuctili.

27. Viz, duše má! jak skrzé všecko muž tento jest soužen a opovrhován. Pod břemenem kříže musí hřbet ohébatí a své vlastní pohanění nésti. Na místo popravné přiveden jest myrrhou a žlučí napájen. Na kříž jest povýšen a dí: „Otče! odpusť jim, neboť nevědí, co činí. Jaký jest tento, jenž ve všech nátiscích svých ani jednou neotevřel úst svých, aby slovo buď nářku, nebo

*) Mat. 27, 31—34, 48—50. Mark. 15. 20. 36. Luk. 23, 33—47. Jan 19, 18. 28—34.

omluvy, nebo hrozby, nebo zlořečení proti zlořečeným psům těmto pronesl. A konečně vyslovuje žeňhání, jakého od věků nebylo slýcháno, nad nepřátely svými.

28. Cos viděla, duše má! nad tohoto muže tiššího, co dobrotivějšího? Avšak ještě bedlivěji ho pozoruj, neboť velikého obdivování a nejútlejší soutrpnosti hoden se objevuje. Viz nahého a bitím rozedraného u prostřed lotrů na kříž potupně železnými hřeby přibitého, octem na kříži napojeného a po smrti kopím v boku zraněného, a hojné potoky krve z pěti ran rukou, nohou a boku prolévajícího. Plačte oči mé, a rozplyň se duše má ohněm soutrpnosti nad potřením milého muže toho, kterého v takové tichosti vidíš takovými bolestmi sklíčeného.

29. Vidělas sice nyní, duše má! mdloby jeho, a mělas slitování, nyní pak také velebnost jeho pozoruj a více se podivíš. Neboť co dí písmo? Od šesté pak hodiny stala se tma po vší zemi, až do hodiny deváté. A zatmělo se slunce; a opona chrámová roztrhla se na dvě půly, od vrchu až dolů; a země se třásla, a skály se pukaly, a hrobové se otvírali, a mnohá těla svatých, kteříž byli zesnuli, vstala.*) Kdo jest tento, že nebe a země s ním spolu trpí, jehož smrt mrtvé obživuje? Poznej, duše má! poznej, ten jest Pán Ježíš Kristus, Spasitel tvůj,

*) Mat. 27, 45. a 51—53. Mark. 23, 44—45.

jednorozený Syn Boží, pravý Bůh, pravý člověk, jenž samotén pod sluncem bez poškrvny nalezen jest. A hle, jak s hříšnými počten jest, a jako malomocný a nejposlednější z mužů považován. A jako nedochůdce, kteréž pryč vymítá se z života matky své: tak vymítnut jest z života matky své nešťastného shromáždění (synagogy). Ten krásný mezi syny lidskými jak šeredný před syny lidskými učiněn jest? Jelikož totiž raněn jest pro nepravost naše a potřín jest pro hříchy naše.*) A učiněn jest obětí vůně nejlíbeznější před obličejem tvým, Otče věčné slávy! aby odvrátil hněv tvůj od nás, a nás učinil svými přisedícími v nebesích.

Modlitba k Bohu Otci.

30. Vzezři Hospodine, svatý Otče, se svatyně své a s'vznešeného sídla nebeského a patř na tuto svatosvatou oběť, kterou tobě přináší nejvyšší kněz náš, svatý Syn tvůj, Pán Ježíš Kristus za hříchy bratrů svých, a buď milostiv nad množstvím nepravosti naší. Ejhle! hlas krve bratra našeho Ježíše volá k tobě s kříže. Neboť proč, ó Hospodine! proč pní on na něm? On pní, díím, protože minulé věci před tebou jsou jako přítomné. Pohled Otče, jesti to suk ně syna tvého, pravého Josefa, zvěř nejhorší sežrala ho**), a pošlapala v zuřivosti své roucho jeho a všechnu jeho okrasu

*) Isai 53. 4. Mojž. 12, 12. **) Mojž. 37, 32—33.

zbytky krve poškrvnila. A hle pět žalostných ran na něm zanechala. Viz Hospodine! plášť, který v ruce cizoložného pokolení, to jest, Egyptské nevěstky, stydlivý onen mládenec zanechal, pokládaje za lepší strátu roucha nežli svaté nevinnosti, a raději sobě vole oloupený o plášť těla do žaláře smrti sstoupiti, nežli. pro slávu světa hlasu cizoložného uposlechnouti. Toho hlasu, dím, kterým praveno bylo: Toto všecko tobě dám, jestliže padna budeš mi se klaněti*): což by ovšem bylo spáti s cizoložnicí.

A nyní Hospodine, Otče, víme, že Syn tvůj přišel, a že on panuje ve vsí zemi egyptské**), ano na každém místě panování tvého. Neboť byv vyveden ku královskému rozkázání tvému ze žaláře smrti a podsvětí a maje oholené vlasy smrtelnosti a proměněné roucho těla***) v okrase nesmrtelnosti rozkvetl, a se slávou přijal jsi jej. Podřezal žíly království pekelného Faraona a se slávou vznešenou pronikl vlastní mocí nebesa. A hle slávou a cti ověnčený na pravici velebnosti tvé sedí před obličejem tvým za nás,†) neboť jest on bratr náš a tělo naše.

Oddělení osmé.

Že Syn Boží za nás dluh zaplatil.

31. Vzhledni, Hospodine! na tvář Pomazaného svého††), který učiněn jest tobě

*) Mat. 4, 9. **) 1. Mojž. 45, 26. ***) 1. Mojž. 41, 14.

†) Žid. 9, 24. ††) Žalm 83, 10.

poslušným až k smrti, a nechť neodstupují s očí tvých jizvy ran jeho na věky, abys pamatoval, jak veliké zadostučinění za hříchy naše od něho jsi obdržel. Ó bys, Hospodine! zavěsil na váhu hříchy naše, kterými jsme hněv tvůj zasloužili, a bídu, kterouž trpěl*) za nás nevinný Syn tvůj. Zajisté, Hospodine! tato ukáže se těžší a více hodná, abys pro ni vyhlil milosrdeství své na nás, nežli jsou ony, abys pro hříchy naše zadržel v hněvu slitování svá. Díky tobě, Hospodine, Otče! ať vzdává každý jazyk za hojnost dobrotivosti tvé, jenž jsi jediného Syna srdce svého neušetřil, ale za nás ho vydal na smrt,**) abychom takového a tak věrného přímlovce měli v nebi u tebe.***)

32. A tobě, Pane Ježíši, nejsilnější horliteli, jakými díky, jakou odplatou se hodně odplatím já člověk, jsa prach a popel a chatrný trupel hlíny? Neboť cos měl pro spasení mé učiniti a neučinil? Od spodu paty až do svršku temena celého jsi se pohroužil do vod utrpení, abys mne celého vytáhl z něho, a vzešly jsou vody až k duši tvé.†) Neboť i duši svou jsi v smrti ztratil, abys ztracenou duši mou mně navrátil. A hle, dvojnásobným dluhem jsi mne zavázal; neboť i za to, co jsi mně dal, i za to, co jsi pro mne ztratil, jsem dlužníkem tvým. A za svůj život, mně dvakrát od tebe daný, jednou ve stvoření a jednou ve vykoupení, co

*) Job. 6, 2. **) Řím 8, 32. ***) 1. Jan 2. 1. †) Žalm 68. 2.

bych spravedlivěji tobě dal, než jej samý, nemám; za tvou ale předrahou duši tak usouzenou, čímby od člověka slušně odplaceno býti mohlo, nenalezám. Neboť kdybych nebe a zemi a všechnu jejich ozdobu za ni dáti mohl, předce bych zajisté ani tím míry povinnované nedosáhl. Abych ale i to, co jsem povinnen a co mohu, tobě, Pane! dáti mohl, jest dar tvůj. Musím tebe z celého srdce, ze vší duše, ze vší mysle, ze vší síly své milovati a šlépějí tvých následovati, jenž jsi ráčil umřítí za mne. A kterak se to stane na mně, leč skrze tebe! Přílniž duše má k tobě, neboť všechna síla její závisí od tebe.

Pokorná modlitba k Bohu Synu.

33. A nyní, Pane Ježíši! Vykupiteli můj! tobě, co pravému Bohu se klaním, v tebe věřím, v tebe doufám, a co nejtoužebněji mohu k tobě vzdychám. Přispěj mé nedostatečnosti, já se celý nakloňuji k slavným tvého umučení znamením, v kterých jsi spasení mé učinil. Tvého vítězného kříže královský prápor ve jmenu tvém, Kriste! ctím. Tvou trnovou korunu, tvou krví zbarvené hřeby, do tvého svatého boku vražené náramné kopí, tvé rány, tvou krev, tvou smrt, tvůj pohřeb, tvé vítězné vzkříšení a oslavení Kriste pokorně ctím a oslavuji. Neboť vůně života mně vane ze všeho toho. Obživující toho vůně vzkřis, ó Pane! duši mou ze smrti hříchu. Mocí těchto věcí ostříhej mne před úklady

satanovými, a posilň mne, aby i jeho přikázání tvých bylo mně sladkým, a břímě kříže, který za tebou nésti mně poroučíš, ramenou duše mé lehkým se stalo a nesitelným.

34. Nebť jaká jest síla má, abych dle přikázání tvého tak mnohonásobné tísně světa nepřemožitelnou myslí snášel? Zdaliž jsou nohy mé jako nohy jelenní, abych mohl tebe rychle běžícího skrze trní a drsnatá místa utrpení následovati? Ale prosím, slyš hlas můj a nachyl přes mne služebníka svého, sladký onen kříž, jenž jest dřevem života těm, kteří jej berou, abych i duchem běžel hbitě. Ponesu neunaveně ten, který od nepřátel jest, kříž za tebou. Onen, díím, božský kříž vlož na ramena má, jehož šířka jest láska, na všeliké stvoření se vztahující; jehož délka jest věčnost, jehož vysokost všemohoucnost, jehož hlubokost nevystíhlá moudrost jest. Upevni na něj ruce mé, i nohy mé, a celou podobou umučení tvého mne služebníka svého přioděj. Dej mi, prosím, abych se zdržoval skutků těla, které nenávidíš, a činil spravedlnost, kterou miluješ; a v obojím abych hledal slávy tvé; a já budu za to míti, že levici svou hřebíkem zdrženlivosti, pravici pak hřebem spravedlnosti na onom vznešeném kříži přibitou mám.

35. Dej mysli mé, aby ustavičně rozjímalá zákon tvůj a všelikou myšlénku mou uvrhovala na tebe, a pravou nohu mou na tože dřevo života hře-

bískem moudrosti připevni. Dejž, aby služebníci ducha mého, smyslnost ani nezmatalnila vezdejšího života nešťastná šťastnost, aniž zkormoutila věčného života odplatu šťastná nešťastnost; a bude také má levá noha hřebem síly na kříží upevněna.

36. Aby se pak i trní hlavy tvé nějaká na mně podobnost ukázala, budiž, prosím, myslí mé dána i spasitelného pokání skroušenost, i soutřpnost nad cizí bídou, i osten horlivosti ke všemu, co pravého jest před tebou, a abych se k tobě obracel v bídě své, když trojnásobné trní mne bodá. Rač i houbu třtinou podati ústům mým, abys trpkost octa chuti mé přičinil. Rač skrze písma svá rozumu mému uděliti, aby okoušel a viděl, jak tento květoucí svět jako houba jest marný a všeliká žádost jeho nad ocet hořčí.

37. Tak, Otče! se mnou se staň, aby zlatý onen kalich Babylonský, opojující všecken svět, ani marným leskem mne nesvedl, aniž lichou sladkostí mne neopojil, jako ty, kteříž tmu za světlo a světlo za tmu, co hořkého jest, za sladké, a co sladkého jest, za hořké mají. Víno s myrrhou a žlučí smíšené jest mi podezřelé proto, žes ty ho píti nechtěl; snad že náramnou hořkost nepřízně a nešlechetnosti těch, kteří tebe ukřížovali, znamenalo. Také tvé oživující smrti služebníka svého připodob, čině na mne, abych umřel sice hříchu dle těla, živ byl ale spravedlnosti dle ducha.

38. Abych se ale chlubití mohl, uplný obraz ukřížovaného na sobě nésti, také podobnost toho, co po smrti tvé nenasytelná zlost židů bezbožných na tobě vykonala, ve mne vtiskni. Ať zraní srdce mé živá a mocná řeč tvá, a pronikavější nad všeliké kopí nejostřejší, a dosahující až do vnitřnosti duše,*) a vyvede z ní jako z pravého boku mého, místo krve a vody, lásku k tobě, Pane! a k bratřím mým. Konečně i do čistého plátna první nevinnosti ducha mého zaviň, v kterém bych odpočíval, vejda k tobě na místo stánku divného, a skrej mne, dokud nepřejde hněv tvůj.

Oddělení deváté.

O vzkříšení.

39. Dne pak třetího po dnu práce, po dnu prosté slávy, a velmi ráno po sobotě věčné vzkřis mne nehodného mezi syny tvými, abych v těle svém viděl jasnost tvou a naplněn byl radostí tváře tvé. Ó Spasiteli můj a Bože můj! ať přijde, ať přijde, prosím, čas, abych to, co nyní věřím, odestřenýma konečně očima spatřil, co nyní doufám, už z daleka pozdravil a pochopil, po čem nyní dle síly své toužím, lokty duše své objal a zlíbal a v propasti lásky tvé celý se pohroužil. Ó Spasiteli můj a Bože můj! než nyní zatím dobrořeč, duše má! Spasitele svého a zvelebuj jmeno jeho, ježto jest svaté a nejsvětějších rozkoší plné.

*) Žid 4. 12.

Modlitba k Otci, i Synu, i Duchu svatému.

40. Ó jak dobrý a lícbezný jsi, Pane Ježíši, duši hledající tebe! Ježíši, vykupiteli zajatých, spasiteli ztracených, naděje vyhnaných, sílo pracujících, sužovaného ducha širokosti, duše plačící a za tebou v potu běžící sladká útěcho a lícbezné občerstvení, koruno vítězoslavících, jedinká odplato a radosti všech nebešťanů, přehojuý pramene všech milostí, slavný Synu svrchovaného Boha! Svrcchovaný Bože, tebe ať blahoslaví všecko, co v nebi jest nahoře! a co na zemi dole, neboť veliký jsi ty, a veliké jméno tvé. Ó nevadnoucí ozdobo Boha nejvyššího, a nejčistší jasnosti světla věčného, živote všeliký život oživující, světlo všeliké světlo osvécující a zachovávající v ustavičném lesku, tisíckrát tisíc tisíců světél stkví se před trůnem božství tvého od prvověkého rána. Ó věčný a nepřestávající jasný a sladký toku pramene skrytého před očima našima, který samotén počátku nezná, v hlubokosti dna, ve vysokosti konce, v opsání mezi nemá, nížádného zkormoucení nepřipouští. Vydalo tebe srdce Boha schvrcchovaného z nevystížitelné propasti hlubokosti své, život vynesl život, světlo světlo, Bůh Boha, Věčný Věčného, Nesmírný Nesmírného a ve všem sobě rovného, a z plnosti tvé všickni jsme přijali.

41. Tebe pak, nejhojunější prameni všelikého dobrého, drahé světlo sedmémé milosti; Tebe, díím, nejdobrotivější Duchu prosím, abys, jestli jsem ně-

čemu pro křehkost svou ve pravdě velebnosti tvé méně porozuměl a v přikázáních Páně porozuměného něco pro bujnost těla zanedbal, tvým navštívením mne ráčil vysvětliti, abych to slušně a mně potřebně opravil, a pro své pochybení skrze tebe milosrdenství dosáhl, tak abych skrze tebe, jež jsem na nebezpečném moři tohoto života ku pomoci vzýval, bez stroskotání lodi do přístavu věčného odpočívání přiveden byl.

42. Pročež tebe, nejdobrotivější Otče! prosím, abys ty, jenž jsi mne počátečně stvořil a umučením jednorozeného Syna svého novým životem občerstvil, mne dal mysliti a milovati, cokoliv ke chvále tvé slouží. Než poněvadž jsem křehký a nemohu toho dovésti, popřej mně bedlivým chválením se aspoň vynasnažovati, abych milosti vykoupění a spasení tvého podosáhl. A cokoliv už činiti budu, učiň, aby to vesměs z tvé, a skrze tvou a v tvé milosti k chvále tvé sloužilo, mne pak ochraňuj od hříchů a v dobrých skutečích mocnějšího učiň, tak abych pokud v tomto těle živ budu, vždy nějakou službu tobě vykonával, po vykročení pak duše mé z těla odpuštění všech hříchů a podosáhnutí života věčného mne propůjč. Skrze toho, jenž s tebou živ jest a kraluje po všechny věky věkův. Amen.

Rozjímání desáté.

○ lásce Kristově v jeho utrpení na kříži.*)

Sladký Ježíši v naklonění hlavy a ve smrti, sladký v rozpětí ramen, sladký v otevření boku, sladký v přibití nohou.

1. Sladký v naklonění hlavy; neboť nakloněnou hlavou na kříži díš téměř k milé duši: Ó má milá! jak často jsi žádala požívati políbení úst mých, mně na vědomí dávajíc: Ať mne políbí políbením úst svých.***) Já jsem hotov, nakloňuji hlavy své a podávám úst, líbej mne dle libosti. Nerci v srdci svém: „Já nehledám těch úst, které nemají podoby ani krásy***), nébrž oněch veleslavných, kterých věčně požívati andělé si žádají.“ Nechybuj takto; neboť nepolíbíš-li těchto úst, nemůžeš k oněm se dostat. Pročež líbej tato ústa, kterých ti nyní podávám, neboť jsou-li také bez podoby a krásy, nejsou přede bez milosti.

2. Sladký v rozpětí ramen; neboť rozpínání ramen dává nám na srozuměnou, že nás obejmouti žádá, a zdá se, jako by pravil: Ó vy všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, pojdtež ke mně a občerstvěte se†) v náručí mém, v objetí mém. Hle, já jsem hotov, vás obejmouti, pročež pojdte všickni, a neboj se nikdo, že bude odstrčen; neboť nechci smrti

*) Z knihárny Vatikanské, prvně od P. Theofila uveřejněno. **) Píseň Šalom. ***) Isai. 53, 2. †) Mat. 11. 28.

bezbožného, ale aby se obrátil a živ byl,*) nebť rozkoš má, býti se syny lidskými.**)

3. Sladký v otevření boku; neb ono otevření nám zjevilo bohatství jeho dobrotivosti, totiž lásku jeho srdce k nám. Sladký v přibití nohou; neb tím jakoby mluvil k nám: Hle, pokud se domníváte, že uteku, a proto snad tak dlouho prodléváte, ke mně přijíti, vědouce, že jsem rychlý jako kolouch jelení***): vizte, že nohy mé hřebem jsou přibity, tak že vám nemohu nijak utéci, neboť mne milosrdenství svázaného drží, abych vám neutekl, jak toho vaše hříchy ovšem zasluhují, poněvadž mé ruce hřeby probily.

4. Dobrotivý Ježíši, pokorný a milostivý Pane, tys sladký v ústech, sladký v srdci, sladký v uších, nevyzpytatelný a nevyslovitelný, dobrotivý a milosrdný, mocný, moudrý, milostivý, štědrý, ale nikoli mrhající, docela líbezný a sladký. Tys samotný nejvyšší dobro, krásný před všemi syny lidskými, krásný a veleozdobený, abys byl vyvolen z tisíců a jedině žádoucí. Krásnému sluší to, co krásného jest. Ó Pane můj! nyní touží všechna duše má, tebe objímáti a líbat. Ničeho nehledám, než tebe samotného, kdyby ani odplaty nebylo nižádné k doufání, kdyby nebylo ani ráje ani pekla, chtěl bych se předce pro tvou sladkou dobrotivost a pro tebe samého přidržeti tebe. Tys mou ustavičnou myšlénkou, mým slovem, mým skutkem. Amen.

*) Ezechiel 33, 11. **) Přís. 8, 31. ***) Píseň Šalom. 2, 8—9.

Rozjímání jedenácté.

0 vykoupení lidského pokolení.

1. Jaká jest moc vykoupení.

1. Duše křesťanská, duše z těžké smrti vzkříšená, duše z bídné služebnosti Kristovou krví vykoupená a vysvobozená! vzbud mysl svou, rozpomeň se na vzkříšení své, rozvažuj vykoupení a vysvobození své, uvoď si na mysl, kde a jaká jest moc spasení tvého; zabývej se rozjímáním jeho a obveseluj se v připomínání jeho, vyvrz nechť svou učíš násilí srdci svému, a zaměř k tomu mysl svou, okoušej dobrotu Vykupitele svého, rozněť se v lásce Spasitele svého, požívej med slov, ssaj více než medovou chuť, polykej spasitelnou sladkost; požívej přemýšlením, ssaj chápáním, polykej milováním a radováním; vesel se požíváním, těš se ssáním, raduj se polykáním.

2. Kde tedy a jaká jest moc a síla Spasitele tvého? Zajisté Kristus tebe zase vzbudil: tento dobrý Samaritán tebe uzdravil. Tento dobrý přítel duší svou tebe vysvobodil. Kristus, já řku, tedy jest moc spasení tvého; moc jest Kristova. A kde jest tato moc Kristova? Ovšem rohové v ruku jeho, tu skryta jest síla jeho.*)

*) Habakuk 3, 4.

Rohové jsou sice v rukou jeho, poněvadž na ramena kříže jsou ruce jeho přibity, jaká ale síla v takové nemoci? Jaká vysokost v takové poníženosti? Co ctihodného v takové opovrženosti? Avšak zajisté proto jest to skryto, poněvadž v nemoci, proto schováno, poněvadž v poníženosti, a proto tajno, poněvadž v opovrženosti.

3. Ó sílo skrytá! že člověk na křížipnící pověsil věčnou smrt, lidské pokolení tlačící, že člověk na dřevě přibitý odepnul svět, k ustavičné smrti připevněný. Ó skrytá moci! že člověk se zločinci odsouzený spasil lidi s dáblý zatracené, že člověk na šibenici kříže roztažený všechno táhne k sobě. Ó moci tajná! že jedna duše v mukách vypuštěná nesčíslné duše vytahuje z pekla, že člověk smrt těla podstupuje a smrt duší usmrcuje.

4. Proč dobrý Pane, dobrotivý Vykupiteli, mocný Spasiteli, proč jsi takovou moc přikryl takovou ponížeností? Snad abys oklamal zlého ducha, kterýž oklamáním vyvrhl z ráje? Avšak pravda nižádného neklame. Kdo nezná pravdy, kdo jí nevěří, sám se klame. Kdo vidí pravdu a jí nenávidí a opovrhuje, sám se klame. Pravda tedy nikoho neklame. Snad proto, aby sám zlý duch sebe klamal? Avšak jako pravda nikoho neklame, tak ani neobmýšlí, aby někdo sebe klamal, ačkoliv se říká, že to činí, když ona toho dopouští.

5. Neboť nevtělil jsi se, abys sebe známého skryl, nébrž abys neznámého zjevil. Pravým Bohem,

pravým člověkem jsi sebe nazval, a skutky okázal. Věc sama sebou tajná nebyla naschvál tajná, nestala se tajnou, aby se skrývala, nébrž aby svým pořádkem vykonána byla, aniž aby někoho oklamala, nébrž aby, jak náleželo, se stala. A dí-li se tajemnou, není to nic jiného, než že nebyla všem zjevena. Neboť ačkoliv pravda všem se nezjevuje: předce nižádnému se nezapírá. Tedy, Pane! ani abys klamal, aniž aby někdo sebe klamal tak jsi učinil, nébrž abys učinil co a jak činiti bylo, ve všem jsi v pravdě setrval. Zklamal-li se tedy kdo v tvé pravdě, ať nenaříká na tebe, nébrž na svou vlastní omylnost.

6. Zdaliž zlý duch, ďábel, měl něco spravedlivého proti Bohu, neb proti člověku, pro co by byl Bůh musel proti němu pro člověka takovým způsobem raději jednati nežli zřejmou sílou, aby an spravedlivého onoho člověka nespravedlivě zabil, spravedlivě moc, kterou nad nespravedlivými měl, ztratil? Než zajisté ďáblu nebyl Bůh nic povinen, než trest, a také člověk nic, než přemahání; tak aby, jako se od něho snadno nechal přemoci hřeše, jej přemohl až do těžkosti smrti, spravedlnost bezúhonnou zachovaje. Ale i to jenom Bohu byl povinen člověk. Neboť nezahřešil proti ďáblu, nébrž proti Bohu, aniž byl člověk ďáblův, nébrž i člověk i ďábel byli Boží. Že pak ale ďábel trápil člověka, nečinil to z horlivosti pro spravedlnost, nébrž ze zlosti, aniž na rozkaz Boží, nébrž z dopuštění Bo-

žlho, nikoliv že ďáblova, nébrž že Boží spravedlnost toho vyžadovala. Nebylo tedy ničeho na ďáblu, proč by byl musel Bůh proti němu pro spasení člověka sílu svou skrývati nebo odkládati.

2. Proč se Kristus tak ponížil?

7. Snad nějaká potřeba donutila, aby Svrchovaný se tak ponížil, a Všemohoucí k učinění něčeho tak pracoval? Avšak všeliká potřeba a nemožnost podlehá jeho vůli. Co on totiž chce, nutně se státi musí, a co on nechce, nemožno jest, aby se stalo. Pouhou tedy vůlí, a poněvadž všechna jeho vůle vždy dobrá jest, pouhou učinil to dobrotvostí. Nebo Bůh neměl toho potřebí, aby takovým způsobem člověka spasena učinil; ale lidská přirozenost toho potřebovala, aby takovým způsobem Hospodinu Bohu zadost učinila. Neměl toho potřebí Bůh, aby taková trápení snášel; ale potřeboval toho člověk, aby byl Bůh takto smířen; aniž měl toho potřebí Bůh, aby se tak ponížil; ale potřeboval toho člověk, aby takto z hlubokosti pekla byl vychvácen.

8. Božská přirozenost se ponížení nebo trápné věci snášeti neměla potřebí aniž mohla; to všechno bylo lidské přirozenosti potřebí učiniti, aby k tomu opět navrácena byla, k čemu byla stvořena. Než ani ona, aniž cokoliv jiného, nejsouc Bůh, nebylo k tomu důstatečno. Nebo člověk nebývá k tomu navrácen, k čemu byl ustanoven, nebývá-li k po-

dobenství andělů přiveden, v kterých hříchu není. To ale nemůže se státi, leč když obdrží povšechné odpuštění hříchů; to pak se nestavá, leč že se úplné zadostučinění napřed stane. Toto zadostučinění musí ale takové býti, aby hříšník nebo někdo za něj dal Bohu něco ze svého, co není povinen a co převyšuje všecko, ježto není Bůh.

9. Neboť když hřešiti jest Boha zneuctiti, a to by člověk činiti neměl, i kdyby nutně měl něco, co Bůh není, ztratiti; zajisté pravda neproměnitelná a patrný rozum vyžaduje, aby kdo hřeší, navrátil Bohu za čest vzatou něco většího, nežby to bylo, pro co ho zneuctiti neměl. To pak že lidská přirozenost sama neměla, a že bez patřičného zadostučinění smířena býti nemohla, proto ani ona aniž co jiného, ježto Bůh není, k tomu nepostačovalo. Aby tedy spravedlnost Boží, v království svém nezanechala hříchu neuspořádaného: přispěla dobrota Boží, a ji, totiž lidskou přirozenost v svou osobu přijal Syn Boží: aby v této osobě byl člověk-Bůh, jenžby měl, co převyšuje nejen všelikou bytnost, která Bůh není, ale i všeliký dluh, jež zaplatiti byli hříšníci povinni; a aby tento dluh, sám pro sebe nic dlužen nejso, zaplatil za jiné, kteříž neměli čím zaplatiti, co byli dlužni.

10. Neboť dražší jest život tohoto člověka (totiž Boháčlověka), nežli všecko, co není Bůh, a převyšuje všeliký dluh, jež dlužni jsou hříšníci k zadostučinění. Neb když smrt Syna převyšuje

všeliké množství a všelikou velikost hříchů, které jen se pomyslití mohou vně osoby Boží: patrně, že život jeho více jest dobrý, nežli všechny hříchy jsou zlé, ježto vně osoby Boží se nacházejí.

11. Tento život člověk onen, an z povinnosti umřítí nemusel, hříšněkem nejso, dobrovolně dal ze svého ke cti Otcově, jelikož připustil, aby jemu byl pro spravedlnost odňat; chtěje dáti příklad jiným lidem, že spravedlnost Boží se nemá od nich opouštětí pro smrt, které z potřeby přede někdy podrobiti se musejí; když onen, kterýž ji nebyl dlužen a při zachované spravedlnosti se jí vyhnouti mohl, ji sobě učiněnou pro spravedlnost dobrovolně vytrpěl.

12. Dalať tedy lidská přirozenost Bohu v onom člověku dobrovolně a nikoli z dluhu, co bylo jejího, aby vykoupila i sebe v jiných, v kterých, čeho z dluhu bylo vyhledáváno, zapraviti neměla. Ve všem tom božská přirozenost nebyla ponížena, nébrž lidská byla vyvýšena, aniž jest onano zmenšena, nébrž této milosrdně jest spomoženo.

13. Také lidská přirozenost v onom člověku ničeho neutrpěla z přinucení, nébrž z pouhé svobodné vůle. Aniž podlehla ona nějakému násilí; nébrž ze svobodné vůle*) ke cti Boží a k užítku jiných lidí to, co jí ze zlé vůle bylo učiněno, chvalitebně a milosrdně snesla, a to nikoliv z nutící poslušnosti, nébrž z mocné pořádající moudrosti.

*) Jan 10, 18.

Neboť onomu člověku nepřikázal nutivě Otec, aby umřel, nébrž onen člověk co poznal, že Otci se líbiti a lidem prospívati bude, to dobrovolně učinil. Neboť nemohl jej k tomu nutiti Otec, co od něho k pohledávání neměl; aniž mohla Otci taková čest se nelíbiti, kterou z tak dobré vůle Syn dobrovolně přinesl; tak totiž Otci svobodnou poslušnost prokázal, an to, o čem věděl, že se Otci líbiti bude, dobrovolně učiniti ráčil.

14. Konečně jelikož Otec jemu tuto vůli dobrou dal*) ačkoliv svobodnou: ne nehodně se dí, že ji jako přikázání Otcovo**) přijal. Tím tedy způsobem učiněn Otci jest poslušným až k smrti; a jakož mu přikázání dal Otec, tak činil, a kalich, kterýž mu dal Otec, pil.***) Tať jest totiž dokonalá a nejsvobodnější poslušnost lidské přirozenosti, když svou vůli svobodnou dobrovolně vůli Boží podrobuje, a když přijatou dobrou vůli beze všeho nucení dobrovolně skutkem vykonává. Tak člověk onen vykoupil všecky jiné; an to, co dobrovolně dal Bohu, považuje za dluh, který oni byli dlužni.

Touto pak cenou není toliko jednou člověk vykoupen, ale také kolikrátkoli s hodným pokáním se k Bohu navrátí, bude přijat. Avšak toto pokání se hříšníkovi neslibuje. To pak že se na kříži stalo, skrze kříž nás Kristus náš vykoupil. Kdo tedy

*) Jan 14, 24. **) Jan 15, 10. ***) Filip 2, 8. Jan 14, 31. a Jan 18, 11.

k této milosti s hodnou žádostí přistupují, bývají spaseni; ti pak, kteří jí pohrdají, poněvadž dluh, který jsou dlužni, nesplácejí, spravedlivě zatraceni bývají.

3. O dobrodiních člověku od Krista prokázaných.

15. Ejhle, duše křesťanská, tať jest moc spasení tvého, tať jest příčina svobody tvé, toť cena vykoupení tvého. Zajatá bylas; ale tímto způsobem bylas vykoupena. Služebná bylas, a tak jsi na svobodu uvedena. Tak jsi byla vyhnaná zpět uvedena; ztracená nalezena; a mrtvá vzkříšena. To ať požívá člověk, to ať přežívá, to ať ssaje, to ať polyká srdce tvé, když téhož Vykupitele tvého tělo a krev přijímají ústa tvá: to učin v tomto životě svým každodenním chlebem a potravou a pokrmem svým na cestu, neboť skrze to, a jenom skrze to, i ty zůstaneš v Kristu a Kristus v tobě; a v budoucím životě bude dokonalá radost tvá.

16. Než, ó Pane! jenž jsi smrt podstoupil, abych já živ byl, kterak se budu radovati ze svobody své, kteráž jenom z tvých pout pochází? Jak si budu štěstí přát pro spasení mé, ježto ono jenom z bolestí tvých jest? Kterak se budu těšiti z života svého, který jenom z smrti tvé mám? Či budu se radovati z toho, co jsi trpěl, a z ukřutosti těch, kteří ti to učinili? jelikož kdyby oni nebyli učinili, ty bys nebyl trpěl; a kdybys ty

nebyl trpěl, nebylo-by těchto mých dobrých věcí. Aneb budu-li nad těmi věcmi bolest cítiti, kterak se budu radovati nad oněmi věcmi, pro které se tyto staly, a kterých by nebylo, kdyby těchto nestávalo? Než zajisté oněch nešlechtnost nic nemohla učiniti, leč žes ty dobrovolně připustil; aniž jsi trpěl, leč žes dobrotivě chtěl. Jejich tedy ukrutnost musím v ošklivosti míti, smrt pak a práce tvé lítostivě rozjímati, dobrotivou vůli tvou s díkůčiněním milovati, a tak bezpečně nad dobrodiními mně udělenými se radovati.

. 17. Pročež človíčku: jejich ukrutnost zanech soudu Božímu, a jednej o tom, co jsi povinen Spasiteli svému. Pozoruj, jak to s tebou stálo, a co tobě prokázáno bylo, a uvažuj, jaké lásky hoden jest ten, který ti to prokázal. Popatř na nuznost svou a na dobrotivost jeho a viz jaké díky bys vzdal a jak mnoho jsi jeho lásce dlužen.

18. Byls v temnostech, na kluzké cestě ve stupování do propasti pekelné, z které navrátiti se nelze, pohroužen a jako olověná tíže na hrdle tvém vysící tebe to táhlo dolů. Břímě nesnesitelné svrchu tebe tlačilo, nepřátelé neviditelní tebe vším úsilím strkali; tak jsi byl beze vší pomoci, a nevěděls, že jsi byl tak počat a narozen. Ach, jak ti bylo tehdáž, a jak tebe to všecko uchvacovalo! děs se rozpomínaje se ná to, a chvěj se mysele na to.

19. Ó dobrý Pane Ježíši Kriste! tak postavenému a neprosícímu aniž se nadějícímu jsi mně

se zaslivil, a okázal, jak to se mnou bylo. Odhodil jsi olovo, které mne dolů táhlo, a vzdálils břemeno, které svrchu mne tlačilo, strkající mne jsi zahnal, a proti nim jsi se sám za mne postavil. Pojmenoval jsi mne novým jmenem, které jsi mně ze svého jména dal, a skloněného jsi pozdvihl k patření na tebe, řka: Doufej, já jsem tebe vykoupil; duši svou jsem za tebe dal. Budeš-li se mne držeti, i ze zlého, v kterém jsi byl, vyvázneš, i do propasti; do které jsi chvátal, neupadneš; nébrž já tebe uvedu do království mého, a učiním tebe dědicem Božím a spoludědicem mým. Od té doby přijal jsi mne pod ochranu svou, aby nic neuškodilo duši mé proti vůli její.

20. A hle, ačkoliv jsem se posud nedržel tebe, jakož jsi radil; předce jsi ještě nedopustil, abych do pekla upadl, ale posud čekáš, abych já se tebe přidržel, a abys učinil, co jsi přislíbil. Zajisté, Pane, tak to se mnou stálo, a to jsi učinil na mně. V temnostech jsem byl, nebo jsem ničeho, ani sám sebe neznal, na kluzké cestě, nebo slabý a křehký k padání do hříchu: byl jsem v sstupování do propasti pekelné; nebo jsem v prvních rodičích sstoupil se spravedlnosti do nespravedlnosti, skrze kterou se sstupuje do pekla; a s blaženosti do časné bídy, a které se upadá do věčné bídy. Tíže hříchu prvopočátečního dolů mne táhla, a břemeno nesnesitelné soudu Božího mne tlačilo, a moji nepřátelé ďáblové, aby mne jinými hříchy odsouzení hodnějším učinili,

co jen v jejich moci stálo, náramně dotírali. Tak vši pomoci zbavenému jsi se mně zaslíbil, a ukázal, jaký jsem byl. Poněvadž a jelikož já ještě to poznati jsem nemohl, vyučil jsi tomu všemu jiné, kteříž by pro mne byli, a napotom i mne samého, prvé než jsem žádal. Olovo táhnoucí a všeliké břemeno tížící jsi odhodil a nepřátely strkající zahnal; jelikož jsi hřích, v kterém jsem počat byl a se narodil, a odsouzení pro něj odstranil, a zlým duchům, aby duši mé násilí nečinili, jsi zabránil.

21. Křesťanem jsi mně dal nazvánu býti ze jména tvého, skrze které já vyznávám tebe, a ty poznáváš mne mezi vykoupenci svými, a pozdvihl i povýšil jsi mne k znání a milování tebe. Učíníš, abych doufal ve spasení duše mé, za kterou jsi dal duši svou, a mně, budu-li tebe následovati, zaslíbil jsi slávu svou. A hle, jelikož posud nenásleduji tebe, jak jsi radil, nébrž nad to mnohé hříchy jsem zpáchal, které jsi ty zapověděl; ještě čekáš, abych tebe následoval, a abys mi udělil, co jsi slíbil.

22. Patř duše má, pozoruj na všechny útroby mé, jak mnoho jemu dlužna jest celá bytnost má. Zajisté, Pane, že jsi mne učinil, dlužen jsem lásce tvé sebe celého; že jsi mne vykoupil, dlužen jsem sebe celého; že tolik slibuješ, dlužen jsem sebe celého; ano o tak mnoho více jsem dlužen lásce tvé než sebe samého: o jak mnoho jsi ty mne větší, za kterého jsi dal samého sebe, a kterému slibuješ samého sebe.

23. Učiň, prosím ó Pane! abych okoušel láskou, čeho okouším poznáním; abych cítil náklonností, co cítím rozumem. Více jsem dlužen, než celého sebe samého, avšak já více nemám, a ani toto nemohu sám o sobě celé dáti. Přitáhni mne, Pane! k lásce své, i samo toto všechno. Všecko, co jsem, tvé jest povahou, učiň, aby to všecko tvým bylo milováním! Aj, Pane! před tebou jest srdce mé; ono se namáhá, ale není s to, učiň ty, sež ono není. Připust mne do komnaty lásky své, já prosím, hledám, tluku. Jenž mně dáváš, abych prosil, dej mi také, abych obdržel; dáváš mně hledati, dej i naleznouti. Učíš mne tlouci, otevři tlukoucímu. Komu dáš, odepřeš-li prosícímu? Kdo nalezne, marná-li práce hledajícího? Komu otevřeš, zavíráš-li tlukoucímu? Co dáš neprosícímu, odpíráš-li lásku svou prosícímu? Od tebe mám žádání, dej, abych také od tebe měl obdržení.

24. Drž se ho, drž se ho neustupně, duše má! Dobrý Pane, dobrotivý Pane, nezamítej jí; lačností lásky tvé umdlévá ona, občerstvi ji; ať ji nasytí milování tvé, ať ji ztuční náklonnost tvá, ať ji naplní láska tvá; ať mne ona zaujme celého a vládne mnou celým; nebo ty jsi s Otcem a Duchem svatým, Bůh sám, požehnaný na věky věkův. Amen.

Rozjímání dvanácté.

● **člověčenství Krista Pána.**

1. Utěšeností, dobrotivostí, užitečností oplývá docela nejsvětější narození a pacholetství Spasitele našeho. Utěšeností co do plesání, dobrotivostí co do utrpení, užitečností co do vyznamenávání. Neboť co jest utěšenějšího, než viděti člověkem toho, o kterém známo, že jest stvořitelem člověka? Co zase tomuto člověku může se zdáti dobrotivějším, než viděti jasným okem, že v tomto prostředníku mezi Bohem a člověkem, Pánu našem Ježíši Kristu podivným a nevymluvným způsobem věčnost začíná, vyvýšenost se poníží? Počat jest v životě matky, jenž jest věčný v lůně Otce. Narozený od věčnosti z Otce bez matky, rodí se v času z matky bez Otce. Plénkami jest obvinutý, jenž rostlinami a stromy zem ošatil, světly nebe ozdobil a moře rybami naplnil. Kterého nebesa nebes obsáhnouti nemohou, jest položený v úzkých jeslech a mateřským mlékem krmen. Prospívá moudrostí, kteréhož moudrost ani nezačíná ani nepřestává, který jest moudrost Boha Otce; prospívá věkem, kteréhož věčnost se ani nezvětšuje ani nezmenšuje; prospívá milostí, jsa sám všeliké milosti původce a zachovávatel a odměnitel. Rodičům jest poddán, kterémuž se klaní každé stvoření, před kterým se i každé koleno sklání. Do-

ložme, líbí-li se, že jest křtěn, a sice Pán od služebníka, Bůh od člověka, a od vojína král. Pokoušín jest od ďábla, kterému slouží anděl. Lační pokrm, žízň studnice, umdlévá cesta, potlačuje se vysokost, sfla zemdlivá, slábne statečnost, křivdy trpí sláva, truchlí potěšení, radost trpí bolest a ponížená jest velebnost a umírá život.

2. Dobrý Ježíši, jak sladký jsi v srdci přemýšlujícího o tobě a milujícího tebe ! A zajistě nevím, aniž úplně pochopiti mohu, odkud to pochází, že jsi mnohem sladší v srdci milujícího tebe, v tom že jsi tělo, než v tom, že jsi Slovo ;^{*} sladší v tom že jsi ponížený, nežli v tom, že jsi vyvýšený. Neboť mnohem sladší jest pro paměť milujícího tebe, viděti tebe z matky panny v čase narozeného, nežli ve skvělosti před dennicí od Otce zplozeného ;^{*)} že's sebe samého zmařil, přijav způsobu služebníka, nežli že jsa v způsobě Boží rovný jsi Bohu.**⁾ Sladší tebe viděti před židy umíratí na dřevě, nežli panovati nad anděly v nebi ; spatřovati tebe pode všemi věcmi poddaného, nežli nade všemi věcmi představeného ; že jsi jako člověk lidské věci snášel, nežli jako Bůh božské činil ; že jsi Vykupitel hy-noucích, nežli Stvořitel těch, kteří nebyli.

3. Ó jak sladké jest, dobrý Ježíši, ve tajnosti srdce na paměť si uváděti, že's byl pro nás v Panně bez poškrvnění počat, bez porušení panenství jejího

^{*)} Žalm 109, 3, ^{**)} Filip. 2, 6—7.

narozen, plénkami obvinut, v jeslech položen, že snášíš pohanění, mlčíš k rouhání, nohy učenníků umýváš, rouchem utíráš, v noci déle se modlíš, krví se potíš, že's byl za třidcet stříbrných prodán, políbením zrazen, s meči a kyjmi jat, souzen, k bičování odsouzen, k zabití jako nevinný beránek veden; úst svých, když s tebou zle nakládali, neotevřel; když na tebe mnozí žalovali, neodpovídals; že's byl zášikován, políčkován, bičován, rány zmodřicován, uplván, šarlatovým rouchem přioděn, trním korunován, na posměch klaněním ctěn, třtinou do hlavy bit, v bílém rouchu posmíván, k smrti odsouzen, že's kříž svůj nesl a na něm byl přibit; že se modlíš za ty, kteří tebe ukřižovali, že jsi octem napájen, žlučí krměn, od lotra haněn; že krev svou pěti rány těla svého proléváš, hlavy nakloňuješ, ducha vypouštíš, rozmilou duši svou v ruce Otce svého poroučíš, a že ty všecky věci za nás trpíš. Tyto všecky věci způsobují a rozmnožují víc a více plesání, důvěru a potěšení, lásku a toužebnost.

4. I kdož by se neradoval a neplesal? Kdožby nad míru se neveselil a se netěšil, vida, že Stvořitel jeho nejen člověkem pro něho se stal, ale také tvrdé a tak nehodné věci snášel? Co se může líbeznějšího na mysli přemítati, co sladšího okoušet, co radostnějšího mysliti? Kdož mně vezme místo v království, v kterém ten Všemohoucí jest, který jest bratr a tělo mé? Jaká příhoda způsobí mně opuštěnost, kterému tak veliká naděje tak velikou

bezpečnost dává? Kterak může v tom místo míti nějaká truchlivost, kdo ustavičně takovým myšlením se zabývá? A ne menší v něm důvěru plodí, když je o Stvořiteli svém pilně podněcuje; a tato důvěra jest jistě na každý způsob bezpečná a není v ničem nerozvážlivá opovážlivost, kterou utvořilo v mysli rozjímání človecenství Kristova.

5. Jak bych nedoufal, že losu vyvolených dojdou, když vidím, že za mne Stvořitel všehomíra umřel? On vylil za mne z boku svého krev, jakž nemám předpokládati, že jsem vykoupen, an vím, že za mne dána tak veliká a taková cena? Vylil také za mne vodu, jakž nemám se dověřovati, že jsem ode všech nepravostí svých očištěn, an jsem jist, že jsem vodou, která ze vnitřnosti Kristových vytekla, očištěn? Vylita byla, já řku, krev a voda; krev na vykoupení, voda na obmytí vykoupeného; krev, aby mne vykoupila jatého, voda, aby obmyla nečistého. Vydán jest za mne služebníka syn, aby smrtí svou mně koupil dědictví; jakž nemám věřiti, že jsem dědic, a sice dědic Boží a spoludědic Kristův? Když jsem byl nepřítelem, byl jsem smířen s Bohem, skrze smrt Syna jeho, jakž ospravedlněn jsa nyní krví jeho, nebudu osvobozen od hněvu skrze něho?*) Vlastního Syna svého nešanoval dobrotivý Otec, ale za mne vydal ho, kterakž mně také s ním všeho nedal? Kdo bude žalovati na

*) Řím, 5, 9.

mne,*) když láska jeho přikrývá množství hříchů?**) Volá krev jeho ze země, lepší než Abelova, a nepohne srdcem Otcovým hlas tak velikého a takového křiku?

6. Daleko bud, jednou a na vždy daleko bud ode mne, abych bez outřpnosti byl patře na tebe ó dobrý Ježíši, umírajícího za mne. Před očima máma tebe křížují, a srdce mé nebude dojata? Ukazuje se mně meč tvůj, a nepronikne on duše mé? Sladký Ježíši, co mám z toho, abych s tebou spolu trpěl? Jistě ne malý užitek; neboť známe jest, jak v pravdě nazývá a cítí ten, skrze kterého jsi ty mluvil, jestliže spolu s ním trpíme, budeme spolu i oslaveni a také s ním kralovati;**) a na jiném místě: Jestliže jsme s ním zemřeli, spolu s ním i živi budeme.†) Aby ale tato sotrpnost, o které mluvíme, v mysli živá byla, potřebí jest, aby v ní bylo horoucí milování; neboť koho vroucně milujeme, s téhož protivstvím máme totiž sotrpnost a z jeho štěstí se těšíme. Ježíši, ani mysl není dostatečna pochopiti aniž jazyk můj může vypověditi, jak zasluhuješ ode mne milován býti, kterýž jsi ráčil tak velice mne milovati. Miloval jsi mne a obmysl mne od hříchů mých. Nebo jestliže tebe mnoho miluji, ty zajisté jsi mne i dříve i více miloval. V tomť se ukázala láska Boží, dí apoštol, ne že bychom sm

*) Řím. 8., 32—33. **) 1. Petr. 4. 8. ***) Žid. 12, 24.

Řím. 8, 17. a Timoth. 2, 12. †) 2. Timoth. 2, 11.

byli Boha milovali, ale že on prvé miloval nás.*) Miloval on, když jsem já nemiloval; neboť kdybys nebyl nemilujícího miloval, nebyl bys jej ani milujícím učinil.

7. Miluji tebe nade všecko, ó nejsladší Ježíši ! avšak ještě příliš málo ; neboť mnohem méně miluji, než zasluhuješ, nejmilejší, a pročez méně miluji, nežli milovati mám. A kdož by to mohl ? Milovati tebe může někdo, když to jemu dáš, jak mnoho jest s to, avšak nikdy, jak mnoho jest povinen. Kdož tobě odplatí nevinnou krev tvou, kteréž ne krůpěje, ale potoky skrze pět ran těla tvého vytekly. Stvořil jsi mne, když jsem nebyl, vykoupils mne když jsem byl ztracen. Avšak stvoření mého i vykoupení příčina jediná byla láska tvá. Co tedy, ó sladkosti života mého, Ježíši, co jsi na mně viděl, abys pro mne takovou cenu dal ? Do celá nic, leč se tak tobě líbilo. Mnoho jsi sice dal Stvořiteli, než mnohem více Vykupiteli. O jak krásný jsi, Pane Ježíši, a jak libý. Krásný, avšak vidoucím tebe ; libý, avšak okoušejícím Tebe. Neznán jsi, dokud nejsi uviděn ; nejsi sladký, dokud nejsi skusen. Dej, ať tebe hledám, hledaného nalezám, nalezeného mám, abys ty jediný mně se stal sladkým, příjemným a oblíbeným. Dej, ať tebe znám, tebe se bojím, tebe miluji, po tobě toužím. V milování časných věcí upadnouti nedopouštěj mne.

*) 1. Jana 4, 9—10.

Ach, můj Pane, že nemohu neustále skoušeti tebe, jak libý a sladký jsi!

8. Hříšník jsem, ó nejmilosrdnější Ježíši! Smiluj se nade mnou, kterýž jsi nepřišel volat spravedlivých nébrž hříšníků. Studnice otevřená domu Davida*) okaž a vylej se a obmyj mne. Neboť otevřen jsi všem žíznícím tebe, a umýváš všechny nečistoty všech opravdivě kajících, odplacuje jim, ó nejsladčí Ježíši! dobrým za zlé, darem za nešlechtnost, zásluhou za provinění, spravedlností za zločin a za vinu milostí. Zkusilť to král David, jenž kající od posla tvého uslyšel: „Hospodin promíjí hřích tvůj; neumřeš.“**) Neboť v tobě umyt jest slzami kajicnosti a očištěn jest od škvřn těžkého hříchu. Tvá totiž v ní čistota umyla hřích cizoložství, a dobrotivost tvá utřela ukrutnost vraždy. V tobě očištěn jest kníže apoštolský, který hořce oplakal, že tebe bojácně zapřel. V tobě také ona pověstná hříšnice, ó studnice nejčistší a nejsladčí, zbělená zasloužila takovou přízní obdarována býti, že novou slávu Tvého vzkříšení prvé než sami apoštolové spatřila a jim ji zvěštovala. V tobě také ten očištěn jest, který vedle tebe na kříži pně poznal, že, co náleží na skutky jeho, béře, a tebe prosil, abys v království svém na něj se rozpomenul, a hned od tebe uslyšeti zasloužil: „Amen pravím tobě: Dnes

*) Zach. 13, 1. **) 2. Král. 12. 13.

budeš se mnou v ráji.“*) A jak mnoho jich v tobě, dobrotivý Ježíši, každodenně bývá osvětleno a očištěno, ze tmy k světlu a z nečistoty k čistotě přivedeno? Přijmi i mne, jenž jsem dlouho ve vyhnanství od tebe vzdálený.

9. Sladkosti života, a zdraví neklamné, ó dobrý Ježíši! když jsem v těle rozsíval, co budu z těla klídití leč porušení? A když jsem svět miloval, jaký z něho vezmu užitek? Trojnásobnou, Pane Bože, platíval jsem králi babylonskému daň v mrzké jeho služebnosti. Služebnost jeho co jest, než hřích? Daň ale jest trojnásobná, zalíbení, svolení, návyk. A placena byla tato daň ze srdce, úst a skutku. Ejhle jakým ohněm byl tento hrnec podpálen a tvář jeho od tváři půlnoční**), jehož uhlí rozněcovalo vnuknutí nepřítelovo, který myšlení mé mysli vypálil. Ejhle, milosrdný Bože, ejhle trojnásobný provaz mysl, jazyk, tělo krutě stískající. Zdaliž bylo ve zdraví od paty nohy až do vrchu hlavy? Uzdrav tedy duši mou, nebo jsem zhřešil tobě.***) Učiň tedy dílo své, dobrotivý Ježíši, a uzdrav mne; neboť se jmenuješ Ježíšem pro nic jiného, než že spasena učiníš lid svůj od hříchů jejich, jenž s Otcem, a Duchem svatým živ jsi a kraluješ na věky věkův. Amen.

*) Luk. 23, 43. **) Jerem. 1, 13. Hrnec podpálený, hrnec pod nímž hoří, aneb hrnec, an vře znamená u východních národů tuhou válku. Tvář jeho od tváři půlnoční, totiž první strana jeho od strany půlnoční.

***) Žalm 40, 5.

Rozjímání třinácté.

O Kristu.

1. Slovo tajné mám k tobě, Pane můj, králi věčný, Kriste Ježíši! Smělostí lásky opovazuje se k tobě promluviti dílo ruky tvé, toužíc po kráse tvé, a dychtíc slyšeti tebe. Přežádoucí srdce mého, dokavád budu snášeti nepřítomnost tvou? Dokavád budu vzdychati a oko mé po tobě bude slzeti? Milostný pane, kde bydlíš? Kde jest příbytek tvůj, v kterém rád sedáš mezi nejmilejšími svými a nasycuješ je zjevováním slávy své? Jak šťastné, jak skvělé, jak svaté, jakou žádosti žádoucné jest to místo božské rozkoše, místo věčných radostí. Nepřistoupilo oko mé aniž se přiblížilo srdce mé až k tomu množství sladkosti tvé, kterou jsi uvnitř uschoval synům svým. Jenom její vůně zvenčí se já jakž takž živím. Líbeznost tvá ovanula mne zdaleka, a ona jest mně nad vůni balsámu a nad zápal kadidla a myrrhy a nad líbezné vonné věci všelikého druhu. Ona plodí ve mně čisté žádosti, které podněcuje sladce avšak téměř nesnesitelně.

2. Neboť co mám v nebi? jakýž jest můj poklad v té nebeské komnatě? jaké jest dědictví mé v zemi živých? Zdaliž ne Kristus, Pán můj, jediná spása má, všechno mé dobré, úplná radost má? A kterak mohu udržeti srdce své, Pane, aby

nemilovalo tebe ? Nebudu-li tebe milovati, co budu milovati ? Přenesu-li lásku svou od tebe, kde ji hodně umístím ? Přežádoucí Pane, kdeby kromě tebe odpočinuly žádosti mé ? Jest-li kamkoli kromě tebe vkročí láska má, bude poškrvněna ; jestli se od tebe odchýlí žádosti mé, budou marnými. Zda-li ty nejsi milostivý a žádoucí nad všeliké věci, kteréby mohly milovány a žádány býti ? Od tebe má všeliké stvoření, cokoli má krásy a ceny. A co divného, když nad všeliké věci sám předčíš ? Tys mezi hvězdami výtečnou jasnosti ošatil slunce, a jasnější nad slunce jsi ty. Ano, co jest slunce, co jest všeliké stvořené světlo u přirovnání k tobě, leč tma ? Tys ozdobil oblohu hvězdami, nebe anděly, povětří ptactvem, vody rybami, zemi bylinami, kvítím, proutí. Než tyto všechny věci nemají podoby ani krásy u přirovnání k tobě, ó studnice veškeré krásy, Pane Ježíši ! Medu jsi jeho sladkost dal, a sladší nad med jsi ty. Oleji líbeznost jeho jsi dal, a líbeznější nad olej jsi ty. Veškerým vonným věcem vůně jejich jsi dal, a jest, ó Ježíši, vůně tvá nad všeliké vonné věci libá a příjemná. Zlato mezi všemi kovy drahé a krásné v obzvláštní výtečnosti od tebe stvořeno jest : a ono co jest u přirovnání k neocenitelnému Pánu a k nesmírné jasnosti, na kterou toužebně žádají andělé patřiti ? Dřlo rukou tvých jest každý drahý kámen, a žádoucí jest k vidění sardyk (karneol), topaz, jaspis (drahule), chrysolit (zelenolice), onych

(ryvál), beryl, amethyst, safír, karbunkul (rubín východní), smaragd. A ty co jsou, leč mrvy u přirovnání k tobě, ó králi překrásný a milovaný nejhodnější! Tvého díla jsou drazí kamenové živí a nesmrtelní, kterými jsi, ó moudrý staviteli, hned na počátku věků nebeský dvůr krásně posázel, ke chvále a slávě Otcově.

3. Skrže tebe tisíce tisíců k vyplnění tajemství Otcových rychlým během ustavičně procházejí mezi nebem a zemí, jako včely pracovní mezi úly a květinami, požádajíce všecko líbezně; lid to přepásaný, neznající škvrny aneb prodlévání neposlušného. Skrže tebe na sta tisíc tisíců stojí ve svatyni nebeského chrámu, hledíce na tvář velebnosti jasným a neodvratným zrakem, a prozvukujíce pospolitě bez přestání píseň k slávě trojjediného Boha. Skrže tebe Serafíni hoří, skrže tebe Cherubíni svítí, skrže tebe Trůnové soudí.

4. Ty, Pane náš, oheň jsi neškodně hořící, a od bezprostředního přibližování-se k tvému božství rozhňuje se celý láskou a přiodívá se plamenným bleskem svatý řád Serafínů, jenž přehojnost svého líbezného roznícení vylévá na ostatní tobě sloužící sbory vojska nebeského, z jejich plnosti okoušíme i my. Ty, Bože náš, pravé světlo jsi, a přijímají hory lidu tvému světlo, když poklady moudrosti a vědomosti v tobě skryté na oči cherubínů, zblízka se na tebe dívající zkrze sebe samého hojně vyléváš a téci dáváš k osvěcování podřízených

jim lamp vyvolených podivného stanu svého, které před tváří tvou, Pane, neuhasitelně svítí. Ty králi králů a soudce soudců veliký a k obávání jsoucí sedíš na vysokých Trůnech, jedinou na sebe majících svrchovanost tvou, sedíš na živých a líbezných, pokoje plných a skladností největší tichosti spojených, skrze tebe rozeznávajících cesty pravdy a skrze tebe soudících soudy pravosti. Panovníku Pane, tobě se vznešená Panstva svatá klaní, obzvláštní upřímností mysl do božských věcí vztahující, a mezi nejslavnějšími bohatýry dvoru tvého, skrze tebe držíce přednost ve vysokém panování bez zpupnosti.

5. Šlechetná ozdoba knížat, skrze tebe, Pane Bože můj, vznešený řád Knížatstev bez nenáviděné přednosti vládne knížecí mocí nad vojskem nebeským, kterému k plnění božských tajemství, dle přijatého uvnitř srdce tvého nařízení za vůdce jest. Tvá jest moc, Mocností Pane, utiskujících plamennou střelou šíje pekelných knížat, a tito se tebe v nich bojí, tak že nemohou, jak by chtěli prováděti zlé k naší zkáze. Tvá jest, ó sílo Otcova, všeliká podivnost blažených Síl, jejichž službou se děje, že tobě se obdivuje každý věk a v oněmění nad divnými věcmi tvými provolává a dí: Všecko, cožkoli chce, Hospodin činí na nebi, na zemi, v moři, i ve všech propastech.*) Tvá jest, ó sladký Ježíši! velebnost Archandělů,

*) Žalm 134, 6.

v kterých dílo důstojnosti mnohé dělá dobrotivost tvá; an tak slavné úředníky paláce svého posýlati neopomínáš na tento svět ku pomáhaní naší malosti, jížto přirovnání jsme blátu, a podobni jsme pýření a popelu.*) Skrze ně totiž tvým poručením nejvyšší záležitosti našeho spasení bývají spravovány a nejvyšší tajemství ustanovení Božího k nám přinášena; skrze ně zdraví smrtelníků obstaráváno, skrze ně mají království a říše tohoto světa trvání. Mezi těmi známe nejpřednějšího tvého Michaela, slavného korouhevníka, měšťana nebeského, jenž stojí před vojskem Boha živého máchaje mečem obrany a hlasem strašlivým provoláváje: Kdo jako Bůh? na odbůjce. Avšak, ó moudrosti Boží! zdaliž není i ona milovanlivá nevinnost šťastných Andělů drahocenné dílo prstů tvých? Tys je ozdobila jako neporušitelným oděvem v den, kdy jsi je stvořila k dílu svaté služby tvé. Ti jsou živé hvězdy vyššího nebe, lilije vnitřního ráje, růže štípené podle vody Siloe, která tiše teče, ti lnou nepohnutelně k tobě kořeny mysli své. Ó řeko pokoje, ó vůně rozkošného pole, ó moudrosti, okršlek nebe sama obcházející**), z tebe oni svítí, se bělejí, se červenají v moudrosti mnohé, v čistotě panenské, v ustavičném roznícení lásky. Kvetoucí tato mládež, Pane, věrně tobě v naší slabosti slouží, když v této tmě světa kroky naše pěstounským za ruku vedením řídí, když ne-

*) Job 30, 19. **) Sirach 24, 8.

přátelské útoky od nás odráží, když tajnosti vůle tvé nám zvěstuje, když ke všemu dobrému myslí naše váhavé sílí, když kadidlo modliteb našich na zlatý oltář přenáší, a před tváří dobrotivého Otce za nás vždy prosí.

6. Takť, dobrotivý Otče, máš péči o nás, pokud od tebe ještě vzdálení jsme. A máli jakou cenu drachma desátá*) před časy z klínu tvého vypadlá, a nyní konečně v prácech tvých vyhledaná, to jest, dobrý Ježíši, tvůj dobrotivý dar. Má-li jaký libozvuk tato desátá struna chválení Božího, to působí v ní tvé líbezné dotknutí, když na harfě (na žaltáři) o desíti strunách hráš a zpíváš chválu Otcovu. Hrej na harfu, jak hráš, Pane! zpívej odměřeně sladký chvalozpěv Otci hbitými články mnohottvárných milostí. Dotýkej se devíti oněch nejčistších strun v nebi, které nikdy smutně nezaznívaly. Dotkni se také této desáté těžké struny, jejíž hořejší sice díl již natáhnutý k tobě radostně zaznívá, dolejší posud k zemi připoutaný zná jen truchlivými zvuky zazvučívati.

7. Když pozorně všeliká díla moci tvé rozjímám, žasnu; neboť se v nich nesmírně slavný objevuješ. Jsoutě veliká, krásná a dobrá velmi; než u přirovnání k tobě jako za nic k považování. Nebe a země a všeliká ozdoba jejich stávají, že jsi jejich

*) Přirovnej Luk. 15, 8. Drachma = peníz starých Řeků či římský denár jest čtvrtina sikla či statéru a podle našich peněz by asi 31 krejcarů rak. čís. obnášely.

původcem a ředitelem, a všechny věci ohlašují, že jsi ty mocný a hrozný, moudrý a krásný, dobrý a milostný; a jak světlo tmu, tak všechno sám převyšuješ. A ty, Bože můj, v nebi jsi schován za odplatu služebníka svého, jsa sám dárcem i darem spasení, ježž od tebe očekává duše má. A bez tebe co jsem chtěl na zemi?*) Co se obracím od nebe ku středu země? Co lepšího, co milování hodnějšího nad tebe jsem považoval na zemi, abych odtáhl srdce své od tebe k žádání něčeho na světě mimo tebe? Proč jsem miloval, proč jsem žádal něčeho v celém živobytí mém, kromě tebe Ježíše, Boha svého? Proč jsem odkládal, proč kdy opomenul tebe Ježíši! držeti v srdci mém, tebe celou myslí objímati, a ve tvé sladkosti všemi útroby ducha svého se kochati? Kde jsem byl, když jsem svou myslí nebyl s tebou? Kam uprchly, když tebe samého neměly žádosti mé?

8. Bože života mého, jak marně ztráveny jsou, jak neužitečně uplynuly časy mé, které jsi mně dal, abych plnil vůli tvou v nich; a já ji neplnil? Jak mnoho roků, jak mnoho hodin u mně zmařeno, v kterých bez užitku jsem živ byl před tebou? A jak obстоjím? Jak budu moci svých očí pozdvihnouti ke tváři tvé na onom velikém soudu tvém, jestliže poručíš rozpomenouti se na všeliké hříchy mé, nebo na časy mé a budeš-li ovoce z každé té

*) Žalm 72, 25.

chvilé žádati? Nejshovívavější Otče, nechť se to nestane; nébrž ať jsou v zapomenutí před tebou časy, kterých jsem ach přemnoho ztratil. A jestli jsem s tvou pomocí některé užitečně vynaložil, kterých, ó Pane! malý jest počet, učiň, aby ve věčné paměti zůstaly; ať se, rozmilý Otče, aspoň tento ostatní můj čas stane užitečným a posvěceným v milosti tvé, aby ve dnech věčnosti naložil místo, a mohl počítán býti před tebou.

9. Již od této chvíle rozehřite se všechny mé žádosti a vtíkejte v Pána Ježíše; běžte, dosti jste se posud naváhaly, chvátejte, kam jdete, hledejte, koho hledáte. Ježíše hledáte Nazaretského ukřížovaného. Vstoupil na nebesa, není ho tuto. Není, kde byl. Není, kde neměl, kdeby šlechetnou hlavu svou sklonil.**) Není, kde chodil uprostřed soužení, naplněný potupením. Není, kde stál, mající býti souzen, před tváří Pilátovou. Není, kde stál opovržený a posmíváný před Herodesem. Není, kde pněl uplvaný, ubitý, zraněný a krví zbrocený uprostřed hříšných. Není, kde ležel kamenem uzavřený a vojáky pohanskými strážný.

10. Kde pak ale jest nejmilejší Hospodinův? Bydlí doufanlivě a metla nepřibližuje se k stanu jeho.***) Nad výsost nebe, nade všechnu vyvýšenost andělů, vlastní mocí vystoupil; sedí na stoličce zvláštní slávy, na pravici Boha Otce, s kterým jest

*) Luk. 9, 58. **) 5. Mojž 33, 12. a Žalm 90, 10.

spolu věčný a spolupodstatný, a božským přioděný světlem, korunovaný slávou a ctí, jak sluší na jednorozeného Syna Božího, jasný v radosti, plný všemohoucnosti, Pan na nebi i na zemi. Tam se jemu klaní všickni andělé Boží a veškeré množství měštěninů nebeského Sionu. V něm jednomyslně radují se srdce všech, na jeho přezádoucné tváři pasou se oči všech dobrých. K němu ze všech stran se splývají žádosti všech svatých, jemu plesají, jemu přisvědčují, jej velebí veškeré nebeské množství, slavné na všechen způsob ve skvělosti jeho.

11. Plesej a chválu vzdávej příbytku Sionský: nebo veliký jest u prostřed Tebe Svatý israelský. *) Plesejte v slavném synu svém vy vznešení patriarchové, neboť vyplněno jest v něm všeliké očekávání vaše a on jest vznešený velice, a požehnání v něm, ve vašem totiž semeni, všickni národové; **) nebo tak zaslíbila řeč božská. Radujte se v Ježíši, proroku velikém, vy prorokové, muži pravdomluvní; neboť divně a slavně naplněny vidíte všechny věci, které jste o něm zvěštovali v Duchu svatém, a věrnými nalezení jste skrze něho ve všech řečech svých. Radujte se v Pánu Ježíši, mistru svém, vy slovutná knížata nebeská, blahoslavení apoštolové, radujte se v něm, a opět pravím, radujte se s Kristem v přátelské veselosti; nebo hle, kterého jste viděli mezi sebou

*) Isai. 12, 6. **) Mojž. 12, 18.

lačnického a žízňického, zemdleného a těm podobné slabosti těla snášejícího, ode všech potupena, a s hříšnými počtena, jak zvítězil, jak kraluje, jak jsou mu všechny věci pod nohama, jak slavný ve svém království se stkví, a své radosti a své nevymluvné slávy nyní vás za spolčníky má, kteříž jste někdy setrvali s ním v pokušeních jeho a sužování jeho účastnými byli. Klaňte se nyní sladkým těm kolenou, která se skláněla před vámi až k zemi, ješto jste vy seděli u nejsvětější večeře. Klaňte se nyní svatosvatým těm rukou, kterými prach nohou vašich král králů umýváti a utíráti ráčil.

12. Radujte se v Ježíši, knížeti vojska vašeho, vy mučeníci vítězní, kteříž toho, pro kterého jste na smrt vydali životy své, toho, dím, Ježíše, Syna Božího, máte za odplatu boje svého. Radujte se v Ježíši, nejvyšším učiteli pravdy, ó ctihodní vyznávači a učitelové, neboť kterého jste někdy učním svatým a skutky spravedlivými vyznávali před lidmi, nyní vyznává on vás před Otcem svým a před svatými anděly jeho. Radujte se v Ježíši, panici a panen posvětiteli, vy panny, obyvatelky ráje, vy andělským podobné; neboť hle, kterého jste si žádaly, po kterém jste vroucnými toužebnostmi dychtěly, pro kterého lásku jste pozemskými ženichy a všelikou ozdobou světskou opovrhovaly, Syna krále nejvyššího nyní vidíte, nyní máte, nyní v jeho čistém objetí odpočíváte, a jej od vás odloučiti nemůže nižádná lest úkladníková.

13. Avšak mezi všemi obyvateli nebeskými nejvíce jest tobě se radovati, ó Maria, obzvláštní panno panen, růže nebeské líbeznosti, přesvětlá hvězdo mezi nejpřednějšími svícemi božským světlem ozářenými. Ve svém Ježíši, synu nejsladším sama nade všechny raduj se radostí velikou, nebo kterého jsi jakožto člověka porodila a svými prsoma krmila, tomu s anděly a veškerými nebešťany se klaníš co Bohu živému a pravému. Raduj se šťastná matko, nebo kterého jsi viděla na dřevě kříže pnějícího, vidíš v nebi kralujícího se slávou velikou, vidíš všelikou vysokost nebeských, zemských i pekelních před velebností jeho skloněna, a veškerou sílu nepřátel jeho potřena. Radosti nad radosti máš, veliké shromáždění svatých,*) blahoslavený Jerusalém, kterýž jest matka naše, kterýž svrchu jest,**) slav slavnost radostnou a neustávající v pokojném vidění svého Ježíše, jenž jest původce svobody tvé.

14. A nyní zase povznes se, duše má, všemožným vynasnažením a přitovaryš se k svatým tisícům veselících se v Pánu Ježíši, tam se ubírej na voze víry a naděje, tam obcuj skrze vroucnost lásky, kde Kristus sedí na pravici Boží. Upří oko myslí své na světlo tváře jeho. Prohledni a zlíbej s potěšitenlivou nábožností každé místo zvlášť blahoslavených ran jeho, z kterých vyšly drahé proudy krve svaté, kterou tebe ocenil jednorozený Syn Boží

*) Sirach 24, 16 **) Galat. 4, 26.

a posvětil k životu věčnému. Ježíši! kdo tebe nemiluje, budiž proklat. Kdo tebe nemiluje, budiž hořkostmi naplněn. Čistá jest láska tvá, Pane! a nepřipouští nic nečistého. Střízlivá jest chuť lásky tvé a neodvrací nižádné mysli od toho, co pravého jest. Líbezná jest láska tvá a nemá nic hořkého do sebe; neboť i ty věci světské, které jsou trpké, osladuje; a které jsou sladké, zhořčuje. V úzkostech nebývá soužena; v nátiscích nebývá utlačena; nehýne v nedostatku a žalostí nebývá sklíčena. V prácech rukou jest rovnomyslna, v hrozbách bezpečna, v lahození neporušena, v trápení setrvává nepřemožena, ve smrti vždy jest živa. Jakož z pokladu lakotný se raduje, a jakož z lásky jediného syna těší se matka; takť milá jest radost a potěšení v lásce tvé, sladký Ježíši! duši milující tebe. Sladkost medu, líbost mléka, opojující chuť vína, všecky rozkoše tak neobveselují hrdlo okoušejících je, jako tvá láska mysli milujících tebe.

15. Ó sladký Ježíši! živý chlebe přežádoucí, hrozne líbezný, oleji smíchaný, tichý beránku, silný lve, krásný pardale, sprostná holubice, rychlý orle, hvězdo jitřní, slunce věčné, anděle pokoje, zřídelné světlo věčných světél! Tebe miluj, v tobě se kochej, tobě se obdivuj všeliký smysl dobrý, sloužící chvále tvé. Bože srdce mého a díle můj,*) Kriste Ježíši! ať upustí srdce mé od ducha svého

*) Žalm 72, 26.

a tělo od žádostí svých, a buď živ ty ve mně, ať se roznítí v duchu mém živý uhel lásky tvé a vzroste v oheň dokonalý. Nechť tento udržuje a sílí ve mně milost tvá, aby hořel ustavičně na oltáři srdce mého; ať vře v tuku mém, hoří v skrytostech duše, v den skonání mého ztrávený ať jest nalezen u tebe. V den, na kterém mne spatříš z tohoto smrtelného šatu, který nyní nosím, vyslečena, ať mne oděje milování tvé, ono budiž duši mé za roucho ozdoby, aby nebyla nalezena naha, nébrž přioděna, a mohla nečím křehkosti své před očima tvými zakrýti. Oheň cizí, oheň skrze nepřátely tvé hořící, ať vroucnost milování tvého vzdálí ode mne a duši mou k tobě, Stvořiteli svému povznese, a jak jest třeba, v tvé božské světlo ji ponoří. Pane Ježíši! všickni milující tebe ať jsou naplněni tvými požehnáními. Přistupující k tobě ať jsou v nebi zapsáni, aby se jim pokoje dostalo ve stínu křídel tvých na věky. Tobě ale, jediný Synu Boží, buď s věčným Otcem a Duchem neustálá chvála, neporušenlivá krása a pevné království, trvajícím na věky věkův. Amen.

Rozjímání čtrnácté.

Rukověť*) ke vzbuzování lásky k Bohu.

P ř e d m l u v a.

1. Poněvadž uprostřed osidel postaveni jsme, snadno v nebeské toužebnosti ustydneme. Pročež ustavičného připomínání potřebujeme, abychom probuzeni k Bohu, svému pravému a svrchovanému dobrému, když jsme se od něho uchýlili, se zase navrátili. Pročež ne z všetečné opovázlivosti, nébrž z velikého milování Boha svého jsem tento spisec ke chvále jeho sepsal, abych z krásnějších propovědí svatých Otců krátké příručné pojednání o Bohu svém vždy při sobě měl, a ohněm jeho čtení, kdykoli zvlažňuji, se rozžěcoval k milování jeho.

1. Uvažování a obdivování-se velikosti Boží.

2. Nyní buď se mnou, Bože můj, kterého hledám, kterého miluji, kterého srdcem i ústoma vyznávám, a všemožně chválím i se tobě klaním. Mysl má docela oddaná tobě, roznicená láskou k tobě, po tobě prahnoucí, tebe jenom viděti dychtící nemá nic sladšího, než o tobě mluvit, o tobě

*) Enchiridion, manuale = ruční kniha neb knížka, čili rukověť, že se má vždy v ruku nositi.

slyšeti, o tobě psáti, o tobě rozmlouvati, tvou slávu často v srdci rozjímati, aby líbezné pamatování na tebe bylo v těchto vichrech nějakým oddechnutím mým. Tebe tedy vzývám, přežádoucí, k tobě volám křikem velikým z celého srdce svého. A vzývaje tebe, ovšem sám v sobě vzývám; neboť nebylo-by mne, kdybys nebyl ve mně. Ve mně jsi, poněvadž v paměti mé zůstáváš; z té poznal jsem tebe, a v té nalezám tebe, když se rozpomínám na tebe a se těším v tobě z tebe, z kterého, skrze kterého a v kterém všechny věci jsou.

3. Ty, Pane, nebe a zemi naplňuješ, všechno neseš bez obtíže, všechno naplňuješ bez uzavření. Vždy jsi konající, vždy pokojný. Shromáždující a ničeho nepotřebující. Hledající, ještě nic neschází tobě. Miluješ a se nerozpaluješ; horlíš a jsi bezpečen. Jest ti líto a bolest netrpíš. Hněváš se a jsi pokojný. Díla měníš avšak neměníš radu. Bereš, co nalezáš, a nikdy jsi neztratil. Nikdy nejsi núzný a raduješ se ze zisku. Nikdy nejsi lakomý a užiteků vyžaduješ. Vydáváš nad míru, komu nejsi povinen; a kdo má co, coby nebylo tvé? Platíš dluhy, nikomu nejsa nic dlužen. Odpouštíš dluhy, ničeho netratě. Všude jsi a všude celý; můžeš cítěn býti a vidín nemůžeš býti. Nejsi nikdy nepřítomen a jsi předce od myšlení nešlechetsků vzdálen. Nejsi ani tam nepřítomen, kde vzdálen jsi; neboť kde nejsi skrze milost, jsi přítomen skrze pomstu. Jsi všude přítomen a nemůžeš na-

lezen býti. Tebe stojícího následujeme a nemůžeme tebe zachytiti. Držíš všecko, naplňuješ všecko, objímáš všecko, převyšuješ všecko, zachováváš všecko. Učíš srdce věřících bez hluku slov. Neroztahuješ se místy, aniž se měníš časy, nemáš přistoupení aniž odstoupení. Bydlíš ve světle nepřístupném, kterého ni žádný člověk nevidí aniž viděti může. Sám v sobě zůstáváš pokojný a obcházíš všecko; nebo nemůžeš roztržen neb rozdělen býti, poněvadž jsi opravdivě jeden, a nedělíš se na částky; nébrž celý všecko držíš, všecko naplňuješ, všecko osvědčuješ a vším vládneš.

4. Kdyby celý svět knihy naplňovaly, tvá nevypravitelná moudrost nemohla-by vypovědína býti. Poněvadž ale jsi nevymluvitelný, nelze jest tebe ni žádným způsobem popsati aneb pochopiti. Ty jsi studnice světla Božího a slunce jasnosti věčné. Veliký jsi bez kolikosti, a proto nesmírný. Dobrý jsi bez jakosti, a proto svrchovaně dobrý, a nikdo není dobrý leč ty sám, jehož vůle jest skutek, jehož chtění jest moci. Všecky věci, které jsi z ničeho stvořil, pouhou vůlí jsi učinil; všelikým stvořením svým bez nějaké potřeby své vládneš a ji bez namáhání spravuješ a bez mrzutosti řídíš, a nic nemate pořádek panování tvého ani v nejvyšších věcech ani v nejnižších. Ty jsi na všech místech bez místa, a všecky věci pohromadě držíš bez ohrady a všude jsi přítomen bez stání i hýbání. Nejsi původce zlého, aniž můžeš něco zlého učiniti.

Všecko můžeš a nemrzelo tebe ještě nikdy, žes něco učinil. Tvou dobrotou učinění jsme a ze spravedlnosti tresty trpíme a z milosti býváme osvobozeni. Tvá všemohoucnost všecky věci spravuje, řídí a naplňuje, které stvořila. Aniž říkáme, že ty všecky věci proto naplňuješ, aby tebe obsahovaly; nébrž ony raději od tebe obsáhnuty jsou. Aniž částečně naplňuješ všecko, a nemá se nikterak mysliti, žeby jedna věc podle velikosti svého dílu tebe obsahovala, to jest, největší více, nejmenší méně, an jsi raději celý ve všech a všecky v tobě. Tvá všemohoucnost všechno zavírá, a nemůže nikdo přístupného místa naleznouti, aby tvé moci unikl; neboť kdo nemá tebe smířeného, neujde tobě rozhněvanému.

2. V z ý v á n í o p o m o c k m i l o v á n í B o h a.

5. Tebe tedy, nejdobrotivější Bože! volám do duše své, kterou jsi připravil k přijetí tebe, podle toužebnosti, kterou ji vnukáš. Vejdi, prosím, do ni a připrav ji sobě, abys jí vládl, kterou jsi učinil i zotavil, abych měl tebe jako pečet na srdci mém. Prosím, nejdobrotivější, neopouštěj vzývajícího tebe; neboť prvé než jsem tebe vzýval, mne jsi volal i hledal, abych já služebník tvůj tebe hledal, hledaje našel a nalezeného miloval. Hledal jsem i našel jsem tebe, Pane! a milovati žádám. Rozmnož žádost mou a dej, zač prosím; poněvadž kdybys všecko, cokoli jsi učinil, mně dal, neposta-

čovalo by to služebníku tvému, nedaje sebe samého. Dej mně tedy sebe samého Bože můj! dej sebe mně. Hle, miluji tebe, a málo-li jest, dej, ať více miluji. Láskou k tobě jsem zaujat, toužebností po tobě prahnu, v sladkém rozpomínání na tebe se kochám.

6. Ejhle, co mysl má k tobě vzdychá a tvou nevymluvnou dobrotivost rozjímá, samo břímě těla méně obtěžuje, hluk myšlének přestává, tíže smrtelnosti a bíd obyčejným způsobem neotupuje, všecko mlčí, pokojné jest všecko. Srdce hoří, duch se raduje, paměť jest čerstvá, rozum svítí a všečen duch žádosti po vidění tebe zanícený vidí se uchvacena láskou k neviditelným věcem. Ať vezme duch můj na sebe peruti jako orlice a letí a neustává, ať letí a doletí až ku kráse domu tvého a k trůnu slávy tvé, a tam u stolu občerstvujícího nebešťanů se pase na očích tvých na místě pastvy podle přehojných řek. Ty budiž plesání mé, jenž jsi naděje naše, spasení i vykoupení. Ty budiž naší radostí, jenž budeš odplatou. Tebe ať vždy hledá duše má, a ty propůjč, aby hledáním nezemdlela.

3. O nešťastnosti duše Boha nemilující
a nehledající.

7. Běda bídné duši, která Krista nehledá a nemiluje, zůstane vyprahlá a bídná, trátí živobytí, kdo tebe Boha nemiluje. Kdo nedbá živu býti pro tebe, Pane, nic není a za nic nestojí. Kdo se

zdráhá tobě živu býti, mrtev jest. Kdo pro tebe není moudrý, jest nemoudrý. Nejmilosrdnější, tobě se poroučím, dávám a odevzdávám, skrze kterého jsem, žiji a myslím. V tobě se důvěřuji, v tebe doufám a celou naději svou v tobě skládám, skrze kterého vstanu, živ budu a odpočinu. Tebe žádám, tebe miluji a klaním se tobě, skrze kterého budu trvati a kralovati a blaženým budu. Duše, která tebe nehledá a nemiluje, miluje svět, slouží hříchům, a nepravostem poddána jest, nikdy není pokojna, nikdy bezpečna. Ať slouží tobě vždycky mysl má, Nejdobrotivější! Ať vzdychá k tobě vždycky putování mé a hoří láskou k tobě srdce mé. Ať odpočívá v tobě, Bože můj! duše má, ať rozjímá tebe u vytržení mysli, ať prozpěvuje chvalozpěvy tvé v plesání, a to hudiž v tomto vyhnanství mém útěchou mou. Ať se utíká mysl má stínu do křídel tvých z horka myšlení tohoto světa. Ať odpočívá v tobě srdce mé, srdce jako moře veliké, dmoucí se vlnami. O bohatý na všelike dobré pokrmy a svrchované systosti nejbohatší uštědřiteli, Bože! dej umdlenému pokrm, seber roztržitého, vysvoboď zajatého a obnov rozervaného. Prosím pro srdečné milosrdenství tvé, v němžto navštívil jsi nás, vyšed z výsosti,*) dej tlukoucímu bídňíku otevřítí, aby svobodnými kroky všel k tobě a odpočinul v tobě, a občerstven byl tebou, chlebem nebeským, nebo ty jsi chléb a studnice

*) Luk. 1, 78.

života, tys světlo jasnosti nebeské, ty jsi všecko, čímž živi jsou spravedliví, kteří milují tebe.

4. Vzdechy duše Boha milující.

8. Bože, světlo srdcí tebe vidících a života duší tebe milujících, a sílo myšlének tebe hledajících, dej abych k svaté lásce tvé se přivinul. Přijď, prosím, do srdce mého a z hojnosti rozkoše tvé opoj je, abych zapomněl na to, co jest časného. Stydím se a mrzím se, že takové věci snáším, které tento svět páše. Smutné jest pro mne, co vidím, a těžké jest všecko, co o pomíjejících věcech slyším. Spomoziž mně, Pane Bože můj, a dej veselost do srdce mého, přijď ke mně, abych tebe uzřel. Těsný mám ale dům duše mé, dokud nepřijdeš do něho a nebude rozšířen od tebe. Pobořen jest, oprav jej. Má mnohé věci, které urážejí oči tvé; vyznávám a vím to, než kdo jej vyčistí, aneb ke komu jinému leč k tobě volati mám? Od tajných, nepovědomých hříchů mých očisť mne, Pane, a cizí odpusť služebníkovi svému.*) Dej, sladký Kriste, dobrý Ježíši! dej prosím, abych z lásky k tobě a z toužebnosti po tobě složil se sebe břímě tělesných žádostí a pozemských dychtění. Ať panuje nad tělem duše, nad duší rozum, nad rozumem milost tvá, a podříd mne vnitř i zevnitř vůli tvé. Uděl mně, aby chválilo tebe srdce mé, i jazyk můj i všechny

*) Žalm 18, 13 - 14.

kosti mé. Rozšiř mysl mou, a povyš zrak srdce mého, aby aspoň rychlou myšlénkou duch můj dotekl se tebe, věčné moudrosti nade všemi věcmi zůstávající. Rozvaž mne, prosím, z pout, které mne mají svázaného, abych všechno to zanechav k tobě samému chvátal, tebe samého se držel, na tebe samého hleděl.

5. Nábožné toužení po nebeské vlasti.

9. Šťastná duše, která z pozemského vyproštěna jsouc žaláře svobodná se do nebe ubírá, která tebe, nejsladšího Pána, tváří v tvář spatřuje, která nemá ničádného strachu před smrtí, ale z neporušitelnosti slávy věčné se raduje. Ona jest pokojná a bezpečná a již se nebojí nepřítelů ani smrti. Má tebe, milostivého Pána, kterého dlouho hledala a vždy milovala, přitovaryšena jsouc ke sborům chvály vzdávajícím, líbezný zpěvy věčné slavnosti věčně prozpěvuje ke chvále slávy tvé, králi Kriste, dobrý Ježíši; neboť opojena jest z hojnosti domu tvého a proudem rozkoše tvé napájíš ji.*) Šťastná společnost nebešťanů. a přeslavná slavnost všech k tobě se dostávajících ze smutné práce tohoto našeho putování do rozkoše krásy, do krásy veškerého lesku a hodnosti veškeré okrasy, kde ustavičně tebe, Pane, měšťané tvoji vidí. Tamť není pranic slyšeti, co by mysl pobuřovalo.

*) Žalm 35, 9.

10. Jaké to zpěvy? Jaká to hudba? Jaké to písně? Jaké to libé zvuky tam bez přestání zaznívají? Znějít tam vždy libé nástroje hudební, nejlíbeznější andělské zpěvy, divné písně, které k chvále a slávě tvé od nebešťanů se prozpěvují. Hořkost a všeliká odpornost žluče v zemi tvé nemá místa. Neboť tam není ničádného zlého aniž zlosti, aniž protivníka neb nepřítel, aniž jakého popouzení k hříchu. Tam není ničádného nedostatku, ani hanby, ani vády, ani pohanění, ani obviňování, ani strachu, ani nepokoje, ani trestu, ani pochybnosti, ani násilí, ani různice: nébrž tam jest pokoj největší, láska úplná, plesání a chválení Boha věčné, bez konce bezpečné odpočinutí a radost ustavičná v Duchu svatém. Ó jak šťasten budu, uslyším-li nejlíbeznější měšťanů tvých zpěvy, písně liběznějící svrchované Trojici s patřičnou ctí prozpěvovati. Avšak nad míru blažen, zasloužím-li sám píseň ze sladkých písní Sionských zpívati Pánu Ježíši Kristu.

6. O veliké blaženosti blahoslavenců.

11. Ó živote živoucí, živote věčný a věčně blažený! kde radost bez žalosti, odpočinutí bez práce, důstojnost bez třesení, bohatství bez ztráty, zdraví bez nemoci, hojnost bez nedostatku, život bez smrti, ustavičné trvání bez porušení, blaženost bez bídy; kde jsou všecky věci v lásce dokonalé, kde vidění tváří v tvář, kde úplná vědomost ve všem a skrze všecko, kde svrchovaná dobrota Boží se spatruje,

a světlo osvěcující od svatých se oslavuje, kde přítomná velebnost Boží se vidí a tímto pokrmem života bez nedostatku mysl patřících nasycována jest, oni vždy vidí a viděti touží, bez úzkosti touží a bez ošklivosti se nasycují: kde pravé slunce spravedlnosti podivným spatřováním jeho krásy všechny občerstvuje a tak veškeré měšťanstvo nebeské vlasti osvěcuje, že sami svítí, co světlo totiž, osvícené Bohem, co světlo osvěcující nad všechnen lesk slunce našeho a nad jasnost veškerých hvězd, nesmrtelného božství se přidržující, a skrze to nesmrtelní a neporušitelní jsouce učiněni, dle zaslíbení Pána a Spasitele našeho: Otče, chci, aby kde jsem já, i oni, které jsi mi dal, se mnou byli: aby viděli slávu mou; aby všickni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně, a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli.*)

7. Duše želí strastí tohoto života a touží po věčném.

12. Království nebeské jest království nejšťastnější, království bez smrti, bez konce, po kterém nižádné časy nenastanou na věky, kde ustavičný den bez noci nezná času, kde vítězný bojovník po práci nevýmluvnými dary obsypán jest.

Tam věčná koruna vždy šlechetnou hlavu věncí.

Kéžby po odpuštěné tíži hříchů mně nejposlednějšímu ze služebníků Kristových poručila dobrota

*) Jan 17, 24 a 21.

Boží toto břemeno těla složit, abych do věčných radostí jeho města na odpočinek vešel, nejsvětějším sborům nebešťanů přítomen byl, s nejblaženějšími duchy před slávou Stvořitelovou stál, na přítomnou tvář Boží patřil, nižádného strachu před smrtí nemaje a z ustavičné neporušitelnosti nesmrtelnosti bezpečný se radoval a spojen jsa s vědoucím všecky věci zbaven byl vší slepoty nevědomosti, pozemských všelikých věcí málo si vážil a na toto slzavé údolí se dívati neb rozpomínati více už nechtěl, kde jest život pracný, život porušitelný, život všeliké hořkosti plný, život panující nad všelikým zlym, sloužící peklu; ježž vlhkosti nadouvají, bolesti ztenčují, hořkosti vysušují, povětrí nemocným činí, jídla nafukují, posty hubení, žerty rozpustilým činí, zármutky tráví, péče sužují, bezpečnost otupuje, bohatství vynáší, chudoba svrhuje, stáří shýbá, nemoc poráží, zármutek hněte, ďábel osidla strojí, svět pochlebuje, tělo se kochá, duše se zaslepuje, celý člověk se zkormucuje. A po těchto tolikerých a takových věcech zlých následuje zuřivá smrt a marným radostem činí takový konec, že když přestaly býti, se ani nezdají, že by byly bývaly.

13. Než jaké chvály, nebo jaká díkůčinění můžeme vzdávati tobě, Bože náš, jenž nás ani v těchto tak velikých bídách smrtelnosti naší nepřestáváš potěšovati divným navštěvováním milosti své? Ejhle, když se bojím skončením života svého, když hříchů své uvažuji, když se lekám soudu tvého,

vrah; tvé smrti ctitel a nikoli posměvač, tvého milosrdenství rozjímatel a nikoli opovrhovatel slabosti tvé. Modliž se tedy za mne tvé sladké člověčenství, poroučej mne Otcí svému tvá nevymluvitelná dobrotivost. Řci tedy, sladký Pane: Otče odpušť m u.

20. Ty ale, panno! která větší důvěru máš u Syna Panny, nežli ženy zdaleka stojící, přístup s matkou, Pannou, a s učenníkem panicem ke kříži a pozoruj z blízka zsinanou tvář. A zdali budeš rozmilá, moci bez slz viděti slzy paní své? Ty zůstaneš se suchýma očima an její duši proniká meč bolesti? Ty bez zlýkání budeš slyšeti jej řkoucího matce své: Ženo, hle syn tvůj; a Janovi: Hle, matka tvá.*) Podobně když učenníku matku odevzdával, lotrovi ráj sliboval; pak jeden z vojáků bok jeho kopím otevřel. Pospěš a neváhej, jez plást svůj s medem svým. Pij víno své s mlékem svým. Krev se tobě ve víno proměňuje, abys se neopila; v mléko se voda přeměňuje, abys byla krmena. Učiněny jsou tobě ve skále potoky, v údech jeho rány, a ve zdi těla jeho skrýš, abys v nich jako holubice se skrývala a jednu každou líbala. Krví jeho stanou se jako šarlatový pásek rtové tvoji, a řeč tvá sladká.**)

21. A však počkej ještě, až znamenitý onen desátník***) přijde a vytáhne hřeby ruce i nohy

*) Jan 19, 26—27. **) Píseň Šalom. 4, 3. ***) Desátník, totiž jeden z desíti údů malé rady, Josef z Arimathie. Marka 15, 43.

uvolní. Viz jak přebлаženýma rukama tělo objímá a na své prsy tiskne. Tehdáž mohl přesvatý muž ten říci: Milý můj jest, mi jako kytička myrrhy, kteráž na prsou mých odpocívati bude.*) Provázej nejdražší poklad nebe i země, a neb nes nohy, aneb ruky, a podlož pod něj ramena svá. Aneb sbírej pečlivě ukapávající krůpěje nejdražší krve, a prach z nohou jeho slíbej. Viz také jak sladce, jak pečlivě přebлаžený Nikodém nejsvětějších jeho údů prsty se dotýká, je mastěmi maže a se svatým Josefem v kment (v tenické plátno) obvinutého do hrobu ukládá.

22. Nechtěj se nad to od sprovázení Marie Magdaleny vyloučiti, ale s připravenými vonnými mastěmi hrob Páně navštív. Jako ona očima, tak ty v duchu viděti hodna jsi nyní na kameně, od otvoru hrobového odvaleném, angela sedícího, nyní v hrobě jednoho u hlavy a jednoho u nohou slávu vzkříšeného zvěstující; a zas samého Krista Marii plačící a smutnou tak sladkým okem potěšujícího, tak líbezným hlasem řkoucího: Maria. Na hlas tento prolomují se všickni průduchové hlavy, a z mozku se vyluzují slzy, zlykání a vzdychání vyzývají se z nehlubších útrob. Maria, ó blahoslašená, jak ti bylo okolo mysli, jak okolo srdce, když na toto promluvení jsi k nohous jeho padla a pozdravujícímu odpovídajíc jsi zvolala: Rabbóni (mistře)?**) S jakou, medle, vášní, s jakou toužebností, s jakou vroucností myslí jsi volala: Rabbóni?

*) Píseň Šalem. 1, 12. **) Jan 20, 16—17.

Nyní nedají více říci slzy, ježto vášnivost hlas odjímá, a všeliké smysly duše i těla přílišná láska pohlcuje.

23. Než, ó sladký Ježíši! proč od svatých a přežádoucňích nohou svých tak odháníš milující? Nedotýkej se mne, díš. A proč, Pane? Proč bych neměla těchto přežádoucňích nohou tvých pro mne hřeby zprorážených, krvy zalitých se dotýkati a jich nezlíbati? Jsi snad nad obyčej nepřátelštější, protože slavnější? Ejhle, nepustím tebe, aniž odejdu od tebe, neušetřím slz, prsy by se mně zlykáním a vzdycháním rozpukly, kdybych se tebe nedotkla. A on dí: Neboj se. Neodjímá se tobě tato dobrá věc, když se odkládá: jdi však a zvěstuj bratřím mým, že jsem vstal. Pěžela rychle, rychle chtěje se vrátiti. Vrátí se; avšak s jinými ženami, s kterými se Ježíš potkal a laskavým pozdravením zkormoucené potěšil. Pozoruj, teď jest dáno, co bylo před tím odloženo! neboť přistoupivše chopily se noh jeho a klaněly se jemu.*) Zde pokud můžeš, panno! se pozdrž. Z této tvé rozkoše ať tebe spaní tvé nevytrhuje, a nižádný zevnější hluk ať jí nepřekáží. Avšak jelikož v tomto bídném životě není nic stálého, nic věčného; a člověk nikdy v témž stavu nazůstává**): potřebí jest, aby duše naše, pokud jsme živi, nějakou rozmanitostí se pásla. Pročež od rozpomínání na předešlé věci přejdeme k okoušení přítomných, abychom i z těch poznali, jak velice má Bůh od nás milován býti.

*) Mat. 28, 9. **) Job. 14, 2.

Rozjímání šestnácté.

0 přítomných dobrodiních Božích.

Díl druhý.

1. Nepovažuji to za malé dobrodiní, že Bůh zlého rodičů našich k dobrému našemu uživ nás stvořil z těla jejich a vdechl v nás dechnutí života dávaje nám přednost před těmi, kteří buď co nedochůdčata z těla byli vyvrženi, aneb kteří v útrobach mateřských udušeni k trestu zdají se že počati byli a ne k životu. Že také celé a zdravé údy nám stvořil, abychom nebyli svým pokrevním k bolesti a cizím ku pohanění. Veliké jest to zajisté. Avšak kterak aneb za jak veliké dobrodiní to oceníme, že se nám dáti ráčil v tom čase a mezi takovými naroditi, skrze které k jeho víře a svátostem jsme přišli? Vidímeť, že nesčíslným lidem toho jest odeřeno, čeho nám bylo propůjčeno, s kterými my jedno jsme. Oni jsou opuštěni skrze spravedlnost, my pak povoláni skrze milost. Pokrajčujmež pozorujíce, že to dar jeho byl, že jsme byli vychováni od rodičů křesťanských; že nás oheň nepoškodil, že voda nepohltila, že jsme nebyli sežráni od zlého ducha, že jsme nebyli od šelem podrceni, že jsme nebyli spadnutím zabiti, že jsme byli až k přiměřenému věku v jeho víře a dobré vůli pěstováni. Posud jsme to prošli, sestro, co jest nám společného;

tentýž otec zplodil a tentýž život nosil, tytéž útroby porodily nás.

2. Nyní ale, sestro, dej na mne pozor, jak veliké věci učinil Bůh duši tvé. Onť učinil rozdíl mezi mnou a tebou, jako mezi světlem a tmou, sobě ponechaje tebe, mne zanechaje mně. Bože můj! kam jsem zašel? kam utekl? kde se octl? Vyhnán od tváři tvé, jako Kain, bydlel jsem na zemi co tulák a poběhlec, a každý, kdož nalezne mne, zabije mne.*) Neboť co má sobě počítí bídny tvor, od svého stvořitele opuštěný? kam má jíti? kde se ukrytí ovce zbloudilá svého pastýře zbavená? Ó sestro, šelma nejhorší sežrala bratra tvého! Na mně tedy spatřuj, čeho tobě udělil ten, který tebe zachoval od takové šelmy bez úrazu. Jak bídny jsem já, jenž jsem svou stydlivost ztratil; jak blažena jsi ty, jejížto panenství milosrdenství Boží zachránilo. Kolikráte pokoušená, kolikráte napadená tvá čistota tobě jest zachována, kdežto já dobrovolně ke všelikému zlému přikráčeje nashromáždil jsem sobě látku ohně, abych byl jím spálen, látku puchu, abych byl jím usmrcen, látku červů, abych od nich byl shlodán.

3. Uvaž dle libosti ty mrzkosti mé, pro které jsi plakávala a kárala často, děvče chlapce, ženská mužského. Než neklame Písmo řkoucí: Žádný nemůže napravit to, čím Bůh zhrzel.**)

*) 1. Mojž. 4, 14. **) Kazatel 7, 14.

Ó jak má býti milován od tebe ten, který když mne od sebe zaháněl, tebe přitáhl k sobě; a ač rovná byla obou povaha, předce mnou zhrzel, tebe miloval. Uvaž nyní, jak jsem řekl, mé pokažení, ježto povstávala mlha chlipnosti z nečisté žádosti těla, a nebylo, kdoby vytrhl a spasil. Neboť řeči nešlechetských zmocnily se mne, kteří v lahodném koflíku lásky připíjeli mně jed chlipnosti. Shodující se spolu líbeznost s náklonností a nečistota s žádostí, vlekly slabý ještě věk můj přes rokle nepravosti a pohroužily jej ve víru nešlechetnosti.

4. Přišly na mne hněv a rozhorlení tvé, Bože! a já nevěděl. Vzdaloval jsem se více od tebe, a tys nechal to. Já byl zmítán a oddal jsem se a hynul v nečistotách svých, a tys mlčel. I pročež sestro, bedlivě pozoruj všeliké ty hanebnosti a mrzkosti, do kterých mne uvrhla má svobodná vůle; a věz, že bys byla v totéž upadla, kdyby tedy milosrdenství Kristovo nebylo zachovalo. Nepravím to, jakoby mně nebyl nic dobrého propůjčil, an, vyjmonce to, co bylo, jak jsem výše pravil, nám oboum uděleno s podivnou trpělivostí nešlechetnosti mé snášel. Komu mám k poděkování, že mne země nepohltila, nebe hromem nezachvátilo, aniž řeky utopily? Neboť kterak snášelo stvoření takovou křivdu Stvořiteli jeho učiněnou, pakli jeho útok nezadržel on sám, kterýž je stvořil, kterýž nechce smrti hříšníka, ale raději aby se obrátil a živ byl?

5. Ale jaká to byla milost, že za utíkájícím šel, strachujícím-se lahodil, že k naději pozdvihl docela zoufalého, že svými obsypal dobrodiními nevděčného, že okoušením vnitřní sladkosti navyklého na nečisté rozkoše k sobě přitáhl a přivábil, že nerozvížitelná pouta zlé zvyklosti rozvázal a od světa odtrženého dobrotivě přijal? Pomlčuji o mnohých skutcích velikého milosrdenství jeho ke mně, aby něco slávy jeho, která všechna jeho jest, na mne přecházeti se nezdálo; nebo dle lidského mínění tak souvisejí spolu milost dávajícího a blaženost beroucího, že se nejen chválí, jelikož sám chválen býti má, ten, který dal, ale také ten, který bere. Neboť kdo má něco, čeho by nebyl vzal?*) Když ale z milosti vzal, proč se chválí, jakoby byl zasloužil? Tobě tedy chvála, Bože můj! tobě sláva, tobě díkyčinění; mně pak zahanbení tváří mé, jenž jsem tolik zlého zpáchal a tolik dobrého obdržel. Co jsi tedy (dís) méně než já obdržel? Ó sestro! poněvadž šťastnější jest ten, jehož loď plnou zboží a obtíženou bohatstvím vítr neporušenou uvedl do přístavu, nežli, kdo utrpěl vylovení, nahý ušel smrti. Ty tedy v tom bohatství plesáš, které tobě milost Boží zachovala, mně pak jest pilně a převelice pracovati, abych co jest pobořeno, zase obnovil, co ztraceno, zase nabyl, co roztrháno, zase spravil.

6. Však ale chci, abys mne následovala a toho byla mínění, že jest tobě velice se rdíti, když

*) 1. Kor. 4, 7.

po tolik nepravostech budu v životě onom roveň tobě shledán, an často slávu panenství naskytlé některé hříchy zmenšují a hanu starého obcování následování mravů a cnosti po hříšších následující smazují. Nyní ale hled již na ty dary, v kterých sobě sama povědoma jsi dobrotivosti Boží, s jak utěšenou tváří tobě světa se odřeknoucí Kristus vsříc přišel, jakými rozkošemi lačnicí krmil, jaké bohatství slitování svých ukázal, jaké náklonnosti vnukl, jakým koflíkem lásky opojil. Neboť když poběhlého a odbojného služebníka pouhým smilováním svým zase povolaneého nezanechal bez okoušení duchovních potěšení, jakou teprv sladkost, dle mého mínění, panně poskytl? Když jsi byla pokoušena, on tě držel, když jsi byla v pochybnosti, on tebe utvrdil. Kolikrát stál u tebe co dobrotivý těšitel, když jsi strachem schla? Kolikrát se on sám v útroby tvé vlil, když jsi láskou prahla? Kolikrát tebe světlem duchovních smyslů osvítil, když jsi zpívala žalmy aneb čtla? Kolikráte tebe v jakousi nevypravitelnou toužebnost po sobě vtrhl, když jsi se modlila? Kolikrát mysl tvou od pozemských věcí odtáhnoutou k nebeským rozkošem a rajským líbeznostem přenesl?

7. To všecko uvažuj na mysli, aby na něj všeliká náklonnost tvá přešla. Ať se ti chatrným stává svět a všeliká láska tělesná oškliví, ať ani nevíš, že jsi na tomto světě, poněvadž jsi k těm, kteří v nebi jsou a Bohu žijí, své přenesla předsevzetí. Kde jest poklad tvůj, tam budiž i srdce

tvé. Nechtěj se stříbrnými modlami v chatrný
měšec svůj svou mysl uzavírat, neboť nebudeš moci
s tíží peněz do nebe přelítnouti. Domnívej se, že
každý den umřeš, a nebudeš na zejtrřejší mysliti.
Neděs se neúrody budoucího času, nemalomyslněj
strachem před budoucím hladem, ale všecku svou
důvěru skládej v toho, který ptactvo živí a lilie šatí.
On budiž stodola tvá, on tvá špižírna, on měšec
tvůj, on bohatství tvé, on rozkoš tvá, on samotěn
budiž tobě vším ve všem. A toto postačuj zatím o
věcech přítomných.

Rozjímání sedmnácté.

● budoucích dobrodiních Božích.

Díl třetí.

1. Dráha jest smrt spravedlivých.

1. Kterým ale poskytuje svým tak veliké věci nyní, jaká jim uschovává pro budoucnost? Začátek budoucí doby a konec nynější jest smrt. Či přirozenost se nehrozí této? Či mysl se před ní neleká? Neboť zvíř utěkem, skrýváním, a tisícovým jiným způsobem smrti se varuje, život chrání. Již pak pilně pozoruj, co tvé svědomí ti odpovídá, co víra doufá, co naděje slibuje, co očekává náklonnost. Je-li tobě život tvůj břemenem, svět nelibostí, tělo bolestí: jest tobě jistotně smrt žádoucná, která jho tohoto břemena s tebe složí, nelibost odstraní a těla bolesti stráví. Toto jediné, dím, jest lepší nade všechny světa rozkoše, cti a bohatství, jestliže se pro pokojnost svědomí, pevnost víry a jistotu naděje smrti nebojíš. Čehož bude moci nejlépe zkusiti, kdo po nějaký čas pod touto služebností vzdychal a do svobodnějšího vzduchu svědomí unikl. Toť jsou spasitelné začátky budoucí blaženosti tvé, aby, když se přiblíží smrt, přirozenou hrůzu víra přemohla, naděje zmírnila, svědomí čisté zahnilo, a proto jistým způsobem smrt jest počátek pokoje, cíl práce a zhouba nepravostí; neboť jest psáno: *Blahosla-*

vení mrtvů, kteří v Pánu umírají*) Pročež prorok mezi smrtí zavržených a smrtí vyvolených rozdíl děláje dí: Všickni králové národů zesnuli v slávě, jedenkaždý v domě svém; ty pak odmrštěn jsi od hrobu svého, jako kmen neužitečný, zprzněný a obalený.***) Zesnuli totiž v slávě, jejichž smrt odporučuje dobré svědomí, neboť draháť jest před očima Hospodinovýmá smrt svatých jeho.***) Zesnuli zajisté v slávě, k jejichž zesnutí se dostavují angelé, vstříc přicházejí svatí a svému spoluměštěnínu poskytují pomoc a udělují potěšení; proti nepřítelům se staví, odpůrce zahánějí, žalobníky srážejí, a tak až do lůna Abrahamova svatou duši sprovázejíce ji na místě pastvy a odpočinutí usazují.

2. Ne tak bezbožní, ne tak, které z těla jako ze smrdutého hrobu nejhorší duchové pekelnými nástroji vytahují, poškvrněné chlipností, obalené žádosti uvrhují na ohně k spálení, ptactvu k rozdrápání a do věčného puchu k udušení. Opravdu očekávání spravedlivých jest veselí; naděje pak bezbožných zahyne.†) Zajisté jaké jest ono odpočinutí, jaký jest pokoj onen, jaká utěšenost v lůně Abrahamově, která se oněm odpočívajícím slibuje, a jaké veselí se očekává, jelikož zkušenost o tom nepoučila, pero nemůže vyjádřiti. Očekávajíť blaženci, až se naplní počet bratrů jejich,

*) Zjevení sv. Jana 14, 13. **) Isai. 14, 18 – 19. ***) Žalm 115, 15. †) Přísloví 10, 28.

aby v den zmrtvýchvstání v dvojnásobném rouchu, totiž těla a duše věčné blaženosti požívali.

2. O všeobecném soudu.

3. Nyní pak rozvažuj si hrůzu onoho dne, když se budou moci nebeské pohybovati, živlové horkem ohně rozpouštěti, peklo se bude otvírati, všecky tajnosti odkrývati: shůry bude přicházeti rozhněvaný soudce, hořící jest prchlivost jeho*) a jako bouře vozové jeho;***) aby navrátil v hněvu pomstu a zpuštění v plameni ohně. Blahoslavený ten, kdo připraven jest jemu vstříc jíti. Co tehdá bídným dušem bude? Jak tehdá bídní budou, které nyní chlipnost poškvvrňuje, lakomost rozptyluje a pýcha vyvyšuje. Vyjdou andělé a oddělí zlé z prostřed spravedlivých, tyto na pravo onyno na levo stavějíce.

4. Vmysli se, jako bys nyní před soudnou stolicí Kristovou mezi oběma těmito společnostmi stála a nebyla ještě na druhou stranu oddělena. Obrát oči nyní na levici soudcovu a pozoruj bídné to množství. Jaká tam hrůza, jaký stud, jaký smrad, jaký strach, jaká bolest? Stojíš bídní a nešťastní, zuby skřípající, nahým tělem se chvějíce, k vzeřízení strašliví, v tváři škaředí, hanbou poražení, ohyzdností a nahotou těla zahanbení. Chtějí se skryti, a nedá se to; pokoušejí se utéci a nepřipouští se to. Pozdvihnou-li oči vzhůru, spatřují nad sebou rozhněvaného soudce; sklopí-li je dolů, hrůza pe-

*) Isai 30, 27. **) Jerem. 4, 13.

kelné propasti se na ně šklebí. Neprospívá vymlouvání nepravostí, aniž budou nějak moci Boha z nespravedlivého soudu vinit, jelikož samému jejich svědomí tajno nebude, že jest spravedlivé, cokoliv bylo rozhodnuto. Viz nyní, jak máš jej milovati, který tebe od této zatracené společnosti vyloučil, volaje oddělil, soudě ospravedlnil.

5. Obrať nyní k pravici oči, a pozoruj, ku kterým tebe v oslavení připojí. Jaká tam krása, jaká čest, a jaká blaženost, a jaká bezpečnost? Jedni jsou vyvýšení na soudní stoličce, jiní se stkví korunou mučenickou, jiní se bělejí květem panenství, jiní jsou hojně uštěďřováním almužen, jiní jsou učností a vyučováním slovutní, a ti všickni v jeden svazek lásky jsou spojeni. Svítí jim tvář Ježíšova, nikoli hrozná ale milostná; nikoli trpká ale sladká, nikoli hrozná ale lahodící.

6. Stůj nyní jako u prostřed, nevědouc ku kterým tebe ortel soudcův přiřkne. Ó tvrdé očekávání! Bázeň a třesení přišlo na mne, a přikryla mne temnost.*) Přidruží-li mne k levičným, nebudu se vymlouvati nespravedlivým soudem; připojí-li mne k pravičným, jeho milosti a nikoli mým zásluhám budiž to připočítáno. V pravdě Pane, život ve vůli tvé jest. Vidíš tedy, jak tvá mysl jej převelice milovati má, který moha s nespravedlivými i tebe odsouditi, raději ráčil tebe

*) Žalm 54, 6.

mezi spravedlivé ke spasení vřaditi. Již myslí, jako bys se svatou onou společností spojena jsouc slyšela hlasu jeho rozhodnutí: Pojdte požehnání Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa. *) Napotom, že bídící slyší slovo Páně, plné hněvu a prchlivosti: Odejďte ode mne zlořečení do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům (totiž služebníkům) jeho. I půjdou tito, dí on, do trápení věčného: ale spravedliví do života věčného. **)

7. Ó tvrdé rozdělení, ó přebídný stave! Neboť když budou bezbožní odstraněni, aby neviděli slávy Boží; budou spravedliví, jeden každý dle svého stupně a dle své zásluhy kůrům andělským přiděleni. Napotom stane se onen slavný průvod, v němž Kristus, hlava naše, předcházeti a všickni jeho údové následovati budou; a odevzdá království Bohu Otci, aby vládl v nich a oni v něm, obdržíce království ono, kteréž jim připraveno jest od ustanovení, to jest od počátku světa; kteréhožto království stav nemůže od nás ani myšlen tím méně vypověděn neb popsán býti. To vím, že nebude ovšem ničeho scházeti, čeho bys si přála, aby tam bylo.

3. O neocenitelné blaženosti budoucího života.

8. Nebude tam tedy nížádného pláče, nížádného kvílení, nížádné bolesti, nížádného strachu. Nebude

*) Mat. 25, 34. **) Mat. 25, 41 a 46.

tam smutku, ani nesvornosti, ani závisti, ani sou-
žení, ani pokušení, ani proměny nebo nakažlivosti
povětrí, ani podezření, ani ctižádosti, ani pochlebo-
vání, ani utržení, ani nemoci, ani stáří, ani smrti,
ani chudoby, ani noci, ani tmy, aniž jaké potřeby
jídla neb pití nebo spaní, aniž jakého zemdlení.
Co jest tam tedy dobrého? kde není ani pláče, ani
kvílení, ani bolesti, ani smutku; co tam může býti
leč dokonalá radost? Kde není ničádného pokušení,
nebo soužení, ničádné proměny časů aneb nakažení
povětrí, parna náramuého aniž zimy kruté; co tam
může býti, leč největší jakási pravá mírnost věcí,
a myslí i těla pravá a svrchovaná pokojnost? Kde
nic není, čehobys se obávala; co může býti leč
svrchovaná bezpečnost? Kde není ničádné nesvor-
nosti, ničádné závisti, co může tam býti, leč svr-
chované a pravé milování? Kde není ničádné škare-
dosti; což může tam býti leč svrchovaná a pravá
krása? Kde není ničádné chudoby, co tam může
býti, leč všeliká hojnost? Kde není ničádné práce
neb zemdlení, co tam bude leč svrchované odpo-
činutí a síla? Kde nic není, coby obtěžovalo neb
obřemeňovalo, co tam bude leč svrchovaná blaženost?
Kde se ani stáří neočekává aniž smrti neobává; co
tam může býti leč pravé zdraví? Kde není ani
noci ani tmy, co tam jest, leč dokonalé světlo?
Kde smrt a smrtelnost všeliká jest pohlcena, co
tam jest leč život věčný?

9. Co jest ještě, čeho bychom hledali? Zajisté
co nad toto všechno jest výtečnější, totiž vidění,

znání a milování Stvořitele. Onť bude viděn sám v sobě, bude viděn ve všelikých tvorech svých, panující nade vším bez pečování, všecko zachovávající bez práce, jistým způsobem se sdílející jednomu každému dle jeho chopnosti, bez zmenšení nebo rozdělení. Viděna bude ona tvář přemilá a přežádoucná, na kterou andělé toužebně žádají patřiti, o jejíž plnosti, o jejímž světle, o jejíž líbeznosti kdož může co pověditi? Viděn bude Otec v Synu, a Syn v Otci, Duch Svátý v oběma; neboť viděn bude tak, jak jest s vyplněným jeho zaslíbením, an dí: Kdo miluje mne, milován bude od Otce mého; i jáť budu jej milovati, a zjevíť jemu samého sebe.*) Z tohoto vidění pochází ono poznání, o kterém on sám dí: Tentof jest život věčný, aby poznali tebe samého pravého Boha.***) Z toho zrodí se takové milování, taková vroucnost nábožné lásky, taková sladkost milosti, taková hojnost k požívání, taková prudkost toužebnosti, že ani sytost toužebnosti aniž toužebnost sytosti na překážku není. Co jest to? Zajisté čeho oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteříž jej milují.***)

10. Tuto jsem tobě, sestro! o rozpomínání se na minulé dobrodiní Kristova, o okoušení přítomných a o očekávání budoucích (dobrodiní Kristových),

*) Jan 14, 21. **) Jan 17, 3. ***) 1. Korint. 2, 9. Isaias, 64, 4.

některá semínka duchovního rozjímání rozsel, aby z nich užitek lásky k Bohu hojněji vzešel a vzrostl; tak aby rozjímání náklonnost vzbudilo, náklonnost zplodila toužebnost a toužebnost slzy vynutila, aby tobě byly slzy tvé chlebem dnem i nocí, dokud se neukážeš před obličejem jeho a nebudeš od objímání jeho přijata a neřekneš, co v písni Šalomounově napsáno: Můj milý jest můj, a já jsem jeho; mezi prsy mými odpočívati bude.*) Což tobě dáti račiž, jenž živ jest a kraluje, Bůh, na věky věkův. Amen.

*) Píseň Šalom. 2, 16. a 1, 12.

Rozjímání osmnácté.

Díků vzdávání za dobrodiní božského milosrdenství, a prošení za pomoc Boží. *)

Kriste spáso lidské strasti,
Srdce našich věčná slasti !
Tvorce věčný všeho míra,
Milujících záře čírá !

Jakou láskou dal's se vésti,
Že's chtěl naše viny nésti !
Ukrutnou jsi smrt podstoupil,
Bys nás od smrti vykoupil.

Prokaž nám své božské přízně,
Zbav nás těžké hříchů trýzně,
Vlej v nás milosti své záři,
A tam nás svou oblaž tváří.

Tys náš vůdce, naše stezka,
Srdcí našich slast nebeská.
Buď nám těchou v každém smutku,
Sladkou zplátou našich skutků.

1. Ty jsi Bůh můj živý, Kristus můj svatý,
Pán můj dobrotivý, král můj veliký, pastýř můj
dobrý, učitel můj pravdomluvný, pomocník můj

*) Rozjímání toto obzvláště pro představené, učitele a duchovní pastýře užitečno.

příhodný, milý můj nejkrásnější, chléb můj živý, kněz můj na věky, vůdce můj do vlasti, světlo mé pravdivé, sladkost má svatá, cesta má přímá, moudrost má výborná, sprostnota má čistá, svornost má pokojná, stráž má bezpečná, podíl můj dobrý, spása má ustavičná, milosrdenství mé veliké, trpělivost má přesilná, obět má nepoškvrněná, vykoupení mé svaté, naděje má silná, láska má dokonalá, vzkříšení mé svaté, život můj věčný, plesání mé a život můj nejblazenější bez konce. Tebe žádám a poníženě prosím, abys dokonal na mně započaté dílo milosrdenství svého; neboť já nejposlednější ze služebníků tvých, pamětliv dobrodiní milosrdenství tvého, která mně hříšníku udělena byla, díky vzdávám tobě, žes mně nehodnému z pouhé své milosti dal z křesťanských rodičů se naroditi, a mne skrze vodu křtu svatého a skrze obnovení Ducha svatého z vazeb prvopočátečných vyprestil a k svým synům vyvoleným přijal; žes mně pravou víru dal, a ji v srdci mém vždy rozmnožovati a utvrzovati ráčil osvětlováním milosti tvé a důvody svaté matky církve; i prosím Tebe, Pane! snažně a pokorně, rozmnožuj vždy ve mně tuto víru, víru pravou, a víru svatou a katolickou, víru nejrozumnější a nejnepřemožitelnější, všelikými dobrými věcmi a veškerými cnostmi ozdobenou, která by skrze lásku působila ve mně to, co se tobě líbí; která by nemohla přemohena býti v hádání v čas pronásledování nebo v den potřeby a smrti.

2. Veškerých věci prameni a původ, uděliteli a zachovávatelem cností, Bože, rozmnož, prosím, ve mně víru pravou, naději nezvratnou, lásku dokonalou, pokoru hlubokou, trpělivost nepřemožitelnou, těla i duše čistotu ustavičnou. Dej mi opatrnost, spravedlnost, sílu a střídmost, soudnost ve všelikých věcech, a smysl bdělý, abych mohl mezi zlým a dobrým, mezi pravým a lichým opatrně rozeznávat. Učiň mne tedy bohatým ve svatých cnostech tvých, kterými bych tobě sloužil, skrze které bych se tobě v pravdě líbil; neboť milovníkem učiněn jsem krásy jejich skrze milost tvou. Dej mně je pro čest a slávu jména tvého; připoj je k víře mé, aby jejími nerozdielnými průvodci byly po všechem čas života mého; pročej prosím, učiň mne skrze milost svou vždy jak ve víře stálým tak i ve všelikém díle učinlivým, abych víru tvou, kterou jazyk můj mluvím a písmá mé ruky osvědčují, chvalitebný život dobrými mravy vyznával.

3. Díky vzdávám tobě, Pane! žes mne nádobu prázdnou a neužitečného nevědomce naplnil vědomostí a rozumností, a dal mně vždy pokornou vědomost, která by vzdělávala. Dej mně i nejtišší i moudrou výmluvnost, která se nenadýmá a pro tvé dary nad bratry se nevynáší. Vlož, prosím, do úst mých slovo potěšující a vzdělávající a napomínající skrze tvého Ducha svatého, abych mohl jak dobré napomínati k lepšímu, tak i ty, kteří protivně kráčí na tvou pravou cestu zpět povolati

slovem i příkladem. Ať jsou slova, která služebníku svému dáš, jako nejostřejší střely a hořící šípy, kteréby pronikaly a zapalovaly mysly posluchačů k bázni a k lásce tvé. Ty pastýři a řediteli všech-
ných, Kriste Bože, kterýž pro nižádné zásluhy mé nébrž z pouhého uráčení milosrdenství tvého, jsi povolal maličkost mou k tomuto pastýřskému úřadu; pro tebe a pro jméno tvé učiň mne schopným k této službě, abych moudře dům tvůj řídil, a ve všech věcech dle vůle tvé stádo tvé pásati mohl.

4. Uděl pro laskavost a dobrotivost svou, abych se stal v domě tvém svící hořící a svítící; propůjč pro čest a slávu jména svého, abych s mnohým dobrým užitkem bratrské společnosti hoden byl dojíti slávy tvé; neboť tobě není nic těžkého, nic nemožného. Tvé chtění jest činěním, vůle tvá jest skutkem. A proto srdcem věřím a ústy vyznávám, že ty můžeš a chceš dílo to velebně vyplniti zkrze mne nepatrného; vím a jsem jist, že ty můžeš užitky dobré a veliké bráti ze stáda svého skrze mne nepatrného a slabého. Maličký jsem sice a človíček nemající síly, nemaje ničeho do sebe, coby prospělo, aneb coby hodno bylo pro takový úřad, pročež srdcem klesaje docela pro nepatrnost svou, neokřívám leč v pouhém milosrdenství tvém.

5. Avšak ačkoliv jsi veliký ve velikých věcech, slavně předce působíš veliké věci v nejmenších. Budeť zajisté chvála tvá sladší a hojnější v ústech lidských, když skrze mne tak nepatrného ráčíš vy-

konati veliké věci ve stádu svém. Sešli tedy ku pomoci mé angela svého s nebe, jenžby mně pomáhaje ve všem učinil, aby dařilo dílo to v ruce mé; tak aby oslavováno bylo jméno tvé požehnané ve mně bídném hříšníku. Bohatý v milosrdenství, štědrý v darech, jenž všechněm všecko dáváš a ničeho ne-tratíš, dej mi nebeskou i zemskou pomoc ke všelikému dostatku, abych měl, odkud bych mohl stádo tvé pásti a vydržovati jak duchovně tak i tělesně, a příchozí ve jménu tvém přijímati beze všech rozpaků, a zároveň místa svěšená uspořádati a připravit k odpočinku a k spáse bratří, jak se sluší a patří. Všeho toho od tebe žádám, Pane Bože náš, poněvadž všeliké naše věci dobré jsou dary tvé; neboť nemůžeme jinak tobě líbiti se ani sloužiti, leč z daru tvého.

6. Není-li ale snad v záměru věčně vůle tvé, abys bral skrze mne z ovčí svých užitek dobrý a veliký: prosím snažně a pokorně, sprost mne spojení s tak velikým úřadem, způsobem, jakým se ti zdá a pořádkem, jakým se tobě líbí; nebo ty víš všecko a můžeš všecko. Co mám zde dělati? Co mám v tomto hluku meškati, nemám-li skrze milost tvou něco dobrého pro spasení bratří činiti? Dvou věcí od tebe žádám, neodepři mně pro dobrotivost tvou nižádné z nich. Prosím tebe pro všechna slitování tvá, dej mně svého nebeského potěšení ve mnohých souženích mých; neboť jest to tíže přetěžká, která jest na šíji mou vložena, nésti ji nemohu a složiti se bojím; úzkosti obkličují mne ze všech stran, a

cobych měl voliti nevím. Pomocníku všech doufajících v tebe, Bože, ať mne nezanechá dobrotivost tvá, ať mne neopustí milost tvá. Spomáhej mně, v tebe, Bože! doufajícímu a ve tvém milosrdenství jedině se důvěřujícímu; nebo bez tebe nelze mi, tobě se líbiti. Kdož doufal kdy v tebe a byl opuštěn? Toho nebylo slýcháno od věku. Bože ty jsi nejlepší, neskončené dobrotivosti a nesmírné dobroty, jenž nemáš nikdy v obyčeji, doufající v tebe opouštěti. Ukaž, prosím, milosrdenství své nade mnou, protože jsem se k tobě utekl; aby to viděli, kteříž mne nenávidí, a zahanbeni byli; žes ty mi Hospodine pomohl, a mne potěšil. *)

7. Díky vzdávám tobě, Pane, protože jsi mne i od marné tohoto světa společnosti oddělil, i ke své svaté službě přivedl, z nížádných mých zásluh, nébrž pouhým uráčením milosrdenství tvého. Dobrořečím tobě, Pane Bože náš, jenž mi nehodnému dáváš společnosti a lásky služebníků tvých požívati. Dej mi pokoj, a spasení těla i duše a spolu příhodné odpráznění k tobě. Vysvobod mne z nej-marnějších tohoto světa zápletek ku prospěchu duše mé, pro čest a slávu jména tvého, a jelikož psáno jest: Žádný, kdož bojuje Bohu, nezapletá se v obchody světské, **) a od všelikých hlučivých starostí odděluješ duše sloužících Tobě, aby se Tebou samotným Pánem zabývali dnem i nocí:

*) Žalm. 85, 17. **) 2 Timoth. 2, 4.

dej užitečný a duchovní poklid těm, jenž se odřekli světa, aby hrdlem srdce svého okoušeli a pocítili, že sladký a lísbezný jsi, Pane, jakož Písmo tvé připomíná řkouc: Odprázněte se, a vizte, žeť já jsem Bůh.*) A na jiném místě: Moudrost učeného v čas prázdnoti, a kdož sobě umenšuje práce, postihne moudrost.**)

Avšak i nejsvětější propověď tvá laskavými ústy tvými pronešená úplněji nás poučuje, a od světských starostí docela odvrací, řkoucí: Nemůžete Bohu sloužiti i mamoně.***) A opět: Žádný, kdo vztahuje ruku svou k pluhu, a ohlídá se nazpět, není způsobilý ku království Božímu;†) a na jiném místě nás patrným příkladem odtahovati ráčíš, řka: Pomněte na ženu Lotovu.††)

8. Díky vzdávám tobě, nejmilosrdnější Pane, že na mne bídného a velmi nedbalého hříšníka, od počátku a od kolébky skrze veškeré téměř nepravosti a hříchy probíhajícího, dobrotivě a trpělivě posud ku pokání čekáš, nechťže mne zahladiti s hříchy, nepravostmi, vinami a nedbalostmi mými. Neboť kdybys se mnou, Pane! dle hříchů mých naložiti chtěl; bylaby mne živého již dávno měla země pohltnouti. Než, prosím, laskavý Pane, aby nebylo tvé čekání na mne marné (co budiž daleko) a bez užitku. Ty, jenž nechceš smrti hříšníka, dej

*) Žalm 45, 11. **) Sirach 38, 25. ***) Mat. 6, 24. a Luk. 16, 13. †) Luk. 9, 62. ††) Luk. 17, 32.

mně odpuštění mých předešlých hříchů, propůjč mne polepšení nynějších, budoucích pak uděl ustavičné chránění a vystříhání. Dej místo a čas k hodnému ovoci pokání. Otevři oči srdce mého skrze svatého Ducha svého, abych viděl a oplakával všech hříchů svých. Pane! aj nyní jest čas příjemný, aj nyní jsou dnové spasení.*) Smiluj se nade mnou, Pane! a nezahlazujž mne s hříchými, nedochovávej mé zlé věci ku potrestání v onom budoucím životě, v oněch pekelných mukách, na onom strašlivém soudu tvém. Pro velikou dobrotivost svou rozvaž vazby všech hříchů mých, prvé než z tohoto života vykročím. Dej mně srdce zkroušené a ponížené, dej mně milost slzí. Dej světlo v srdci, dej síly v těle, abych viděl, co jest mně činiti, a k plnění toho, co uvidím, silně se zmocňoval po všechny dny života svého.

9. Smiluj se nade mnou, Pane! smiluj se nade mnou. Neopouštěj tuto duši hříšnou, pro kterou jsi i z Panny se naroditi i na kříži umřítí ráčil; nedej jí, prosím, od tohoto smrtelného těla se odděliti, prvé než mi dáš úplně a dokonale se káti a oplakati všech hříchů mých, kterýchkoli jsem se dopustil po křestu svatém hned od kolébky své, buď vědomě nebo nevědomě; buď hrdě nebo nedbanlivě; tak abych v den vykročení svého, po očištění všech provinění a dobře napravených mravech bezpečný a

*) 2 Korint. 6, 2.

radostný spatřil nejsladší a nejkrásnější tvář tvou s veselím a plesáním pro tvé přenáramné milosrdenství a dobrotu tvou.

10. Díky tobě opět a opět vzdávám, všemohoucí a milosrdný Kriste, že jsi nehodnou nepatrností mou pro sebe a pro svaté jméno své, z mnohých úzkostí, soužení, bíd a mdlob, z mnohých jam, osidel, pohoršení a hříchů, z mnohých úkladů viditelných i neviditelných nepřátel, z mnohého zlého a z největších nebezpečností posud vysvobozovati ráčil, řídě divně a milosrdně život můj mezi protivností i štěstím, tak že mne protivné věci neporazily a šťastné nepozdvihly. Položil jsi uzdu do čelistí mých, a nezanechal jsi mne docela v ruce vůle mé, maje péči o mne s otcovskou láskou, a nedopouštíje, abych více pokoušen byl nad to, co budu moci snést. Když byla příležitost k hřešení, nebyla někdy vůle aneb když někdy vůle byla, nebylo příležitosti.

11. Budiž tedy tobě chvála, budiž dobrořečení, budiž díkůčinění, Pane, Bože můj! za veškerý tvé dary a dání, a za všeliká dobrodiní tvá, která duši i tělu mému uděluješ a vždy jsi uděloval od mého dětinství, ačkoli toho nižádné zásluhy mé nezasloužily ale nejtěžší hříchy mé tomu na překážku byly. Než prosím, Pane! nedopouštěj, abych se stal nevďečným za tak veliká dobrodiní a nehodným tak mnohých slitování. Nebudiž dovoleno ani mně, ani ďáblu, ani světu, ani jakékoli věci, aniž komukoli

z lidí, na mně tvé dary zvrátiti; neboť všechno jest křehké, cokoli se snaží tobě na odpor býti. Polož, prosím víc a více uzdu do čelistí mých, táhni mne za sebou jako zkrotlé zvíře, abych se nižádnému nařízení tvému nezpěchoval; nébrž přímým a mírným vykračováním, tebe Pána svého nesl a vůli tvé ve všech věcech poslušným byl. Pobádej, Pane! váhavost mou ostny svými, a učiň, abych celým srdcem a vši silou hledal tváři tvé po všechny dny života svého. Táhni mne k sobě, sílo spasení našeho, Bože! uzdou mocné milosti své, a nedopouštěj, abych svou vůli ve vlastní svobodné vůli z cesty neuchýlil se. Nedopouštěj, aby obraz tvůj ve mně se zatemnil, který tvou pomocí chráněný vždy jest výborný, šlechetný a skvělý. Smiluj se, Pane! nade mnou přebídným a nehodným služebníkem svým; neboť nejsem jako bezpočetní a rozliční služebníci tvoji, kteří tobě od samého dětinství nejoddaněji sloužili. Nejsem jako ti, kteří za své veřejné hříchy pokání učinili a pak hodnými se stali, tobě oddaně sloužiti. Nejsem jako některé křesťanské ženy s muži spojené, které tobě slouží v skutečích milosrdenstvích s největší horlivostí. Nejsem jako i mnozí z těch, kteří v očích lidských jako nešlechtní a převrácení býti se zdají, avšak docela jináče před tváří tvou vypadají: Nebo ty sám znáš srdce synů lidských.*)

*) 2 Paralip. 6, 30.

12. Jestliže pak předce, Pane ! něco dobrého činím, nebo učiním udělením tvé milosti, nevím, k jakému konci to činím aneb jak to bude od tebe posouzeno. Pročež, Bože strašlivý v radě nad syny lidskými, prosím poníženě a velmi se chvějící tvou svatou a nesmírnou dobrotivost, abys ty, jenž nechceš, aby někdo zahynul, ale všecky spasiti chceš, mne nezanechával v moci rady mé aniž v soudu svobodné vůle mé, aniž v moci neb pokušení zlých duchů, aniž v bludném úsudku neb škodlivé radě lidí ; nébrž ve své dobrotě a lásce podle své nejdobrotivější prozřetelnosti, která ve svém určení chybiti nemůže, pořádej zde i všude, nyní i vždycky, dny života mého jak se tobě líbí, a řiď skrze Ducha svatého tvého srdce, jazyk a jednání mé podle vůle své v milosrdenství tvém, abych pod tvým řízením, pod tvým vedením vždycky se vynasnažoval mysliti, mluvíti a činiti, co se tobě líbí, skrze milost tvou v pravdě; a to aby mne konečně dovedlo do života věčného, tvým smilováním a dáním, jenž jsi dárce všeho dobrého, a jenž jsi Bůh požehnaný s Otcem, a Duchem svatým na věky věkův. Amen.

Rozjímání devatenácté.

O sladkosti božské velebnosti a o mnohých jiných věcech.

1. Obdivování-se nevypravitedlné dobrotě
Stvořitelově, a o veliké bídě stvořeného
člověka.

1. Když považuji, co jest Bůh, jak sladká, jak milostná, jak dobrá, jak nevypravitelná, jak předivná bytost, kterou všeliký tvor klaněním ctíti má; a zase vidím a pozoruji, co jest člověk, kterého sám Bůh učinil k obrazu a podobenství svému, a kterého nad to stvořil takového, jenžby vždy obraz Stvořitele svého na sobě vyjádřoval, a tak i vždy jeho vůli a lásku na paměti měl, že jej takovým stvořil: velice se divím a žasnu i nad neocenitelnou dobrotou Boha Stvořitele i nad velikou bídou člověka stvořeného.

2. Nevypravitelné dobrotě Boží se divím, že jsa sám svrchovaně všemohoucí a spravedlivý, nechává člověka i jen hodinu živu býti, kterého proto ráčil tak ctného stvořiti, aby jakož člověk sám cti-hodnější nad ostatní stvoření jest, také počestnější život nad ostatní všeliká stvoření vždy vedl podle vůle svého Stvořitele: on pak nejbídnější a nejnešťastnější opak toho činí; neboť, ješto všeliká jiná stvoření vždy se srovnávají s vůlí Stvořitele svého,

on vždy aneb větším dílem vždy se zprotivuje vůli jeho. Nesmírné ale bídnosti člověka se divím, kterak on tak zkažený smysl má, že jest živ jako hovado, smyslu nemající a někdy na svého Stvořitele zapomíná, na sebe pak samého zapomenouti nemoha. Mám za to, že člověk, lečby byl nesmyslný, nikdy není samého sebe nepamětliv, tak aby nevěděl, že jest, že žije, a že rozumem poznává. Poněvadž ale člověk ví, že všecky tyto věci má, jest ku podivu a k velkému užasnutí, jak mu lze kdy zapomenouti na toho, kterému se zalíbilo, všeliké tyto věci jemu dáti.

2. Jak velice člověk jest od člověka milován, a proč má býti Bůh více milován, než člověk.

3. Člověk tedy, kterému od jiného člověka něco dobrého na tomto světě bylo prokázáno, častěji tak horlivě toho miluje, kdo mu to dobrodiní prokázal, a tak neustále v jeho službu se dává, že, když potřeba téhož dobrodince jeho toho vyžaduje, se častokrát ani neleká, na smrt pro něj se vydati; a předce nic není, coby člověk na tomto světě míti, aneb jeden druhému dáti mohl, o čemby i sebe slabším rozumem nenahlížel, že toho na věky nepodrží, a že toho buď ještě před svou smrtí, aneb ne-li dříve aspoň v hodině smrti zanechatí musí.

4. Co ale Bůh člověku na tomto světě dává, jest buď takové, čeho nikdy nezbyvá, a jemu nikdy nikdo neodjímá; aneb takové, že když to člověk

také ztratí, předce tím zasloužiti může, aby po ukončeném vezdejším živobytí na věky byl se Stvořitelem svým v blaženém životě. Dávát ale Bůh člověku častěji na tomto světě, aby byl dle rozumu živ a Stvořitele svého, jak on poroučí a jak spravedливо, miloval, přikázání jeho bez všelikého odporu ve všem zachovával; a toto dobré nemůže nižádný z lidí, lečby on sám svou vlastní vůli to pustil, jemu vzíti. Peníze časné, chtěj nebo nechtěj, musí člověk jednou cpustiti; než když je má, jestliže je vynakládá, jak Bůh jeho poroučí, zaslouží si, tak čině, života věčného dojíti.

5. Ó nesmírná Stvořitele našeho dobroto! ó neocenitelné milosrdenství! On, jenž nižádného člověka nikdy potřebí nemá, předce ve své dobrotě člověka stvořil a stvořeného rozumem obdařil, aby mohl jeho blaženosti a věčnosti účastným se státi a tak s ním radost a veselí na věky míti. Nad to ještě, když člověk v mnohých věcech jemu se zprotivuje, mnohé věci, ačkoliv se jemu nelíbí, chtě a vědomě páchá; předce jej napomíná, aby se navrátil a pro nižádný byt sebe větší hřích nezoufal; neboť on jest studnice dobrotivosti a milosrdenství, a chce všecky, nechť jsou jakýmkoli hříchem poškvrnění, očistiti a očištěným radost života věčného dáti.

3. Že Bůh všeliké dobré učinil, a že on sám podstatně dobrý jest.

6. Nejlibeznější a nejsladší Ježíši Kriste, jenž jsi dobrotivý milovník lidí a nejmilostivější Vyku-

pitel hříšníků, tobě ať se klaní duše má, tobě ať slouží všecken život můj, po tobě ať dychtí veliké útroby mé. Chce, nejdobrotivější Pane! chce bídná duše má přemýšleti o tobě, tvé divné skutky rozjímati, a jak dobrý a milosrdný jsi k hříšníkům vyrozumívati, abych pro hříchy své nezoufal a od dobroty tvé (ach já nešťastný!) se vzdalovati nechtěl; abych tak přemýšleje, a tobě, jenž pravda jsi, věře, mohl již jednou od nepravostí svých upustiti, a k činění dobrého ducha svého zlými skutky a hříchy skloněného zpřímiti.

7. Ejhle, vím, Pane! že jsi všecky věci, které jsou, z ničeho učinil; to jest, ony nebyly, a tys je učinil; ty pak sám, jenž jsi je učinil, vždycky jsi byl, a nebylo nikdy té doby, kdy bys nebyl býval. Bys ale vždy dobrý, a vždy všemohoucí, a proto, cožkoli jsi učinil, všecko jsi dobré učinil. Ty tedy, jenž jsi vždycky byl, a jsi, a budeš, a nikoli jenž bys byl z nebytí k bytí přišel. Jakož jsi ale vždycky bytí čili bytost měl, tak's také vždycky měl dobrotu a všemohoucnost; a proto není u tebe bytost nic jiného leč dobrotu a všemohoucnost; ale jakou máš bytost, takou máš dobrotu a všemohoucnost. A proto nemůžeš býti leč dobrý a všemohoucí, i všecko to, co se podobně o tobě dí a věří.

8. Ty ale jsi opravdivě, a není nic jiného leč ty, a ty máš toliko jednu bytost; poněvadž toho nestává, abys brzo byl a brzo nebyl, nébrž co nyní jsi, vždycky jsi. Stvoření ale, které vždycky bytostí

nemělo, nébrž které z nebytí k bytí přišlo skrze tebe a od tebe, jenž jsi vždycky byl čili bytost měl, nemá tétěž bytosti, jakou má dobrota a jakou mohoucnost; nébrž kdy dobrá jest, a kdy dobré činiti může, od tebe dobrá jest a od tebe dobré činiti může, jenž podstatně jsi dobrý a všemohoucí. Učinil's pak každé stvoření dobré, avšak předce jsi nedal každému stvoření, ačkoliv jest dobré učiněno od tebe, rozum k porozumění (k poznání) tebe. A ačkoli všeliké stvoření tebe chválí, a tebe za svého Stvořitele a ředitele prohlašuje: předce tebe každé stvoření nepoznává, leč toliko rozumné, a které jsi učinil k obrazu a podobenství svému.

4. Že všeliké stvoření chválí Stvořitele svého.

9. Chválí tebe také to stvoření, kterému jsi nedal daru rozumu, když je rozumný tvor od tebe dobré a krásně uspořádané spatřuje, a to slove, že jsi od něho chválen, když totiž od rozumného tvorů poznáno bývá, že jsi je dobré učinil a krásně uspořádal. Lidskou ale přirozenost, kterou jsi učinil rozumnou, a onu přirozenost, které jsi dar rozumu nedal, učinil jsi tak rozdílnou, aby lidská přirozenost, k vůli které jsi to jiné stvoření učinil, je podle tvé vůle zřídila, a z ní, s tvým dovolením, potravu k zachování svému brala.

10. Poněvadž ale člověk ze dvou přirozeností pozůstává, z duše totiž a z těla; potravu, kterou dle těla živ jest, bere od stvoření, tu pak, kterou dle

duše živ jest, béře od Stvořitele; avšak předce jednu i druhou od Stvořitele. Živ jest ale člověk zde dle těla, když se živí pokrmý lidskými, živ jest pak dle duše, když vůli a přikázání Stvořitele svého zachovává. A jakož umírá dle těla, jestliže se neživí pokrmý lidskými: podobně umírá dle duše, jestliže nezachovává přikázání Boží. Člověk tedy, jenž z duše a z těla pozůstává vykonáváním toho, co Bůh poroučí, živ jest v těle i v duši; neboť tak jednáje hodným se stává, aby šťastně živ byl se Stvořitelem svým v životě věčném. Pakliže ale od plnění toho, co Stvořitel jeho poroučí, se uchyluje a raději chce dle žádosti těla živ býti; to opravdu není živu býti, nébrž sobě nešťastně život odjímati; a kdyby to někdo bedlivě uvážil, neviděl by v něm podobu toho člověka, který učiněn jest dle obrazu Božího; nébrž podobu hovada, jehož i mravy se snaží napodobňovati. A pak se může říci, že jest mrtev, že smrt věčnou bezpochyby podstoupí, jestliže v tom setrvaje skončí.

5. V čem jest člověk podoben Stvořiteli svému.

11. Učinil ale Bůh, Stvořitel, člověka k obrazu a podobenství svému, jelikož jej učinil rozumným. A jako Bůh vůlí dobrý jest, podobně člověk k jeho podobenství učiněný, vůlí svou dobrý jest; avšak v tom jest rozdílen, že Stvořitel věčně sám od sebe a podstatně jest dobrý, člověk pak proto jest dobrý, že následuje toho, který jest věčně a podstatně sám od sebe dobrý. Jest ale, jakož jsem řekl, Stvořitel

vůli svou dobrý, a člověk ku podobenství Stvořitelově učiněný vůlí dobrý, avšak v tom jest rozdíl, že Stvořitel nechce aniž může býti nebo chtíti jinakým než dobrým, neboť vůle a moc jest u něj bytost. U člověka jest ale něco jiného vůle a moc, než bytost. Jestliže se ale předce srovnává s vůlí Boží, a to chce, co Bůh; vyznačuje na sobě obraz Boží. A jestli v tom až do konce setrvá, zaslouží působením milosrdenství Božího, že napotom na věku vůle Stvořitele svého se přidrží a nebude již více moci od ní odtržen býti. A jakož napotom vždy bude, čím bude, napodobně vždy bude, cokoli chtíti bude.

12. A jakož u Stvořitele není nic jiného bytost leč vůle, aniž něco jiného vůle leč bytost: napodobně bude u člověka v blaženosti již se nacházejícího vůle dle svého způsobu tak neproměnlivá, darem Stvořitele jeho, jako jeho bytost, která bude tak bezpochyby moci, cokoli bude chtíti, jakož bezpochyby v blaženosti se nacházející bytost blažena bude. A pak bude mítí člověk svobodnou vůli opravdivě ode všeho zlého docela osvobozenou, dle které on zde zatím pokud živ jest, přispěním milosti Boží, chce činiti, co Bůh poroučí, a co zapovídá, zanechatí.

6. Že člověk pozůstává z dvojí přirozenosti, z nichž jedna povznáší se vzhůru, druhá pak tlačí se dolů.

13. Pozůstává ale člověk ze dvou přirozeností, z přirozenosti duše a z přirozenosti těla. Přirozenost

ale duše, jelikož duše jest duchovní, přirozeně směřuje vzhůru k nebeským věcem; přirozenost pak těla, jelikož tělo ze žádosti tělesným chtičům se oddává, téměř přirozeně dolů k nejnižším věcem směřuje. Jest ale mezi těmito dvěma přirozenostmi, z kterých člověk pozůstává, vůle jako uprostřed, majíc svobodné volení. Jestli tímto svobodným volením spojí se s duší, která přirozeně směřuje k věcem vznešenějším, pak duše a vůle (avšak pomocí milosti Boží) tělo vzhůru k vznešeným věcem s sebou pozdvihují, a usazují k živobytí ve věčné blaženosti bez konce, aby již více nebyl mezi tělem a duší nějaký spor, nébrž vždy tatáž láska a tatáž vůle. A tehda bude jedna vůle Stvořitele a stvořeného člověka, kterého stvořil k obrazu a podobnosti svému, an Bůh všecko ve všech bude. Pakli se ale tímto svobodným volením připojí k žádostem těla, které téměř přirozeně k nejnižším věcem směřuje; pak vůle, nadužívajíc svobodného volení, a tělo táhnou duši, nebeské pomoci zbavenou, k věcem nízkým, a hříchy člověka jej celého člověka, totiž duši i tělo, v záhubu ponořují, aby již nic více neměl než zlé; a snášel jen muky.

7. Zde prosí člověk Boha, aby ho nenechal nadužívat i svobodného volení.

14. Ó nejsladší Pane, ó nejdobrotivější Bože můj, Stvořiteli můj, spasení mé, živote můj, naděje a útěcho má, útočiště mé, skrze milost svou a skrze nejmilostivější milosrdenství své řiď a spravuj svo-

bodné volení mé, abych nemohl nadužívaje ho urážeti tebe, nejsladšího Stvořitele svého, a kolikrátkoli by se mně zlé líbilo, prvé nežli bych je skutkem zpáchal, znič a zahanbi všelikou zlou žádost mou. Chci raději od tebe, nejsladší Otče, i bezděčně vlečen, aneb i okovy spoutaný do nějakého kouta domu tvého vhozen býti, nežli od tebe býti odloučen; kde ačkoli bych nemohl pro hříchy své na nejmilostivější tvář tvou patřiti, předce mohu aspoň veselí a radost těch slyšeti, kteří tobě slouží.

15. Kdo, nejsladší Stvořiteli lidí! může oceniti nevypravitelnou dobrotu tvou, kterous tak velice lidskou přirozenost miloval, žes nejen ji stvořil, když nebyla, ale ty sám Stvořiteli její z lásky k ní stvořením jsi se stal? Čí srdce jest tak tvrdé, tak železné, aby vědouc a znajíc tak velikou lásku tvou k člověku, kterého jsi stvořil, nemohlo změkčeno býti a zcela se rozplynouti v milost a ctění sladkosti tvé? Opravdu, duše má, opravdu, srdce mé a všecky vnitřnosti mé div by to byl, kdybyste mohly kdy na tak velikou lásku a na tak velikou dobrotivost Stvořitele svého zapomenouti. Ejhle, bídný člověče, co učinil Stvořitel tvůj, co učinil Pán tvůj; on, který vždycky jest a vždycky byl, on nezměnitelný a neviditelný, neocenitelný a nemohoucí býti obsáhnut, divným a nevypravitelným způsobem svou bytost nezanechav sebe samého zmařil*) chtěje pro tebe stvořením se státi, aby tebe, jenž jsi z nebytí k bytí

*) Filip 2, 7.

přišel, s sebou, jenž nepřišel z nebytí k bytí, nébrž jenž vždycky bytí čili bytost měl, přátelsky smífil, smířeného a zcela v předešlý stav zase napraveného k své bytosti zase uvedl; abys vždy šťastný a radostný ve věčné jeho slávě s ním na věky se radoval.

16. Ejhle, Bože můj a Stvořiteli můj, ejhle, kam jsem přemýšlováním přišel, a předce o tom přemýšleje, jakým posud marnostem a pošetilostem nešťastná duše má podrobena jest. Jestliže někdy milostí tvou započnu přemýšletí, jakby něco k nějakému prospěchu duše mé sloužití mohlo, nestálá mysl má a téměř všeho dobrého prázdná hned upadá v marné a škodlivé věci, jako pleva, kterou nejlehčí vanutí větru odfukuje z humna.

17. Vida tedy, Stvořiteli můj! takovou nestálost myslí své, která tak ztrnulá a lenivá jest ku přemýšlení toho, co jest užitečné, tak horlivá a bedlivá toho, co jest škodlivé: nepatř na to, že jsem hříšník. Přiznávám se, přiznávám se, hříšník jsem, nehodný jsem, nečistý jsem: a předce neodstupuji od tebe, nejsladší Ježíši Kriste! chtěje neb nechtěje, nepustím tebe, ač slabou rukou držeti budu tebe, a neodcházej ode mne, dokud mne od myšlení hříšného neosvobodíš. Bij mne a polepši mne; kárej mne a tak dlouho trestej služebníka svého, dokud nevypravitelnou dobrotou svou nepřivedeš mne ke slávě patření na tebe.

Rozjímání dvadcaté.

Naříkání nad nepřítomností Boha.

1. Nepostačuje, Pane! nepostačuje hříšné duši mé, že doufá z hojnosti nevypravitedlné dobrotivosti tvé odpuštění svých hříchů; jestliže nehledí bolesti své, kterou nad nepřítomností tváří tvé trpí, nějak odlehčiti, naříkání své alespoň před tebou pronášejíc. Vzdálenáť jest od tebe, a to pro nepravosti své. Kde ale mám počátek své řeči učiniti? Chci bolest svou potěšiti, a vidím, že po obdržéném potěšení ona se zvětšuje; nebo samo vyhledávání potěšení uvádí na mysl rozpomínání se na bolest. Potěšení v bolesti bych nehledal, kdybych nebyl toho pamětliv, že bolest cítím; poněvadž z paměti bolesti hledá se útočiště potěšení, a ze žádosti potěšení rozmnožuje se paměť bolesti; a tím častěji bolest myslí se představuje, tím větším rozmnožením se ona přeplňuje. Co si tedy počnu? Snad vyložení bolesti dá nějakou výhodu potěšujíc. Vyložím tedy, Pane! před milosrdenstvím tvým trpkosti duše své, kterými obklopena jest z hojnosti nepravosti svých; neboť pro tytéž nepravosti trpí hořkou nepřítomnost nejkrásnější tváře tvé. Odtud tedy, Bože můj! odtud pochází všeliká bolest má, že poznávám, že jsem milostivost nepravostí svou těžce urazil; a že

oči srdce mého pro tuto nepravost, aby nespátkovaly světlo jasnosti tvé, zaslepeny byly.

2. Učinils mne, abych se radoval z tebe: a já jsem se tak hanebným učinil, že se stydím před tebou se okázati. Nebo nepravosti mé vystoupily nad hlavu mou, a jako bříímě těžké obtížily se nade mnou;*) mysl má jest žlučí zlosti opojena, a duše má jest tíží nešlechtností skloněna, duch můj blátem hříchů znečištěn, a srdce mé duchem nespravedlnosti naplněno; duše má jest svazy hříchů opletena, a všecka podstata má tíží provinění utlačena. Kdož mně tedy v tak veliké hlubokosti bíd postavenému ku pomoci přispěje? Kdo ruky podá? Zdali jsem já, což pravda jest, takovou nešlechtností Boha sám nerozžněval, že ani on, aniž jaké stvoření jeho na mne se podívati už více nemá? Ach, proč jsem jen jednu hodinu po svém narození na tomto světě pomeškati směl, aby takové zlé věci ode mne proti Bohu zpáchány býti měly! Proč mně života tak dlouho propůjčováno, který celý hříšnými vášněmi se maří?

3. Než nad prodloužením života proč naříkám, když poznávám, že jsem jím od Boha ku pokání vybídnut? Nevíš-li, dí apoštol, že dobrotivost Boží ku pokání tě vede? A ty podle zatvrzelosti své, a nekajícího srdce, shromáždňuješ sobě hněv ke dni hněvu a zjevení spravedlivého soudu Božího.**)

*) Žalm 37, 5. **) Řím 2, 4—5.

tedy se mně život dává, aby byl polepšen. Proč se to tedy nestává? Prodlužuje-li se život k vůli pokání, proč se toto pokání jen na oko činí? Když Bůh duše mé ušetřuje, na čas ustáváje, proč ona sebe neušetřuje, hříchy opouští? Ó necitelná tvrdosti srdce mého! proto se smrt odkládá, aby se život polepšil, a co se život prodlužuje, smrti horší se nabývá. Úzko mi jest s obou stran.***) Pokud jsem v těle, vzdálen jsem od Pána, a aby se mně pro hříchy mé kromě těla hůře nevedlo, bojím se z těla vyjít; bolí mne to, že jsem přítomnosti Boží zbaven, a zbavení porušitelného těla, bez kteréhož zbavení ku přítomnosti Boží přitovaryšen býti nemohu, podstoupiti se lekám.

4. Co jest, Pane! co jest, co srdce tohoto hříšníka vidí a slovy vyjádřiti schopno není? Zajisté, dobrý Ježíši! rozdělení býti a býti s tebou jest to nejlepší. Proč tedy netoužíme po tom, co za nejlepší uznáváme? Rozdělení býti se smrtelným tělem a býti s Kristem, jest blaženost; spoutání býti s tělem a nebýti s Kristem jest bída; i proč se tedy bojíme bídu opustiti a netoužíme, blaženost míti? Než ta jest toho příčina, proč nežádáme s tělem rozdělení býti, že jsme v pochybnosti, budeme-li s Kristem po tomto rozdělení; a proto se má zdržování se v těle za užitečné, že pokud v něm živi jsme, doufáme života polepšení.

5. Běda hříchům lidským, jejichž příčinou se způsobuje, že samá bída lidského života za užitečnou

***) Filip. 1, 23.

se považuje! I zdaliž není všecek přítomný život bída? a předce tato bída někdy i samým spravedlivým jest užitečná, pro rozmnožení zásluby: nespravedlivým pak potřebná pro lékařství pokání. Tehdáž ale zdá se dobrým myslím tato bída obzvlášť pláče hodnou, když od nemoudrých příliš nebezpečně milována jest; poněvadž když se v lásce k ní setrvává, právě skrze tuto bídu se přichází do bídy věčné, a stává se bídným způsobem skrze bídu k bídě přechod, když i nynější bída se vynakládá na dšlo žádostí a po ní nasledující věčná bída snáší se ve věčné bolesti. Avšak i sama bída věčná bude ovšem tím ostřejší ku pomstě, čím déle byla vezdejšího života bída od milosrdného Krista k vůli pokání prodloužena. Ó Otče, jenž opravdu jsi, poněvadž svrchovaně jsi; neboť ty (vždycky) tentýž jsi a léta tvá nepřestanou*) přispěj mně bídou sklícenému ku pomoci, když tato, kterou snáším, bída ustanovením tvého milosrdenství pro uvarování větší bídy, co se horlivým pokáním stává, se prodlužuje, pro kteroužto příčinu se i sama bída miluje.

6. Proč miluji, co musím rychle opustiti, a netoužím po tom, coby mne mohlo po ukončené bídě vezdejšího života oblažiti? Nemohu-li blaženost, kterou milujičím tebe slibuješ, tak jak mně prospěšno jest, milovati: proč se aspoň trestů, kterými těm, jížto tebou opovrhují, a z nichž, přežel, také já jeden jsem, neděsím? Neboť kdybych se jich děsil,

*) Žalm 101. 28. a Žid. 1, 12.

poněkud bych se sám polepšil a staloby se přispěním milosrdenství tvého, že bych skrze strach a trestání dospěl někdy k lásce. Proč ale soudíš tvých se nebojím, leč proto, že zanedbávám o nich přemýšleti? Abych pak o nich nemohl častěji přemýšleti, hříchy mé, smrtelnými líbeznostmi a rozkošemi mně lahodíce, překážeti mně nepřestávají. Ó Pane, ó Pane! aj služebník tvůj a syn služby tvé; neboť ačkoli hříšník, předce syn svaté církve tvé.

7. Než co jsem řekl, jakou smělostí jsem se opovážil jmenovati sebe služebníkem tvým, an mně není neznámo, že jsem služebník hříchu? Neboť každý, kdo činí hřích, služebník jest hříchu; já pak bez přestání hřešiti nepřestávám, jsem tedy služebník hříchu, kterak jsem se tedy opovážil, sebe jmenovati služebníkem tvým? Neřekl bych toho zajisté, kdybych se na tvé nevypravitelné smilování nespoléhal, abych to říci směl; neboť ačkoliv jsem služebník hříchu pro slabost, kterou snáším z nepravosti: předce jsem služebník tvůj skrze žádost, která mně, k mé radosti, udělena jest z ctihodné dobroty tvé. Služebník tedy tvůj jsem, Pane! a také-li ne skutkem a obcováním, jistě žádostí a vůlí. Avšak v tom jsem bídny a velice k politování, že znaje se tvým služebníkem býti, čest Páně, jak by mně přináleželo, tobě vzdávati se nevynasnažuji, nebo kdybych to činil, nebyloby zajisté ničeho, cobymne mohlo od rozpomínání se na tebe a od žádosti tobě porozuměti, od blažené slasti

lásky k tobě odvolati. Pane můj, Pane můj! proč, když ty jsi Pán můj, já nejsem živ, jak má živ býti služebník tvůj? Tebe Boha svého poznávám, a služebníkem tvým býti žádám. Proč nejsem s to, abych život pravého služebníka tvého zachovával?

8. Ale proč vyhledávám příčiny této bídy své, když nepochybuji o tom, že má neprávost ji zasloužila? Ach, k čemu jsem živ? proč tak dlouho jsem živ, jenž tak špatně jsem živ? Proto se mně živobytí propůjčuje, abych smrti ušel; a život sám nad smrt horší se nachází. Propůjčuješ mně, Stvořiteli můj nejmoudřejší, abych se k patření na krásu tvou připraviti hleděl, já pak nepřestávám, se denně horším proukazovati. Co, Bože můj! co jest nad tvou nevypravitelnou jasnost krásnějšího, a co nad mou nepravost ohavnějšího! Ó celé srdce mé! oblibuj si ve vzdychání, aby jeho snažností a krásou onou bylo osvíceno a k zírání jasnosti svrchovaného světla tvé vnitřní oko snadněji pozdviženo bylo! Ó všechna duše má, slož již všechno své tékání, na jedinou skvělost Boží pozornost svou obrať, a z toužebnosti po ní hojné potoky slz vylévej, jejichž rozvodněním by i tvá bezpočetná provinění bahnitá spláknuta byla, a přirozená krása, kterou tobě dobrotivý Stvořitel všehomíra udělil, jeho smilováním tobě zase navracena byla!

9. Jářku, všechny vnitřnosti mé seberte svou silou, celou svou snáhu vynaložte na hledání onoho upřímného, prostého, věčného a jedině blaženého

dobra, jehož světlo by vaši tmu zapudilo, jehož pramen nejčistší by vaše škrvny smyl, jehož svoboda by vaše vazby, kterými pod vládou hříchů jste svázány, rozvázala, jehož síla by slabost vaši posílila, jehož moudrost by bláznovství vaše vyprázdnilo, jehož život by vás ze smrti věčné vytrhl a ke své nesmrtelnosti připojil! Ó dobro převyšující všecka dobra, neboť od tebe a v tobě jsou všeliká dobra: Tyť jsi všeliké dobro. Vyznávám se, že jest příliš mnoho zlého mého, protože příliš mnohé a těžké jsou hříchy mé, a bez počtu a míry rozmnoženy jsou nepravosti mé; neboť jim bídě byla posud duše má oddána.

10. Ó nešlechtnosti mé! proč jste se na mne tak ukrutně shrnuly, abyste mne od všelikého dobrého odcizily? Ó hříchy mé, kterak mne tak nemilosrdně svazy svými opleteného držíte, že nedopouštíte, abych k nějaké svobodě spravedlnosti přišel? Ó nepravosti mé, proč smrtedlným lahozením ducha mého k sobě přiklízujete, že mne na nějakou cestu postaveného ani plazením jíti nenecháváte. Mysl má, teskni; srdce mé, zemdli; duše má, zděs se; oči mé, pláčem zeslábněte. Neboť což lze nade mne ve všelikém stavu bídějšiho naleznouti? Všeliké věci ustanovený sobě pořádek neporušitelně zachovávají, já pak jej denně porušuji. Avšak kterýž hřešícího tak dlouho snáší, kajícího, by nepřijal? To se nemůže státi, leč aby mne nechal živu býti.

11. Půjdu tedy k Otci svému, ač jsem nehodný syn; půjdu k němu po promrhané nevinnosti, kterou mne dal, po dlouhém, které trpím, lačnění po nebeském slově. A řeknu mu: Otče! již nejsem hoden slouti tvým synem, neopovažuji se o hodnost s syny se hašteřiti, nébrž s nájemníky milosrdenství hledám; a pročez učiň mne jako jednoho z svých nájemníků*): velení bude za to, milostivý Otče! dobrotivost tvá a nebude zmenšeno bohatství tvé, když mně chtějícímu k tobě se navrátiti, vstříc půjdeš, když mne do náručí svého milosrdenství přijmeš, když poručíš, mne prstenem víry a rouchem spravedlností přiodít, když o mně angelům svým říci ráčíš: Radovati se nám náleží, nebo tento můj syn byl mrtev, a zase ožil: byl ztracen a zase nalezen jest**).

13. Kdo ale, ó Otče nejlepší a podivný, kdo dá mně z onoho tučného telete***) s hodnou náklonností víry a svátosti jísti, které jsi na vykoupení mé na oltáři kříže obětovati poručil? a kdo jest ono tele tak tiché k obětování, tak spasitelné k požívání, leč onen tvůj vlastní a jednorozený syn, jehož jsi nešanoval, ale za nás za všecky vydal?†) Onť jest to, Pane! onť jest to, jehož sladkostí se občerstviti touží srdce mé; tenť jest to, kterého přede všemi věcmi milovati dychtí

*) Luk. 15, 19. **) Luk. 15, 24. ***) Luk. 15, 23.

†) Řím. 8. 32.

mysl má. Onť jest to, od jehožto přítomnosti že jest odloučena, ne bez velikého lkání nařiká si duše má. Než ale, an po Synu toužím, zdaliž o Otce nedbám? Daleko to buď. Neboť kterak by se to mohlo státi, an není něco jiného Otec, kterýž zpłodil, než ten, jenž zplozen jest, Syn; avšak to jest Otec, co Syn; ačkoliv on sám není Otec, jenž jest Syn. Než kterak mohu toužiti po Otcí a Synu, bez lásky Otce a Syna, která není něco jiného, než Otec a Syn? Nikoliv. Mluv duše má, mluv k Stvořiteli svému Otcí i Synu i Duchu svatému, k jednomu Bohu; Tebe hledala tvář má: tváři tvé. Hospodine hledati budu*)

13. Aj, Pane! aj já hledám, prosím a tluku: kdy naleznu, kdy obdržím, kdy bude mně otevřeno? Tobě, Pane! zjevné jsou tajnosti srdce mého, ty vidíš, že jediné přítomnost tváři tvé jest nadějí potěšení mého. Ach! jak velice jsem vzdálen od oné nevypravitedlné radosti přítomnosti její, i kterak budu potěšen? Zdaliž jinak, leč že se ona, Pane! krása tváři tvé okáže, od které naděje veškerého potěšení mého závisí? Ať zemdlí tedy, Bože můj, ať zemdlí oči mé (hledíce) po řeči tvé, řkouce: Kdy potěšíš mne?**) Pozoruj tedy, Bože můj! obzvláštní žádosti duše mé, pozoruj lkání srdce mého, a polož slzy mé před obličej svůj, které vylévám z bolesti, již sklíčena jest duše má, pro nepřítomnost tváři

*) Žalm. 26, 8. **) Žalm. 118, 82.

tvé umdlévající; nebo sešel bolestí život můj a léta má od úpění*) Smiluj se nade mnou, Pane! smiluj se nade mnou; v čas i nečas volati budu k tobě, a nespustím se tebe, dokud přítomností tváří své neobveselíš mne; všelikou sobě odepru útěchu, a jediným zármutkem pro nepřítomnost tváří tvé budu sebe trestati.

14. Ó skvělá tváří! ó světlý obličejí Boží! dokud tebe nebudu viděti, zůstane duše má tmavá. Ó tvrdá, ó hořká nepřítomnosti tváří Boží! jak dlouho budeš mně mučiti? Ó obtížný živote na tomto marném světě, jak dlouho budeš přebýváním na tobě nešťastnou duši mou ve svých marnostech, jako v žaláři, zavrženou držeti? Ó duše má! co si oblibuješ v tomto smrtelném živobytí? Proč nespěcháš k blaženosti božského patření přijíti, od kterého zasloužením viny jsi odloučena? Proč se nehrozíš vzdálena býti od tváří Boží, a v patrných vazbách tohoto života býti zapletena? Proč s velikou náklonností nežádáš přítomna býti radostem onoho života blaženého, a vzdálena býti od nečistot tohoto života mrzkého? Proč z tohoto neutíkáš a do onoho neběžíš? Kdy se ti tento život k příměří dává, proč váháš Bohu rychle takové pokání přinést, aby tobě hříchy prominul a tebe milosrdně k sobě vzal?

15. Avšak k tobě, Bože! se obracím, aby na mne vzezřelo milosrdenství tvé, a mysl mou v toužebno-

*) Žalm 30, 11.

sti po tváři tvé upevnilo a ji setrvanlivou učinila milostivost tvá; neboť mám za to, že od blaženosti nebudu odcizen, neumdlím-li v toužení po tobě. Ať dychtí po slávě tváři tvé ustavičně duše má, ať ji miluje mysl má, na ni se vztahuje myšlení mé, po ní vzdychá všecka náklonnost srdce mého; ať mluví o ní jazyk můj, ať se zabývá láskou k ní veškerá podstata má; jenom ať poručí dobrotivost tvá, abych byl, pokud toto smrtelné tělo nosím a putování svého svízele snáším, v bázní tvé upevněný, v lásce tvé velikomyslný, v zákoně tvém vyučený, v přikázáních tvých ochotný, v zaslíbeních tvých nejhorlivěji očekávající, hříchů potlačovatel a ctností ctitel, abych tím vším ozdobený tobě se vždycky líbiti, a k tobě co nejspíše se dostatí mohl kde se ti vzdává sláva bez konce, chvála bez přestání, čest na věky. Amen.

Rozjímání dvadcaté prvé,*)

Vzbuzování duše. aby hledala a nalezla Boha.

1. Nuže člověčku, vzdal se trochu od pozemských zaměstnání, skryj se maličko před bouřlivými myšlenkami svými: odvrz nyní obtěžující starosti své, a pusť mimo sebe pracná zaneprázdnění svá. Obírej se velmi maličko s Bohem a odpočiň maličko v něm. Vejdí do komůrky myslí své; vyluč všecko kromě Boha a co tobě pomáhá ho hledati; a uzavřev dvěře hledej ho, a rci nyní, celé srdce mé, rci nyní k Bohu: Hledám tváři tvé, tváři tvé, Pane! hledati budu.

2. Nuže tedy, Pane Bože můj! nauč srdce mé, kde a jak by tebe hledale, kde a jak by tebe našlo. Pane, když zde nejsi, kde mám tebe nepřítomného hledati? Jsi-li ale všude, proč tebe nevidím přítomného? Avšak jistotně přebýváš ve světle nepřístupném; a kde jest světlo nepřístupné? aneb kterak přistoupím k světlu nepřístupnému? aneb kdo mne povede do něho, abych spatřil tebe v něm? Konečně v jakých znameních, v jaké tváři mám tebe hledati? Nikdy jsem tebe neviděl, Pane, Bože můj! neznám tváři tvé. Co si počne,

*) Toto rozjímání sebráno jest ze spisu sv. Anselma „Proslogium“ řečeného.

svrchovaný Pane! tento tvůj vzdálený vyhnanec; co si počne služebník tvůj, pečlivý o lásku k tobě, a daleko zahnaný od tváři tvé? Dychtí viděti tebe, a příliš vzdálena jest od něho tvář tvá. Touží přistoupiti k tobě, a nepřístupný jest přibytěk tvůj. Naleznouti tebe žádá, a neví místa tvého. Hledati tebe se snaží, a nezná tváři tvé.

3. Pane, Bože můj! také Pán můj jsi, a nikdy jsem tebe neviděl. Tys mne učinil i obnovil, a všeliké dobré věci, které mám, tys mně dal; a ještě neznám tebe. Konečně k patření na tebe učiněn jsem, a posud jsem neučinil, proč učiněn jsem. Ó bídny osude lidský, an to ztratil člověk, k čemu učiněn jest! Ó tvrdý, ó ukrutný pád ten! Běda, co ztratil, a co našel? Co odešlo, a co zůstalo? Ztratil blaženost, ku které učiněn jest; a našel bídu, pro kterou učiněn není. Odešlo to, bez čeho nic šťastného není, a zůstalo, co samo v sobě jest bídné. Jedl tehdá člověk chléb bolesti*), o kterém před tím nic nevěděl.

4. Ach veřejný pláč lidí, všeobecné kvílení synů Adamových! On vyřihoval sytostí; my vzdycháme lačností. On oplýval, my žebráme. On šťastně měl a opustil: my nešťastně se nuzujeme, a bídne žádáme, a běda, prázni zůstáváme. Proč nám nezachoval, an snadno mohl, čeho my tak těžce zbaveni jsme? Proč tak nám zavřel světlo

*) Žalm 126, 2. Chléb bolesti, t. pracně a s starostí se živil.

a obestřel nás temnostmi? I proč nám vzal život, a uvedl smrt? My strasti plní, odkud jsme vyhnáni a kam jsme vehnáni? Odkud svrženi, a kam uvrženi? Z vlasti do vyhnanství, od patření na Boha do slepoty své, z blaženosti nesmrtelnosti do hořkosti a hrůzy smrti. Přebídná to změna! Z jak velikého dobra do jak velikého zla!

5. Těžká ztráta, těžká bolest, těžké všecko! Než běda mně bídnému, jednomu z jiných synů Eviných, bídnych od Boha vzdálených! Co jsem počal? co učinil? kam směřoval? kam přišel? po čem jsem toužil a v čem vzdychám? Vyhledával jsem dobrého, a aj, zbouření.*) Směřoval jsem k Bohu, a vrazil jsem sám na sebe. Pokoje hledal jsem v skrytosti své, a soužení i bolest našel jsem v útrobách svých. Chtěl jsem se zase vrátiti od radosti mysli své, a nucen jsem řvati ode lkání srdce mého.**). Dělal se naděje na veselí, a aj zmáhá se vzdychání. A ty, ó Pane, až dokavád? Až dokavád, Hospodine! budeš se zapomínati nade mnou dokonce, až dokavád odvracovati tvář svou ode mne?***) Kdy vzhlídněš a vyslyšíš mne? Kdy osvítiš oči mé, a okážeš mně tvář svou? Kdy se mně navrátíš.

6. Shlédni a vyslyš mne Hospodine. Bože můj! Osvěť oči mé:†) ukaž mně sebe.††)

*) Jerem. 14, 19. **) Žalm 37, 9. ***) Žalm 12, 1. †) Žalm 12, 4. ††) Žalm 79, 4.

Navrať mně tebe, aby dobře mně bylo, bez kterého mně tak zle jest. Spravuj, Pane! práce mé a snahy mé k tobě, neboť s nic nejsem bez tebe. Zveš mne, pomáhej mně, prosím, Pane, abych nezoufal vzdychaje; ale si oddechl doufaje. Prosím tebe Pane! ztrpčeno jest srdce mé svou opuštěností, oslad je svým potěšením. Prosím tebe, Pane! lačně začal jsem hledati tebe, abych nevzdálil se lačný od tebe: hladový jsem přistoupil, ať neodstoupím nenasycený. Chudý jsem přišel k bohatému, bídný k milosrdnému, ať neodcházím, prázdný a opovržený. A vzdychám-li, prvé než jím, dej mně po vzdychání, cobych jedl.

7. Pane, sehnut jsem, tak že jenom dolů se dívati mohu. Narovnej mne, abych mohl vzhůru hleděti. Nepravosti mé vystoupily nad hlavu mou, a obviňují mne, a jako břímě těžké obtížily se nad mnou;*) vyviň mně a oblehči mně, aby nezavřela nade mnou propast jejich úst svých.***) Budiž mě dovoleno zdaleka se dívati na světlo tvé aneb zhluboka. Nauč mne, hledati tebe, Pane, a se ukaž hledajícimu; neboť nemohu tebe hledati, leč že mne naučíš; aniž naleznouti, leč že se mně ukážeš. Chci tebe hledati toužeje po tobě, a toužiti po tobě hledaje; naleznouti miluje, a milovati nalezaje. Vyznávám se Pane! a díky činím tobě, že jsi stvořil mne, tento obraz tvůj, abych tebe pamětliv jsa na tebe my-

*) Žalm 37, 5. **) Žalm 68, 16,

sllel, tebe miloval. Avšak on jest tak zmařen potřením nepravostí, tak začazen kouřem hříchů, že nemůže činiti, k čemu učiněn jest, leč že jej obnovíš a v předešlý stav uvedeš. Nepokouším se, Pane, svrchovanost tvou vystihnouti, poněvadž nikterak nepřirovnávám k ní rozum svůj, avšak žádám poněkud porozuměti pravdě tvé, kterou věří a miluje srdce mé, aniž pak hledám porozuměti, abych věřil, ale věřím, abych porozuměl.

8. Opravdu, Pane! to světlo jest nepřístupné, v kterém přebýváš; neboť opravdu není ničeho, coby v ně vniklo, aby tebe vidělo. Opravdu toto světlo nevidím: protože jest přenáramné; a předce, cokoli vidím, vidím skrze ně: jako churavé oko, které cokoli vidí, vidí skrze světlo slunce, ačkoli do samého slunce hleděti nemůže. Nemůžeť rozum můj k světlu tvému přistoupiti, neboť ono příliš svítí, a proto ho nechápe; aniž s to jest oko duše mé, aby se dlouho do něho dívalo. Odraženo bývá² leskem, přemoženo rozsáhlostí, zahrnuto nesmírností, zahanbeno vzdáleností. Ó svrchované a nepřístupné světlo, ó svatá a blažená pravdo, která jsi daleko ode mne, jenžto jsem tak blízek tebe! Jak vzdálena jsi od spatření mého, jenž tak blízek jsem obličeji tvému! Všude jsi celá přítomna, a nevidím tebe. V tobě hýbám se, a v tobě jsem, a nemohu k tobě přistoupiti. Ve mně a okolo mne jsi, a necítím tebe.

9. Posud se skrýváš, Pane, před duší mou ve světle a blaženosti své; a proto se ona nachází

posud ve tmě a v bídě své; neboť hledí a nevidí krásy tvé. Poslouchá a neslyší líbezného souzvuku tvého. Čichá, a nečíje vůně tvé; hmatá, a necítí jemnosti tvé; okouší, a nepoznává chuti tvé; neboť máš tyto věci v sobě, Pane Bože můj, tvým nevypravitedlným způsobem, jenž jsi je dal věcem stvořeným dle jejich smyslného způsobu, avšak ztuhly a ztrnuly a otupěly smysly duše mé starým neduhem hříchu. Co jsi, Pane! co jsi, čím tebe seznávají ústa má? Zajistě život jsi, pravda jsi, dobrota jsi, blaženost jsi, věčnost jsi, a všeliká dobrá věc jsi.

10. Probud se nyní, duše má! a pozdvihni celý rozum svůj a pomysli, jak veliké, jaké a které jest ono dobro. Nebo když jedno každé dobro jest utěšené, pomysli pozorně, jak utěšené jest ono dobro, kteréž obsahuje v sobě všeliké dobro a utěšenost všech dobrých věcí; nikoli jakou jsme seznali ve věcích stvořených, ale tak velice se líšící, jak se líší stvořitel od stvoření. Neboť dobrý-li život stvořený, jak dobrý jest života stvořitel? Jeli utěšená stvořená spása, jak utěšená jest spása, která učinila všelikou spásu? Je-li milá moudrost v poznání věcí stvořených, jak milá jest moudrost, která všecky věci stvořila z ničeho? Konečně jsou-li mnohé a veliké rozkoše ve věcech rozkošných, jaká a jak veliká jest rozkoš v tom, který učinil věci rozkošné? Ó kdo tohoto dobra požívati bude, co jemu bude, a co jemu nebude? Zajisté cokoli bude chtíti, to mu bude; a cokoli

nebude chtít, to mu nebude; tamť totiž budou dobré věci těla i duše, kterých oko nevidalo, ucho neslýchalo, aniž srdce lidské nemyslelo.*)

11. Proč tedy po mnohých věcech se touláš, človíčku! hledaje dobrých věcí pro duši svou i pro tělo své? Miluj jedno dobré, v kterém jest všeliké dobré, a dosti jest. Touží po upřímém dobrém, které jest (vždy) dobré, a dosti jest. Neboť co miluješ, tělo mé? po čem toužíš, duše má? tamť jest, cokoli milujete, po čemkoli toužíte. Těší-li krása; stkvíti se budou spravedliví jako slunce.***) Jestliže rychlost, nebo síla, nebo svoboda těla, kteréby nic odolati nemohlo; Budou jako angelé Boží***) neboť rozsívá se tělo hovadné, vstane tělo duchovní,†) dle moci ovšem, a nikoli dle přirozenosti. Jestli dlouhé a zdravé živobyť; tamť jest zdravá věčnost, a věčná zdravota, poněvadž spravedliví na věky živi budou††), a spasení (zdraví) spravedlivých od Hospodina (přijde)†††). Sytost-li; nasycení budou, když se ukáže sláva Hospodinova.*†) Libozpěv-li, tam angelé společně zpívají bez konce Bohu. Opojení-li; opojení budou z hojnosti domu tvého.**†) Jestli jakákoli, ne nečistá rozkoš: Proudem rozkoše napájetí je budeš Hospodine.***†)

*) 1. Korint. 2, 9. **) Mat. 13, 43. ***) Mat. 22, 30.

†) 1. Korint. 15, 44. ††) Moudr. 5. 16. †††) Žalm 36, 39.

*†) Žalm 16, 15. **†) Žalm 35, 9. ***†) Tamtéž.

Jestli moudrost; sama Boží moudrost ukáže jim moudrost. Jestli přátelství; budou milovati Boha více než samy sebe; neboť budou milovati oni jej, a sebe vzájemně skrze něj; a on sebe, a je skrze sebe. Jestli svornost; všem jim bude jedna vůle; poněvadž nebudou míti jiné, leč jedinou vůli Boží. Jestli moc, budou všemocni vůle své, jako Bůh jest své; nebo jako Bůh bude moci, co bude chtíti skrze sebe samého, podobně oni skrze něj; poněvadž jakož nebudou nic jiného chtíti, než co on; podobně on bude chtíti, cokoli budou chtíti oni, a co on bude chtíti, nebude moci nebýti. Jestli čest a bohatství: Bůh služebnicky své dobré a věrné nad mnohem ustanoví;*) ano syny Božími a bohy budou nazváni;***) a kde bude Syn, tam také oni budou dědicové zajiště Boží a spolodědicové Kristovi.***) Jestli pravá bezpečnost; jistě budou ujistěni, že svou vůlí toho nepozbudou, aniž že milý Pán milým svým to odejme, aniž že něco mocnějšího nad Boha proti jejich vůli Boha a je rozdělí.

12. Radost ale jaká a jak veliká jest, kde takové a tak veliké dobré jest? Srdce lidské, srdce potřebné, srdce zkusilé bídy, ano obsypané bídami, jak velice bys radovalo se, kdybys tím vším oplývalo? Taž se všech vnitřností svých, mohou-li

*) Mat. 25, 21. **) Žalm 81, 6. Oseas 2, 24. a Řím 9, 26. ***) Řím 8, 17.

chápati radost svou z takové blaženosti své. Avšak, zajisté, kdyby někdo jiný, kteréhobys ovšem jako sebe samého miloval, tutouž blaženost měl, zdvojnásobila-by se radost tvá; neboť neméně radoval bys se pro něho, než pro sebe samého. Kdyby ale dva, neb tři, aneb jich více totéž měli: tak velice bys se pro jednoho každého, jak velice pro sebe samého radoval, kdybys jednoho každého jako sebe samého miloval. Pročež v oné dokonalé lásce nesčíslných blažených angelů i lidí, kde nikdo nemiluje druhého méně, nežli sebe samého, nebude se jinak radovati jedenkaždý pro jednoho-kždého jiného, jako pro sebe samého.

13. Když tedy srdce lidské nechápe radosti své, nad tak velikým dobrem svým, kterak pochopí tolik a tak velikých radostí? A zajisté jak velice kdo miluje někoho, tak velice bude se radovati z jeho dobrého. Podobně i v oné dokonalé blaženosti, jedenkaždý více bude milovati Boha bez přirovnání, než sebe a všechny jiné s sebou. Pročež neocenitelně více radovati se bude z blaženosti Boží než ze své a všech jiných s sebou. Než když budou Boha tak milovati celým srdcem, celou myslí, celou duší, že celé srdce, celá mysl, celá duše nepostačí důstojnému milování: zajisté budou se tak radovati spravedliví v oné nebeské blaženosti celým srdcem, celou myslí, celou duší, že celé srdce, celá mysl, celá duše nepostačí k plnosti radosti.

14. Bože můj, a Pane, naděje má a radosti srdce mého, rei duši mé, je-li to ta radost, o které nám dš skrze Syna svého: Proste, a vezmete, a by radost vaše dokonalá byla*) Pak jsem naleznu radost jakousi dokonalou, plnou, a více než plnou. Plná jest totiž ona radost v srdci, plná v životě, plná v duši, plná v celém člověku: zbývá ještě radost nad míru. Neboť celá ona radost nevejde v radující se; nébrž celí radující se vejdou do radosti oné.

15. Rei, Pane, rei služebníkú svému uvnitř v srdci jeho, zdaliž to jest ta radost, v kterou vejdu služebníci tvoji, kteříž vejdu v radost Pána, Boha svého.***) Než radosti oné zajistě, kterou radovati se budou vyvolení tvoji, oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo***) v životě tomto. Posud jsem tedy neřekl, Pane! aniž pomyslí, jak velice se radovati budou tito blahoslavení tvoji. Zajisté budou se tak velice radovati, jak velice budou milovati: tak velice budou se radovati, jak velice budou poznávati. Jak velice tebe, Pane! tehdáž poznávati, jak velice tebe milovati budou? Zajisté, ani oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo v životě tomto, jak velice tebe poznávati a milovati budou v životě onom svatí tvoji. Prosím tebe, Bože můj! abych poznal tebe, milo-

*) Jan 16, 24. **) Mat. 25. 23. ***) 1. Korint. 2, 9.

val tebe, a se radoval z tebe; a nemohu-li toho v životě tomto úplně, abych aspoň tím prospíval denně, dokud nepřijde to úplně. Ať prospívá zde ve mně známost tebe, a tam ať se stane úplnou. Ať roste zde láska k tobě, a tam ať se stane úplnou; aby zde radost stávala se v naději velikou, a tam aby byla v tobě úplná.

16. Pane, skrze Syna svého poroučíš, ano radíš, prositi, a slibuješ, že vezmeme, aby radost naše byla dokonalá, úplná. Prosím, Pane, za to, co radíš skrze předivného rádce svého, abych vzal, co slibuješ skrze pravdu svou, aby radost má byla úplná. Nechť zatím přemýšlí oní mysl má, mluví o ní jazyk můj, miluje ji srdce mé, rozmlouvají o ní usta má, lační jí duše má, žízní tělo mé, dychtí po ní všechna podstata má, dokud nevejdu v radost Pána svého, jenž jest trůj a jeden, Bůh, požehnaný na věky věkův. Amen.

Některé modlitby sv. Anselma.*)

Modlitba k Bohu.)**

Vyznávání hříchů a pokorná prosba
o milost.

Bože nejmilostivější, Bože dobrotivý a milosrdný, odpusť hříchy naše a dej, abys hříchy, kterých jsme se buď vábením původy smrti nebo z vlastní vůle dopustili, neponechal k potrestání na soudu svém; nébrž abychom milost obdrževše z pouhého toliko odpuštění se radovali. Neboť když před oči tvé, Pane! viny své, kterých jsme se dopustili, a rány, které jsme obdrželi, klademe; méně jest, co trpíme, více pak, čeho zasluhujeme. Pokuty hříchu cítíme a zarytosti ve hřešení se nevystříháme. Pod bičí tvými slabost naše potřena bývá; nepravost pak naše se nemění. Mysl chorá se souží, šije pak se nepodává; život v bolesti upí, v skutku ale se nenapravuje. Shovíváš-li, nelepšíme se; trestáš-li, nesetrváváme. Vyznáváme v kárání, co jsme zpáchali, po navštívení pak zapomínáme, čeho jsme oplakávali. Vztahuješ-li ruky své, slibujeme učiniti; meč-li schováš, slibů neplníme. Raníš-li, voláme, bys ušetřil; ušetřuješ-li, opět vy-

*) Z knihy modliteb, která 75 rozličných modliteb obsahuje. **) Oratio VII.

zýváme, abys ranil. Přichází-li úzkost, prosíme o čas ku pokání; vzhlédne-li na nás milosrdenství, nadužíváme trpělivosti, která ušetřila. Ještě rána zasazená nepominula, a již neuvažuje mysl nevděčná, co snášela. Rychleji-li nás vyslycháš, z milosrdenství bujníme; zpozdíleji-li, z netrpělivosti reptáme. Chceme, abys ty zachoval, co's slíbil; my pak se nebojíme nezachovávat, co's poručil. Zde máš tedy, Pane! vyznávající se tobě vinníky; ušetřdi, protože dobrotivý jsi. Víme, neodpustíš-li, že nás právem tresceš; avšak u tebe jest mnohé smilování a slitování přehojné. Uděl tedy bez naší zásluhy, zač prosíme, jenž jsi z ničeho nás učinil, abychom prosili.

Smiluj se, Pane! nad námi, volajícími k tobě; ať pohne dobrotivost tvou hlas věrný a upěnlivý, a to milosrdenství, v kterém zcela doufáme, nechť neuvažuje, co jsme zavinili, pohlížeje na to, oč prosíme. A jelikož velká jest bída, že jsme vinníci, budiž větší tvá dobrotivost, že jsme bídní. Poníženě tebe o pomoc prosíce klademe před tebe jak hříchu svého zlé tak i bolest, a prosíce očekáváme od tebe milosrdenství, které jsme hřešíce zavrhlí. Dej tedy, Otče nejdobrotivější, abychom, co jsme zpáchali, oplakávali, a uděl, bychom v dobách celého dne i celé noci všechněch pokušení zlých zproštění jsouce tvé dobrotivosti sloužili. Budiž nám z milosti tvé popřímo obdržeti, zač prosíme, kteréž znáš, že ze své spravedlnosti doufání nemáme. Pod-

přej nás, Pane Bože náš! a pozdvihni nás v milosrdenství svém, abychom v zdílnosti spasení a v radosti lásky svého spasení z daru tvého žádající také z víry a pokoje všechněch národů se radovali.

Modlitba k Bohu

za odpuštění hříchů a propůjčení cností.*)

Všemohoucí Bože a milosrdný Otče, a dobrý Pane! smiluj se nade mou hříšným. Dej mně odpuštění hříchů mých; propůjč mně, abych se vystříhal i přemáhal všeliké úklady a pokušení a oblibování škodlivá; abych dokonale myslí i skutkem se varoval toho, co zapovídáš, činil pak a zachovával, co poroučíš; abych věřil, doufal, miloval, chtěl, co a jak mnoho i ty víš a chceš. Dej mně pokornou a nábožnou skroušenost, rozhodnou zdrženlivost a těla mrtvení; dej k milování tebe, k modlení, chválení a rozjímání, ke všelikému podle tebe jednání a myšlení čistou, střízlivou, ochotnou mysl, pravdivou a účinnou příkázání tvých známost; dej lásku, snadnost a účinnost, abych vždy, Pane! v lepším s pokorou prospíval a nikdy neustával. Nezanechávej mne, Pane! vůli mé aniž lidské nevědomosti neb křehkosti, ani zasloužením mým, aniž jakémukoli jinému než jen tvému řízení. Ale ty sám milostivě řiď mne i všeliké myšlení a jednání mé dle libosti své; aby se ode mne a

*) Oratio XI.

se mnou díla tvá vždy vůle samotna. Zbav mne všelikého zlého a přiveď mne do života věčného. Amen.

Modlitba ku Pánu Kristu

duše křesťanské, jeho samotného lačnickí
a žízníckí.*)

Ježíši Pane, Ježíši dobrotivý! jenž jsi ráčil pro hříchy naše umřít, a pro ospravedlnění naše zmrtvých vstáti, prosím tebe pro slávu tvého zmrtvých vstání, vzkřís mne z hrobu nepravostí a hříchů všelikých, a dávej mně denně díl ve vzkříšení prvním, abych ve vzkříšení tvém hodným se stal, opravdivě obdržeti podíl. Nejsladší, nejdobrotivější, nejlaskavější, nejdražší, nejdrahocennější, nejžádoucnější, nejmilejší, nejkrásnější! tys vstoupil na nebesa s vítězoslávou slávy své a sedíš na pravici Otce; králi nejmocnější, táhni mne vzhůru k sobě, abych běžel za tebou po váni masti tvých**), poběhnu a neustanu, když táhnouti, když vésti budeš mne běžícího; táhni žízníckí tebe usta duše mé k nebeským potokům věčné sytosti; ano táhni mne k sobě, pramenu živému, abych z něho podle schopnosti své pil a následkem toho na výsostech živ byl, Bože můj, živote můj! Tyť jsi svatými a požehnanými ústy svými řekl: Žízní-li kdo, pojď ke mně a napi se!***) Prameni života! Dej

*) Oratio XVIII. **) Píseň Šalom. 1, 3. ***) Jan 7, 37.

žlžnící duši vždy píti z tebe, vedle svatého a pravdivého zaslíbení tvého, z těla mého poplynou řeky vody živé.*) Prameni života, naplň mysl mou proudem rozkoše své, a opoj srdce mé střízlivým opojením lásky své, abych zapomněl na ty věci, které jsou marné a pozemské, a jedině tebe měl ustavičně na paměti své, jakož psáno jest: Zpomínal jsem na Boha, a kochal jsem se v něm**)

Dej mně svatého Ducha svého, kterého významávaly ony vody, které žlžnícím dáti jsi slíbil. Dej, prosím, abych vši toužebností a veškerým snážením se bral tam, kam jsi ty, jak věříme, čtyřicátého dne po svém vzkříšení vstoupil, tak abych sice veездеjší bídě toliko tělem se zdržoval, s tebou pak byl vždy myšlením a dychtěním, aby tam bylo srdce mé, kde jsi ty poklad můj žádoucný a nevyrovnaný, a velmi milovatelný. Neboť v této veliké života tohoto povodni, kde jsme obstupujícími nás bouřemi zmitáni, nenalezá se bezpečného zastaveníště aniž místa vyvýšenějšího, na němžby noha holubice trochu odpočinouti mohla; zde nikdy není jistého pokoje, nikdy bezpečného odpočinutí; zde všude jsou boje a sváry, všude nepřátelé, venku putky, uvnitř strachy. A poněvadž z části přináležíme nebi, z části pak druhé zemi, tělo, které pokaženo bývá, obtěžuje duši. Pročež duch můj, společník a přítel můj, unavený z cesty přicházející

*) Jan 7, 38. **) Žalm 76, 4.

umdlévá, a leží rozervaný a roztrhaný od marností okolo kterých šel; lační a žízní velice, a já nemám, co bych mu předložil, neboť jsem chudý a žebrák. Ty pak Pane Bože můj, bohatý ve všelikém dobrém a přebohatý uštědřiteli vyborných pokrmů nebeské sytosti! dej zemdlenému pokrm, seber rozptýleného, a zase obnov rozervaného. Ať on stojí přede dveřmi a tluče; prosím skrze srdečné milosrdenství tvé, v němž navštívil nás, vyšed z výsosti*), otevři tlukoucímu bídňiku ruku dobrotivosti své, a poruč milostivým uráčením, aby vešel k tobě, odpočinul v tobě, občerstvil se tebou, živým a nebeským chlebem; aby jím nasycený a zotavenými sílami na výsost vystoupil, a z tohoto slzavého údolí křídlem svatě toužebnosti uchvácený k nebeskému království letěl.

Ať dostane, Pane! ať dostane, prosím, duch můj peruti jako orlice, a letí a neumdlévá;**) ať letí a přijde až k okrase domu tvého, a na místo přebývání slávy tvé, aby tam za stolem občerstvení nebešťanů se pásal na tajných věcech na místě pastvy tvé podle proudů nejplnějších;***) ať odpočine v tobě, Bože můj! srdce mé, srdce moře veliké, vlnobitné. Ty jenž jsi přikázal větrům a moři, a stalo se utišení veliké†) přijď a kráčeť po vlnách srdce mého, a utěšené i jasné stanou se všechny věci mé, poněvadž jediné dobré mé, tebe objímáti, a na

*) Luk. 1, 78. **) Isai. 40. 31. ***) Přirovnej Žalm 22, 2. a Píseň Šal. 5, 12. †) Mat. 8. 26.

sladké světlo očí mých, na tebe patřiti budu, bez slepé temnosti bouřlivých myšlének. Ať se uteče, Pane! mysl má pod stín křídel tvých z vedra myšlének tohoto světa, aby v občerstvení tvém, ukryta radostně pěla řkouc: V pokoji proto spáti a odpočívati budu*).

Ať spí, Pane Bože můj, ať spí paměť má všem těm věcem, které pod nebem jsou, a bdí v tobě, jakož psáno jest: Já spím a srdce mé bdí.**)

Ať jest jista, ať jest vždy bezpečna pod křídly ochrany tvé duše má, Bože můj! Ať zůstává v tobě a je vždy zahřívána od tebe. Ať na tebe patří u vytržení mysli, a pěje chvály tvé v plesání; a toto sladké dobré tvé ať jest v těchto vichrách prozatím útěchou mou, dokud nepřijdu k tobě, pravému pokoji, kde není lučiště, pavézy, meče a boje, nébrž jest svrchovaná a pravá bezpečnost, bezpečný pokoj, pokojná utěšenost, a utěšená šťastnost, a šťastná věčnost, a věčná blaženost, a blažené tebe vidění a chválení na věky věkův. Amen.

Modlitba k Duchu svatému.*)**

Již ó božské bytnosti lásko, Otce všemohoucího a Syna nejblahoslavenějšího svaté účastenství, všemohoucí Utěšiteli Duchu truchlicích potěšiteli nejmilostnější! již vejdi do skryše srdce mého mohútnou mocí a co dobrotivý bydlitel všelike tmavé kouty

*) Žalm 4, 9. **) Píseň Šalom, 5, 2. ***) Oratio XIV.

zanedbaného příbytku leskem stkvělého světla obvesel, a co dlouhou nešvárnou suchotou chřadne, hojností rosy své při navštívení svým zúrodní. Raň tajnosti vnitřního člověka střelou lásky své, a tuk neduživějších jater spasitelným plamenem pronikna zapal a ohněm svaté horlivosti osvětlí, veškeré vnitřnosti myslí i těla ztrav. Napájej mne proudem rozkoše své, aby se mně nelíbilo okoušeti jedovaté sladkosti světských věcí. Suď mne, Pane! a rozeznej při mou od národu nesvatého*), nauč mne činiti vůli tvou, neboť Bůh můj jsi ty. Věřím tedy, že v komkoli přebýváti budeš, příbytek pro Otce i Syna upravíš. Blažený, kdo hoden jest, tebe mítí za hosta, poněvadž skrze tebe Otec i Syn u něho příbytek učiní**).

Přiď již, přiď, nejdobrotivější rmoutící-se duše potěšiteli v času příhodném, i v soužení pomocníku! Přiď čistiteli nepravosti, léčit ran. Přiď sílo křehkých, pozdvihateli klesajících, — přiď učiteli pokorných, hubyteli pyšných. Přiď sirotků otče dobrotivý a vdov sladký soudce. Přiď naděje chudých, zotaviteli mdlých. Přiď hvězdo plavců a přístave výlodníků. Přiď všech živých výtečná ozdobo, umírajících jediná spáso. Přiď Duchu svatý, přiď a smiluj se nade mnou, uprav mne pro sebe: a buď mně milostivě po vůli, aby má nepatrnost tvé velikosti, má slabost tvé síle podlé množství

*) Žalm 42, 2, t. zasad se o při mou, veď ji proti národu ukrutnému, jako pohanskému. **) Jan. 14, 23.

slitování tvých se zalíbila, skrze Ježíše Krista, Spasitele mého, jenž s Otcem v jednotě tvé živ jest a kraluje na věky věkův. Amen.

Modlitba ku Panně Marii.*)

Svatá a mezi svatými po Bohu obzvláštně svatá Maria, matko předivného panenství, panno přemilé plodnosti, kteráž jsi Syna Nejvyššího zpłodila, kteráž jsi ztracenému pokolení lidskému Spasitele porodila. Paní přestkvělá tak velikou svatostí, převznešená tak velikou hodností, obdařena, jak jisto jest, nemenší mocí jako dobrotivostí. Tobě, ó rodičko života, ó matko spásy, ó chráme dobrotivosti a milosrdenství, tobě se představití vynasnažuje se bídná duše má, nemocemi hříchů nedužívá, ranami zlých skutků zedraná, vředy nešlechtností nahnílá, tebe snaží se, pokud umírající může, poníženě prositi, abys mocnými zásluhami a dobrotivými přímluvami svými ráčila ji uzdraviti. Nebo, dobrotivá paní, ona jest hrozným zděšením tak bez sebe, že sotva má smysl pro přenáramnou neduživost svou; tak jest mrzkostmi a puchem zhyzděna, že se bojí, aby se od ní milosrdná tvář tvá neodvrátila, tak chřadne zoufáním nad odvrácením pohledu tvého, že i usta oněmují k modlitbě.

Hříchů mé, nepravosti mé! když jste duši mou svým jedem zabily, proč ji děláte svou mrzkostí

*) Oratio L.

tak hroznou, že smilování nemůže na ni pohlednouti? Když jste jí naději na vyslyšení tíží svou zatarasily, i proč odjímáte jí hlas modlitby hanbou svou? Když jste mysl její láskou k vám učinily nesmyslnou, i proč činíte smysl její svou neduživostí necitelný? Ach hauba mrzké nepravosti v přítomnosti stkvělé svatosti! Ach zahanbení nečistého svědomí před tváří zářící čistoty! O ty požehnaná mezi ženami, která anděly předčíš čistotou, svaté převyšuješ dobrotivostí; dychtíš mroucí duch po vzezření tak veliké dobrotivosti, než studem se rdí při spatření tak veliké stkvělosti. Žádám tedy prositi tebe, paní! abys ohled majíc na své slitování uzdravila rány a vředy hříchů mých! než hanbím se před tebou pro jejich puch a nečistotu. Hrozím se, paní! ukázati se před tebou v nečistotách a hrůzách svých, abys ty se nezhrozila mne pro ně; a já nemohu, běda mně! viděn býti bez nich.

O kormoutlivý a zahanbující stave hříšný! Ejhle, vy hříchové mojí! jak vy rozsápávající trháte, trhající hryžete, hryzouce mučíte vnitřnosti mé? Tytéž zajisté hříchy mé, ó paní! žádají od tebe poznány býti pro zléčení: okázati se pak tobě, štítí se pro ohavnost; neboť neuzdraví se bez vyznání a nevyjeví se bez zahanbení. Skrývají-li se, jsou neuzdravitelny, pakli se spatří, jsou ohavny. Pálí mne bolestí, dusí mne strachem: tíží mne skličují, váhou mne tlačí, studem mne zahanbují.

Ó ty, jsouc dobrotivě mocná a mocně dobrotivá, Maria, z které pramen milosrdenství vyšel, nezadržuj, prosím, tak pravého milosrdenství, kde tak pravou bídu poznáváš. Neboť já-li se zahanbuji v mrzkosti nepravosti mé při blesku svatosti tvé, budeš se ty stydět za vštípené dobrotivosti náklonnost k bídniku? Vyznávám-li já nepravost svou, odepřeš ty dobrotivost svou? Je-li větší bída má, nežby mně prospělo, bude snad menší milosrdenství tvé, nežby se tobě slušelo? Neboť čím více, ó paní, provinění má před obličejem Božím i tvým jsou oškliva: tím více jeho zlčení a tvého přispění potřebují. Uzdrav tedy, nejmilostivější! nemoc; a smažeš mrzkost, která tebe uráží. Odejmi, nej-laskavější! neduh, a nebudeš cítiti, kterého se hrozíš, puch; učiň, nejdobrotivější, aby nebylo, co bolí, a nebude, co upřímnosti tvé se oškliví. Učiň to, paní! vyslyš mne, paní. Uzdrav duši, hříšného, služebníka tvého, skrze moc požehnaného plodu života tvého, jenž sedí na pravici všemohoucího Otce svého, převelebný a přeslavný na věky. Amen.

Jiná modlitba ku Panně Marii.*)

Ó svatá, ó požehnaná! rač v potřebách našich býti naší radou i pomocí; kteráž nade všechny jsi ochotnější, mocnější, účinnivější, laskavější, milostivější a sladší. Sladká jsi v ústech tebe chválicích,

*) Oratio LIV.

v srdci tebe milujících, v paměti tebe vzývajících. Velebná jsi ve všelikém pohlaví, ve všelikém věku, ve všelikém stavu, v pokoleních, národech i jazycích. Tys luna u prostřed oblohy, svícen u prostřed světa, strom života uprostřed ráje; Ty jsi myrrha výborná, rybník v Hesebonu*); proutek dýmu z vonného koření**), kytička myrrhy a kadidla mezi prsy chotě***); terebint rozkládající ratolesti†) milosti a spásy; mezi požehnanými velepožehnaná jsi, převýborná jsi, překrásná, přemilostná, přeslavná; Matka toho, který milost a slávu a čest a věčnost dává.

Povstaň, nejblahoslavenější Panno, milosrdně pros za nás; povstaň, a obejmí milosrdenství Vykupitelovo, a skládej prosby ustavičně za nás, které vidíš tak těžce k urážce býti před očima Stvořitelovými. Skrze tebe, Paní přeslavná! ať jsme hodni učiněni k Ježíši, synu tvému vstoupiti, jenž skrze tebe k nám ráčil sstoupiti. Skrze tebe, blahoslavená Panno, ať můžeme přijíti do slávy jeho, jenž skrze tebe do naší bídy přišel. Skrze tebe ať máme přístup k synu tvému, jenž skrze tebe svět vykoupil. Ó požehnaná nalezatelko milosti,

*) Píseň Šalom. 7, 4. Rybník v Hesebonu, v Jerusalemě u brány Dcery-Množství čili hebrejský, Bath-Rabbim jmenované, byl čistý a jasný. **) Píseň Šalom. 3, 6. ***) Píseň Šalom. 1, 12. †) Sirach 24, 22. Terebint, strom pistacia Therebintus, z něhož se dobývá živice čili pryskyřice terebintina či terpentyna zvaná.

roditelko života, matko spasení, skrze tebe ať nás přijme, jenž skrze tebe dán jest nám. Ať vymlouvá, nejdobrotivější Paní, Panno Maria! u nejdobrotivějšího syna tvého neúhonnost tvá vinu naší pokaženosti, a pokora tvá Bohu milá ať vyprosí odpuštění naší marnosti. Hojná láska tvá ať zjedná nám slavnou úrodnost zásluh. Vůbec všecky tebe, přeslavná Panno Maria! vzývající vyslyš, při všech buď; všem pomáhej; všickni v úzkostech a potřebách ať tebe seznávají pomocníci, kteříkoli věří, že jsi rodička Boží.

Zvláště ale ať ty tvá každodenní a ustavičná prosba obhazuje, jejichž častá pobožnost tobě slouží; a kteříkoli jsou tebe pamětlivi na zemi, budiž jich pamětliva před nejdobrotivějším synem tvým, Pánem naším v nebesích, Paní naše, prostřednice naše, synu svému nás poroučej, s synem svým nás smiř, synu svému nás představuj. Učiň, ó požehnaná, skrze milost kterou nalezla, skrze přednost, kterou zasloužila, skrze milosrdenství, které's porodila, aby jenž prostřednictvím tvým státi se ráčil účastným bídy a křehkosti naší, nápodobně tvou přímluvou účastný nás učinil své slávy a blaženosti věčné. Amen.

Modlitba k andělu strážci.*)

Prosím tebe, andělský duchu, kterému jsem já k opatrování svěřen od Boha, abys střežil ne-

*) Oratio LXII.

ustále a chránil, navštěvoval a hájil před všelikým útokem dábelským, mne bdícího i spícího, v noci i ve dne; v hodinách celých i v okamžicích hlídaj mne a pročež všude sprovázej mne. Odháněj ode mne všeliké pokušení satanovo; a čeho mé zásluhy nevymáhají, tvými prosbami podosáhni u nejmilosrdnějšího soudce a Pána našeho, kterýž tebe mně za ochránce ustanovil, a mne tobě svěřil, aby nemělo u mne místa vmíšení moci odporné. A když mne po spádech hříchů se odchylovati spatříš, snaž se, mne po cestách spravedlnosti k Vykupiteli mému naspět přivést; a když mne v nějaké úzkosti uzříš, nechť pocítím, že tvým dosáhnutím jest nademnou pomoc Boha všemohoucího. Prosím tedy, může-li se to státi, abys mně známý učinil konec můj; a když budu z tohoto těla vyveden, nedopouštěj, aby mne zlí duchové strašili, neb si ze mne posměch tropili, aneb mne do jámy zoufalosti uvedly. A neopouštěj mne, dokud mne nepřivedeš k vidění Stvořitele mého, kde bych ustavičně se všemi svatými tvou přímlovou hoden byl se radovati; což mně dáti račiž Pán náš, Ježíš Kristus. Amen.

Řeč svatého Anselma

o umučení Páně.

Pane Ježíši Kriste, pastýři dobrý, jenž jsi ráčil za stádo své umřítí, poznej mne mezi ovceři svými a táhni na pastvy své, a uznej mne za ovečku svou, abych hoden byl na pravici tvé býti. Učiň mne účastna slávy své, jenž jsi přehořký kalich za mne pil: trest tvůj mučí svědomí mé, muky trápí paměť mou; neboť já jsem namíchal nápoj, který jsi ty pil, já jsem prohřešil, co jsi ty snášel, já služebník tvrdošijný jsem spáchal, za co jsi ty bit byl, já zavinil, co jsi ty vyplatil: příčina tvé smrti byla nepravost má, rány tvé způsobily viny mé. Běda hříchům mým, které tak hořkou smrtí smířiti potřebí bylo. Ó hříchy mé, jak hořké jste byly, které jste mně sladkost slibovaly a mne jste zklamaly! Ó Evo nešťastná, jenž jsi ovoce hryzla a smrt na všecky uvedla, ano i Boha člověka s námi zabila! Ó nešťastný člověče, jenž jsi krátkou rozkoší sebe ďáblu vydal, a sebe i své zahubil! An Bůh nechtěl a zabraňoval, smrtí vyhrožoval, pokušiteli, ďáblu, jsi svolil; an Bůh to zařídil, dobré jsi našel, milost obdržel. Ó nevypravitelné milosrdenství! kde se rozhojnilo provinění, rozhojnila se náramně i milost, že když zadost učiniti za

vinu nikdo neměl leč člověk, nikdo nemohl rozhrěšiti leč Bůh. Slitoval se, že se člověkem stal, jenž ničeho za sebe povinen nejsa umřením za nás vinu naši rozvázal. Proto Bůh v tělo se obláčí, ten, jenž jest, počat jest, Slovo se vtěluje, věčný se rodí, plénkami obvinuje, v jesle se klade, obřezává se, křtí se, lační, pokouší se; Bůh jako člověk se prodává, jímá, drží, váže, potupuje, pohaněními nasycuje, octem a žlučí napájí, trním korunuje, k nešlechetným, k lotrům, připočítává, k smrti nejpotupnější odsuzuje, na kříž přibíjí. Ejhle, jak vlastního syna svého neušetřil Bůh, ale za nás jej dal. Ó milosti dávající! ó laskavosti umírající! ó dobrý Ježíši! ó laskavý Ježíši! co tobě dám, co budu snášeti pro tebe, jenž jsi tolikeré a tak veliké věci snášel pro mne; prokázání skutku důkazem jest lásky. Co tedy učiním, jenž jsem tak velikou věc nehodný obržel? co já dám? čím se odplatím? Vezmi, co tvého jest, nalož se služebníkem svým, jak se tobě líbí: nesmím tobě vzíti právo tvé, nesmím dáti cizímu pánu služebníka tvého; právo tvé jest duše má, služebník tvůj jest tělo mé; právem svým učinils duši mou, když jsi za ni položil duši svou; služebníkem svým učinils tělo mé, když jsi za ně dal tělo své na smrt. Celého sebe jsi dal za mne a celého jsi vynaložil na mne; koupils sobě ducha mého, koupils sobě tělo mé, oba za služebníky své. Tvůj jsem tedy duchem i tělem; ducha i tělo musím tobě věnovati. Budu tedy tebe

milovati z celého srdce svého, sloužiti budu tobě z celého těla svého. Pošly za mne v smrti oči tvé, ať dbají, by neviděly marnosti, těkavé oči mé: pohaněním a rouháním otevřeny byly naši tvé, ať jsou otevřeny k volání chudého uši hluché, uši mé: žlučí a octem napájena byla usta tvá, ať pravdu a soud mluví lživá usta má: roztaženy jsou na kříži ruce tvé, ať se roztahují nuznému ruce schvácené, ruce mé. Probity jsou hřeby nohy tvé, ať se uvádějí na stezky přímé nohy zkřivené, nohy mé. Otevřen jest kopím bok tvůj, otevru zpovídáním srdce své, abych se vyznal z rány své. Uzkosti smrti snášelo celé tělo tvé, aby údem tvým stalo se tělo shnilé, tělo mé. Ó dobrý Pane! čím se odplatím tobě za tak veliká dobrodiní, já chatrný porobek, služebník neužitečný? Mám se radovati nebo žalost míti nad smrtí tvou? Zajisté obé učiním; budu se totiž radovati nad milostí dávajícího a nad láskou umírajícího; avšak prvé budu míti žalost nad příčinou smrti, to jest nad povědomostí hříchu a útrpnost s umírajícím. Neraduji-li se, jsem nevděčen; nemám-li žalost, ukrutný jsem: než poněvadž jest čas k pláči spíše než k smíchu, choditi budu smutný se sklopenou hlavou a připodobním se k utrpení tvému. Meč tedy utrpení tvého pronikniž duši mnou, a kříž tvůj pověsíž žádost mou. Zbodni bázní svou tělo mé, abych nechodil po žádostech svých. Umrtni v těle mém ostny těla a všeliká žádostivá hnutí a dej mně pravou a ustavičnou čistotu a život věčný. Amen.

Svatého Anselma

Kartuarského arcibiskupa

napomenutí k pohrdání věcmi časnými a k toužení po věčných.*)

1. Co děláš, člověče? co bydlíš jako hovado na světě? Moudrého a rozsuzovatele stvořil tebe Hospodin. Nechtěj se připodobňovati k těm, kteříž nemají moudrosti, bdi, ó politování hodný! smiluj se nad sebou. Buď moudrým. Pro tebe Bůh vznešený s nebe přišel, aby tebe od země povznesl k nebi.

2. Ke svatbě nebeského ženicha povolán jsi, člověče. Proč toho zavrhuješ, a sebe nehodným činíš? Kterak vejdeš k svatbě, řekni mně, nemaje roucha drahého aniž lampy svítící? Měj svět v nenávisti, čiň rozjímání své v Bohu. Měj v ošklivosti zlost a hřích, a miluj dobrotivého Vykupitele svého.

3. Chovej se na zemi, jako anděl, čisté vždy a svaté měj myšlení. Vyprostuj se vždy z převráceného myšlení, abys nebyl zapleten ve skutky světa. Vysvobod mysl svou z přenáramných záležitostí tohoto světa docela, abys v nebesích korunován byl od Krista. Buď jako mračno k vydávání deště slz, abys mohl uhasiti plameny hříchů.

*) Toto napomenutí sepsáno jest vlastně pro mnichy, avšak i nekněží a světští mohou výborná naučení sobě vzíti.

4. Rozpomínej se na onen strašlivý den: přikládej léky na rány duše své. Chod zmužile v zákoně Páně, meškej stále v prospěchu skrze upřímnou víru a lásku. Roť denně skrze kázeň v zdrženlivosti maje naději jistou, že uzříš Pána v jeho jasnosti, a království a slávě. Chraň se slova prázdného*); abys neodchýlil se od přikázání Kristova. Sázej dobrou satbu v srdci svém i v duši své, cnosti, totiž, a cesty svatých Otců a Bohu se líbících kněží.

5. Pamětliv buď, ubohý! že u prostřed osidel pokušitelových chodíš**). Procitni, abys do propasti smrti neupadl. Nedomnívej se, že budeš dlouho živ na zemi, aby s tím déle v zlých skutcích se nezdržoval. Krista vždy pros, aby všecka náklonnost tvá byla zúrodněna, aby zemí dobrou a nejlepší byl užitek nesoucí a Bohu velmi příjemný život tvůj

6. Měj před očima svýma den odchodu svého; pospěš v onu hodinu bez hříchu nalezena býti, aby v den povolání tvého duše tvá vstoupila k Bohu, nešena jsouc službou andělů. Měj v nenávisti tento svět: Vykupitele pak svého vši toužebností myslí miluj. Ať toho nezanedbává duše tvá, a sobě neoblubuje v sladkosti a líbeznosti smrtelné osidel pokušitelových; aby plna hříchů a nesmírným zahanbením stížena, třesouc se v onu hodinu nezchradla z přílišného strachu.

*) Mat, 12, 36. t. j. slova marného, neužitečného, kteréž právě proto již na škodu jest, že se ním čas maří.

**) Sirach 9, 20.

7. Buď, nesmyslný! vždy připraven, bdi prost jsa všech kvasnic pozemských; pozoruj abys ze všech pohoršení a myšlének nejhanebnějších vyvázl. Buď opatrný, nesmyslníku! probuď se ze spaní nešlechetnosti. Chceš-li býti nebeským, vždy co jest pozemského měj v ošklivosti a tím opovrhuj. Následuj příkladů lidí dokonalých, abys do ráje rozkoše a do žádoucné vlasti kněžl vešel.

8. Proč nenávidíš života svého, přebídný? Čeho dražšího nad duši svou hledáš, nejnevěrnější? Přistup, pospěš, prvé než se zavrou dvěře pokání. Obvesel nebeské vojsko svým obrácením. Očekává lékař viděti slze tvé. Přistup, neboj se. Okaž ránu svou a přines lék slz a pláče. Ejhle, otevřena jest brána pokání. Pospěš prvé než se zavře.

9. Prolévej, pokud čas, slze; abys na onom světě bez prospěchu nekvílel; Neboť zde jest milosrdenství, tam soud; zde roskoš, tam trápení; zde smích, tam ale pláč; zde zpěv, tam oheň věčný; zde ozdoba oděvu, tam muky červů; zde povýšení, tam ponížení. Poniž se tedy v životě, abys do temnosti zevnitřní nebyl odsouzen. Nelibuj si tedy zde v pozemském kochání, aby tam nebylo hořké oplakávání.

10. Kdožby nekvílil nad námi, a kdožby nás neplakal? Nenávidíce života, milujeme smrt. Což jest vznešenějšího a velebnějšího nad cvičení mysli nad podrobování těla v slušebnost, aby povolno bylo vládě ducha, poslouchalo rad, nelenivě vykonávalo předsevzetí a vůli ducha. Který ale utěše-

nějšší pokrm nad plnění vůle Boží, nad přemáhání útoků pokušitelových sflou mysli?

11. Kdokoli sám sebe přemahá, hněv krotí, nebývá nižádným popouzením pobouřen. Nezkormucuje se neštěstím, nevyvyšuje se štěstím, aniž bývá jako větrem změnou rozličných věcí zmítán. Rozvaž, rozmilý, sám u sebe, co jest lepší, v nynějším věku nad hříchy kvíliti a častěji se modliti, nebo v ohni věčném bez všelikého prospěchu jich oplakávati?

12. Proč chřadne síla ducha tvého náklonností a toužebností po hynoucím světě? Pozdvihni mysl svou k neocenitelné jasnosti blaženosti věčné, které oko nevidalo a ucho neslychalo, kterou připravil Bůh těm, kteříž jej milují*). Zdrženlivost zachovávej v jazyku, zdrženlivost v pohledu, v jídle, v chování, v myšlení, v smíchu; abys silným a dokonalým bojovníkem Božím ve všem se proukazoval. Hleď přede vším, bys neměl nepřítelů kromě pokušitele.

13. Co tobě může svět prospěti, když jeho starostmi se spoutáš? Co získáš z péče o drahý oděv, leč věčné tresty? Co se pýchou a hrdostí nadýmáš? Kdež nebude se třásti, naříkati a kvíliti, až budou před obličejem andělů i lidí tajnosti naše odkryty? Proč zlými skutky svými zarmučuješ otce nejdobrotivějšího, nesmyslníku, který ráčil tebe v počet synů přijmouti?

*) Kor. 2, 9.

14. Zdržuj jazyk svůj od zlého, vyhledávej pokoje a následuj ho, aby Hospodin, tvými zlými skutky popuzený, tebe co nejnešlechtnějšího služebníka neodevzdal k věčnému trestu, když jsi nechtěl, ho následovati k slávě. Maje věčnému Bohu bojovati, vlastní vůle se odříkej. Buď spokojen všelikým opovržením čili uposledením. Prohlas sebe jazykem svým za posledního ze všech, vnitřní náklonností srdce věř, že jsi chatrnější. Čiň, pokud čas, coby na vždy prospívalo.

15. Vstávej v noci k modlitbám a slzám před Bohem; abys osvobozen byl od všelikých osidel a úrazů náruživostí. Neboť bude-li náhle duše tvá od tebe vzata, nalezena bude hříšná a velmi šeredná, nemajíc času k poslednímu pokání. Co řekneš smrti v hodině rozdělení svého, když už nebude tobě dopuštěno ani okamžení jedné hodiny žítí? Měj před očima den smrti. Rozvaž jak máš býti postaven před obličej Soudce. Připravuj ustavičně lampu svou v nejlepším uspořádání; buď pilen toho aby vždy byla rozžžata.

16. Opovrhuj časnými a pomíjejícími věcmi, abys jako výborný bojovník, opustiv nádhernost světskou, mohl ustanovené odměny po vítězství získati*). Běž, bídny! ke svědomí svému, slož se sebe břímě pozemských starostí. Ať nepanuje v tobě svár, ani odpor, aniž jakákoli nešlechtnost. Pozem-

*) 1. Kor. 9. 24.

ské věci zavrhni, po nebeských dychti, pozemské zanech, věčnou blaženost miluj.

17. Procitni trochu ze sna bídného, otevři ústa svá, pros snažně Boha, odvrz od sebe břemeno hříchů. Modlívej se často, bez ustání slzy prolívej. Rozmazanosti mysl se střež, nedbalost měj v oškli-vosti, zlost proklínej. Miluj tichost, oblibuj si zdržen-livost, zabývej se prozpěvováním nábožných písní.

18. Spěchej k modlení, pokud čas jest ku po-kání. Miluj Boha z celé duše své, jakož on miloval tebe. Boj se dne soudného, Z lásky ku Kristu zapři sám sebe sobě. Nad jednáním života svého drž stráž každou hodinu. Odciz se jednání svět-skému, abys učiněn byl dědicem království Božího.

19. Slyš, duše! co dím: poslyš, co pravím; pozoruj k čemu napomínám. Již sebe nižádnou nečistotou nepokálej, nižádnou zlou žádostí nepoškvr-ňuj, všeliké tělesné úhony se straň, ze všelikého po-rušení tělesného se vychvať. Chlípnoť ať už nemá síly, zlá žádost ať už tebe nepřemáhá; neboť lépe jest umřítí, nežli chlípnou žádostí se poškvrniti, lépe jest duši vypustiti, nežli ji nezdrženlivostí ztratiti.

20. Čistota činí člověka Bohu bližním, čistota učinila člověku Boha bližním; čistým království nebeské se slibuje. Jsi-li posud ostnem těla bodán, jsi-li posud ponoukáním tělesné zlé žádostí bit: předstírej si upamatování na smrt, předkládej si

*) Tob. 3, 7—25. a kap. 8.

den odchodu, stav si před oči své konec života. Předkládej si budoucí soud a budoucí muky, předkládej si věčný oheň pekelníků, předkládej si strašlivé tresty pekelné.

21. Modli se se slzami neustále, modli se ustavičně, trvej často na modlitbách. Pros Boha ve dne v noci, zabývej se bez přestání modlitbou, vzdychej vždy a kvěl. Vstávej k modlitbě v noci, trvej celou noc na modlitbách a prosbách, buď pilen nočního bdění, opět se modli na chvílku zavřenýma očima.

22. Modlitba častá odjímá pokušiteli střely, nečisté duchy zahání častá modlitba, nečisté duchy přemáhá snažná modlitba, ďábelství modlitbou se přemáhá, nade všecko zlé mocnější jest modlitba.

23. Odejmi sobě také sytost chleba, spořivostí trestej tělo své; postem a zdrženlivostí měj bledou tvář, nos vyzáblé tělo. Lačni a žízní, zdržuj se a schni. Nenaučíš-li se postům, nebudeš moci pokušení přemáhati.

24. Buď pokorný, buď v pokoře utvrzený, ponížuj se, nejmenším se čiň. Nad nižádného se nevynášej, nad nikoho sebe za vyššího nepovažuj. Mysli, že všickni jsou vyšší nad tebe. Sebe měj za nejmenšího ze všech, domnívej se nižším všech býti. Ač bys nejvyšším byl, poníženost zachovávej; neboť čím budeš poníženějším, tím více bude tebe následovati vyvýšenost slávy.

25. Varuj se honosení, varuj se chuti ke chlubnému okazování, varuj se, snažnost na marnou slávu vynakládati. Nevypínej se, nechlub se. Hrdě se nevyvyšuj, křídla pýchy neroztahuj. Vypínavosti perutě nevztýčuj, nic nedávej na sebe, nic dobrého sobě nepřipisuj.

26. Pro cnost spavedlností zpupněle nepýchej, pro dobré činy se nevynášej, dobrým skutkem se nechlub: poniž se, abys byl povýšen; abys povýšený nebyl ponížen: nebo kdo se vynáší, bývá pokořen; kdo se povyšuje, bývá svržen; kdo se pozdvihuje, bývá poražen; kdo se nadýmá, bývá sražen.

27. Pýcha anděly svrhla, hrdost království boží, přepych vysoké ponižuje, poníženost o pádu neví, poníženost klesnutí nezná. Poznej, přebídný, že Bůh přišel ponížený. Chod, jakž on chodil*); následuj příkladu jeho, následuj šlépějí jeho.

28. Buď sobě chatrný, buď opovržený, buď pohrdaný, nelib se sobě, pohrdaným buď sám u sebe. Kdož sobě jest chatrný, před Bohem velký jest. Kdo se sobě nelíbí, líbí se Bohu. Buď tedy malý před očima svýma, abys byl velký před očima Božíma; neboť budeš u Boha tím dražším, čím opovrženějším budeš u lidí.

29. Nos vždy stud v tváři po rozpomínání se na provinění, nos zahanbení v obličejí pro pamět zpáchaného hříchu. Hanbou hříchu styd se očí

*) 1. Jana, 2, 6.

svých pozdvíhnouti. Kráčeť se svislým obličejem, se skleslou tváří, s truchlivými usty, bitým srdcem, smutečným rouchem, obvinut pytle, oblečené maje tělo v žíní, vždy kvíle, vždy truchle, vždy lkaje, vždy vzdechy ze srdce vypouštěje. Budiž zármutek v srdci, nářek v prsou: oblibuj si vždy v pláči a kvílení.

30. Buď vždy připraven k slzám. Pláče a slz nikdy nezanechávej. Nižádná věc ať tebe pro hřích bezpečným nečiní, neustále ať v srdci tvém naděje a strach trvají. Takť doufej milosrdenství a strachuj se spravedlnosti; takť ať tebe naděje na odpuštění potěšuje, jakož strach před peklem vždy zarmucuje.

31. V nemocech svých nezarmucuj se, v neduhách svých díky vzdávej Bohu: přej sobě vždy raději duchem než tělem zdrav býti. Choroba tělo poraňuje, mysl napravuje.

32. Štěstí-li se na tebe usmálo, nevyvyšuj se: neštěstí-li tebe potkalo, neklesej. Jestliže se tebe psota dotkla, nebuď málomyslným. Zachovávej mírnost v štěstí, zachovávej trpělivost v neštěstí. Poznej, že jsi zkoušen v bolesti, abys se nepovyšoval.

33. Rovnomyslný buď ve všem, mysl ani radostí ani zármutkem neměň. Všecko stejně snášej, při nižádné neobyčejné věci se neměň. Nižádná případnost nechť tebe nepřipraveného nenalézá; nebudiž nižádné případnosti, kteréby uvážení tvé nepředcházelo.

34. Představuj si, že není věci, kteráby se nemohla udáti. V štěstí přemýšlej, jak bys neštěstí snášel; budoucí bídy vždycky si na mysl uváděj. Protivná událost ustupuje uradění; přicházející útok láme předcházející uvážení. Připravuj tedy srdce své jak na věci dobré tak i na zlé; a dobré i zlé jak se udají, nes, štěstí i neštěstí, jak přijde, snášej; cokolivěk se stane, strp myslí svobodnou.

35. Napadne-li tebe hněvivost, odstraň ji, zachvátí-li tebe, skroť ji. Mírní prchlivost, mírní nevoli, kroť pobouření mysli, pojímej v uzdu návaly hněvivosti. Nemůžeš-li hněvu se vystříhati, aspoň jej mírní; nemůžeš-li prchlivosti se uvarovati, aspoň ji ukroť. Uč se, raději zlé snášeti, nežli odpláceti! uč se, raději zlé trpěti, nežli činiti.

36. Buď krotký, buď trpělivý, buď tichý, buď mírný. Zachovávej trpělivost, zachovávej mírnost. Pohrdej potupami učiněného pohanění. Střely pohanění štítem trpělivosti lámej. Připravuj proti krušným slovům štít trpělivosti. By i někdo tebe dráždil, by i popouzel, by i hanil, by i obviňoval, by i k hádce vybízel, by i lál, by i křivdy činil, by i potupoval; ty buď tiše, ty mlč, pohrdej tím, nevšímej si křivdy, neodpovídej, nelaj zase. Mlčením spíše přemůžeš.

37. Uč se od Krista snášenlivosti, uč se mírnosti. Na Krista pozornost svou obrať, a nebudou tebe boleti křivdy. Šetřením spravedlnosti bolest

mírní. Nepřátely všelikou mírností smíruj, zlé jiných svým dobrým přemáhej.

38. Když se tedy utrhavě mluví proti tobě, ty se modli: když se ti zlořečí, ty se modli; proti zlořečícímu tobě stav dobrořečení. Hněvajícího se trpělivostí udobři, lahozením hněv zuřícího skroť; přemáhej nešlechtnost tichostí, přemáhej zlost dobrotivostí. Pokojnou také myslí utrpená pohanění pronášej. Otvírej tichým srdcem bolest křivdy; neboť velice zžírá ducha rána uzavřená.

39. Jestliže jsi zarmoutil bratra svého v něčem, čiň pokání před ním. Urazils-li bratra, smíř jej odprošením. Pros rychle za odpuštění tvé urážky nejrychlejší nákloností lásky, pokorou k odpuštění jej vybízej, poníženou myslí odpuštění vyprošuj.

40. Prosfícímu dávej laskavě odpuštění, navracujícího se hned objímej, naspět přicházejícího spěšně přijímej dobrotivou láskou. Odpouštěj, aby bylo odpuštěno tobě, promíjej, aby bylo prominuto tobě. Smilování nebudeš mítí, sám-li ho nedáš. A kdyby on ani neprosil, kdyby nežádal, aby mu bylo odpuštěno, kdyby pokory odprošení neměl, kdyby prohřešení své zlým svědomím neuznával; ty promiň od srdce, ty odpusť z myslí, ty odpuštění z vlastní vůle dej.

41. Nezadržuj bolest srdce, odejmi ze srdce urážku bratrovu, pro cizí nešlechtnost nechovej bolest; neboť nenávisť vylučuje člověka z království

Božího, s nebe strhuje, z ráje vyhání. Nenávist nebývá ani utrpením odňata, ani mukami očištěna.

42. Co mám říci o ohni závisti? Závist spaluje všeliký plod ctností: závist všeliké dobré morovou palčivostí šíří. Ta přede vším sobě škodí, přede vším sebe hrýže, napřed svého původce hlodá. Závist jest mol duše, smysl žere, prsy pálí, mysl trápí, srdce člověka jako nějaký mor spásá.

43. Ať vejde vstříc závisti dobrota, ať proti ní připravena jest láska. Pokoj miluj, pokoj se všemi zachovávej, všechny v tichosti a lásce objímej. Nebud pokoji nevěren. Bud náklonností ochoten a vždy zachovej pouto stálosti. Měj mysl smířenlivost, ducha dobrotivost.

44. Bud přívětivý v řeči, příjemného ducha býti ke všem se ukazuj, varuj se vády, chraň se svárů, vystříhej se hádek, odstraňuj příčiny k svárům. Pohrdej sváry, bud živ vždy v pokoji, v nížádném jednání nechtěj se hádati. Hádka plodí sváry, rozžehá pochodně nenávisti, uhasí pokoj srdce, boř svornost.

45. Padl-li nepřítel tvůj, nechtěj se radovati z toho, ve zkáze protivníka se nevypínej; měj raději k jeho poníženosti lidskost. Nasycuj se pláčem v cizích zármutcích. Nebud tvrdého, železného srdce. Plač cizí bdy, jako své vlastní. S plačícími pláč, s kvílícími spojuj náklonnost myslí.

46. Ve všelikých jednáních svých, ve všelikém díle svém, ve všelikém obcování svém následuj

dobrých a svatých, Otce měj za příklad, za pobudky ku kázni. Nikoho ať nepohoršuje zlá pověst života, nikoho ať nezarmucuje odporné mínění. Uč se, člověče! ve veřejné pochvale býti; měj dobré svědectví. Pověst tvá ať není nižádným puchem zatemňována, ať není hanami roztrhána.

47. Chraň se slávy obecné, vystříhej se obdivování sprostého lidu, milostmi (světskými, lidu obecného) opovrhuj; snaž se, abys raději dobrý byl, než dobrým se zdál. Přízeň lidská tebe nesvozuj, aniž hanění zarmucuj. Kdo nedychtí po chvále, necítí ani hanění. Rozeznávej sebe svým a nikoli cizím posuzováním. Ne dle cizí nébrž dle své mysli sebe měř.

48. Za jakého chceš považován býti, takovým buď. Stav svůj dokazuj jak oblekem tak chůzí; abys nebyl na podivanou, nedávej jiným příčiny k pomlouvání. Vystříhej se zlých, chraň se nešlechetných. Dobrých tovaryšstva žádej, dobrých společnosti vyhledávej, svatých nerozlučně se drž. Lépe jest, míti zlých nenávist, než společnost.

49. Zdržuj jazyk i od prázdných řečí, od slova prázdného (marného, neužitečného) jazyk zdržuj. Řeči nestydaté zavrhuje, varuj se slov nepočetných. Nežvatlej slov marných; neboť marná řeč rychle poškvřňuje mysl, a snadno se činí, co se rádo poslouchá; to ať vychází z úst, co uší slyšícího nepoškvřňuje. Vystříhej se věcí nejmenších, abys

nepřišel k větším. Co mluvíš, ať jest důstojným a vážným naučením.

50. Budiž řeč tvá neúhonná, budiž očekávání poslouchajících užitečná. Rozeznávej, cobys mluvití, a co bys zamlčeti měl, a buď jak v mluvení tak v mlčení umělý. Dobře napřed rozvaž, co bys pověděl, a v nižádné věci se nevaď. Ústům svým přilož pečeť jazyka svého, zámek mlčenlivosti zavěz; uzamkni jazyk ohradou stráže. Otázání nechť ústa tvá otevře.

51. Slova tvých budiž málo. Mnoho mluvení nebývá bez hříchu*). Štěbetavý člověk jest nezkušený: moudrý užívá málo slov; mluvití mnoho, jest bláznovství; krátkou řeč dělá vědomost. Nezkušený dosti hluku nadělá a nic rozumného neřekne. Hlas nemoudrého v mnohonásobné řeči. Vždy slova svá zdržuj, ať zachovávána jest ve slovu míra, v řeči váha.

52. Cizí život nepřetřepávej, o cizím zlém skutku ust svých nepoškvřňuj, neutrhuj hřešícímu, ale měj s ním útrpnost. Co na jiném utrhavě vytýkáš, toho se obávej sám na sobě. Těžkým hříchem jest utrhání, těžkým odsouzením jest utrhání; nad to není nic ošklivějšího, toť jest nejvyšší mrzkostí, Psí obyčej jest trhati, psí obyčej jazykem rejdití, psí obyčej zubem jizlivě kousati.

53. Když jinému utrháš, sebe zkoumej; když jiného hrýžeš sám sebe plízni. Chceš-li utrhati, ke

*) Přísloví 10, 19.

svým hříšším se obrať, nepatř na provinění jiného, ale na svá vlastní. Pozoruj na své vlastní chyby a ne na cizí.

54. Nebudeš nikdy jinému utrhati, dobře-li sám sebe prohlídneš. O své tedy napravení buď starostliv, o své spasení dbej; nadymačům sluchu nedávej. Stejného hříchu se dopouští utrhačící, i poslouchající. Takovou pečlivostí napravuj život svůj, jakou pilností se díváš na cizí.

55. Chraň se také ve všelikých věcech lži; ani náhodou, ani schválně nemluv nic křivého. Nižádná lež není spravedlivá; každá lež jest hříchem. Každýť, kdo lže zabíjí duši. *) A: Zahubíš všecky, kteří mluví lež, **) a svědek falešný nebude bez pomsty. ***) Utíkej tedy klamu, uchyl se od lži. Chraň se nepravdy, nikdy nelži. Buď v slovu pravdivý, nikoho lhaním neklam.

56. Zdržuj se přísahy. Budiž v ústech tvých: jest; budiž v ústech tvých: ne. †) Nebuď v slovech snadný a v skutku nesnadný.

57. Tamť jsou hříchy, kde nevíš, že jest Bůh. Vidět tajné věci, kterýž učinil věci skryté: a neodsuzuje-li tebe veřejná pověst, odsuzuje předce vlastní svědomí.

58. Ve všelikém díle svém Boží pomoci žádej: všecko milosti Boží, daru Božímu připisuj! nic nepřičítej svým zásluhám, na ctnosti své si nezakládej.

*) Moudr. 1, 11. **) Žalm 5, 7. ***) Přísloví, 19, 5 a 9. †) Mat. 5, 37.

59. Bez uvážení sňl nic neslibuj. Mezi nevěrné se počítají, kteří nesplnili, co slíbili. Tajcnosti před pozdvižením mysli. Ukrývej dobré skutky před pýchou; varuj se, viděn býti, čím býti jsi zasloužil.

60. Poklésky srdce svého odkryj, zlé myšlénky hnedky zjev. Je-li zjevný, poklések stává se z velkého malinký, je-li tajný, stává se z nejmenšího veliký.

61. O pochybné průpovědi dlouho rozmýšlej. Co chceš činiti dlouho skoumej. Daleko buď v dobrých věcech pohodlná netečnost, daleko buď lenošná nedbalost. V tom, co prospívá odstrč, co překáží. Zahálkou stydne vtip; nedbalost a lenost ruší ducha.

62. Nic není nad moudrost lepšího, nic nad rozumnost sladčího, nic nad vědomost líbeznějšího: nic není nad pošetilost horšího, nic nad nemoudrost špatnějšího, nic nad lenost hanebnějšího. Neučený snadno bývá oklamán, pošetilý do hříchů rychle klesá.

63. Co ústy pronášíš, skutkem vyplňuj; slova tvá ať předcházejí skutky. Chraň se, abys jiné vyučováním pozdvihuje sám v žádosti chvále se nepohroužel.

64. Ustupuj rychle pravdě. V hádání odstraň svár, odstraň tvrdošíjné zastávání. Více oblibuj si v poslouchání než v mluvení: z počátku poslouchej, rozprávěj poslední. První mlč, nejposlednější mluv.

65. Dle hodnosti vzdávej jednomu každému čest. Ustup, vážnosti starších, buď povolný jejich

vůli. Zlé činiti, poručeno maje, nepovoluj. Zlé činiti poručeno maje, nesvoluj.

66. Drž míru ve všelikém jednání, v každé věci rozeznávání (opatrnost) zachovávej. Co chceš, aby se tobě stalo, čiň jinému. Takovým buď k jiným, jaké si přeješ, aby jiní byli k tobě. Chraň se důstojností, které zastávati nemůžeš. Vznešenost důstojenství, velikost jest hříchů.

67. Co odkládáš na zítřek? Můžeš získati i dnešní den. Snažiti se musíš, abys onen neuchopil a tohoto neztratil. Neníť malá škoda i jen jediné hodiny.

68. Pročež ve dne i v noci Boha pros, a oči od rozpustilosti zdržuj. Odstraň příležitost, odklid hmotu k provinění. Všeliké věci, nikoli pobouřenou myslí, ale pokojným srdcem pořádej; a nesud nikoho přísněji, než sebe.

69. Krátká jest tohoto světa blaženost, maličká jest tohoto světa sláva. Vrátká a pomíjející jest časná moc. Rci, kde jsou králové? kde knížata? kde vladařové? kde boháči? kde mocnářové světští? Jako stín zašli, a jako sen zmizeli.

70. Starosti o věci mysl pobuřují, péče o věci mysl znepokojují. Chceš-li býti pokojný, nedychti po ničem světském. Budeš vždycky míti mysl pokojnou, jestli od sebe starosti světské odvrhneš. Kdo se do starostí světských zaplétá, od lásky k Bohu se odlučuje.

71. Nikdo nemůže se držeti zároveň slávy Boží a slávy světa. Nikdo nemůže se držeti zároveň Krista a světa. Pro Boha dej tedy výhost všemu. Bez překážky světa snaž se, sloužiti Bohu.

72. Se všemi se zděluj, všem uděluj, všem dávej. Větší budiž dobromyslnost, než věc podosažená; větší milost, než věc daná. Neníť milosrdenství, kde není dobromyslnosti. Takovým bude skutek tvůj, jakým byl úmysl tvůj.

73. Budiž chrámem Božím, a Bůh svrchovaný bude bydleti v tobě. Ze svých spravedlivých prací uděluj chudým; neber jednomu, co dáváš druhému.

74. Cokolivěk činíš, čiň pro budoucí odplatu, pro očekávání budoucí odměny. Budoucí odplata a nikoli vezdejší, zaslíbena jest svatým. Nemá se zde očekávati, co tam, na onom světě, dáno býti má.

75. Buď mrtev světu a svět tobě. Na světa slávu se dívej jako umrlý, jako pohřbený neměj starost o svět. Jako mrtvý zbav se všelikého pozemského zanepráždnění. Opovrhuj tím za živa, co po smrti míti nemůžeš.

76. Ničeho nebuď pilen pro chválu, ničeho pro časné mínění, ničeho pro pověst; nébrž pro život věčný, který tobě dáti račiž, jenž s Otcem, a s Duchem svatým, živ jest a kraluje, Bůh, po neskončené věky věkův. Amen.

Kniha o vznešenosti přeslavné Marie Panny.*)

I. Oddělení.

Že Maria předčí nade všechny tvory.

1. Vznešenost blahoslavené Matky Boží, kterážto (vznešenost) všecko, co po Člověku-Bohu stvořeno jest, převyšuje, aspoň mdlým okem srdce rozjímati dychtět, a rozjímáním, co z toho chápati mně popráno bude, k obecné známosti pronéstí touže, děším se náramné velikosti hříchů, kterými jsem stížen, a velice se bojím, aby mně tak vznešených věcí žádajícímu nebylo vytýkáno slovo Písma svatého: Vzať budiž bezbožný, ať nehledí na slávu Boží**). Než, když rozvážím, že svatý Syn její proto, aby zhojil hříchy lidské, učiněn jest synem jejím, poněkud naděje nabývám, že aspoň něco málo pochopím ze vznešenosti takové matky

*) Ve vydání Rýno-Kolinském z roku 1612, z kterého tento překlad učiněn, jest tato kniha o vznešenosti Panny Marie připsána svatému Anselmovi, jakož i také v rozličných jiných vydáních spisů jeho se připisuje jemu. Ve vydání Benatském z r. 1744 jest však dle rukopisů kláštera Bekského připsána Eadmerovi mnichu Kantuarskému z řádu sv. Benedikta, jenž byl nerozdílným průvodcem svatého Anselma. **) Přirovnaj Isai. 26, 10.

Boží, totiž Rodičky, a všech, jak angelů tak lidí královny; věda totiž, že ona více pro hříšníky, než pro spravedlivé učiněna jest Boží matkou. Nebo dí sám dobrý Syn její, že nepřišel volat spravedlivých, ale hříšných.*) A apoštol též dosvědčuje, že Kristus přišel na tento svět, a by hříšníky spasil,**) z nichžto prvním býti sebe vyznává.

Když tedy ona pro hříšníky, totiž pro mne a mně podobné učiněna jest matkou Boží, kterakby mne mohla velikost hříchů mých nutiti k zoufání nad odpuštěním jich, an tak nevýslovné dobro učiněno jest z ní pro vyléčení jich? Avšak samo toto vyléčení ku kterým přijde účinněji, aneb v kterých bude působiti milosrdněji, nežli v těch, od kterých tak veliké dobro se miluje, objímá a otí?

2. Vzhudmež tedy mysl svou, bratří! a snažme se, co jen můžeme, na vznešenost tak veliké Panny zřetel obrátiti, a co nám smilování jejího syna zjevití ráčí, věci ke chvále její pronešené přežijeme. Budeť nám už to, že toho si žádáme, příčinou ne malé spásy, a duším hříchů zraněným lékem uzdravujícím. Nebo kterak se může státi, aby z památky chvály její nepošlo spasení hříšníků, kteréžto život učiněn jest cestou Spasiteli přicházejícím uzdravit hříšníků? Co jsem pravil cestou? an týž život schránkou Boží, dvorem Božím, v kterémžby pře-

*) Mat. 9, 13. **) Timoth. 1, 15.

Kaňha rozjímání sv. Anselma.

býval, učiněn jest; nebo v pravdě bydlel v něm, poněvadž sám sebe v něm a z něho, čím spíše nebyl, učinil.

3. Ó přibytku podivný! Ó bydlení nevyslovitelné, kterého nebesa nebes, kterého všechny stvořené budovy obsáhnouti nemohou, obsáhl panenský život blahoslavené Marie, když jej, pravého a dokonalého Boha a člověka v jedné osobě, počala a porodila: cestou pak sám život byl, poněvadž skrze něj Bůh člověkem učiněný na svět viditelně přišel.

2. Oddělení.

0 počátku Panny Marie.

4. To jediné již, o svaté Panně hlásati, že jest matkou Boží, převyšuje všelikou výsokost, která po Bohu se říci neb mysliti může; a lidská mysl, která po Bohu touží, nachází v tom něco nejvyššího k rozjímání a přemýšlování. Avšak, poněvadž mně nyní na srdce přichází, abych o ní něco, pověděl: rád bych předně něco málo o jejím počátku a dále bude-li chatrnost smyslu mého něco o ní, ježtoby dle zdání mého nebylo důstojnosti její na odpor, moci pochopiti, pronesl.

5. Přispěj mi tedy, Pání, nerač póklésy mé, kterých si ošklivím, ale zásluhy tvé, kterých žádám, pozorovati v těch věcech, kterých se bojím. Tyť znáš, že mysl má na tom jest, ač se za nehodného pokládám, abych o tobě mluvil, neb něco napsal.

Než poněvadž vím, žes okem přirozené dobrotivosti své na mnohé mně podobné vzhlédla, chtěl bych nějakou ač důstojnosti tvé nehodnou službu své oddanosti vykonati tobě, pokud na mne vzhlednouti ráčíš.

6. Mlčením tedy pomíjeje těch věcí, které od počátku velikého stvoření, až do svatého jejího příští jsou o této Panně prorokovány jak skrze ty, kteříž před zákonem, tak i skrze ty, kteříž pod zákonem spravedliví byli: to uzavírám u sebe, že její narození, o kterém sice vím, že z posloupnosti pokolení lidského pocházelo, některá veliká a divná oznámení božských znamení předcházela. Jaká ale ona byla, samotný bez pochyby zná ten, kterýž ji, prvé než se narodila, za matku vyvolil. Věřiti se může, že se na ní, jak za to mám, a to ne nedůsledně, stalo, coby úctu věřících k jejímu počátku tím více zvětšilo. Nebo jakby mohl kdo jinak mysliti, než že vznešenost tak veliké věci vyšším tajemstvím se ukrývá? A také ani církev Boží nepřikládá nezvratitelnou vážnost tomu písmu, které přináší, že její počátek byl od angela předoznámen. Neb ačkoliv blahoslavený Jarolím je obnovil dle obsahu jiného jakéhosi spisu, jež ve své mladosti četl, a jehož původce jemu neznámým býti praví; předce dí, že co napsal, nenapsal k tomu konci, žeby nějakou jistotu věci popsané církvím podati chtěl, nébrž pouze proto, aby prosícím přátelům po vůli učinil.

7. Pročež, jak jsem pravil, spis ten nechtěla církev u vážnost přijmouti, majíc totiž za neslušné, o blahoslavené matce Boží něco pochybného ke chvále její pronášeti, jelikož ty věci, které bez váhání o ní pravé stávají, jsou takové chvály plny, že kdokoli touží, jejím chválením se zanášeti, svou mohútnost velikosti věci a pravdě podříditi musí. Neboť jakož ona samotná přede všemi, kteříž zásluhu obzvláštní měli, předčila: tak hodno, aby cokoliv se jí týká zvláštním jakýmsi pevným základem pravdy se stkvělo.

3. Oddělení.

● zvěstování angelském.

8. Narozená tedy a ze svých dětinských let vykročivši, jak čistotně, jak svatě, jak bohohodně život zařídila a zařízený vedla, kdož může jen myšlením, neřku slovy, se dovtípiti? Neníť konečně nižádné pochybnosti, že nejčistotnější tělo a nejsvětější duše její byly dokonale prosty vši poškrvny hříchu*), jsouc ustavičnou stráží angelskou chráněna, co dvůr, v kterém její a všech tvorů Stvořitel, Bůh, tělesně bydleli, a z které člověka v nevýslovné je-

*) Dne 8. decembru l. P. 1854 bylo staré učení od Pia IX. u přítomnosti početného shromáždění církevních otců kardinálů a biskupů i se vzdálených končin se sešlých v basilice Vatikánské za článek víry prohlášeno, že Maria, matka Boží, pro zásluhy Ježíše Krysta, Syna svého, od poškrvnění hříchu dědičného uchována, a tudy bez poškrvny hříchu počata byla. — Překladatel

dnotě osoby své měl skutkem na se přijmouti. A co to divného? Nebo u všech (lidí) vešlo v obyčej, jestliže nebeské věci k pozemským nějak přirovnány býti mohou, že má-li nějaká velemocná a bohatá osoba někam pohostinu jíti, že opříznění chráněnci před ní běží, aby jí místo ubezpečili, vyčistili, vyzdobili a opatrovali, aby příchozímu pánu jejich stalo se k obývání příhodným a přiměřeným. Stává-li se taková příprava pro příchod pozemského člověka, majícího okamžitou moc, jaká příprava všelikého dobrého, dle našeho zdání, stala se pro příchod nebeského i věčného krále, v srdci svatosvaté Panny, která jej měla nejen přechodně v sobě pohostiti, ale také z podstaty její učiněného člověka poroditi? Neboť když přišla plnost času*), jež pro svůj příchod sám Bůh před časy předustanovil, poslal Bůh angela Gabriela, jednoho z prvních knížat svých, totiž království svého, zvěstovat tobě, ó nejblahoslavenější mezi ženami, že nastává spasení pokolení lidského, a on že toto spasení vykoná, a se z tebe zkrze působení Ducha svatého, co pravý Bůh a člověk narodí.

9. Ó paní, ty slyšíš, o jaké věci, po všechny věky neslychané, se mluví, a se chvěješ a se divíš, avšak pranižádné nevěře místa nedáváš: než nepochybně u sebe za to máš, že docela nemožné bude, aby se nestalo, o čem angel pravil, že to bude.

*) Galat. 4, 4. t. když se naplnil čas — od Daniele v kap. 9. verš 24 — 26. předpověděný.

Uvěřila tedy, a zajisté porozuměla Bohu tak dobrému, tak dobrotivému, tak všelikeho srdečného milosrdenství plnému, že ráčí na zem s nebeského sídla sstoupiti, a člověkem učiněný nepatřící jemu smrti pokolení lidské od věčné smrti, v které vězelo, vykoupiti. Odpovídajíc tedy poslu řekla: *Aj děvka Páně, staniž mi se podle slova tvého.*)* Ó víro Bohu příjemná! Ó pokoro milá! Ó poslušnosti nad všelikou oběť líbezněji Bohu přinešená! I co tedy, ježto-by oči přicházejícího Boha uraziti mohlo, se nacházelo v té, v které přijda vůni tak velikých cností nalezl? Zajisté samotnou věrou, Abram, jak se dí, Bohu se zalíbil: a to, že uvěřil Bohu, počteno jest mu za spravedlnost.**)

Bůh pak potvrzuje, že jeho Duch odpočívá na pokorných a pokojných a setřesoucích před řečmi jeho, a že raději chce poslušnost, než oběti.***)

10. Když tedy v těch věcech, které se tak velice Bohu líbí, svatá Panna Maria tak výtečně jemu se zalíbila, že nikomu nelze mysliti, žeby byla mohla nějakým jiným způsobem výtečněji se zalíbiti: věřme nepochybně, že srdce její ode vší škrvny hříchu (jak dědičného tak skutečného bylo čistě†), a že na ní Duch Hospodinův, totiž na po-

*) Luk. 1, 38. **) 1. Mojš. 15, 6. ***) Isai. 66, 2.

†) V původním textu stojí: „Ab omni, si quid adhuc in illa originalis, sive actualis peccati supererat, ita mundatum cor illius“ ano té doby nepoškvrněné početí Panny Marie nábožným míněním a učením bylo a nikoli ještě článkem víry. Viz poznamenání předešlé.

korné a pokojné a před řeči jeho se třesoucí zcela odpočinul, ji, vůle Páně nejčistotnějším a sprostným srdcem poslušnou, i nad všelikou obět příjemněji přijal a z ní, mocí Nejvyššího zastíněné, Syna Božího vtělil.

11. Tu ať se vztýčí pozornost mysli lidské a dle možnosti trochu pozoruje, jak velice cenil všemohoucí Bůh zásluhy této přeblahoslavené Panny. Ať pozoruje, díím, a rozjímá, zírám a se obdivuje, že jednoho Syna s sebou spolupodstatného, spoluvěčného, všemohoucího, ze své přirozenosti bez začátku Bůh Otec zplodil, a skrze něho všechny tvory viditelné i neviditelné z ničeho učinil. Tohoto tedy svého jak jediného tak i nejmilejšího a ve všem sobě rovného nenechal zůstatí jenom svým, nébrž chtěl, aby tentýž byl blahoslavené Marie jediným a nejmilejším i přirozeným Synem; aniž tak, aby dva byli, jeden totiž Synem Božím a druhý Synem svaté Marie Panny, nébrž aby jeden a tentýž, jenž jest Syn Boží, v jedné osobě byl Synem svaté Marie Panny, a jenž jest Syn sv. Marie, jeden a tentýž byl v jedné osobě Synem Božím.

Kdožby to slyše neužasl, i že Bůh takového něco mohl chtítí, a nepovažoval to za divnější nade všecko, co se říci může. Děva z potomstva Adamova narozená, z hříšného pokolení pocházející, najednou, na opak zlořečení Evininu, co požehnaná se velebí nade všechny ženy, a počíná, a ku porodu pracuje a rodí člověkaboha, který má všeliké

přestoupení zapuditi, ty pak, kteříž by ho poslouchali, v nebeském království za své spoludědice ustanoviti.

4. Oddělení.

● lásce Panny k Synu.

12. Jaká divná povaha a nevýslovná náklonnost lásky spatřovati se může mezi tímto takovým takové matky Synem a touto takovou takového Syna matkou, nechť to uvažují ti aspoň každým způsobem, kteříž vroucnou láskou sebe vzájemně milují, matka totiž syna, a syn matku. Ať rozváží, dím, některá dobrá matka jakou náklonností pojata jest k jedinému a dobrému synu svému, a dobrý syn napodobně ať rozváží, jakou láskavostí proniknut jest k dobré a přemilé i přesladké matce své, a ať poněkud zkoušejí, mohou-li nějak v sobě uzavíratí na lásku této dobré matky k opravdivě dobrému a jedinému Synu svému, a onoho dobrého Syna k opravdivě dobré a nejsladší matce své.

13. Všickni sice lidé ze spojení dvou osob, to jest, muže a ženy, bývají zplozeni, a lásku svou oběma osobám, to jest, otci a matce, přirozeně povinují, kteří tak zplozeni bývají; a nicméně tutéž lásku svou rodiče oba, kteří je zplodili, jim jsou povinováni. Když ale lásku, kterou otec a matka, každý zvlášť, povinováni jsou synu svému, povinována jest tato nejšťastnější z matek sama Synu svému: také lásku, kterou každý syn zároveň svému

otci a matce jest povinován, onen Syn pravé panny jest své samotné matce povinen. Neboť jakož jiní synové se rodí z otce a matky: tak syn její narozen jest z ní samotné matky. Převyšujeť tedy všelikou lásku rodičů k synům, aneb synů k rodičům láska této matky k synu svému, a tohoto Syna k matce své. A tomu tak jest z ohledu synovství, které se stalo mimo zákon lidského zplození.

14. Jiným ještě způsobem, líbo-li, lásku tohoto Syna a této matky prozkoumejme, a jak mnoho z toho nám popřáno, dle možnosti, rozjímejme. Zajisté rodička jest v času narozena, zrozenec jest Bůh, skrze kterého všechny časy stávají, a ona sama jest panna stvořená. Ukázal tedy on sám prvé lásku, kterou měl k matce panně, a láskou, nad kterou, jak za to máme, nemůže býti větší, za matku svou učinil ji, a panenství jí neodjal. Jistě tyto dvě věci ona líbezněji milovala, totiž panenství a plodnost. Panenství, poněvadž věděla, že se ono líbí Bohu nade všecko, plodnost, poněvadž bez ní v zlořečení zákona, který se ještě tělesně zachovával, upadnouti se bála. Zvítězila však láska v ní k zachování panenství, a vyprostila ji z bázně před upadutím v zlořečení. Panna tedy a útlá i rozkošná, z rodu královského pocházející a překrásná všechnu úmysl svůj, všechnu lásku svou, všechno snažení své k tomu zařizovala, aby tělo i duši svou Bohu panenstvím ustavičným zasvětila. Neboť věděla, že čím světleji bude je zachovávat, tím vznešeněji se

k tomu, jenž nade všechny nejčistotnější, ano jenž čistota sama jest, se přiblíží. Držíc se tedy toho, o čem věděla, že jest Hospodinu příjemnější, přemohla zákon a pohrdla zlořečením daného zákona, a věřila, sama u sebe uvažujíc, že ten, kterému se zalíbiti hledala, jest takové dobroty a takové moudrosti, aby nalezla před sebou či o sobě jistou radu, by nic hříšného v těch věcech nepovstalo; a ona nebyla zklamána. Neboť kdo doufal v Hospodina a byl opuštěn od něho?

15. Konečně když Bůh tak svatý úmysl její, tak čistotné předsevzetí její, tak silnou víru, stálou naději a neskonalou lásku její viděl, vzhledem milosrdenství svého naložil s ní, aby ani svatost úmyslu jejího nebyla zmařena, aniž čistota předsevzetí jejího porušena, aby buď zdraví víry nezemdlelo, nebo stálost naděje se nezviklala, nebo plnost lásky v ní nezhybnula. Dal jí tedy, aby i pannou, čeho si více žádala, zůstala, a aby nikdo nepochyboval, že jest ona zlořečení zákona veleprosta i plodnou se stala. A odkud plodná? z onoho, bez kterého veškera plodnost v neplodnost se obrací a ohněm k strávení se podpaluje. A opravdu slušno bylo, aby příchodem jeho v pannu byla ona plodnou učiněna, která měla poroditi Boha, aby skrze něho byl všecken svět spasen.

16. Co máme tedy zde říci? Myslíte-liž, že jest jaká mysl lidská, kteráby míru tohoto milování, které Bůh k této panně měl, proniknouti

mohla: když i jí to, co váženěji milovala, tak neporušeně zachoval, že ji tak důstojně a čistotně plodnou, svou vlastní matkou učinil? Může-li, medle, který člo věk aneb anděl této lásky nesmírnost postihnouti, aneb nějaké přirovnání k důstojnosti cti její vymysleti? Zostřete, prosím, bratří moji, zostřete mysl svou k rozjímání tak nevyslovitelné a užasné pro všechny věky milosti a povýšenosti této ženy. A ty, nejblahoslavenější mezi ženami, do které vplynula tak hojná a výtečná milost všech milostí, jakou mysl jsi, medle, chovala k tomu, který tobě tak veliké věci učinil? Od té chvíle, jak jsi sama řekla, již ode všech pokolení blahoslavenou nazývanu býti jsi zasloužila. V pravdě velebila duše tvá Hospodina, a zplesal duch tvůj v Bohu spasiteli svém. Spasitel podivný, že netoliko tebe, Paní, neocenitelným spasením pozdvihl, ale i celý svět, ranami hříchů zhnílý, uzdravil, který z tebe divným zařízením se narodil. Než když toho, který jí tyto divné věci učinil, maličkého na loktech jejich se nacházeti a na slova její dbáti a k ublížením malého a útlého těla způsobem maličkých plakati spatřovala: jakou náklonností, prosím, nejmilostivější její mysl byla pohnuta, aneb jakou snažností k předejití všemu, coby dle jejího obávání jemu nepohodlné bylo, upravovala nejčistotnější tělo jeho!

17. Bože, synu této nejšťastnější matky, jenž jsi moc a pravá moudrost svrhovaného Otce, prosíme tebe, rač vnuknouti do srdcí našich, jakou

myslí, jakým myšlením se zanášela tato nejsladší tvá matka, když tebe, dím, tak velikého a tak maličkého na loktech svých plesající a veselá držela, když se s tebou nemluvnětem sladkým a častým líbáním spolu radovala, když tebe plačícího na kolenou svých, jak jen mohla, potěšovala, když konečně jinými a jinými snahami, jaké jí mateřská laskavost vnukala, tobě, bedlivá o rozličné střídání, lahodila? Nauč, dím, nás, jen dost málo myslí pochopiti náklonnost samu, kterou bylo její srdce naplněno, abychom, nemůžeme-li nečistotou svých hříchů přeplnění, jak veliká ona byla úplně postihnouti, aspoň něco málo zasloužili ve svých strastech pochopiti; a nebudiž domýšleno, žeby od někoho bylo opovrhováno, aspoň něco málo v sobě pocítiti z náklonnosti této matky k synu svému. Neboť nikterak nemám za to, žeby ten, jenžby hoden učiněn byl k pochopení jí (té náklonnosti) se dostati, mohl sladkosti lásky té prost docela zůstat. Kdo ale v líbeznost milování vnikne, nikterak nelze jest se nedověřovati, žeby také v účastenství odplaty její nevnikl. Jaké ale odplaty lásky své podosáhla: zná veškeré křesťanstvo, kteréž jistě věří, že ona jest nad všelika nebe vyvýšena a andělským sborům představena.

18. I pročež, bratří, seč jsme, vynasnažme se, poněkud náklonnost této tak dobré matky poznati, a v sobě aspoň velikosti věci podlehájíce okusiti, abychom jejími zásluhami pomoci nabýti a jejím

milováním spasitele okřátí, a nějakou odměnou budoucího potěšení se povznéstí zasloužili.

19. Kdokoliv tedy někoho upřímnou a sladkou náklonností miluje, přeje, aby mu všechno prospěšně a příjemně se vedlo, a nad jeho nehodami, kteréby ho potkaly, truchlivý vzdychá. Nechť přemítá u sebe o této náklonnosti a přemýšlí, jakby mu bylo, kdyby ona ještě mnohem rozmnoženější v něm se nacházela. Co když učiní, a se bude domýšleti, že tato jeho láska jakkoli rozumem jeho zvětšená k lásce této nejmilostivější matky, paní naší, k Bohu synu svému poněkud přirovnána býti může, nevím, zdaliž se má jemu v tomto jeho cenění sluchu dáti? A není divu, neboť sám duch Boží, sama láska všemohoucího Otce i Syna, on sám, skrze kterého a v kterém milováno bývá všecko, co dobře milováno jest; on sám, dím, tělesně, abych dobře řekl, sstoupil v ní*), a obzvláštní milostí přede všemi, všemi, které stvořeny jsou buď na nebi nebo na zemi, spočinul na ní, a královnou a velitelkyní nebe i země a všech tvorů, kteří jsou v nich, učinil ji. A nějakému dobráku by snad na mysl připadalo, že on něco lásky má, co by se mohlo považovati za přirovnatelné k oné lásce, kterou tato nejblaženější mezi ženami měla k tomu, od kterého sebe takovou nevýslovnou důstojností vyvýšenu věděla!

20. Předčí tedy nade všechny všech stvořených věcí lásky a slasti velikost lásky této panny k jejímu

*) Luk. 1, 35.

synu, a nesmírnost slasti, kterou zplesal a rozplýval se duch její v témž Pánu Bohu jejím. Pročež komu aspoň tak popřáno bylo často sladkou snahou moci přemýšleti o ní, soudím, že jest to veliké znamení spasení zaslужitelného. Než co dím? když tak veliká byla láska její, a opravdu větší k tomuto nejmilejšímu Synu jejímu, jakou, medle, radostí naplněna byla celá podstata její, když toho, kterého tak velice milovala, o kterém věděla, že jest Stvořitel a Pán všech věcí, měla s sebou bydlícího a jídajícího, ji, cokoli znáti chtěla, sladkým oslovením učícího, i kdožby to pochopil?

5. Oddělení.

● soustrastí blahoslavené Marie s Synem ukřižovaným.

21. Když tedy takovým milováním, takovým plesáním blahoslavená rodička Boží z jeho přítomnosti a obcování byla obveselována, nechť uváží, kdo může, jakými bolestmi, jakým lkáním, jakým vzdycháním trápena byla: když jej od sebe rukami ukrutníků odtrhovati, když jej k odsouzení vydávati, když jej k podstoupení smrti soudem nespravedlivého soudce před soudnou stolicí stavěti spatřovala. Snad předce mezi tím, co se toto dílo, mohla, abych způsobem lidským mluvil, býti nějaká útěcha naděje, že vyvázne, vidouc že ortel smrti jeho na váhách jest, slyšíc střídavé řeči vladaře jej vysvobodíti hledajícího: Protož potrestám ho a propu-

stím*), a nejhorší lůzi židovské, aby nebyl na svobodu dán se odvolávající k vládě císařově proti vladaři. Avšak když byl určitý ortel smrti jeho pronešen, a všeliká naděje na vyvážnutí ji opustila a ona lkající jej spatřila kříž, na kterém měl pnutí, na ramenou až k místu umučení vléci: kdož jest, medle, jenžby mohl pochopiti, jak to v jejich prsou bylo?

22. Přidána jest k těmto jejím bolestem ještě i jiná bolest. Petr a jiní učenníci jeho, z něho k apoštolství vyvolení, i k vznešenosti tak veliké ctnosti povýšení, že zlým duchům poroučeli, jakož i tajemství jeho společně a důvěrníky ve všech věcech učinění byvše, když nastala hodina zrazení jeho, na útěk se dali a jej, pro kterého nedávno před tím i smrt podstoupiti slibovali***), zapomenuvše na tak veliké dobré věci a na slib svůj jej samotného, ona na to patří, zanechávají.

23. Viz, jej samého, ode všech přátel opuštěného a k umučení se ubírajícího tímto hlasem sprovázela ona vzdychající: „Jdeš smírce se obětovat za všechny, nepřichází tobě vstříc Petr, jenž pravil: „Hotov jsem s tebou i na smrt jíti“.†) Opustil tebe Tomáš, jenž řekl: „Pojďme i my, abychom zemřeli s ním“,††) a nikdo z nich leč ty sám jsi veden, který jsi mne čistotnou zachoval, Synu můj a Bože můj.“ Avšak tato slova ze studnice veliké pobožnosti vynešená, zkrátka připomenouti ať

*) Luk. 23, 22. **) Mat. 10, 8. Luk. 10, 17. ***) Mat. 26, 35. Marek 14, 31. †) Luk. 22, 33. ††) Jan 11, 16.

postačuje, aby oko pobožnosti to pozorujíc a s bolestnými city takové matky upěnlivě lkající soustrast majíc zasloužilo skrze ovoce nábožné její lásky někdy odměněnu býti.

24. Než když to k samému jeho umučení přišlo, a on na kříži přibitý z jedné strany svou matku z druhé pak učenníka, kteréhož miloval, na blízku stojící spatřoval, aby matku docela osiřelou nezanechal, odevzdal jí přítomného učenníka na místo sebe za syna, řka: „Ženo, hle syn tvůj!“*) Ó jaká to změna! za věčného a nezměnitelného Boha, pouhého a porušitelného člověka, za přirozeného a jediného syna, služebníka obdržela za syna.

25. Ó paní, jak tobě bylo, když jsi uslyšela, že se tobě tak neocenitelná záměna od toho samého stala, kterého jsi nade všechno milovala? Jistě pronikl duši tvou meč bolesti, jenž tobě trpčí byl nade všechny bolesti jakéhokoliv utrpení tělesného. Neboť všeliká ukrutnost, jaká koli byla tělům mučenníků učiněna, byla lehká, či raději ničím u přirovnání k utrpení tvému, které totiž svou nesmírností proniklo veškeré nitro tvé, a tvého nejdobrotivějšího srdce útrobu. A zajisté, dobrá paní, nevěřil bych, žebys byla mohla nějakým způsobem dorážení takových muk bez pozbytí života snášeti, kdyby nebyl sám duch života, duch utěšení, duch

*) Jan 19, 26.

totiž nejsladšího Syna tvého, o kterého umírajícího jsi truchlila a tak velice se trápila, tebe posiloval, tebe potěšoval, tebe uvnitř poučoval, že to není smrt jej stravující, ale raději vítězosláva všechno jemu podrobující, co jsi na něm u přítomnosti tvé umírajícím se dítí viděla. Umřel však a od očí tvých, ana jsi na to patřila, byl v hrobě zavřen.

26. Ostatní věci mlčením pomímám, pranic nevěda, kde a odkud bych něco k povědění vzal, z čeho bych míru tvé truchlivosti, ó nejstydlivější Panno, někomu předložiti mohl. Když jsi totiž toho, o kterém jsi věděla, že jsi ho co panna počala, co panna porodila a po porodu pannou zůstala, jakož i seznala, že skrze něho ode všech pokolení blažoslaavenou nazývanu býti zasloužila, viděla zuřivosti bezbožníků tak ukrutnou vraždou zabitého, tak náhle tvým zrakům odňatého a v skryši hrobu uzavřeného, nevím cobych já, medle, měl, kde aneb odkud vzal, cobych k rozjímání stavu duše tvé, jaký jsi té doby měla, někomu zděliti mohl: než trpkost bolesti a truchlivosti o vzkříšení téhož Syna tvého, Pána Boha našeho v radost se proměnila. A v kterou a jakou to radost?

6. Oddělení.

● radosti ze vzkříšení.

27. Rozvažujme bratří moji: Výše když jsme její radostné plesání, kterým byla naplněna, pokud se Synem svým ještě v těle smrtelném žijícím

obcovala, rozjímati se snažili, ustáli jsme v samém snažení mysli své, a to plesání jsme nad všeliké lidské pochopení velkým a divným zpozorovali. Když tedy ono tak veliké bylo tehdá, když dobře věděla, že on brzo na to umře, i jaké a jak veliké, mníte, bylo ono tehdá, když on zákony smrti už přemohl a zmrtvých vstal, maje nejen na věky živ býti, ale i nad všelikým nebeským i zemským stvořením právem věčným panovati? Nechci, aby se kdo namáhal, do nesmírnosti radosti její vniknouti: poněvadž co samým andělům Božím jest divné a nepřístupné, snadno bych nevěřil, žeby některému člověku smrtelnému mohlo býti proniknutelným.

28. Jestli se ale kdo táže, proč evangelistové nevypravují, že se nejdobrotivější Pán z mrtvých vzkříšený této své nejsladší a nejmilejší matce, aby její bolesti ukrotil, prvně a obzvláště zjevil? díme, co jsme od jistého moudrého člověka na tutéž věc se ho tázajíce slyšeli, totiž: Tak veliká jest vzbuze-
na vážnost vypravování evangelického, že se v něm nic odvislého, nic marného, nic zbytečného nenalezá; tak že kdyby se psalo, že matce Páně, že paní světa její Syn z mrtvých vzkříšený jako komukoli jinému se ukázal, a ji o svém zmrtvých vstání poučil, kdožby takové písmo za zbytečné nepovažoval, že se totiž královna nebe a země a všelikého stvoření na roveň staví s těmi, kterým se ukázal, muži neb ženě? Duch jeho v ní úplně a dokonale odpočíval, kterýž jí i bytí jeho i skutky jeho všechny nad

světlo jasněji zjevoval, a evangelistové by měli psáti, že tehdá neb tehdá se on jí takovým proukázal?

29. Těmito málo slovy davše, jak jsme byli přijali, odpověď na něčí snad otázku, chceme ještě něco z radosti této nejblaženější Panny matky před oči postaviti, nikoliv v té naději, žebychom se domýšleli, že my v tomto smrtelném těle žijící míru její dokonale pochopíme: nébrž abychom z ní něco, seč jsme, okoušejíce ji s nábožností ctili. Neboť ona tak spatřována a okoušena veliký prospěch dychtícím po lásce její plodívá.

30. Nuže měla-li radost, an týž její Syn s ní v těle život trávil, měla-li radost, an týž její Syn po přemožené smrti z mrtvých vstal; ne menší radostí zplesala, an týž její Syn v tom těle, o kterém věděla, že ho z ní na sebe přijal, před očima jejíma na nebesa vstupuje, kdož to vypoví? ano kdož by nemyslel, že ta radost nade všechny radosti, které tuto předcházely, předčí? Dobré matky rozveselují se velice na tomto světě, vidouce syny své pozemskými hodnotami vyvýšeny, a tato matka, beze vší pochybnosti dobrá, nemělaby se nevýslovnou radostí radovati, když Syna svého jednorozeného viděla na všeliká nebesa právem panovnickým vystupovati a na stoličce Boha Otce všemohoucího usedati? Ano, co bylo kdy této radosti podobného? To za prostředek uvádějíce snad by aspoň skrze to poněkud mohla mysl lidská zrak svůj na onu (radost) zaříditi? Než i tato velikost radostí jejích ještě

vzrostla, když po příchodu Ducha svatého na učeníky brzo na jejich kázání víru Syna jejího tak veliké množství lidí přijalo.

31. Ať se to nezdá někomu divným proto, že dím, že radost nabyla vzrůstu z obrácení věřících. Nebo v tom, kromě radosti, kterou ze spasení lidského pokolení v těchto obrácení pociťovala, seznala, že syn nadarmo neumřel, vidouc že tak účinnivě působí víra lásky jeho v těch, kteří se milovníky jeho stali. Radost tedy měla na nebi, a radost na zemi, radost nad to na všelikém stvoření. Radost v nebi, neboť požehnaný plod života jejího byl již vítězem smrti a světa, v nebi kraloval a veškeré zástupy nebeského dvorstva neocenitelnou slávou obveseloval. Radost na zemi, neboť ty, pro jejichžto spasení matkou Boží, jak jí bylo povědomo, učiněna jest, odvrhnuvše jeho ďábla, od něhož u vězení držáni byli*), vysvobozené k spasení samému chvátati spatřovala. Ve všelikém také stvoření radost měla, protože je z dřevnějšího utiskování vychvácené k onomu stavu, ku kterému bylo učiněno, se navraceti viděla. Když totiž člověk Bohem opovrhl a jeho přikázáním na odpor hrdě kráčet se nebál, nesměl na nižádné stvoření, které Bůh k jeho pomoci ustanovil, spravedlivým soudem nižádného práva více míti. Když tedy i ve své vzdorovitosti proti Bohu, všech věci pánu, setrval, a předce

*) 2 Timot 2, 26.

užívání věcí ku své pomoci vynucovati neustál, činil Pánu Bohu nepráví a stvoření Božímu násilí a utiskování. Avšak nyní, když už smířený člověk skrze smrt Syna této přeblahoslavené matky se navrátil v milost Boží, aby totiž stvoření sloužilo tomu, pro kterého ustanoveným se znalo, to když jsi, nejsvětější paní viděla: seznala jsi, že se to skrze tebe takovýmto způsobem vyplnilo, velice se radujíc.

32. To bratří, díme, za sladké majíce a žádajíce, byste i vy za sladké měli, často v mysli přemítati lásku a radost této Paní, kterými ustavičně oplývají, také Bohu líbeznou se stávala celá její podstata. Neboť nic není po Bohu užitečnějšího nad pamatování na matku jeho, nic spasitelnějšího nad rozjímání pobožné lásky, kterou se rozněcovala v pamatování a patření na Syna svého, nic líbeznějšího nad okoušení radosti její, kterou mnohonásobně se kochala v srdci a skrze téhož Syna svého. Často jsme zajisté viděli i slyšeli, že mnozí lidé ve svých nebezpečnostvích se na tyto věci rozpomenuli, a ze zla všelikého nebezpečství hned vyvázli. Rychlejší bývá někdy spása při zpomenutí jména jejího, než při vzývání jména Pána Ježíše, jediného Syna jejího. A to sice nestává se proto, žeby ona větší a mocnější nad něho byla, aniž pak on jest velký a mocný skrze ni, nébrž ona skrze něho.

33. Proč se tedy bližší spása v rozpomínání se na ni, než na Syna jejího často pozoruje? Řeknu,

co myslím. Syn její jest Pán a soudce všech, rozeznává zasluby každého zvlášť. Když tedy on sám od někoho ve svém jmenu vzývaný, hned nevyslýchá, zajisté to spravedlivě činí. Když bylo ale jméno matčino vzýváno, ačkoliv zásluby vzývajícího nezasluhují, aby byl vyslyšen: předce zásluby matčiny přimlouvají se, aby byl vyslyšen. To pak konečně obyčej lidský denně potvrzuje, když někdo předemslaným jmenem pánovým mocně od jiného něčeho podosahuje, čeho prostě svou prosbou nijak podosáhnouti nemůže. Tedy, jestli tak užitečným někdy v přispění se stává zpomenutí jmena matky Boží, není divu, když ovoce veliké spásy přináší časté rozjímání lásky její, když úplnou líbeznost dá sladkou péčí myšlená a rozvažovaná nesmírnost radosti její.

7. Oddělení.

● radosti blahoslavené Marie o Synově nanebevstoupení.

34. Pročež ještě v uvažování radosti její slov užívejme, a mysli své její sladkosti trochu napájejme. Uvažujme tedy, když velikost tak veliké radosti naplňovala nitro nejdobrotivější paní této z těch věcí, které již dle možnosti jsme předložili: zda-li možná bylo, aby jí nad to ještě něco radosti přidáno bylo? To, že zjevením Ducha svatého, beze všeho pochybování, věděla, že po uplynutí doby života vezdejšího v blaženost království nebeského vstoupí, a Syna svého, všemohoucímu Bohu Otci

ve svém Božství spolurovného, tak jak jest neskonálním patřením viděti bude, a že ona po něm nad všelikým stvořením nebeských, zemských i pekelních ustavičným právem panovati bude.

35. Než nesmírnost radosti této kdož bude rozjímati, nebyv v samém rozjímáním docela od ní potlačen? A jestli příčina radosti tak veliká jest, jaká a jak veliká jest radost sama? Avšak, ó dobrý Ježíši, této tvé nejsladší matky synu, jak jsi mohl dopustiti, že's, ubíraje se do království slávy své, ji jako osiřelou v bídách světa zanechal a ji nevzal hned na nebe, aby s tebou kralovala? Snad, Pane, aby tvé nébeské dvořanstvo do rozpaků nepřišlo, komu by mělo raději vstříc jíti, tobě-li, totiž Pánu svému, do království svého v těle, na sebe přijatém, vcházejícímu, nebo jí Paní své, do království toho, právem mateřským již jejím vlastním učiněného, vstupující? Neboť aby se na částky ve svém uvítání ono rozdělilo, tak žeby částka tobě a částka jí o prvním příchodu sloužila, to by dle mého zdání neslušelo, obzvláště an celé jest tvé, a celé totéž dvořanstvo skrze tebe její. Opatrnějšího tedy a důstojnějšího usouzení uživ, ráčil's ji předejít, abys jí místo nesmrtelnosti v království svém připravil a tak sprovázený celým dvořanstvem svým slavněji jí vstříc šel a ji, matku svou, vznešeněji, jak se slušelo k sobě samému povýšil.

36. Jistě není od věci, věřiti, že on pro tu příčinu matku svou předešel, an sám týž Jedno-

rozený této přeblahoslavené Panny slíbil učeníkům svým, že když odejde, jim místo v nebeském sídle připraví.*) Bylo-li tedy místo od něho připravováno k slávě a cti učeníků, jakby nebylo připravováno ke cti a slávě matky jeho, Paní totiž a královny angelů? Byloť nad to, jak se zde sice zdá, užitečno i potřebno víře naší obcování její po nanebevstoupení Páně mezi apoštoly jeho: neboť ačkoliv oni zjevením Ducha svatého byli ve vší pravdě vyučeni, nepřírovnatelně předce, výtečněji a zjevněji ona skrze téhož Ducha pravdy, hlubokost jeho pravdy vyrozumívala, a tím mnohé věci jim skrze ni byly zjevovány, kterým v sobě netoliko pouhým věděním, nébrž samým účinkem, samým zkušením byla se naučila z tajemství téhož Pána našeho, Ježíše Krista.

37. A také odložení jejího nanebevzetí nemohlo nikterak uškoditi nesmírnosti lásky a radosti její, poněvadž on, dokonalost lásky a radosti, tak ji posilňoval plností svou, že jí to samo k rozmnožení lásky a radosti velice sloužilo, že se tam býti viděla, kde ji Bůh, kterého nade všecko milovala, dle její vědomosti raději míti chtěl. Tedy kdekoliv byla, těšila se i sama z Boha a Bůh z ní, kterýmžto těšením sama byla šťastná a přede všemi ostatními věcmi žádala, aby se stalo, o čem seznávala, že se moudrosti Boží nejvíce líbí. Touto vzácnou nesmírností lásky a radosti byla obdařena

*) Jan 14, 3.

tato nejsvětější Panna, pokud se také ve smrtelném těle líbila nejmoudřejšímu synu svému.

8. Oddělení.

● nanebevzetí blahoslavené rodičky Boží Marie.

38. Když on ale ji do království svého vzíti a jí velebnost království své slávy okázati ustanovil, jak důstojné medle a čestné přípravy činilo veškeré dvořanstvo angelů, aneb jakými hlasy plesání a spasení rozlehaly se početné příbytky praotců k témuž dvořanstvu tehdá přidružených? Za jisté bych měl, že všickni měšťané oné nebeské vlasti nadobyčejně slavnějším a vznešenějším leskem oslavy ku příchodu matky pána svého připraveni byli a novou jakousi a nevýslovnou milostí potěšující pro očekávání tak veliké věci plesali. A co divného? Sám Ježíš, Bůh a Pán všech, syn její požehnaný, této nejčistotnější panny a paní, on sám ji jakožto svou jedinou matku celý slavný uvítati chtěl, a někdo z domácích jeho by se od nesmírností tak veliké radosti oddělil?

39. Znáám jest zajisté u lidí obyčej, že každý dobrý služebník kteréhokoli velmocného pána tím větší radostí o příchodu přítele pána svého plesá, čím více jeho pán přichozího přítele, pokud jemu známo, miluje. Když se však o příchodu rodičů pána jeho jedná, o jejichžto zvláštním milování nikdo pochybnosti nemá: zajisté za více šťastného

se pokládá ten, kdo větším plesáním a slavnějším uvítáním radost svou projevuje. Tomu-li tedy tak u lidí, v kterých jestli jaká dobrota, ona předce dobrotě nebešťanů daleko se nevyrovná: ať rozjímá v duchu, kdo může, jakou radostí, jakou slavností, jakými zpěvy plesali všelicí blahoslavených duchův řádové, když i jedinou matku Pána svého přicházeti, a že sám jejich Pán všelikou slávou svou ozdobený jí vstříc jíti ráčí, viděli.

Obstoupený tedy tisíci tisíci ano nesčíslnými sbory andělskými, Bůh sám této nejdobrotivější, z tohoto světa putující matce své, vyšel vstříc, a ji nad všeliká nebesa vyvýšenou a nad veškerým stvořením s ním právem ustavičným panovati mající na trůnu slávy usadil.

40. Ó dni takového uvítání přeslavný a přешťastný! Dni tak překrásného plesání blažený a přeznamenitý! Dni tak vznešeného oslavení sváteční a všem věkům divný! Neboť ten den nejen tebe, paní, nevýslovně vyvýšil, ale i nebe samo, do kterého jsi vstoupila, jakož i veškeré bytosti, které se v něm nacházejí, novou a nevýslovnou slávou ozdobil: poněvadž prvnější jejich slávu z přítomnosti tvé nad to, co se říci neb mysliti může, zvelebil. Neboť ty, Paní, tam vstupujíc novou a je převyšující důstojností tvých ctností je ozářuješ, a nesmírným světlem smilování svých a milostí prohlížíš. Týž také den vstoupení tvého ty, kteříž měšťany jeho od počátku stvoření byti zasloužili, nadobyčejně

slávou radostného plesání přiodil ; neboť skrze slavný plod tvého plodného panenství vidí oni své napolo-zbožené město opět obnovené. V pravdě o tvém příchodu, skrze kterou tak velikého dobra zasloužili, musela se velikost radostí jejich právem zvětšiti.

41. Zemi také den povýšení tvého, ó nejblahoslavenější mezi ženami! divnou milostí zvlažil ; neboť když tebe, kterou ze sebe a v sobě zákonem jiných lidí zplozenou zuala, až k trůnu Stvořitele všech věcí vyvýšenou seznala, také beze vší pochybnosti uvěřila, že ze starodávného trestu zlořečení, o kterém věděla, že jej v hříchu prvních svých synů zaslouženě přijala, již skrze hojnost tak velikého požehnání tvého vyvázne.

42. Co mohu více říci, Paní ? ježto nesmírnost milosti a slávy a blaženosti tvé rozjímati žádajícímu smysl ustává, jazyk umdlévá. Neb jako všechny věci, které jsou na nebi, oslavením tvým neocenitelně jsou ozdobeny : podobně tímtéž oslavením, veškeré věci, které na zemi stávají, nevyslovitelně jsou vyvýšeny. — Jednakáždá totiž ozdobou nesmírné hodnosti prospěla, ana skrze tvé blahoslavené a neporušené panenství Pána Boha svého, kterého neznala, poznati a poznaného ctíti a milovati hodnou učiněna jest. Poněvadž tebe nad všeliká nebesa na pravici Pána Boha svého, Syna tvého požehnaného, vyvýšenou slušně poznaly: tím také zvěděly, že témuž Bohu svému všechno jsou dlužny, čím jsou, když jsi ty, která mezi nimi a z nich jsouc, takové

důstojné vznešenosti dosáhla. Poznalyť tedy, že nic nejsou dlužni ani modlám lidí, aniž kterékoli jiné věci modloslužebníkům, když i zvláštního původce svého, z nejčistotnějšího života tvého k obnovení prvotního stvoření svého zrozeného, přijaly a o tobě, skrze kterou své ztracené důstojnosti opět nabyly, se dověděly, že jsi všelikému stvoření tak vznešeně představena.

9. Oddělení.

Jak velice prospěla blahoslavená Panna Maria stvoření lidskému.

43. Jaké tedy chvály, aneb jaká díkůčinění, netoliko lidské stvoření, ale i všeliké stvoření této nejsvětější Panně jest dlužno? Nebo čistá svatost a nejsvětější čistota nejmilostivějšího srdce jejího, všelikou čistotu nebo svatost všelikého stvoření nepřirovnatelnou vznešeností převyšujíc, toho zasloužila, aby se opravitelkou zkaženého světa nejdobrotivěji stala. Pročež jakou chválu za tak nevypravitelné dobro sám skrze ni opravený svět, jí právem dlužen jest, oceniti nepostačuje. Avšak nikdo těm věcem nezvyklý se nedomnívej, že více obyčejem nerozvážlivě chválících to pravíme, než věc, jak sama v sobě jest, rozjímáme. Aby se tedy nikomu nezdálo, že chceme něco k rozjímání věřícím jen zmíněním předkládati, zevrubněji o tom, co lidské přirozenosti skrze ni dobrého pošlo, promluvíme, a jak všeliké tvary jiných věcí skrze ni

jsou opraveny dle možnosti vyložíme. A to takovým sice způsobem učiníme, aby nikdo pro oči poněkud nezpůsobné nebyl jednotlivým dobrodiním jejím zanechán, jehož rozjímání by nesmírností zasloužené její chvály zanešeno nebylo.

44. Budu tedy o věcech všelikému věku známých mluvit, a dle možnosti vypovím z čeho k čemu jsme přivedeni zásluhami této Paní. Takt byla přirozenost naše k podobenství Božímu na počátku stvořena, jelikož bez přestání Boha samého požívala, a jeho slávy beze všeho porušení a beze vší proměny někdy dosáhnouti měla. Toto tak veliké dobro přirozenost hned v prvních lidech ztratila, a do bíd tohoto světa nešťastná a nesmyslná upadla, majíc z nich do věčných bíd po uplynutí vezdejšího života mnohem nešťastněji upadnouti.

45. Uplynulo mnoho století, a velikost tohoto zatracení nade všemi syny lidskými vždy byla hůř utvrzována; aniž svrchovaná moudrost svrchovaného Boha jaké cesty v spouště lidských tvorů nalezla, kterou by, jak usoudil, na svět přijda tak žalostné zkáze odpomohl: dokavadž k té, o které mluvíme, Panně, se nepřišlo. Než ona hned, jak na svět postoupností lidského rodu přišla, tak velikou všeho dobrého slou a podstatou dokonale se zastkvěla, že ji sama Moudrost Boží za opravdivě hodnou usoudila, aby skrze ni vtělena na svět přijdouc, nejen vinu prvních lidí, ale i také hříchy celého světa smazala, a moc ďábla, nepřítel jejího díla, i jeho

přivrženců zmařila, jakož i ztráty nebeské vlasti, uvedením do ní člověka, nahradila.

46. Kdož tedy tyto věci uváživ, může oceniti, jaké chvály jest hodna ta, která jedina přede všemi zasloužila učiněnu býti prostřednicí takových dobrodiní? Vysvobození tedy ze zákona smrti, pod kterým jsme byli držáni, vstáváme zase ke slávě, kterou jsme v prvních rodičích ztratili, ano ještě k větší nežli oni buď sami na sobě, nebo my v nich ztratili. Nebo my, kteříž ještě také v těle smrtelném skrze víru k ztracené slávě čili vlasti putujeme, přešli jsme v synovství Boží skrze požehnaného Syna požehnané matky Marie, a téhož Syna jejího za svého bratra jeho způsobením, jsme obdrželi. Neboť když z mrtvých vstal, nazval nás bratry svými, a že vstoupí k Otci svému, a k Otci našemu, k Bohu svému, a k Bohu našemu, důvěrnou náklonností nám oznámiti poručil.*) Že jsme tedy takového otce a takového bratra dostali, musíme ovšem blahoslavené Marii připisovati, jejížto nejneporušenější a požehnanou plodností, k takové důstojnosti jsme se vznesli, kteréžto důstojnosti přirozenost naše nebylaby nikterak dosáhla, kdyby téže blahoslavené Marie plodné panenství Boha ze své podstaty nebylo porodilo.

47. Když tedy tak neocenitelnou ctí a důstojností, v bídém stavu tohoto světa ještě žijící skrze

*) Jan 20, 17.

zásluhy dobrotivé matky Boží, Marie, lidská přirozenost jest vyvýšena, jakou teprv slávou bude ona ozdobena, až tohoto (dle jeho člověčenství) bratra svého, všemohoucímu Otci spolurovného, v jeho velebnosti kralujícího uzří, a jeho království spoludědicem se stane a v neproměnitelné oslavě před jeho tvář postavena bude? Ať pozoruje, já řku, ať pozoruje ona, jaké slávy, jaké radosti, a jakého plesání se dostane všem těm, kteří do království blaženosti přijati jsouce, Boha a Pána všech věcí v podstatě svého těla, sobě podobného viděti budou, a jak všechno, co buď na nebi nebo na zemi nebo v pekle*) se nachází, jeho kynutí šetří, a on bratrskou náklonností, ano nad všelikou bratrskou náklonnost lásky, je miluje, a oni budou moci bez průtahu, bez zdráhání-se, bez závady, jemu věčně sloužiti. Nad to když samu Paní, skrze kterou takových dobrých věcí se jim dostalo, před očima míti budou vedlé Boha, kterého ze svého života Panna Syna porodila, sídlící a právem mateřským nebem a zemí s tímtýmž Synem svým vládnoucí; rozjmejme jakým plesáním plesati budou pro tak velikou slávu svou, jakou ctí vyvýšení budou v takové moci jeho? Všeliké tedy stvoření přináší jim čest, nejen že viděti budou přirozenosti své účastného Stvořitele svého; ale také že Paní nejvyšší a jedinou panovnici nad nebem i zemí, Marii, spatřovati budou co učiněnou královnu andělů.

*) t. j. v očistci.

48. Po učiněném tedy rozjímání o těchto věcech, ty kdokoliv z lidského pokolení zplozen jsi, jak jen můžeš a co jen můžeš, pozdvihni zraku duše své k ní a vzdávej jí chvály, jak můžeš, uvažuje jaké díky, jaké chvály, jaké služby jsi té ustavičně povinován, skrze kteréž blahoslavenou a nějneporušenější plodnost z tak velikého zla k tak velikému dobru, jakož jsme zkrátka okazali, jsi uveden. To znaje dobře pozoruj. Nechť tebe od rozjímání těch věcí nižádná světská rozkoš neodvrátí, a nižádná lenivost jakékoli lásky od povinovaného vzdávání chvály nezdržuje.

10. Oddělení.

Jak velice ona prospěla všelikému stvoření i kromě lidského.

49. Poněvadž jsme poněkud pozorovali, co dobrého skrze zásluhy blahoslavené matky Boží jsme my podosáhli, pozorujme také krátce, jak jsme si umínili, dle možnosti, čeho rozličné jiné věci skrze tytéž její zásluhy podosáhli. Vím sice, že jsem výše něco o tom řekl a připomenul, než ku chválám vznešenosti takové paní nábožným uším nebude se zdáti zbytečným, totéž vyrčení zde opakovati. Že tedy všeliké stvoření jak nebeské tak pozemské bylo ku chvále a slávě svého Stvořitele ustanoveno, o tom nikdo, maje zdravý rozum, nepochybuje, nikdo moudrý toho nezamlčuje. Pročež jestliže něco jeho chválu neb slávu neb čest v něčem odjímá, dobře

pozorujícímu jest patrno, že to i ostatní stvoření, svou podřízenou celost jemu zachovávající, jakousi ránou pohanění z toho povstávajícího poraňuje. Neboťby ani věrnost ku Pánu svému úplně neza-chovala, kdyby zahanbení Pána svého a původce svého rovnodušně a s nezvratnou pokojností snášela.

50. Člověk tedy, jenž od Boha mezi ostatními stvořeními se vznešenou přirozeností stvořen jest, když Boha vinou neposlušnosti zneuctil, všechny věci, které spíše jemu přináležely, ztratil, a všechny tvory, kteří celost svého stavu zachovali, jakýmsi pohaněním, pro velikost svého provinění, pokud na něm záleželo, zranil. Přidánoť jest jim nad toto pohanění ještě i jiné pohanění; neboť tomu, kterého od Stvořitele svého vinou zlého života odstoupiti viděli, pro zákon svého určení nemohli služby své nikdy odepříti. Činěno bylo tedy dílům Božím potupné jakési utiskování, a stávalo se veliké a bezprávní jich nadužívání, práva-li nižádného k těm věcem, které Boží jsou, spravedlivě míti nemá ten, kdo se neostýchá vůli Boží zlými skutky se protiviti.

51. V tom tedy, že nebeského světla a pohybování hvězd ve svém užívání měl člověk vinník, tože nebe a tyže hvězdy samy velikou ztrátu cti trpěly. Ony totiž sloužily tomu, o kterém věděly, že nejsou pro takového ustanoveny. K posloužení čili k službě pro spravedlivého člověka, a nikoliv pro nespravedlivého, jakým on tehdá byl, stvořeny byly. To též o vzduchu, o zemi, a co ona vydává,

o moři a o všech vodách, i o tom co v sobě přechovávají, může se říci i mysliti. Všecky tedy způsoby věcí neslícným jakýmsi a potupným zatemněním byly zastřeny, proto že těm, kteří Boha svého neustále uráželi, sloužiti a poddány býti bez ustání nuceny byly.

52. Trvalo ale toto bezpráví k podstatě věcí dokud nepřišla v těle Ona, o které mluvíme, blahoslavená panna Maria. Avšak když přišla ona, a v sobě Syna Božího vtělila, a předešlé důstojnosti v Bohu, který se narodil, lidská přirozenost opět nabyla, nelpělo už více nižádného potupení neb křivdy na nějakém druhu věcí; alebrž svobodu otcovského stvoření svého hned obdržeti zasloužila. Neboť ona (podstata věcí), která zákonem svého stvoření největší právo svobody měla, v povolnosti tomu, o kterém známost měla, že byl k obrazu Božímu stvořen, když jej v podoběnství svého Stvořitele, které hřešením byl na sobě porušil, skrze dobré skutky se navracovati spatřila, není divu, jestliže napotom povolností jeho panování potupné jeho služebnosti se sebe shodila.

11. Oddělení.

◉ tomtéž předmětu jiným způsobem.

53. Jiným ale způsobem, líbí-li se, budeme rozjímati, jak všeliké stvoření k užitku lidskému jest stvořeno, a jak týž užitek pro hřích prvního člověka

poněkud zmizel, a jakým způsobem ono skrze blahoslavenou matku Boží, Marii pannu, prvnější důstojné užitečnosti své zase nabylo.

54. Zajisté člověk, jenž rozumem se řídě křehkostí těla obtěžován jest, byl k tomu stvořen, aby okem rozjímání ustavičně pohlížel na vzor svého Stvořitele. Poněvadž ale sám Stvořitel jeho jest neobsažitedlný duch a nikdo porušitelným tělem obtížený nemůže poznání jeho velikosti aneb spatřování jeho podivuhodné velebnosti, tak jak jest, postihnouti: proto předložena jest mu bytost jiných věcí, aby poněkud pohlížením na ně vznešenost Jeho, která sama sebou nemůže ani viděna býti, od něho poznávána byla. Avšak když po hříchu prvních lidí pokolení lidské v žádosti srdce svého upadlo, a nepravostmi se poškrvnilo: nejen pohlížení na Stvořitele ale i spasitelné rozvažování stvořených věcí od něho se vzdálilo a zmizelo.

55. Vidíš tedy, jakým způsobem v pádu člověka klesla hodnost věcí. Nebo v rozvažování jich měl člověk se povznést ku poznání Boha, a ony měly se tím jemu jakýmsi stupněm státi k dostání se k svému i jejich Stvořiteli; ale i tato hodnost v nich také zhynula, jelikož nikoho nebylo, jenžby jí hodně užíval. Aniž jakým způsobem zase obdržely, od té doby, co první člověk padl, této své ztracené výtečnosti tak velikého dobra, dokud onen Beránek, kterýby sňal hříchy světa v osobě Boha-člověka, nepřišel skrze blahoslavenou Marii. Avšak když

byl člověk skrze tohoto Beránka k poznání Boha zase povolán, všeliké také hovadné stvoření do stavu své povahy a hodnosti vlastní a přirozené krásy jest zase povoláno. Účinek tedy tohoto tak velikého dobra musí, dle našeho domnění, zajisté přičítán býti té, skrze jejíž panenský život přišel ten na svět, kterýž i lidskou přirozenost k takové, jak řečeno, výtečné hodnosti svou moudrostí zase povolal, i všeliké spolu stvoření výsadou ztracené hodnosti divným řízením zase obdařil.

56. Co tedy této přeblahoslavené panně, paní naší, všeliké jak rozumné tak i nerozumné stvoření právem jest povinováno, kdo může, ať z toho, čeho jsme zkrátka se podotkli, rozšířeným smyslem pozoruje. Zajisté veškeré věci, které Bůh dobře a užitečně učinil, v tom stavu, v kterém byly stvořeny, jak jsme řekli a okázali, býti přestaly, a skrze tuto přeblahoslavenou Pannu do stavu prvnějšího zase povolány a uvedeny jsou. Jakož tedy Bůh, upravením svou mocí všeho, jest Otec a Bůh všech věcí: tak blahoslavená rodička Boží, Maria, opravením svými zásluhami všeho jest matka a paní věcí; nebo Bůh jest Pán všech věcí, jednukaždou v její přirozenosti zvláštním poručením ustanoviv, a Maria jest Paní věcí, jednukaždou k přirozené hodnosti skrze milost, kterou zasloužila, zase navrátilši. A jakož Bůh ze své podstaty zplodil toho, skrze kterého veškerým věcem počátek dal: takť blahoslavená panna Maria ze svého těla

nejčistšího porodila toho, kterýž krásu prvního stvoření všelikých věcí všechném navrátil. Podobně jakož nižádných věcí, leč skrze Syna Božího učiněných, nestává, takť zákon zaslouženého zavržení nikoho nemíjí, leč koho od něho Syn blahoslavené Marie Panny zprošťuje.

57. Kdo tedy tyto věci pravým smyslem a upřímným srdcem uváživ, úplně pochopí vznešenost této Panny, skrze kterou tak neocenitelné věci dobré má přirozenost věcí, skrze kterou jest tak neocenitelnou milostí z tak nevyslovitelného pádu pozdvižen svět? Kdo, dím, tak divnou, a kromě této vůbec docela neslýchanou milost této přeblahoslavené ženy okem duchovním spatře neužasně a nejen neoněmí, ale také od uchvácení tak veliké věci docela prost zůstane?

12. Oddělení.

Modlitba k přeblahoslavené Panně Marii.

58. Pročež věcí nám nevystižitelných opomíjše, prosbami dosáhnouti se snažme, abychom čeho rozumem chápati nemůžeme, aspoň spasitelnou žádostí obdržeti zasloužili. Prosíme tedy tebe, Paní, skrze tuž milost, kterou tebe dobrotivý a všemohoucí Bůh tak vyvýšil, a tobě zároveň všeliké věci možnými učinil, abys u něho samého nám vyprosila a obdržela, by plnost milosti, kterou jsi zasloužila, v nás byla tak účinná, žeby účastenství :

blažené odplaty její nám milosrdně někdy uděleno bylo. K tomu cíli zajisté Bůh náš, skrze tebe učiněn jest bratrem naším : abychom jakož on sám ráčil spoluúčastníkem se státi našeho člověčenství, my podobně zasloužili, spoluúčastníky se státi jeho božství.

59. Hleď tedy, Paní nejdobrotivější! aby nám k účinku prospělo, proč Bůh náš z tvého nejčistotnějšího života člověkem učiněný mezi lidi přišel, a nebudiž, prosíme, k uprošení nesnadna ; nebo bez pochyby, týž nejdobrotivější Syn tvůj, Pán náš, Ježíš Kristus, bude k propůjčení toho, cokoliv chceš, nejochotnějším a se smilujícím. Jenom tedy chtěj spasení naše, a opravdu nebudeme moci nebýti spasení. Co tedy bude poutati štědré srdce milosrdenství tvého, Paní! proti nám, abys nechtěla spasiti nás? Zajisté Bůh náš (dle svědectví prorokova) jest milosrdenství naše*), a tys téhož Pána našeho bez pochybnosti pravá matka.

60. Jestli tedy ty, ježto jsi matka Boží, a tím ovšem i matka milosrdenství a milosti, nám účinek milosrdenství odepřeš, kterého jsi tak předivně učiněna matkou : co si počneme, až týž Syn tvůj přijde všech lidí spravedlivým soudem soudit? Syn tvůj totiž jest skrze tebe učiněn bratrem naším : kde vůli tvou, co své nejmilejší matky více projevenou, pozná, tam bera ohled na spravedlnost a vida,

*) Přirovnání žalm 58, 18. a jiné.

že se od ní neodchyluješ, výrok svého soudu, buď k milosrdenství se chýle aneb k přísné spravedlnosti pohlížeje, prohlásí. Pomoziš tedy nám, Paní nejdobrotivější! a nehleď na množství hříchů našich, nakloň chtění své k smilování-se nad námi.

61. Pomni, prosím, a rozvaž u sebe, že nikoliv k zatracení ale k spasení hříšníků Stvořitel nás z tebe učiněn jest člověkem. Proč bys tedy napomáhala nám hříšníkům, když pro nás k takové vznešenosti jsi povýšena, že tebe za paní má i ctí všeliké stvoření. Či když zahyneme, nebudeš toho dbáti, že cobykoliv slávy tobě od nás bídných na onom světě přišlo, z toho ztrátu míti budeš? Než i to mohlo by se, dobrá Paní, snad nějakým způsobem říci, žeš nebyla pro samotné tvé vyvýšení a pro samotný tvůj prospěch matkou Boží učiněna: ale zajisté Bůh, jenž člověčenství z tvého nejčistotnějšího těla na sebe vzal, to učinil pro tvé i nás všech spasení.

62. Jestli tedy ty, kteráž úplného spasení požíváš, nepohlížíš k tomu, aby totéž spasení dle poměru našeho také až k nám se dostalo, budeš se zdáti, že na svém prospěchu již přestávajíc našeho prospěchu zanedbáváš: a kteráž jsi pro spasení celého světa zasloužila státi se matkou Nejvyššího, kdybys méně dbala o nás, které zahrnuje okrásek světa: co, medle, by nám prospělo tvé slavné a šťastné vyvýšení? a co bychom pak měli ze sladkého a utěšeného plesání? Abychom tedy v pravdě na sobě zkusili, že Syn tvůj celého světa jest Spa-

sítelem a ty že jsi smířitelkyní u něho: tím ná-
chylnější snahou spomáhej nám, prosíme, a zacho-
vej nás, čím větší podpory nás v kalu světa na-
rozené a vychované potřebovati spatřuješ.

63. Konečně od počátku obnovení lidského až
po tu dobu jsi všem pod tvou ochranu utíkajícím
ku pomoci přispěla, a proto přede vším stvořením
vší chvály nejhodnější slouti i býti jsi zasloužila.
I protož přispěj nám ku pomoci, prosíme, aby chvála,
kterou jsi po tolik století slušně měla, ustavičně
tobě trvala v milosti té, kterou jsi světu ztrace-
nému zpomohla. Tobě se tedy poroučíme, ty opatř,
bychom nezahynuli, způsob raději, aby spasení naše
den ke dni se rozmnožovalo, a aby Synu tvému,
Pánu našemu, Ježíši Kristu život náš ustavičnou
pobožností sloužil, jenž s Bohem Otcem a Duchem
svatým živ jest po všechny věky věkův. Amen.

OBSAH.

	Strana
Život sv. Anselma, arcibiskupa Kantuarského	3
Proslov	30
1. Rozjímání. O důstojnosti a bídě lidského stavu	31
1. Že jsme k obrazu a podobě Božímu učiněni	—
2. Že jsme k tomu stvořeni, abychom Boha bez přestání chválili	33
3. Že kdekoli jsme, v něm žijeme, a hýbáme se i trváme	35
4. Že všickni, kteříž jsme v Kristu pokřtěni, Krista jsme oblékli	38
5. Že jsme tělo Kristovo	39
6. Že jsme jedno v Kristu, a že jsme s ním jeden Kristus	40
7. Odvolání hříšců našich, pro které nás svědomí naše nejvíce hrýže, skrze které jsme toto všecko ztratili	43
8. Uvažování vtělení Páně, skrze které jsme všeho toho nabyli	46
9. Že má duše prositi, aby byla z jezera bídy a z bahnivého bláta vyvedena	49
10. Uvažování bíd tohoto života	51
11. O těle po odejítí duše z něho	54
12. O duši od těla oddělené	55
13. Uvažování soudného dne, na němž budou kozli na levici postaveni	57
14. Uvažování radosti, když budou ovce na pravici postaveny	—

2. Rozjímání. O bídosti lidské a útočišti k milosrdenství Spasitelovu	59
3. Rozjímání. Oplakávání zle ztraceného panictví	65
4. Rozjímání. Kterak hříšník duši svou povzbuditi má k napravení hříchů svých	71
5. Rozjímání. Odkud žije duše, a odkud žije tělo; a o slávě dobré duše a o nešťastnosti zlé duše, když vyjdou z těla	78
6. Rozjímání. Pro utvrzení ducha, bychom nezoufali; neboť pravé pokání činíce pravé milosrdenství bez pochyby ke všem hříchům svým nalezneme	83
7. Rozjímání. 1. Že nic není stálého ve světě	92
2. O mnohonásobných dobrodiních Božích	93
3. Zde tresce sebe hříšník pro nevděčnost za božská dobrodiní	94
4. Prozpytování hříchů	—
8. Rozjímání. Pozdvižení kajícího k Otci	101
9. Rozjímání. O Kristově vtělení, životě a umučení, a o jeho nescíslných dobrodiních lidskému pokolení prokázaných.	
Oddělení 1. Že se křesťan ve jméno Ukřížovaného chlubiti má	107
Oddělení 2. O velikém milosrdenství, které Bůh prokázal pokolení lidskému svým vtělením, narozením a pacholetstvím	109
Oddělení 3. O činech Kristových od mladosti	111
Oddělení 4. O poslední večeři s učenníky a o Jidášu zrádci	113
Oddělení 5. O Ježíši v zahradě getsemanské a o jeho zrazení	115
Oddělení 6. O uplvání, bičování a posmívání Ježíše	117

Oddělení 7. O trním korunování a ukřížování

Ježíše, a o oslavení jeho při smrti	119
Modlitba k Bohu Otci	122
Oddělení 8. Že syn Boží za nás dluh zaplatil	123
Pokorná modlitba k Bohu Synu	125
Oddělení 9. O vzkříšení	126
Modlitba k Otci, i Synu, i Duchu svatému	129

10. Rozjímání. O lásce Kristově v jeho utrpení na kříži 131

11. Rozjímání. O vykoupení lidského pokolení.

1. Jaká jest moc vykoupení	133
2. Proč se Kristus tak ponížil	136
3. O dobrodiních člověku od Krista prokázaných 140	

12. Rozjímání. O člověčenství Krista Pána 145

13. Rozjímání. O Kristu 153

14. Rozjímání. Rukověť ke vzbuzování lásky k Bohu.

Předmluva	166
---------------------	-----

1. Uvažování a obdivování-se velikosti Boží	—
2. Vyzývání o pomoc k milování Boha	169
3. O nešťastnosti duše Boha nemilující a nehledající 170	
4. Vzdechy duše Boha milující	172
5. Nábožné toužení po nebeské vlasti	173
6. O veliké blaženosti blahoslavenců	174
7. Duše želí strastí tohoto světa a touží po věčném 175	

15. Rozjímání. O rozpomínání-se na minulé dobrodiní

Kristova, a okoušení přítomných a očekávání
budoucích.

O minulých dobrodiních Božích. Díl I. 178

1. O pacholetství Pána Krista —

2. Pokračování o životě Ježíše Krista od jeho
křestu a kázání až do ukončení poslední večeře 1833. O modlitbě v zahradě, o utrpení a smrti, a
o vzkříšení Krista Pána 189

16. Rozjímání. O přítomných dobrodiních Božích. Díl II. 196

17. Rozjímání. O budoucích dobrodinech Božích. Díl III.	
1. Drahá jest smrt spravedlivých	202
2. O všeobecném soudu	204
3. O neocenitelné blaženosti budoucího života	206
18. Rozjímání. Díků vzdávání za dobrodiny božského milosrdenství, a prosení za pomoc Boží . . .	210
19. Rozjímání. O sladkosti božské velebnosti a o mnohých jiných věcech	221
1. Obdivování-se nevypravedlné dobrotě Stvo- řitelově a o veliké bídě stvořeného člověka —	
2. Jak velice jest člověk od člověka milován, a proč má býti Bůh více milován, než člověk	222
3. Že Bůh všeliké dobré učinil, a že on sám podstatně dobrý jest	223
4. Že všeliké stvoření chválí Stvořitele svého	225
5. V čem jest člověk podoběn Stvořiteli svému	226
6. Že člověk pozůstává z dvojí přirozenosti, z nichž jedna povznáší se vzhůru, druhá pak tlačí se dolů	227
7 Zde prosí člověk Boha, aby ho nenechal nad- užívati svobodného volení	228
20. Rozjímání. Nařikání nad nepřítomností Boha .	231
21. Rozjímání. Vzbuzování duše, aby hledala a na- lezla Boha	242
Některé modlitby svatého Anselma, arcibiskupa Kantuarského.	
Modlitba k Bohu Vyznávání hříchů a pokorná prosba o milost	253
Modlitba k Bohu za odpuštění hříchů a propůjčení cností	255
Modlitba ku Pánu Kristu duše křesťanské, jeho samo- tného lačníci a žíznící	256
Modlitba k Duchu svatému	259
Modlitba ku Panně Marii	261
Jiná modlitba ku Panně Marii	263

Modlitba k andělu strážci	265
Sv. Anselma Řeč o umučení Páně	267
Sv. Anselma Napomenutí k pohrdání věcmi časnými a k toužení po věčných	270
O vznešenosti přeslavné Marie Panny.	
1. Oddělení. Že Maria předčí nade všechny tvory	288
2. Oddělení. O počátku Panny Marie	290
3. Oddělení. O zvěstování andělském	292
4. Oddělení. O lásce Panny k Synu	296
5. Oddělení. O soustrasti blahoslavené P. Marie s Sy- nem ukřižovaným	302
6. Oddělení. O radosti ze vzkříšení	305
7. Oddělení. O radosti blahoslavené Marie o Synově nanebevstoupení	310
8. Oddělení. O nanebevzetí blahoslavené rodičky Boží, Marie	313
9. Oddělení. Jak velice prospěla blahoslavená Panna Maria stvoření lidskému	316
10. Oddělení. Jak velice prospěla všelikému stvoření i kromě lidského	320
11. Oddělení. O tomtěž předmětu jiným způsobem	322
12. Oddělení Modlitba k přeblahoslavené Panně Marii	325
